

ӨРЛЕУ

**Үздіксіз
білім жаршысы
Вести непрерывного
образования**

**Республикалық ғылыми-әдістемелік ақпараттық журнал
Республиканский научно-методический информационный журнал**

**қазан-қараша
желтоқсан 2014
октябрь-ноябрь
декабрь 2014**

4(7)

ӨРЛЕУ Үздіксіз білім жаршысы ӨРЛЕУ Вести непрерывного образования

№4(7)/2014

Қазан-қараша-желтоқсан

2013 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Октябрь-ноябрь-декабрь

Издается с 2013 года
Выходит 4 раза в год

*Меншік иесі – «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Собственник – Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области*

Бас редактор – Главный редактор
С.Д.МУКАНОВА,
доктор педагогических наук

Бас редактордың орынбасары
А.А.Мухатаев, канд.пед.наук, доцент

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Г.К. Ахметова	доктор пед. наук, профессор
У.М.Бахтиреева	доктор филол. наук, профессор (Россия)
М.Ж. Жадрина	доктор пед. наук, профессор
Ж.Ж.Наурызбай	доктор пед. наук, профессор
М.Н. Сарыбеков	доктор пед. наук, профессор
С.Т.Каргин	доктор пед. наук, профессор
Ж.О. Жылбаев	канд. пед. наук
М.П. Кушнир	канд.пед.наук
С.К.Омаров	канд.пед.наук, доцент
А.Н. Сакаева	канд.пед.наук
С.Б.Мукушева	канд.пед.наук
С.В.Кузнецова	канд.пед.наук
М.А.Жетписбаева	ответственный секретарь, канд.филол.наук

Адрес редакции: 100019, г. Караганды, ул. Жанибекова, 42
Тел.: +7 7212 41-68-59; **факс:** +7 7212 41-70-10.
Адрес сайта: ipkro.kz. **E-mail:** ipk.karaganda@mail.ru

Басуға 22.12.2014 ж. қол
қойылды.
Пішімі 60x84 1/8.
Офсеттік қағазы.
Көлемі 17,5 б.т.
Таралымы 300 дана.
Бағасы келісім бойынша.
Тапсырыс №152

Подписано в печать 22.12.2014 г.
Формат 60x84 1/8.
Бумага офсетная.
Объем 17,5 п.л.
Тираж 300 экз.
Цена договорная.
Заказ №152

Беттеген:
С.Б.Ильяшова, А.А.Разбеков
Көркемдеген:
А.А.Разбеков

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген
03.05.2013 ж. №13605-Ж мерзімді баспасөз басылымды тіркеуге қойылғаны туралы куәлік
Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №13605-Ж от 03.05.2013 г.
© Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, 2013

БІЛІМ БЕРУ ДАМУЫНЫҢ ЗАМАНАУИ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

МКРТЧЯН М.А. Актуальные проблемы современной дидактики.....	4
ЛИТВИНСКАЯ И.Г. Корпоративное образование сотрудников в организации.....	10
ВЕРТЬЯНОВА А.А. Технология критериального оценивания как средство реализации компетентностного подхода.....	14
КАВДУКАРИМОВА Z.H. Reflexive culture of a teacher as the basis of one's Practical activity.....	20
СУРНАЧЁВА О.Г. Лидерство как инструмент развития сетевого профессионального сообщества.....	23
МАМЕРХАНОВА Ж.М. К общности методологических оснований отдельных направлений модернизации общего среднего образования.....	27
БЕКТЫБАЕВА Г.Ш. Образовательный процесс НИШ глазами тренера: идеи, опыт, перспективы внедрения.....	34
МУҚАТАЕВА А.А. Білім саласындағы өзгерістер: шетелдік және отандық тәжірибе.....	39

МЕКТЕП ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ДЕҢГЕЙЛІК БАҒДАРЛАМАЛАР ИДЕЯЛАРЫН ІСКЕ АСЫРУ РЕАЛИЗАЦИЯ ИДЕЙ УРОВНЕВЫХ ПРОГРАММ В ПРАКТИКЕ ШКОЛ

НУРМАГАНБЕТОВА М.Т., КАУРОВ С.С. Компетентностный центр как фактор профессионального развития педагогов Карагандинской области.....	44
ТЕМЕРХАНОВА Л.А. Внедрение новых методов и подходов в образовательный процесс на основе сетевого взаимодействия.....	49
ҚАПАРОВА Д.О. Оқушыларға диалог негізінде білім берудің маңыздылығы.....	55
БИГЕЛЬДИНОВА Б.Н., БАХТЫБАЕВА М.Р. Формативное оценивание в практике учителя биологии.....	59
ТУСУПКАЛИЕВА Г.К. Іс-әрекеттегі зерттеу – мұғалімнің кәсібилігін арттыру факторы.....	63
КАИРБАЕВА Ж.Х. Оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын дамыту.....	70
БИГЕЛЬДИНОВА Б.Н. К вопросу об особенностях заданий для оценки математической грамотности школьников в рамках международного исследования PISA.....	78

АШЫҚ АУДИТОРИЯ: ТРЕНЕР ТӘЖІРИБЕСІНЕН ОТКРЫТАЯ АУДИТОРИЯ: ИЗ ПРАКТИКИ ТРЕНЕРА

АХМЕТКАРИМОВА К.С. Из опыта работы тренера по профессиональному развитию сертифицированных учителей в посткурсовой период.....	81
АДАМОВА Ж.Ш. Деңгейлі курстар жағдайында мұғалімнің сыни ойлауын дамыту тәжірибесі.....	87
СЕЙТОВА Н.Ю. О содержании курсов повышения квалификации учителей второго (основного) уровня.....	92
СУЛЕЙМЕНОВ М.Б., ЕРМАГАНБЕТОВА Ф.А. Мұғалімдердің кәсіби дамуындағы қиындықтарды жеңуге қалай көмектесуге болады?	96
ШУБАКОВА К.И. Развитие рефлексивных навыков учителей на курсах повышения квалификации: из опыта тренера.....	101
ТОЙЫМБЕКОВА Ж.Б. Сыни тұрғыдан ойлауға үйретуде диалогтің тиімділігі.....	108
ТЛЕУБАЙ С.Т., БАЯНДИНА Г.А. Топтық іс-әрекет арқылы диалогтік оқытуды жетілдіру.....	113
РАЗБЕКОВА З.К. Мұғалімнің біліктілігін арттырудағы белсенді оқу әдістерінің ерекшеліктері.....	118
МУКУШЕВА М.А. Жаңа білім беру жүйесі – кәсіби деңгейдің дамуы.....	123
РЕЗУЛЬТАТЫ МОНИТОРИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОВНЕВЫХ КУРСОВ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ.....	128
БІЗДІҢ АВТОРЛАР – НАШИ АВТОРЫ.....	131

ҚҰРМЕТТІ ӘРІПТЕСТЕР!

Сіздерді жаңа 2015 жылмен құттықтаймыз!
Жаңа жыл мерекесі өткенге баға бере отырып,
болашаққа жоспар жасалатын шекара десе де
болады. 2014 жыл Институт үшін және «Өрлеу.
Үздіксіз білім жаршысы» журналы үшін табысты
жыл болды. Биылғы жеткен жетістіктеріміз келер
жылы да жалғасын табатынына сенімділік береді.
Біз болашаққа сеніммен қарап, сәттілікке сенеміз.
Жаңа жыл Сіздерді толайым табыстарға жеткізсін!

Құрметпен, С.МУКАНОВА — «Өрлеу. Үздіксіз білім
жаршысы» журналының бас редакторы, педагогика
ғылымдарының докторы

Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан жолы
2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты
Қазақстан халқына Жолдауында рес-публика
дамуының стратегиялық бағыттарын анықтай
отыра, қазақстандықтардың даму мүмкіндіктерінің
басымдылықтарын көрсеткен.

Білім беру жүйесінің қазіргі негізгі факторы
Қазақстан Республикасы педагог қызметкер-
лерінің біліктілігін арттыру курстарының бірінші
(ілгері), екінші (негізгі), және үшінші (базалық)
деңгей бағдарламаларын іске асыру болып
табылады. Бұл бағдарламалар құрылымы мен
мазмұны республиканың жалпы білім беретін
мектептерін Назарбаев Зияткерлік мектептерінің
оқыту деңгейіне жеткізуге, оқушылардың сыни
тұрғыдан ойлау дағдыларын дамытуға, олардың
дербес ізденіп, ақпаратты терең сараптай білуіне
бағытталған.

Сіздің назарыңызға ұсынылып отырған
журналдың нөмірінде білім беру жүйесіндегі
өзгерістерге әсер ететін деңгейлік бағдарла-
малардың идеялары мен оқытудың жаңа әдістері
бойынша сұрақтар қамтылады:

- педагогтердің біліктілігін арттыру жүйе-
сіндегі мұғалімнің кәсіби дамуының ғылыми-
зерттеушілігі мен тәжірибе алмасуы бойынша
өзекті мәселелерінің шешімін табу жолдары;

- педагог қызметкерлердің біліктілігін
арт-тыру мен курстан кейінгі кезеңде деңгейлік
курстардың тиімділігін қамтамасыз ету;

- Назарбаев Зияткерлік мектептерінің
тәжірибесін тарату бойынша педагогтердің кәсіби
дамуы;

- сертификатталған мұғалімдердің жаңа
әдіс-тәсілдерді енгізудегі оқыту мен оқуда жетістігі
мен мәселелерін тарату;

Білім беру жүйесінің маңызды міндеттерін
талқылауға ғалымдар, сертификатталған
педагогтер, сертификатталған мектеп
басшылары, деңгейлік бағдарламалардың
сертификатталған тренерлері қатысады.

Сөз кезегін соларға берейік...

Определяя стратегические направления
развития республики в Послании «Казахстанский
путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое
будущее», Глава государства Н.А.Назарбаев
отметил приоритетность создания новых
возможностей для раскрытия потенциала
казахстанцев.

Одним из факторов, определяющих
сегодня характер развития системы образования,
является реализация уровневых программ
курсов повышения квалификации педагогических
работников Республики Казахстан первого
(продвинутого), второго (основного) и третьего
(базового) уровня. Структура и содержание
этих программ направлены на обеспечение
развития общеобразовательных школ респуб-
лики до уровня преподавания в Назарбаев
интеллектуальных школах, овладение школь-
никами навыками критического мышления,
самостоятельного поиска и глубокого анализа
информации.

Предлагаемый Вашему вниманию номер
журнала охватывает широкий спектр вопросов
о влиянии новых подходов, идей уровневых
программ на изменения в системе образо-
вания:

- совместный поиск решения актуальных
вопросов современной системы повышения
квалификации педагогов на основе обмена
научно-исследовательским и практическим
опытом в области профессионального развития
учителей;

- обеспечение эффективности уровневых
курсов повышения квалификации и посткур-
сового сопровождения педагогических работ-
ников;

- опыт профессионального развития педа-
гогических кадров опорных школ по трансляции
опыта Назарбаев интеллектуальных школ;

- успехи и проблемы реализации сертифи-
цированными учителями области новых подхо-
дов в преподавании и обучении.

В обсуждении важнейших задач развития
образования принимают участие ученые,
сертифицированные педагоги и сертифици-
рованные руководители школ, сертифициро-
ванные тренеры уровневых программ.

Им слово...

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ДИДАКТИКИ

Мақалада дидактиканың мәні мен мағынасы білім беру ұйымы туралы теориялық түсінік облысы ретіндегі мәселе қарастырылады. Оқыту мақсаты қандай болса да, білім берудің қандай мазмұны анықталса да мақсатты жүзеге асыруға қалай қол жеткізуге болады, білім беру мазмұнын қалай меңгеру керек деген сұраққа жауап беруге тура келеді. Бұл сұрақтардың жауабы дербес аспектті білдіреді, өзіндік ерекшеліктері бар және дидактикалық ұстанымның мәні мен мағынасын жасайды, дидактикалық аспект мазмұнын анықтайды.

The article considers the question of didactics meaning and significance as a field of theoretical ideas about the organization of training. Whatever learning objectives were staged, whatever the content of education nor determined, we always have to answer the question: how to achieve implementation of the goals, how to master the content of education? Answers to these questions are independent aspect which has its own specifics and define the meaning and significance of the didactic position, determines didactic aspects of the content.

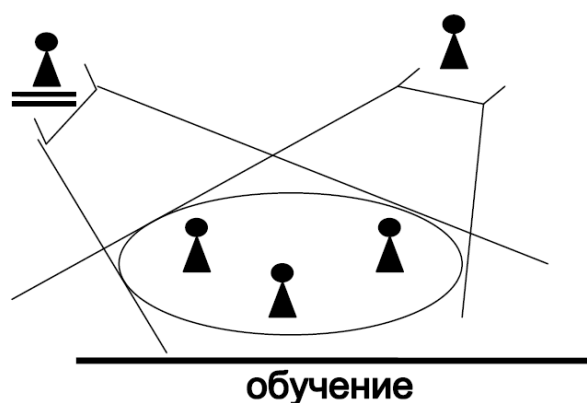
В статье рассматривается вопрос о смысле и значении дидактики как области теоретических представлений об организации обучения. Какие бы ни ставились цели обучения, какое бы содержание образования ни определялось, всегда приходится отвечать на вопрос: как добиться осуществления цели, как освоить содержание образования? Ответы на эти вопросы представляют самостоятельный аспект, имеет свою специфику и задают смысл и значение дидактической позиции, определяет содержание дидактического аспекта.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *дидактика, процесс обучения, мыследеятельность дидактика Коменского, новая дидактика*

Сегодня заниматься дидактикой непрестижно, если хотите, недиссертательно. Это серьезный пробел в организации нашей педагогической жизни, потому что, если в какой-то области не ведутся серьезные, фундаментальные исследования, то не будет и значимых практических достижений. По инерции, на старых теоретических запасах, ещё можно какое-то время продвигаться, но запасы имеют свойство заканчиваться. Думаю, одна из важных значимостей этой статьи состоит в том, чтобы инициировать научные исследования, привлечь молодёжь к исследованию фундаментальных вопросов в области дидактики.

1. Введение

Обучение и воспитание ребенка, детей и, вообще, образование нового поколения – область полипрофессиональной мыследеятельности, многообразие процессов искусственно-естественной природы, основа возможности мыследеятельностной действительности. Естественно, что в вопросах организации образовательных процессов, процессов обучения и воспитания методологический, технологический и методический аспекты имеют определяющее значение. Действительно, в чем бы мы не видели смысл обучения ребенка, как бы мы не определили цели обучения – неизбежно возникает вопрос о том, как мы будем реализовать эти цели. И именно это обстоятельство выводит на необходимость теоретического осмысления и оформления наиболее общих представлений о способах, формах и средствах организации обучения, а также разработки конкретных способов, форм и средств организации разнообразных образовательных процессов [1]. И совершенно неслучайно, что в одной крайности дидактика отождествляется с педагогикой, в другой крайности самостоятельность дидактики сводится к нулю.

Исследовать процесс обучения можно с разных позиций (на схеме обучение положено как объект и символически выделены разные позиции рефлексивного охвата этого объекта), но всегда стоит вопрос: является ли дидактическая позиция (на схеме дидактическая позиция подчеркнута) значимой, самостоятельной позицией или она растворяется во множестве других позиций?[2],[3].

Как бы мы ни воспринимали сферу обучения и предназначение обучения в общей мыследеятельности, как бы мы его (обучение) ни определили, в конце концов, обучение – это главный механизм, который позволяет просто быть мыследеятельностной действительности. История есть именно потому, что есть такое

явление, как обучение [4].

2. Что такое «Дидактика», в чем ее смысл и значение?

«Дидактика», бесспорно воспринимается как область теоретических представлений об обучении, точнее об организации обучения [5]. Конечно, отдельно стоит вопрос, что значит теоретические представления. Последнее не просто вопрос философского толка. Этот вопрос имеет отношение к значимости теоретических представлений, к тому, что ожидать от них. То ли теоретические представления призваны обеспечить понимание явлений практики, что позволит преодолеть возникшие трудности и решить проблемы совершенствования; то ли они (теоретические представления) призваны быть основами концептуальных построений и инновационных преобразований [6].

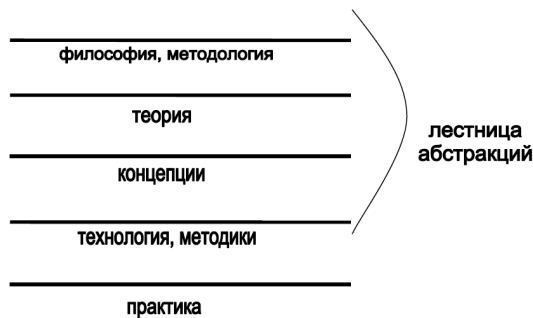
Обучение – явление искусственное! Точнее, в обучении искусственный компонент доминирует, преобладает над естественным. В обучении всё специально организовано, целенаправленно. И раз обучение специально организуется, то главный вопрос в обучении – это КАК делать, КАК организовать? И вот этот аспект, оттенок – методологический, методический, технологический – остаётся главным в обучении, поскольку, какие бы мы ни ставили перед собой цели, какое бы содержание образования ни определяли, всегда нам придётся отвечать на вопрос: как добиться осуществления цели, как освоить содержание образования? И все, что относится к вопросу «Как это делать?», все, что в объекте обучения затрагивает, ухватывает вопросы «Как это делать, как организовать?» представляет самостоятельный аспект, имеет свою специфику и задает смысл и значение дидактической позиции, определяет содержание дидактического аспекта.

3. «Лестница» абстракций и природа дидактического знания

Конечно, на вопрос «как?» можно по-разному отвечать. Обратимся к, так называемой, «лестнице» абстракций (снизу вверх, от полной конкретности к онтологическим основам мировосприятия, от практики к общеметодологическим представлениям).

Говорить об одном и том же явлении можно на разных уровнях абстракции. Практика – уровень полной конкретности.

Первый уровень абстракции – это описание практики, описательная картина. Многие учёные или учителя-практики просто рассказывают, описывают, что у них происходит, фиксируют конкретность. Второй уровень абстракции ухватывает практику через описания технологии и методики [1]. Следующий уровень – концептуальный. На этом уровне практика представляется в форме концептуальных положений. Далее – теоретический уровень абстракции. Теоретический уровень представления практики предполагает сущностное обобщение явлений практики и установление способа проявления этой сущности. И наконец, философский и общеметодологический. Дидактическое знание содержит в себе, отражает все эти уровни абстракций. А сами эти уровни, взаимопорождая и взаимопредставляя, выступают как проявления дидактического знания.

Современная конкретная практика многообразна и разношерстна, что прозрачно видно на первом уровне абстракции – в описании практики. На уровне концептуальных представлений можно заметить наличие ряда различных педагогических традиций. В большинстве этих педагогических традиций множественно представлены учебно-дидактические средства, при очень слабых теоретико-дидактических обобщениях. Любопытно, что у некоторых педагогических школ противоположная ситуация: на

философско-методологическом уровне абстракции определены смысл и сущность обучения, однако отсутствует конкретизация этих представлений в направлении разработки теоретико-дидактических положений.

Хочется обратить ваше внимание на интересное явление. Если рассматривать основной педагогический труд Я.А. Коменского «Великая дидактика» через схему «лестницы» абстракций, то обнаружим, что никаких теоретических знаний там нет. Это я говорю не как упрек (для того времени, в 15-16-ом веках, требовать теоретических обобщений было бы, по крайней мере, несправедливо), но там, действительно, нет теории. У Коменского мы не найдем ни одного понятия. Не случайно, что сам он свой труд назвал – «Великая дидактика», подчеркивая, что речь идет о большем мастерстве, об искусстве обучать.

«Великая дидактика» Я.А. Коменского по сути дела есть изложение концептуальных представлений вполне определенного способа организации обучения, который совсем не случайно стал впоследствии общепринятым повсеместно и исторически проявился как общечеловеческий способ организации обучения. Эта концепция была разработана и реализована как ответ на призыв общества той эпохи, заключающийся в решении проблемы организации обучения массового масштаба. Исходным положением технологии обучения у Коменского являются одноуровневый состав учебной группы и принцип сохранения одноуровневости в ходе учебного процесса. В частности, как условие реализации этого принципа оформляется концептуальный запрет на учет индивидуальных потребностей. А в методических вопросах основой является принцип дифференциации областей и фрагментов содержания.

У Коменского есть ещё один труд, который по значимости не уступает «Великой дидактике» – это «Автобиография». В ней было отражено содержание тех споров, которые он вёл со своими оппонентами. Эти споры позволяют нам понять, что мышление и деятельность Коменского были направлены на то, чтобы доказать людям и на практике показать, что обучение можно организовать, держа учебную группу как одну единицу, как одно целое. Его всё время упрекали оппоненты, что так невозможно работать, поскольку нельзя удержать группу, как целое, ибо все ученики разные, способности у них разные. Коменский не только доказывал свою позицию, излагая принципы группового обучения, не только разработал соответствующую технологию, но и написал первый учебник. Он обосновывал, что даже учебники для такого обучения должны быть структурированы по-другому.

Еще раз вспомним о его концептуальном запрете индивидуального подхода (обратим внимание – не на практике, а в самой концепции). Учитель не имеет права индивидуально подойти к какому-то ученику. Учитель не имеет права учитывать индивидуальные особенности членов учебной группы. Поэтому все установки Коменского сводились к следующему: как должен работать учитель, чтобы в каждый момент в учебной группе была соблюдена одноуровневость. Эту главную проблему – проблему сохранения однородности и одноуровневости учебной группы, того, как работать со многими детьми, чтобы они всегда находились на одном и том же уровне; не отставали слишком, и не опережали существенно друг друга – он решил, создавая свою оригинальную технологию. Только поэтому в самой организации учебного процесса появилась работа учителя с соблюдением общего фронта (все и всегда должны делать одно и то же), а содержание обучения должно быть дифференцированно представлено специальными предметными дисциплинами.

И только понимание на более высоком уровне абстракции всего того, что делал, о чём написал и как рассуждал сам Коменский, позволяет брать на себя смелость утверждать, что за 400 с лишним лет никто другой дидактики и не создал. В нынешних условиях, когда возникла общественно-государственная потребность учить всех и обеспечить возможность реализации образовательных целей каждому, с сохранением их индивидуальных особенностей, дидактика Коменского не только оказывается бессильной, но просто проявляется как помеха.

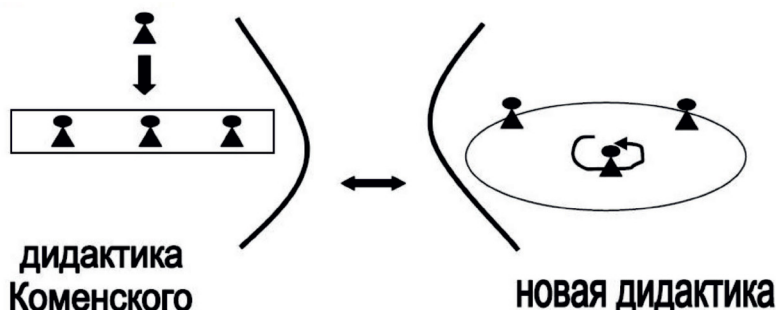
4. Современная социокультурная ситуация и современная дидактика

Нынешняя ситуация и на уровне ценностей, и на уровне понимания людей, и на уровне потребностей требует другого подхода, другого концептуального обобщения: как сохранить в учебной группе многообразие? Прямо противоположная ситуация: как сделать так, чтобы, проявляя индивидуальный подход, учитывая индивидуальные особенности, обращая внимание на индивидуальные образовательные потребности, не потерять само многообразие. Сегодня надо учиться организовывать такое обучение, где, с одной стороны, есть совместное пребывание, совместная деятельность разных людей, но, с другой стороны, реализуются индивидуальные цели.

Нынешняя ситуация характерна тем, что члены учебной группы разные и по способностям и по образовательным потребностям, а цели общего образования необходимо реализовать для каждого члена учебной группы [5]. Именно это обстоятельство будет вызывать необходимость переосмысления основных положений дидактики и инициировать становление новой дидактики. Постепенно более прозрачно и осознанно оформляется принцип сохранения разноуровневости состава учебной группы. Фактически актуализируется задача создания такой технологии организации учебного процесса, которая позволяет реализовать индивидуальные образовательные программы в условиях организации совместной деятельности учащихся.

В этом плане современная дидактика должна быть противоположна дидактике Коменского, поскольку и задача, и ситуация сегодняшнего дня противоположны временам Коменского.

Но здесь существует особая проблема для учёных, исследователей (правда, это не проблема новаторов, которые постоянно что-то создают, ищут): какими средствами ухватить, описать новую ситуацию, исследовать и преподнести науку, теорию в новой ситуации. Говоря о средствах, я, прежде всего, имею в виду понятийный аппарат. Создавать новую дидактику на старом понятийном аппарате невозможно. Даже описывать современную практику образования на языке старой дидактики уже не получается. Во многих дидактических исследованиях не сам объект изучается, не сама практика обучения изучается с дидактических позиций, а просто обсуждается мыслекоммуникационный слой между ведущими дидактами. Исследования ведутся на словесном уровне, и очень оторваны от самой практики. Так происходит не случайно, потому, что практика другая, исходная проблема другая; старыми терминами и средствами ухватить, рассуждать, исследовать (да ещё что-то разрабатывать для будущего) очень сложно.

Проблема новой современной дидактики – это проблема разработки нового понятийного аппарата. Не уточнение старого терминологического аппарата, а разработка новых дидактических понятий, через которые можно было бы ухватить новую ситуацию [7].

5. Проблемы для дальнейших исследований

Проблематика и актуальные темы исследований, задающие развитие самой дидактики, обусловлены несколькими факторами [5]:

1. Государственная образовательная политика (стратегия на обучение всех и каждого).

2. Общественные потребности (включая системы ценностей и общепринятые нормы поведения).

3. Проблемы практики обучения (качества обучения).

4. Потребности теоретического обобщения и совершенствования понятийно-терминологического аппарата:

а. выработка общедидактического понятийного аппарата, позволяющего проследить ход исторического развития;

б. теоретическое обобщение новых явлений нынешней практики обучения: уровень абстракции должен позволять ухватить все многообразие в единую сущность;

с. разработка теоретических положений, опережающих становление новой образовательной практики: это позволит усилить искусственный компонент становления новой практики и обеспечит преемственность образовательных реформ [5].

6. Послесловие

В масштабе большого периода общественно исторического развития в вопросах организации образования можно заметить следующее важное обстоятельство: происходит переход от одной образовательной действительности к другой, существенно отличной от первого по всем аспектам [8].

-В аспекте управления: переход от централизованной командно- административной системы к самоуправлению.

• В аспекте целей: переход от задачи подготовки многочисленных индивидов с минимальным образовательным уровнем к обеспечению всеобщего высшего образовательного уровня.

• В аспекте содержания обучения: переход от знаний к способностям, способам и средствам мыследеятельности.

• В аспекте учебного процесса: переход от группового к коллективному.

• В аспекте учебной группы: переход от однородного и одноуровневого состава диффузной группы к саморазвивающемуся и самообразовывающемуся коллективу разнородного и разноуровневого состава.

• В аспекте событийных взаимодействий и отношений: переход от независимого сосуществования и свободной конкуренции к всеобщему сотрудничеству.

• В аспекте учебных программ: переход от программ образовательных учреждений к индивидуальным образовательным программам.

• В аспекте институциональных форм: переход от множества независимых образовательных учреждений к системе сетевой организации образовательных услуг.

• В аспекте правовых норм: переход от добровольности учения к обязательному образованию в течение всей жизни.

• В аспекте воспитания: от общепризнанных норм поведения к свободе личности с высокими духовными ценностями.

• В аспекте идеологического девиза: от девиза «независимых людей не бывает» к девизу «каждый человек есть незаменимое благо»

Современная дидактика и призвана усилить рациональный компонент этого перехода.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Краевский В. В., Бережнова Е. В. Методология педагогики: новый этап. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 400 с.
2. Дьяченко В. К. Дидактика : в 2 т. Т. 1. – М.: Народное образование, 2006. – 400 с.
3. Дьяченко В. К. Новая дидактика. – М.: Народное образование, 2001. – 496 с.
4. Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований // Щедровицкий Г.П. и др. Педагогика и логика. – М.: Касталь, 1992. – С. 16-200.
5. Перспективные направления развития дидактики. «Круглый стол» // Педагогика. – 2007. – № 6. – С. 43-53.
6. Фрумин И. Д. Тоска по пониманию или постмодернистский анализ современного

образования // Вопросы методологии. – 1997. – № 3-4. – С. 131-139.

7.Перспективные направления развития дидактики. «Круглый стол» // Педагогика. – 2007. – № 6. – С. 43-53.

8.Мкртчян М. А. Становление и развитие общего образования // Коллективный способ обучения. – 2007. – № 9. – С. 3-13.

ОБЛЫСТЫҚ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ АЛҚАСЫНДАҒЫ ӨЗАРА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ

2014 жылдың 25 қарашасында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалының басшылығы облыстық Білім басқармасы алқасының жұмысына қатысты.

Жұмыс барысында Президенттің Қазақстан халқына 2014 жылдың 11 қарашасындағы Жолдауының басты мәселелері, қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттағы мұғалімдерді тестілеу нәтижелері, білім беру саласындағы жемқорлықпен күрес бойынша іс-әрекет анализі және балалардың жазғы демалысын ұйымдастыру нәтижелері талқыланды.

Алқа барысында Басқарма басшысы А.Аймағанбетов мектепке дейінгі ББҰ кезектілігін, мектептердің апатты жағдайы мен үш ауысымдық оқытуды тарату бойынша ведомства жоспарымен бөлісті. Сонымен қатар аймақтағы мұғалімдердің біліктілігін үздіксіз арттыруды қамтамасыз ету үшін күш біріктіру қажеттілігіне назар аударды. Ол үшін Білім басқармасы мен Біліктілікті арттыру институтының курстық және курстан кейінгі іс-әрекетіндегі өзара іс-әрекет моделі әзірленді.

Филиал директоры С.Муканова білім бөлімдерінің басшыларына, аймақтың әдістемелік кабинеттерінің меңгерушілеріне 2015-2016 жылдарға Деңгейлік курстар тыңдаушыларының контингентін қалыптастыру мәселелерін көкейкестілгендіруді айтты.

ВОПРОСЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НА КОЛЛЕГИИ ОБЛАСТНОГО УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

25 ноября 2014 года руководство филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области приняло участие в работе коллегии областного Управления образования.

В ходе работы обсуждены ключевые вопросы Послания Президента народу Казахстана от 11 ноября 2014 года, результаты тестирования учителей общественно-гуманитарного и естественно-математического направлений, анализ деятельности по борьбе с коррупцией в сфере образования и результаты организации летнего отдыха детей.

В ходе Коллегии руководитель Управления А.Аймагамбетов делился планами ведомства по ликвидации очередности в дошкольные ОО, аварийности школ и трехсменного обучения. Также он обратил внимание на необходимость объединения усилий для обеспечения непрерывного повышения квалификации педагогических работников региона. Для этого разработана модель взаимодействия Управления образования и Института повышения квалификации в курсовой и посткурсовой деятельности.

Директор филиала С. Муканова в своем обращении к руководителям отделов образования, заведующим методических кабинетов региона актуализировала вопросы формирования контингента слушателей Уровневых курсов на 2015-2016 годы.

Ой үзгі

Менің сабағымда орта өте ыңғайлы болды, оқушылар мейрімді және қуанышты болды, сонымен қатар оқу өз белсенділігін жоғалтпады мен жұмыстың атқарылуын қамтамасыз ету үшін уақытты бақылап отырдым, жұмысты оқушылардың қажытпайтындай етіп жасап отырдым. Оқушылардың шаршатып жібермеу үшін үнемі әрекетті өзгертіп отырдым. Бағдарламаның жеті модулімен танысып, оларды жүзеге асыруда дұрыс стратегияны таңдағанда, мен енді басқаша жұмыс жасай алмайтынымды білдім.

АХАНОВ АНУАР

Саран қалалық ЖОББ, № 16 мектебінің тарих мұғалімі

КОРПОРАТИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ СОТРУДНИКОВ В ОРГАНИЗАЦИИ

Мақалада «ұйымның өміршеңдігі», ұйым саясатының елеулі құрамдас бөлігі ретіндегі қызметкерлердің білім алуы мен өзара қарым қатынас мәселелері, ал қызметкерлердің үздіксіз білім алуы мен бірін бірі оқытуды жүзеге асыруға ықпал ететін эмоционалдық ахуал басқару аппаратының басты мәселесі ретінде қарастырылады. Ұйым ішіндегі білім қозғалысының моделі ұсынылған. Бұл моделдің басты құрамдас бөлігі білім беру мәселелері, білім беру ресурстары, мөлшерлеу жүйесі, ұжымдағы ахуал, білім беру ортасы, толық меңгерудің дидактикалық ұстанымы, рефлексивті мәнмәтіні, ортаға байланысты ерекшеліктер болып табылады.

The article deals with the question "survival of the organization", training and interaction of staff consider as essential components of the organization's policies, and the emotional climate conducive to continuously train staff and provide training to each other as the main task of the control unit. The model of knowledge movement within the organization is presented. The main components of this model are: educational objectives, educational resources, rationing system, the climate in the team, learning environment, didactic principle of full assimilation, reflexive context, environment features.

В статье рассматривается вопрос «выживания организации», обучение и взаимодействие сотрудников как существенные составляющие политики организации, а эмоциональный климат, способствующий персоналу непрерывно обучаться и осуществлять обучение друг друга, как главная задача управляющего аппарата. Представлена модель движения знаний внутри организации. Главными составляющими этой модели являются: образовательные задачи, образовательные ресурсы, система нормирования, климат в коллективе, образовательная среда, дидактический принцип полного усвоения, рефлексивный контекст, средовые особенности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *человеческий капитал, социальный капитал, организационный капитал, показатели труда, обучающие взаимодействия, оценка показателей эффективности*

Процессы интеграции приводят к значительной модернизации образования всех уровней в странах – участницах СНГ. Это относится и к вопросам работы со взрослыми, к управлению профессиональным развитием сотрудников в образовательных и административных учреждениях. Здесь безусловный интерес представляет зарубежный опыт работы с персоналом в организациях.

Приведем несколько определений из теории человеческого капитала.

Интеллектуальный капитал любой организации состоит из запаса и движения полезных для организации знаний и умений работников [1, с.65]. Его тремя составляющими являются:

- человеческий капитал,
- социальный капитал,
- организационный капитал.

Человеческий капитал – это знания, умения и способности работников, их образовательный уровень и готовность включаться в новые виды деятельности.

С социальным капиталом связывают перенос, перемещение знаний и опыта,

возникающие и накапливающиеся в организации благодаря взаимодействиям. Социальный капитал – это внешние и внутренние контакты разных сотрудников.

К организационному капиталу включают институционализированные знания и компетенции, которыми владеет организация, и которые хранятся в базах данных, нормируются в требованиях к деятельности, инструкциях и т.д.

Интеллектуальный капитал считается важнейшим активом организации, источником ее удержания высокой эффективности. Гуру менеджмента остроумно замечают, что человеческий капитал уходит домой, а организационный остается. И действительно люди могут перейти к конкурентам, просто уволиться, на смену им приходят новые сотрудники. Нередко это приводит к серьезным потерям профессионального багажа организации. От чего-то приходится отказываться в силу нехватки специалистов. Вот почему кроме поддержки процесса приобретения знаний, умений, навыков отдельными сотрудниками в концепциях развития персонала большое внимание уделяется роли внутрикорпоративного образования. Для этого администрации организаций поддерживают развитие таких способов взаимодействия между сотрудниками, которые дают возможность сделать перспективные знания и опыт достоянием разных работников. Процесс движения знаний и опыта внутри организации позволяет развивать и накапливать профессиональный уровень и компетенции обновляющихся коллективов.

Идеи использования и развития интеллектуального капитала наиболее полно реализуются в так называемых обучающихся организациях. Если перевести эти идеи в схему организационного развития, она окажется следующей:

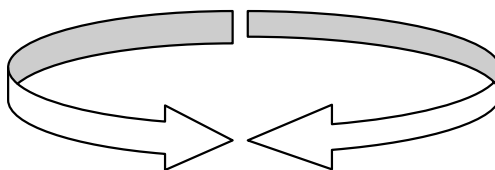
- планирование показателей труда,
- планирование индивидуального или группового развития,
- планирование обучающих взаимодействий в организации,
- оценка показателей эффективности.

В основе стратегии обучающихся организаций лежат идеи о том, что если организации хотят выжить, обучение и взаимодействие сотрудников должно стать существенной составляющей их политики, а управляющий аппарат должен создавать такой эмоциональный климат, при котором весь персонал стремится непрерывно обучаться и осуществлять обучение друг друга [4].

Кратко опишем модель движения знаний внутри организации.

Организация и управление

Образование и труд

В центре модели лежит процесс накопления человеческого и социального капитала в организации, основанный на поддержке всех участников. Он осуществляется через передачу опыта сотрудников друг другу [3]. Выглядит это следующим образом.

1. Образовательные задачи. Каждый сотрудник организации составляет список своих образовательных задач, с решением которых он связывает повышение эффективности своего труда. Образовательные задачи формируются на основе плана предстоящей деятельности, а также перспективных работ и проектов организации. Часть этих задач он будет реализовать через самообразование. Вторую часть оформляет как заявку на повышение квалификации и обмен опытом. Эта часть задач может быть реализована за счет контактов, как за пределами, так и внутри организации.

2. Образовательные ресурсы. В организации имеется депозитарий доступных программ

повышения квалификации и база данных интеллектуальных ресурсов. К ним относятся как библиотеки, библиографии и т.п., так и базы данных об эффективных знаниях, практиках и опыте сотрудников. Последнее формируется за счет всех работников, когда они заносят в базу данных не только то, с чем готовы поделиться с другими, но и то, чему у кого-либо хотят научиться.

Информация о ресурсах всех уровней помещается в базе данных о движении интеллектуальных ресурсов организации. При этом администрацией ценится не количество времени затраченного сотрудниками на передачу знаний и опыта, а качество, оцененное теми, кто их приобретает.

3. Система нормирования. Собственно ресурсом эти данные становятся только тогда, когда между администрацией и работниками достигается соглашение об объеме, продолжительности, частоте, формах, результатах образовательных контактов в организации. В этом процессе уточняется как часто и насколько долго во время рабочего дня можно заниматься самообразованием и передачей опыта сотрудникам. Как это осуществлять: через непосредственные контакты или через групповую структуру. Каков механизм и формы учета таких взаимодействий (например, как нормируются результаты и продолжительность контактов с целью передачи опыта). И наконец, как стимулируется труд, связанный с передачей опыта. Как эти показатели закладываются в нормы трудовых отношений и должностные требования.

4. Климат. Администрации необходимо обращать особое внимание на возможные способы создания климата, направленного на безвозмездную помощь и поддержку друг друга. Люди, как правило, склонны к сотрудничеству, но сложившиеся в образовании условия труда часто побуждают их к конкуренции. Это системы стимулирующих выплат, рейтингов, конкурсов. Так, например, условия повышения квалификации и ограниченное число педагогов создают объективные предпосылки для конкуренции преподавателей соответствующих структур. Ответ на вопрос, почему работникам разных отделов в организации выгодно сотрудничать, лежит в области управленческого стратегического видения.

5. Образовательная среда. Процесс образования носит неформально-организованный характер. По первой составляющей участников, время, для образовательных контактов выбирают сами сотрудники. Общение носит произвольный, ненормированный характер и определяется образовательными целями и позициями передающего и активно усваивающего. Взаимообучение носит отсроченный характер. То есть далеко не всегда у сотрудников есть чему научиться друг от друга. Но желательно чтоб каждый сотрудник был готов и учиться, и учить. Консультирование по различным вопросам может быть важной составляющей этого процесса. В таких взаимодействиях не стоит решать слишком крупные образовательные задачи. Это обусловлено тем, что процесс не выделяется из структуры трудовой деятельности сотрудников, являясь, как говорят, безотрывным от производства. Знания сразу проверяются в труде. И если операции на основе полученных знаний не получаются, процесс научения должен быть доведен до конца, то есть до успешного выполнения операций, совершенствовать которые работник может впоследствии по собственным образовательным стратегиям.

6. Дидактический принцип полного усвоения. Еще одной особенностью этого процесса является то, что человек обязательно должен передать полученный опыт, знания другому работнику. Это связано, прежде всего, с психодидактикой усвоения. Процесс научения другого обеспечивает неопиту (человеку, получившему новые знания) протекание нескольких процессов: припоминания, систематизации, осмысления, обобщения и переноса в новые внешние условия.

Таким образом, непосредственное научение носит двухуровневый характер. На первом уровне человек принимает, понимает и применяет информацию, на втором он сам учит кого-либо.

7. Рефлексивный контекст. Нацеленность работников как можно быстрее научить или научиться у другого привносит высокую рефлексивную составляющую в ход неформального научения.

Кроме того, данный процесс требует регулярной и систематической рефлексии, анализа и корректировки действий всех участников и организаторов, то есть коррекции образовательных

задач, поиску путей повышения продуктивности учебных контактов, дополнительного планирования различных форм поддержки и организационных решений.

8. Средовые особенности. Заметим, что хотя основу образовательного пространства такого рода составляют непосредственные контакты разных участников в динамических сменных парах, здесь вполне уместны разнообразные семинары, тренинги, привлечение экспертного опыта и работа отдельных групп и прямое научение (очное и дистанционное).

Еще одной важной особенностью различных ситуаций является ориентация не на то, что хочет и говорит передающий опыт, а на то, что понимает и может делать осваивающий его. Эта идея могла бы показаться довольно тривиальной, если бы в огромной массе ситуаций, когда работники обращаются за помощью к более опытным специалистам, участвующие и с той и с другой стороны нередко испытывают неловкость и неудовлетворение. «Ну, что он не мог нормально объяснить?» или «Это так сложно, это не пойму никогда», – думают одни. «Я же сказал и даже показал, ну что тут непонятно?» – думают другие. В организациях выделяются те редкие сотрудники, к которым всегда можно обратиться за помощью. Что как раз и свидетельствует о том, что процессу движения знаний и опыта в организации не уделяется должного внимания, и организация не накапливает целенаправленно социальный капитал.

Резюмируем. Указанные нами основные особенности модели корпоративного управления реализуются через несколько базовых процессов:

- Выявление критериев качества основных рабочих процессов.
- Уточнение требований к профессиональной деятельности работников.
- Выделение образовательных дефицитов и потребностей.
- Уточнение внутренних и внешних образовательных ресурсов организации.
- Приведение образовательных задач в соответствие с потребностями в повышении эффективности профессиональной деятельности и образовательными ресурсами организации.
- Формирование ресурсной базы, развитие и поддержание процессов передачи знаний и опыта.
- Становление внутрифирменной образовательной политики, обеспечивающее эффективное приобретение извне, а также перенос знаний и опыта внутри организации.
- Создание системы анализа, рефлексии и коррекции процессов составления и реализации образовательных задач.
- Мониторинг качества производственных и обслуживающих процессов в организации и взаимоувязка рабочих и образовательных процессов.

Несмотря на кажущуюся громоздкость, подобная модель или ее вариации могут эффективно работать как в образовательных организациях, так и в административных структурах. Главным принципом подобной инновации является включенность в нее управленческих команд. Это показывает опыт красноярских инновационных комплексов и проектов [2].

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Армстронг М.. Практика управления человеческими ресурсами. 8-е издание / перев. с англ. под ред. С.К. Мордовина. – СПб.: Питер, 2004. – 832 с.
2. Мкртчян М.А. Литвинская И.Г. Новые формы организации образования взрослых: учебно-методическое пособие / М.А. Мкртчян, И.Г. Литвинская. – Красноярск: КИПК, 2012. – 120 с.
3. Мкртчян М.А. Сетевая организованность образовательного пространства: некоторые соображения о проблемах теории и практики // Научно-методический журнал Коллективный способ обучения. – 2008. – № 10. – С. 20-27.
- Рубинштейн Моше Ф., Фирстенберг Айрис Р. Интеллектуальная организация. Привнеси будущее в настоящее и преврати творческие идеи в бизнес-решения: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2003 – XVI, 192 с. – (серия «Менеджмент для лидера»).

В августе 2014 года группа учителей Карагандинской области под руководством тренеров филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Ж.Ш.Адамовой, Н.Ю.Сейтовой приняли активное участие во II Республиканском педагогическом форуме сертифицированных учителей «Жарқын белес».

Большой интерес участников форума вызвало выступление Вертьяновой Анастасии Андреевны, к.п.н., доцента кафедры методики преподавания иностранных языков Пермского государственного гуманитарного педагогического университета, автора учебного пособия «Критериальное оценивание в школе».

Сегодня на страницах нашего журнала А.А.Вертьянова продолжает разговор об актуальности и перспективах критериального оценивания.

ВЕРТЬЯНОВА А.А.

ТЕХНОЛОГИЯ КРИТЕРИАЛЬНОГО ОЦЕНИВАНИЯ КАК СРЕДСТВО РЕАЛИЗАЦИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

Мақаланың түйінді идеясын құзыреттілік тәсілге негізделген білім беру стандарттары жағдайында оқушылардың оқу жетістігін критериалды бағалау жүйесі арқылы бағалауды енгізудің қажеттілігі айқындайды. Критериалды бағалау жүйесі оқудың уәждемесіне түбегейлі өзгерістер енгізіп, бақылау мен бағаның педагогикалық технологиясын жеке тұлғаға бағдарлайды.

The article discusses the problem of forming the system of critical assessment of students' learning achievements according to the educational standards based on the competent approach. It has been proved that the system of criterial assessment changes critically the motivation of students and converts the pedagogical practice of assessment and control to being student centered.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: құзыреттілік тәсіл, критериалды бағалау технологиясы, дескриптор, рубрикатор, оқытуға ынталандыру
KEY WORDS: the competency approach, criterial assessment, descriptor, rubric, learning motivation

В связи с обновлением образовательной парадигмы, новых образовательных стандартов, основанных на компетентностном подходе, в центре внимания профессионального педагогического сообщества и участников образовательного процесса оказалась проблема формирования надежной, прозрачной, валидной и технологичной системы оценивания учебных достижений учащихся, обладающей системным, междисциплинарным характером. Однако до настоящего времени единая, универсальная, соответствующая требованиям изменившегося общества система оценивания не определилась.

В качестве альтернативы традиционной системе оценивания предлагается использовать технологию критериального оценивания, широкое распространение которой, получила в школах Международного бакалавриата. Цель внедрения технологии критериального оценивания в образовательный процесс определяется, с одной стороны, потребностью государства и общества в новой системе оценивания учебных достижений учащихся, с другой стороны, потребностью личности самого учащегося в объективной, универсальной системе оценивания его учебных достижений.

Критериальный подход к оценке позволяет получить возможность:

- определить уровень подготовки каждого обучающегося на каждом этапе учебного процесса;

- получить объективную динамику усвоения знаний не только в течение учебного года, но и за все время обучения;
- дифференцировать значимость оценок, полученных обучающимися за выполнение различных видов работы (самостоятельная работа, текущий, итоговый контроль, тренинг, домашняя, творческая и др. работы);
- выразить текущей и итоговой оценкой количество вложенного учеником труда;
- повысить объективность оценки знаний [1].

Такая система оценки позволяет ученику быть более активным в учебной деятельности, уменьшает субъективизм педагога при оценке знаний, стимулирует соревновательность в учебном процессе, что отражает объективно существующую конкуренцию.

Демократизация и гуманитаризация современного образования требует отказа не от контролирования и оценивания знаний, умений, а от рутинных форм побуждения к учению с помощью оценок. Поиск новых способов стимулирования учебного труда учащихся, принцип личной выгоды, набирающий силы в обучении и воспитании определяют иные подходы. Дополняясь принципом добровольности обучения (а значит, и контролирования), оценка может превратиться в способ рационального определения личного рейтинга – показателя значимости (веса) человека в цивилизованном обществе.

Критериальное оценивание – это процесс, основанный на сравнении учебных достижений учащихся с четко определенными, коллективно выработанными, заранее известными всем участникам образовательного процесса критериями, соответствующими целям и содержанию образования; способствующий формированию ключевых компетентностей учащихся [2].

Критерии оценивания разрабатываются по каждому предмету. При грамотном составлении критериальной шкалы учащийся может самостоятельно оценить качество своей работы, что стимулирует достижение более высокого результата образования и формирование учебной самостоятельности.

Основными элементами критериального оценивания являются: анализ процесса оценивания; обратная связь, позволяющая всем участникам образовательного процесса (учителям, учащимся, родителям) понимать уровень усвоения изучаемого материала (обратная связь служит основанием для внесения необходимых коррективов в учебный процесс для совершенствования его содержания, методов и форм организации, руководства и управления учебно-познавательной деятельностью учащихся; она позволяет учителю получать сведения о ходе процесса усвоения знаний каждым учащимся, отслеживать динамику его развития; использование данного механизма осуществления контроля повышает эффективность учебной деятельности учащихся за счет возможности скорректировать полученные результаты, а значит достичь более высокого уровня продуктивности в будущей деятельности); определение степени соответствия целей, поставленных перед учеником и достигнутых результатов в их динамике; выявление текущих затруднений ученика и класса в целом для организации индивидуальной и групповой коррекционной работы; создание психологически комфортной образовательной среды для мотивации учащегося к успешной учебной деятельности [2]. Все это дает возможность выявить особенности протекания процесса обучения и внесения соответствующих поправок.

Использование критериального оценивания способствует развитию индивидуальных способностей каждого ученика, его свобод и прав; формированию у учащихся критического мышления; воспитания у учеников стремления и способности к непрерывному образованию в течение всей жизни; формированию у учащихся личной системы ценностей, выражающейся в их реальных поступках; продуктивному взаимодействию детей друг с другом, развитию их индивидуальности, способностей к творчеству и самоорганизации; установлению прочных связей между учебной деятельностью и реальной жизнью детей. Использование критериального подхода позволяет также привлекать к процессу оценивания самих учащихся, то есть проводить самооценивание, являющееся важнейшим компонентом образовательного процесса, так как только рефлексивная деятельность учащихся позволяет им извлекать опыт из своей деятельности, мобилизовать внутренние ресурсы на решение поставленной задачи, лучше понимать себя [3].

Данная система оценивания действительно является актуальной в свете модернизации системы образования и повышения его качества. Использование критериального оценивания в школьной практике направлено на решение основной задачи развивающего обучения – развитие ребенка в процессе становления его как субъекта разнообразных видов и форм деятельности, заинтересованного в самоизменении и способного к нему. Учащиеся чувствуют

себя более комфортно, независимо, свободно, потому что в их жизни появляется больше ясности и определенности. Отказ от общепринятой 5-балльной системы вносит кардинальные изменения в мотивацию учения, создает оптимальные условия реализации учебной программы, делает педагогическую технологию контроля и оценки личностно-ориентированной.

Деятельность учителя, связанная с развитием оценочных умений школьников, заключается в создании условий для их продвижения в направлении зоны высокоразвитых умений. Положительное изменение в развитии оценочных умений происходит за счет усложнения оценочной деятельности учащихся, повышения активности и самостоятельности в ее осуществлении. Продвижение по степеням развития оценочных умений в границах каждого из трех уровней (репродуктивного, продуктивного и творческого) осуществляется с помощью следующих этапов:

- обсуждение (зачастую разработка) с учащимися критериев и норм оценивания;
- демонстрация учителем действий контроля и оценки заданий определенных уровней сложности;
- организация отработки контрольно-оценочных умений в упрощенных условиях;
- организация самостоятельной практики оценочных действий учащихся с непрерывной обратной связью и положительным подкреплением со стороны учителя;
- проведение рефлексии учащимися.

Очень важно корректно использовать терминологию в ходе практической реализации технологии критериального оценивания (рубрикатор, критерий, дескриптор) – это те элементы, с которыми непосредственно приходится работать и учителю, и учащемуся. Итак, рубрикатор включает в себя перечень критериев, уровней достижения (балльное выражение критериев) и дескрипторов (словесное описание критериев – цели и содержание обучения, контролируемые действия и материал); в качестве критериев могут выступать как виды деятельности учащегося, которые он должен освоить в ходе своей работы, знание и понимание материала, так и личностные результаты (личное участие в работе, самооценивание и т.д.); **дескриптор** представляет собой описание уровней достижения учащегося по каждому критерию в виде последовательности шагов по достижению наивысшего результата. Для примера возьмем общие критерии и рубрикатор предметного блока «Русский язык, литература»:

Общие критерии оценивания учащихся в предметном блоке «Русский язык, литература»

Критерии		Максимальный уровень достижений учащихся
A	Содержание	5
B	Организация текста	5
C	Стиль и использование языка	5
ИТОГО		15

Цели и задачи изучения предметного блока «Русский язык, литература» прописываются по каждому из вышеприведенных критериев. Это те знания и умения, которыми учащиеся должны овладеть по окончании изучения данных дисциплин

Цели и задачи изучения предметного блока «Русский язык, литература»

Учащиеся должны научиться	Критерий	Учащиеся должны научиться
Русский язык		Литература
- понимать значение слов и их коннотации, усвоить формы и стандарты языка; - знакомиться со специальной научной и социальной лексикой; - различать основные и второстепенные идеи в тексте; - понимать примеры;	A	- говорить в различных ситуациях; - читать вслух с выражением; - участвовать в дискуссиях; - отстаивать в дискуссии свою личную точку зрения, демонстрировать

- различать разные типы текста; - выражать чувства (радость, страх, разочарование, ожидание); - писать заметки и простые письма; - сочинять диалоги; - писать инструкции; - анализировать резюме, отмечая важные пункты; - интерпретировать данные, представленные в разных формах (таблицы, диаграммы и пр.); - подготовить различные типы сочинений (описание, повествование, рассуждение); - писать неофициальные письма; - делать простые заметки;		соответствующую реакцию (похвала, согласие, несогласие); - исполнить роль в спектакле; - создавать реальные и воображаемые рассказы, включая изменение перспективы; - сочинять стихи; - запоминать и пересказывать важные пункты резюме;
- анализировать структуру текста; - уметь написать краткое содержание текста; - делить любую письменную работу на абзацы; - извлекать значение из контекста; - выражать свои идеи; - представлять данные в письменной форме; - осмысленно давать определения терминов и понятий;	В	- поддерживать разговор; - читать самостоятельно (напр., полностью роман); - чётко строить работу по схеме: вступление, основная часть, заключение-вывод; приводить доказательства своей точки зрения, в том числе в виде цитат, и анализировать их;
- использовать подходящий стиль в соответствии с назначением текста; - использовать пригодную и разнообразную лексику с редкими орфоэпическими, орфографическими, пунктуационными, синтаксическими ошибками.	С	- исполнить роль в спектакле; - рассказать историю, рассказ.

В соответствии с выделенными критериями, целями и задачами предметного блока оценивание образовательных достижений учащихся производится по следующему рубриктору:

Рубриктор

Критерий	Уровень достижения учащихся	Дескрипторы
А (max 10)	0	Учащийся не достиг ни одного из критериев, перечисленных ниже.
	1	Учащийся очень ограниченно понимает тему. Работе недостает деталей, аргументов, мысль не развита.
	2	Учащийся демонстрирует неточное понимание темы. Работа недостаточно аргументирована, мысль недостаточно развита.

	2	Творческая часть отражает ограниченную фантазию и эмоциональную окраску.
	3	Учащийся демонстрирует достаточное понимание темы. Работа содержит подходящие детали и аргументы, мысль неплохо развита. Творческая часть отражает некоторую фантазию и эмоциональную окраску.
	4	Тема работы в основном понятна. В работе анализируются и приводятся аргументы, мысль хорошо развита. Творческая часть хорошо отражает некоторую фантазию и эмоциональную окраску.
	5	Тема работы понята правильно. Работа последовательно проиллюстрирована деталями и аргументами, мысль последовательно развита. Творческая часть отражает высокий уровень фантазии и эмоциональной окраски.
В (max 10)	0	Учащийся не достиг ни одного из критериев, перечисленных ниже.
	1	В работе нет введения и вывода, есть 1-2 абзаца, переходы между частями не сделаны. В основной части использован пересказ текста, анализ отсутствует, цитат нет.
	2	В работе не явно выражены композиционные части. Есть 1-2 абзаца, переходы между частями выражены слабо. В основной части 1 доказательство, цитаты не используются или не анализируются. В заключении нет вывода.
	3	В работе неявно выражены вступление или вывод. Есть 2-3 абзаца, переходы между частями. В основной части 1-2 доказательства, не анализируется позиция автора.
	4	В работе есть вступление, основная часть и заключение. Есть 3 абзаца, сделаны переходы между частями. В основной части приведены 2-3 доказательства, среди них – 1 цитата. Аргументы и цитаты не комментируются. Вывод выражен неточно.
	5	В работе ярко выражены вступление, основная часть и заключение. Есть 3 и более абзаца, сделаны переходы между частями. В основной части приведены 3 и более доказательства точки зрения, в том числе – цитаты. Аргументы и цитаты анализируются. В заключении есть вывод по теме работы.
С (max 10)	0	Учащийся не достиг ни одного из критериев, перечисленных ниже.
	1	Словарь учащегося ограничен: повторяются слова, используются одни и те же типы предложений. Много речевых ошибок. Допущено более 8 ошибок, из них более 4 орфографических. Стил не соответствует жанру.
	2	Словарь учащегося не разнообразен: есть больше 3 повторов слов, одинаково построенных предложений, присутствуют 4 и более речевых ошибок. Допущено до 8, но не более 4 орфографических ошибок. Стил в основном не соответствует жанру.
	3	Словарь учащегося не всегда разнообразен: есть 2-3 повтора слов и одинаково построенных предложений, присутствуют 3-4 речевые ошибки. Допущено до 4, но не более 2 орфографических ошибок. Стил не всегда выдержан.
	4	Словарь учащегося в основном пригоден и разнообразен. Допущены 1-2 ошибки, до 4 орфографических и пунктуационных ошибок, но не более 2 орфографических. Стил в основном соответствует жанру.
	5	В работе использована разнообразная лексика: нет повторов одних и тех же слов, неправильных употреблений слов, неправильно образованных форм слов. Допущены 1 негрубая орфографическая, 1 пунктуационная, 1 грамматическая, 1 речевая ошибки. Стил соответствует жанру.

Безусловно, переход к новой технологии оценивания невозможен без большой дополнительной работы как в области обучения педагогических кадров новым формам, приемам и способам оценивания, так и в сфере педагогической подготовки, формирования готовности учителей, учеников и их родителей к инновациям в оценивании. Важно работать над решением этих вопросов не только непосредственно в школе, но и в процессе профессиональной подготовки и переподготовки учителей, развивая их профессиональную компетентность.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Режим доступа: <http://www.ibo.org/myp/assessment/> (сайт организации Международного бакалавриата по оцениванию в средней школе).
2. Безукладников, К. Э. Критериальное оценивание результатов образования: монография [Текст] / К. Э. Безукладников, А.А. Красноборова, Б.А. Крузе; Перм. гос. пед. ун-т. – Пермь, 2011. – 127 с.
3. Шнейдер, М.Я. Оценка качества образования в школах Международного бакалавриата [Текст] / М.Я. Шнейдер // Вопросы образования. – 2005. – №1. – С. 2-28.

ІСКЕРЛІК БАЙЛАНЫС ШЕБЕРЛІГІ

2014 жылдың 14 қарашасында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-ның профессорлық-оқытушылық құрамы үшін, инновацияны дамытуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің басшысы С.В.Кузнецова «Қатынас аясы» семинарының төртінші жиналысын өткізді.

Семинардың тақырыбы: «Коммуникативтік мәдениет және сөйлеу этикеті».

Семинар барысында заманауи әлемдегі қатынастың өзектілігі талқыланды, «коммуникация», «коммуникативтік мәдениет», «коммуникативтік мәдениет жасаушы» түсініктерінің мазмұны ашылды.

Коммуникативтік мәдениет және сөйлеу этикетін қалыптастыру бойынша тренинг үш блоктан тұрды:

- сөйлеу мәдениетін жетілдіру;
- әңгімелесудің іскерлік сарынын сақтау;
- психоэмоционалдық өзіндік реттеу.

Практикада өзінің ойын нақты қалыптастыру дағдысы, оларды сұхбаттасушы үшін жеткілікті айтып беру және қарым-қатынаста сұхбаттасушының реакциясына бейімделе білу пайдаланылды.

Қатысушыларға кәсіби қарым-қатынаста эмоциялық жағдайын өзіндік реттеу бойынша жаттығулар ұсынылды.

Қорытынды рефлексияда қатысушылар өткізілген жұмыстың оқытушының рейтингі мен оның курстық жұмысының сапасын арттыруға мүмкіндік беретініне сенім білдірді.

ИСКУССТВО ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ

14 ноября 2014 года в Филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области начальником отдела методического обеспечения инновационного развития С.В. Кузнецовой для профессорско-преподавательского состава проведено четвертое заседание семинара «Круг общения».

Тема семинара: «Коммуникативная культура и речевой этикет».

В ходе семинара обсуждалась актуальность общения в современном мире, раскрыто содержание понятий «коммуникация», «коммуникативная культура», «составляющие коммуникативной культуры».

Тренинг по формированию коммуникативной культуры и речевого этикета состоял из трех блоков:

- совершенствование культуры речи;
- соблюдение делового тона беседы;
- психоэмоциональная саморегуляция.

На практике отработаны навыки точного формулирования своих мыслей, умение излагать их доступным для собеседника языком и ориентироваться в общении на реакцию собеседника.

Участникам были предложены упражнения по саморегуляции эмоционального состояния в профессиональном общении.

В итоговой рефлексии присутствующие выразили уверенность в том, что проведенная работа позволит повысить рейтинг преподавателя и качество его курсовой работы.

REFLEXIVE CULTURE OF A TEACHER AS THE BASIS OF ONE'S PRACTICAL ACTIVITY

Менторинг және коучинг үдерістері педагогтің қажеттіліктері мен қабілеттерін рефлексивті тұрғыдан қарастыруының перспективті бағыттары ретінде қарастырылады. Өзінің тәжірибелік іс-әрекетін қарастыратын зерттеушілік ұстанымдары педагогтің рефлексивтік мәдениеті деңгейінің маңызды белгісі болып табылады. Action Research («Іс-әрекеттегі зерттеу») тәсілдеме негізінде педагогтердің өзіндік рефлексия іс-әрекетінің әдістері ұсынылады.

Процессы менторинга и коучинга рассматриваются как перспективные направления рефлексивного обращения педагогов к своим потребностям и способностям. Важным критерием уровня рефлексивной культуры педагога является его исследовательская позиция по отношению к своей практической деятельности. На основе подходов Action Research («Исследование в действии») предлагаются способы саморефлексивной деятельности педагогов.

The processes of mentoring and coaching are seen as perspective directions of teachers reflective treatment to their needs and abilities. His research position in relation to their practice is the important criterion for the level of reflective culture of the teacher. The ways of teachers self-reflective work are suggested on the basis of approaches Research in Action.

KEY WORDS: *mentoring, coaching, Action Research, reflexive culture, methods of self-reflection*

If we do not change the direction we risk to stop
where we have begun...

Sir John Whilmore

Processes of mentoring and coaching are considered as promising directions of reflective appeal of teachers to their needs and abilities. An important criterion of a teacher reflective culture level is one's research position in relation to his/her practice. On the basis of Action Research approaches there are offered some methods of self-reflective work of teachers.

New educational values makes the main aim of a school the development of active and self-organizing student, who can adapt to new technologies, can find, critically comprehend and effectively use information. According to Larry Sullivan, a former school inspector of the Independent School District of Texarkana, from Texas, "today students compete for working places with other students not only from nearby cities, but also from states or provinces – they compete with students from China, India, Europe, South America, Madagascar and all the islands and continents that lie between them". Activity of a modern school should not be come to only the results of performance to detriment of important basic skills which are needed for children in their everyday life as it is "does not guarantee that in future they will get a good job" noted Ken Robinson.

Today's student needs a modern teacher who is invested his work, interested in development of a student, also who knows modern technologies and tries to keep up with the times. That's why, today the role of a teacher is redefined, and his professional position is changing: from the position "above students" to the position of mutual partnership, from knowledge transfer to creation of conditions for active self-education during a lesson and off-hours [1, p.2]. Michael Barber, Chief Adviser on education matters of the British company "Pearson", has remarkable words: "Teacher it is the main person. A child must be lucky with a teacher, otherwise it is a waste of potential. There

are ten thousands people who “could, but they didn’t”.

The current situation in a modern school leads teachers to understanding of the need of constant updating of previously received knowledge, changes in professional competence and personal qualities. At this, a regular education on development courses a teacher should consider only as an initiating step or one of the stages of one’s continuing professional and personal development [2, p.95]. Experience and length of work is not a panacea for professional growth. Therefore, “self-education during the whole life” is a relevant idea. It is time to withdraw from an old model of self-development; now it is on trend a reflective appeal of a teacher to one’s needs, abilities and practice.

Implementation of such a promising direction is possible via an active use of mentoring processes which are aimed to support of professional development and coaching which is aimed to development of teachers’ abilities. A common thing of these processes it is that they focus on future possibilities. Mentors and coaches do not give to ward teachers advices and recommendations, but by the way of analysis and thinking help them to find their own solutions of their relevant practice problems. In this case, a core of these processes is effective questions. “To inform or to ask closed issues means to discharge people from the need to think. Answer “yes” or “no” closes this door to further details study. It does not force to thinking efforts. To ask opened issues means to help them to think about it [3, p.32].

Certified teachers, who studied in the branches of “NDC “Orleu” JSC by level programs, act in their schools as coaches and mentors. Effective interaction between colleagues during the process of coaching and mentoring in necessary for them for professional self-improvement, professional development of teachers-colleagues and for improvement of teaching practice in school. Paraphrasing a psychologist Anna Bizyayeva who is known among coaches of level program, it can be noted that thinking, analyzing, exploring one’s experience professional, a teacher with tireless need to self-development and self-improvement – it is a reflective teacher. An important criterion of reflective culture level of a teacher is his “research position in relation to one’s practice”.

Certified teachers need actively use in their self-reflective activity Action Research approaches. The basic principle is kept not in discovery of something unknown for pedagogy and psychology, but in ability of teacher to determine their own difficulties in professional activities in order to improve them. Therefore, research in action has a practice-oriented nature”. “... all teachers are psychologically prepared to analyze and solve of problems related to teacher’s profession” [4, p.163].

At the initial stage of the Action Research teachers identify problems or difficulties in their activities in conditions of a particular class. In the next step, there is developed a plan of actions of improving of situation, occurred data collection and their analysis. In further practice there are performed specific actions and implemented monitoring for its effect. Further, a teacher reflects concerning results of their actions and is planning the following actions, i.e., anew cycle of study starts.

Conducting of research can be carried out by one teacher, who studies problems of its class, or by a team of teachers, who investigate general issues. Problematic aspects for study are quite varied and are specific for any teacher or school: academic achievement of students, educational program, process of educational and teaching (strategies, methods, approaches), evaluation process, school environment, parental participation in school life and others.

An important condition of research is a joint work of a teacher and his critical friend, in the role of which can act someone of school colleagues. Exactly from it a teacher-researcher can receive a constructive criticism at all the stages of research work.

Action Research has highly efficiency, as in school, where teachers work with research of their practice and there is an atmosphere of constant cooperation and experimentation with improved practice. Teachers no longer work “behind closed doors”, they decide issues of their class and school on a collegiate level. Their work becomes productive.

One more effective reflexive tool is a diary of teacher’s professional development. It is easy and useful to use it. As a basis we can take “Thinking model” of Gibbs, published in 1988 in “Learning By Doing” booklet.

The diary starts from “bulb lightening”, i.e. determination of critical event, which may be any positive or negative incident that occurred in class. In the second stage there should be objective description only of those facts which had happened during such event. The third stage - teacher

presents his thoughts, feelings and reactions in this case. The next step allows to thinking person to give a value judgment: what was good or bad in this event. Then, on the fifth stage – the stage of analysis – there should be described what feeling was taken out from this situation. The sixth – teacher tries to answer on the following questions: what conclusions can be made? What else could be done? What should not be done? The diary ends with action planning: in case if such event happens again, what you need to do differently? How to change one's behavior in the light of this new understanding.

This is similar with a cyclical process: as soon as changes are made, reflective and evaluative cycle starts again. This, in turn, should lead to productive changes and improvement in teaching.

Reflective approach provides continued progress in professional development of a teacher. Gathering information about actions in the course of practice, analyzing and evaluating it, a teacher tries to understand the needs and abilities of his students, understands both positive and negative aspects of one's professional activity, recognizes his imperfections, therefore, teacher is ready to changes. Teacher continuously makes some soul-searching: What am I doing? Why am I doing this? What was the result? How has I reached it? Could I make it better? What should I do next? And while a teacher asks these questions, he is developing.

REFERENCES

- 1.Тюрина С.Ю., Формирование профессиональной коммуникативной компетентности студентов. – Иваново. – Вестник ИГЭУ, 2001.
- 2.Пономарёва О.Н., Повышение квалификации учителей: проблемы и пути решения в российском образовании. – Пенза. – Известия ПГПУ, 2012.
- 3.Уитмор Дж. Coaching – новый стиль менеджмента и управления персоналом». Финансы и статистика; Москва, 2001.
- 4.Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. 2 уровень. – АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012 г.
- 5.Бизяева А.А. Психология думающего учителя. – Псков, 2004.
- 6.Кови С. Лидер во мне: Как школы и родители по всему миру помогают детям стать великими. – Москва, 2012.

ӨЗАРА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МОДЕЛІН ЖАСАЙМЫЗ

2014 жылдың 3 қарашасы күні Қарағанды облысының білім басқармасында Білім басқармасының, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ, Білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы басшыларының кездесуі өтті.

Білім басқармасының басшымы А.К.Аймағанбетов педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру, мұғалімдерге курстан кейінгі кезеңде қолдау көрсету және аймақтағы әдістемелік жұмысты ұйымдастыру саласындағы серіктестік мәселелері бойынша ортақ стратегия жасау қажеттілігін көрсетті. Қарағанды біліктілікті арттыру институтының директоры, профессор С.Д.Муканова қарым-қатынастың негізгі ұстанымдары – мүдделі тараптардың түйісу нүктелерін негіздеді.

Кездесу қорытындысы бойынша аймақ педагогтарын курстық және әдістемелік қолдау саласындағы өзара қарым-қатынас моделін жасау қажеттілігі туралы келісімге келді.

РАЗРАБАТЫВАЕМ МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

3 ноября 2014 года в Управлении образования Карагандинской области состоялась встреча руководителей Управления образования, Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, Учебно-методического центра развития образования области.

Руководитель Управления образования А.К.Аймағанбетов указал на необходимость выработки общей стратегии по вопросам сотрудничества в сфере повышения квалификации педагогических работников, посткурсовой поддержки учителей и организации методической работы в регионе. Директор Карагандинского ИПК профессор С.Д.Муканова обосновала ключевые позиции взаимодействия – точки соприкосновения заинтересованных сторон.

По итогам встречи стороны единогласно пришли к соглашению о необходимости создания модели взаимодействия в сфере курсовой и методической поддержки педагогов региона.

ЛИДЕРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ СЕТЕВОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СООБЩЕСТВА

Көшбасшы, қандай да бір әрекеттерді мөлшерлеп «таратушы» адам, ал қоғамдастықтың қалған мүшелері оның соңынан ереді. Өзінің өнегелі және қалған мөлшерлі құндылықтарын қоршаған ортаға жеткізу, айналасындағылар оны өзінің құндылықтары мен мөлшерлемелері ретінде жеткізе алатындай етіп тарату – көшбасшының өте бір негізгі шешуші сапасы болып табылады. Желілік қоғамдастықта көшбасшы – біртұтас емес, еркін тәуелсіз адамдарды басқару мүмкінді аз, мұнда тек өз өздерін басқаруы мүмкін.

A leader is the man, who “radiates” the NORM while other members of association take and follow it. Leader’s ability to radiate his moral values and other norms on everybody and everything around him in such a way that everybody receives as his own values and norms as one of the key leader’s qualities. In the online association where management of free independent people is impossible, but self management is possible any leader in society is not only one. The creators of net standardssuch as communication, contacts, interaction, collaboration are a lot of them.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *сетевое педагогическое сообщество, управление, лидер сети, мультилидерность*

На каком бы этапе жизненного и профессионального пути ни находился учитель, он никогда не может считать свое образование завершенным, а свою профессиональную концепцию окончательно сформированной. Участие в работе сетевых педагогических сообществ – это не просто веление времени, а необходимость для плодотворной работы любого учителя-предметника, работающего по внедрению новых образовательных стандартов в учебный процесс.

Любой квалифицированный педагог, строящий свое информационно-образовательное пространство,долженумелоегоконструировать,ивключениевэту схему сетевых педагогических сообществ необходимое условие для плодотворной работы. Сетевые сообщества - это огромное поле для самореализации каждого. Безусловно, что транслируемый педагогами всей страны опыт является не только замечательной возможностью воспользоваться уже созданными, но и повысить свой квалификационный уровень, получить квалифицированную помощь, познакомиться с замечательными практиками педагогов страны. Участие в профессиональных сетевых объединениях позволяет учителям, живущим в разных уголках одной страны и за рубежом общаться друг с другом, решать профессиональные вопросы, реализовать себя и повышать свой профессиональный уровень. Невозможно представить вне сетевых сообществ успешную творческую и образовательную деятельность в современном мире, ввиду глобальности образовательных проектов, охватывающих все новые и новые территории. Однозначно такое предположение развития профессионализма через работу в сетевом сообществе доказывать нет необходимости, но есть необходимость подумать над тем, как управлять уже созданным сетевым сообществом профессионалов.

Управление – функция, реализуемая, как правило, в вертикальной структуре, тогда как понятие сеть – структура горизонтальная. Рассмотрим, каким образом пересекаются эти два понятия «управление» и «сеть». Возможно, наше предположение, что лидер и будет являться тем перекрестком, который позволит управлять сетью или профессиональным сообществом,

будет не совсем доказательным, но, тем не менее. мы попробуем провести небольшое исследование в этом направлении.

В Интернете можно наблюдать такой ролик Жана Мари Бурсико, который появился очень давно: в бескрайних просторах пасется огромное стадо кошек (это визуализация Интернета), на закате стадо кошек возвращается «домой», пастухи (провайдеры) очень устали, но довольны, они делают невозможное..., управляют свободными кошками, отсюда можно сделать вывод: возможно управлять сетью - но невозможно управлять кошками (свободными, независимыми личностями в сети). Поэтому началом нашего исследования была формулирована миссия:

Управлять сетью невозможно. Но можно создавать условия для ее самоуправления и становления норм. И это прерогатива лидеров сети.

Редюхин В.И., блогер сети лидеров, определил лидера, как человека, «излучающего» НОРМУ, остальные члены сообщества которую принимают и ей следуют. Умение излучать свои нравственные ценности и остальные НОРМЫ на свое окружение таким образом, чтобы окружающие это принимали, как СВОИ ценности и нормы - одно из ключевых качеств лидера. Получается, что в реальном - профессиональном или даже дружеском сообществе лидер «излучает» нормы и, тем самым, УПРАВЛЯЕТ им. В сетевом профессиональном сообществе, где управлять независимыми людьми невозможно, а возможно лишь самоуправление, означает, что лидер в сообществе не един. Создателей сетевых норм (коммуникации, общения, взаимодействия, сотрудничества) – много. [1, с 308]. Отсюда следует, что КАЖДЫЙ участник сообщества может являться СОЗИДАТЕЛЕМ и транслятором некоего сетевого сообщества и одновременно ПРИНИМАЮЩИМ чужие нормы, созданные сетевыми коллегами, так как здесь каждый САМООПРЕДЕЛИЛСЯ по отношению к проблеме (моя или не моя), каждый ДОБРОВОЛЬНО берет на себя некую долю ответственности, и каждый участвует в решении общей проблемы. Этим отличается настоящее сетевое сообщество (самоорганизующегося, самоуправляемое) от искусственного несетевого: в сетевом сообществе лидер не отсутствует, а «множится». «Однопартийность», т.е. «однолидерность», сменяется на «мультилидерность» [2]. По крайней мере, такая структура должна быть у сетевых профессиональных сообществ.

Следовательно, если сетевое сообщество имеет какую-либо другую структуру и лишь одного-двух лидеров, то можно говорить, что это еще не сообщество, а только начальная стадия ее создания. И мы можем говорить, что не всякое сообщество, особенно в Интернете – уже сетевое. «Можно так же сказать, что лидерство – это всегда ПРАВО, либо узурпированное теми, кто желает вести, либо делегированное теми, кто желает быть ведомыми» [3]. Но, кроме права, у лидера еще и большая ответственность, ведь невозможно представить настоящего лидера, управляющего сетевым сообществом и не несущего определенную ответственность за ту сеть, которую создал либо сам, либо при помощи других. Высказывание одного литературного героя звучит как нельзя, кстати, здесь «...не каждому удастся освободиться от своих знаний...». Возможно именно в этом лидерам и везет, они могут «освободиться от своих знаний» через работу в сети. «Но такой альтруизм сочетается с прагматикой: привлечь соратников, чтоб впредь устремиться вместе. Вместе (при адекватной организации дела) больше вероятность успеха в решении проблем, чем у каждого по отдельности» [4].

Наверное, теперь пришло время поговорить о том, какими же могут быть лидеры и насколько каждый из них эффективен в работе профессионального сетевого сообщества.

Для приведенных ниже названий, нами была изучена работа лидера сети, блогера Редюхина Владислава Ивановича, чья работа легла в основу нашей статьи и исследования.

1. Лидер «базара». В данном случае, «базар» подразумевает спонтанность «излияния и изъяснения». Но если внимательно наблюдать такой «базар» можно увидеть, что даже здесь все участники погружены в некую общую «норму». Члены этой сети могут быть знакомы, а могут и не знакомы друг с другом, но «лидеры» и «кумиры» здесь будут общие. Потому ценности в сообществе будут одни.

Например, «нужно ли учителю меняться?» Тема для профессионального сообщества. При чем, изъяснения в таком рассуждения действительно могут на первый взгляд казаться «базаром». И лишь, внимательно вчитавшись в «разговор» участников этого сообщества можно определить ту ценность, которая «пронизывает» весь «базар».

II. Лидер «звезда». «Звезда» настоящего лидера, но она несколько усечена, фактически между остальными членами этого сообщества тоже есть связи. Они есть, но в «звезде» не имеют большого значения: приказал начальник (лидер высшего звена) и ты исполняешь без размышлений. Здесь начальник распоряжается своими подчиненными как своей собственностью.

Лидеры «базар» и «звезда» очень сильно взаимосвязаны. В данных схемах взаимодействия ценности могут перерасти в иерархию, а «вертикаль» власти может обрести мифами. Можно предположить, что во многих школах оценивают лидерские качества учителей по схеме «вертикаль», недаром самый распространенный термин классного – «классный руководитель», а не «классный наставник» и не «классный советник» [4].

Но и подчиненные, и начальники бывают разные.

III. Лидер «вертушка» или «группа» вызывают затруднения в понимании. В данной схеме, где кажется все равны в сообществе, в разрешении проблемных ситуаций оказывается наверху тот, кто сумел решить эту проблему, т.е., вышел победителем (лидером). Нет иерархии в сообществе, и решается все человеком, который быстрее понял ситуацию, сильнее в логике и мобильнее в принятии решения. Стал здесь лидером, значит, ты – эксперт в этом сообществе. «Вертушка» твоего сообщества закрутилась, в которой ты предметную НОРМУ задаешь. Это как раз ситуации УЧИТЕЛЬ – УЧЕНИК, которые ВСЕГДА должны быть равны как свободные личности.

IV. Лидер «Пирамида» отражает традиционную управленческую вертикаль. Именно в этой схеме, лидер сообщества РАЗНЫХ, СВОИХ, ДРУГИХ, ЧУЖИХ вынужден не пользоваться уже готовой нормой, а вместе со всеми заново ее строить и согласовывать. «НОРМЫ только тогда выполняются в массах, – пишет лауреат нобелевской премии Хайек, – если они этими массами принимаются». Принимаются в двух смыслах, – все желающие участвуют в разработке этих НОРМ, чтобы потом стать самыми активными их исполнителями и распространителями. Такое может произойти только тогда, когда организаторы этого сообщества заранее обсуждают все с потенциальными участниками его ход, организацию, критерии. Это уже совсем близко к СЕТИ, и к сетевому сообществу профессионалов».

V. Лидер «группы» – это рефлексивный лидер, который сам себя назначает лидером, и убежден в том, что хорошо знает входящих СВОИХ, ЧУЖИХ, ДРУГИХ и ИНЫХ и вправе «диктовать им свои НОРМЫ». Эта модель «рефлексивного управления». Ну и, естественно, соответствующего сообщества, участники которого рискнули в него войти, так как никто ведь их не принуждал, сами вошли в эту сеть.

VI. Лидер «сети». Здесь проблема в том, что «сеть» состоит из узлов-субъектов, каждый из которых потенциально в любой момент может стать «излучающим» новую НОРМУ любого типа из вышеперечисленных. А вот станет она доминирующей в СЕТИ или нет, никто не может предсказать, просто не возможно этого предугадать. В схеме «сеть» лидер тоже отделен от членов сообщества, как в моделях «группы» и «базар». По схеме «сеть» получается, что фактический лидер – не тот, кто в стороне, а тот, кто сверху, который связан СО ВСЕМИ. Это получается видоизмененная «звезда».

Это что касается вертикальных сетей. А вот в сетевых сообществах, основанных на горизонтальных связях партнеров, лидеры чаще бывают НЕФОРМАЛЬНЫЕ. Они выделяются личным примером, воодушевляют привлекательными идеями, простыми и полезными действиями. Их мотивация – «что ты спрятал – то пропало; Что ты отдал – то твоё. Плохо не то, что у тебя взяли, а плохо, если у тебя ничего не берут, значит твое никому не нужно». Основываясь на этом горизонтальные сети наиболее актуальны именно для сетевого профессионального сообщества педагогов. И, конечно, любое слово должно воплощаться в действиях и поступках. Если лидер много говорит и пишет, но мало делает, доверие к нему резко падает.

Как мы уже определили, еще один из критериев, определяющих лидера, — это наличие последователей или сплоченной команды, способной поддержать лидера в его устремлениях и начинаниях. Умение найти настоящую команду и людей, на которых можно опереться, характеризует настоящего лидера. И тогда неформальное лидерство быстро переходит в

разряд формального и уже становится очень востребованным в том сообществе, который он создал, либо создал кто-то другой, но оно становится очень «родным» именно этому лидеру. Независимо, по какой схеме он действует.

Принимая во внимание данное мини-исследование, нами были приняты некоторые шаги по управлению нашим сетевым профессиональным сообществом педагогов Карагандинской области, которое уже создано, развивается и которым становится сложно управлять в силу того, что сообщество области увеличивается и требуются дополнительные усилия лидеров, ставших координационным советом данной сети. Исходя из изложенной нами теории, можно сделать вывод, что в нашем сообществе «многопартийность или мультилидерность», т.е. «излучающих НОРМУ» много и создающие наше сообщество и принимающих эти НОРМЫ в находятся в единении, так как «все становятся активными их исполнителями и распространителями» [5,] и в процессе создания сети со всеми участниками этого направления заранее обсуждали его ход, организацию и критерии нашего сообщества.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Редюхин В.И. Какие лидеры могут быть в сетевом сообществе
- 2.<http://www.openclass.ru/comment/259016> (12.09.2014 г)
- 3.Коллеги-педагогический журнал Казахстана. <http://collegiy.ucoz.ru/publ/67-1-0-15014> (14.09.2014г)
- 4.Фридрих Август фон Хайек. Дорога к рабству. – 1976.
- 5.MacBeath, J. Frost, D. Swaffeld, S. and Waterhouse, J. Лидерство для обучения: Установление связей. – 2006.
- 6.Flavel, J.H. Метакогнитивные аспекты решения проблем. – 1976.
- 7.Bolam, R., McMahon, A., Stoll, L. Создание и поддержка эффективных профессиональных учебных сообществ. – 2005.
- 8.Frost,D. and Durrant,J. 2003. Лидерство учителя: Целесообразность, стратегия и воздействие, лидерство школы и управление. – 23 (2). – С.173-186
- 9.Frost, D. Поддержка лидерства учителя в 15 странах: Международный проект Лидерство учителя. – 2011.
- 10.Плигин А. О лидерстве // Вестник НЛП. – № 25. – С.32.
- 11.Роберт Дилтс Лидерство //Вестник» НЛП. – № 12. – С.28.
- 12.Кричевский Р.Л. Если Вы руководитель... Элементы психологии менеджмента в повседневной работе». – М. – 1993. – С. 56.

«МҒАЛІМІНДІ ҚҰТТЫҚТА» АКЦИЯСЫН ҚОЛДАУДА

*Мұғалім мәртебесі мен мерейі өзінің оқушыларымен өлшенбек.
Д.Менделеев*

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБАИ-ның ұжымы Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрі Асман Саринжиповтің «Мұғалімді құттықта» акциясына қатысуға үндеуін қолдайды. Өрине, Мұғалімдер күні ұстаз үшін абыройдың ең үлкені шәкіртінің айтқан алғысы, ең бағалы сыйлық оқушыларының айтқан «рахметі» екені сөзсіз. Өмірлерінің әр күнін педагог еңбегіне арнаған Институт қызметкерлері де бір кездері оқушы орнында болған. Бүгінгі жеткен жетістік те солардың арқасы.

Мұғалімдер күніне арналған салтанатты жиналыс аясында Институт қызметкерлері өздерінің ұстаздарын құттықтады... Бұл күні олар өздерінің әріптестері. Міне, кәсіби әулет осылай қалыптасады.

В ПОДДЕРЖКУ АКЦИИ «ПОЗДРАВЬ СВОЕГО УЧИТЕЛЯ»

*Вся гордость учителя в учениках, в росте посеянных им семян.
Д.Менделеев*

Коллектив филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области поддержал призыв министра образования и науки Казахстана Аслана Саринжипова принять участие в акции "Поздравь своего учителя".

Несомненно, самым большим подарком в День учителя для каждого педагога является произнесенное из уст учеников слово "спасибо". Сотрудники Института, ежедневно посвящая себя педагогическому труду, когда-то сами были учениками, и наши сегодняшние достижения – это во многом заслуга наших учителей, которых мы помним и ценим!

В рамках торжественного собрания, посвященного Дню учителя, сотрудники Института поздравили своих учителей, коллегами которых они сегодня являются. Так складывается своеобразная профессиональная династия.

К ОБЩНОСТИ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ОСНОВАНИЙ ОТДЕЛЬНЫХ НАПРАВЛЕНИИ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Мақалада педагогикалық қоғамның жалпы орта білім беруді жаңғырту үдерісі мәнісінде 2013 жылдың 1 қыркүйегінде жүзеге асқан жалпы білім беру стандарт талаптарын игеру мәселесі көтерілген. Автор белгіленген мәселені шешу үшін, жаңа жалпы білім беру стандартымен курс бағдарламасының әдіснамалық негіздемелерінің тұтастығына сүйене отырып, мұғалімдердің біліктілігін арттыру мүмкіндігін пайдалануды ұсынады.

Автордың жаңғырту кезеңіндегі түйінді уақиғаларға жасаған тарихи экскурсы, аталған мәселенің өзектелігін анықтауға және жалпы жаңғырту үдерісі үшін оны деркезінде шешудің маңыздылық дәрежесін көрсетуге мүмкіндік береді.

In the given article the issue of secondary education norms developing by pedagogical community is indicated. These norms were introduced 1st of September 2013 during the process of secondary education modernization. In order to resolve the given issue the author offers to use opportunity of professional development for teachers where it is possible to use methodological basis of new standards of common secondary education and course program.

The historical digression done by the author (during the modernization process) helps to identify the relevance of the problem and indicate the importance of decision in time for modernization process in general.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *модернизация образования, государственный общеобязательный стандарт среднего образования, учебная программа по предмету, программа повышения квалификации, методологическая общность, цели обучения, личностный, системно-деятельностный результат обучения.*

Обращаясь 16 февраля 2005 года к народу Казахстана, в своём Послании «**Казахстан на пути ускоренной экономической, социальной и политической модернизации**» Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев констатировал: «Сделав ставку на радикальную реформу экономики, мы в сжатые сроки сумели провести рыночные реформы, создали соответствующее законодательство. Сегодня Казахстан имеет реально работающую рыночную экономику» [1].

В этом же историческом обращении отмечено, что: «Без современной системы образования и современных менеджеров, мыслящих широко, масштабно, по-новому, мы не сможем создать инновационную экономику... Но всё начинается со школы. Поэтому с 2008 года мы должны перейти на 12-летнее общее среднее образование, повысить профессиональный уровень педагогов, качество учебников и образовательных программ» [1].

Итак, началом модернизации общего среднего образования в Республике Казахстан, представляющей собой широкомасштабную инновацию как затрагивающую все сферы, следует обозначить 2005 год. И, несмотря на то, что ожидаемого с 2008 года перехода на модель 12-летнего образования не произошло, сегодня можно с уверенностью говорить о том, что в педагогическом сообществе Казахстана произошло осознание необратимости перемен, в свою очередь, процесс модернизации по нашему глубокому убеждению прошёл некую «точку невозврата».

Для более точного описания произошедшего и происходящего в общем среднем

образовании воспользуемся теорией «стадий экономического роста» У.У. Ростоу [2], согласно которой, возможно, выделение пяти стадий «экономического роста»:

- 1) традиционное общество;
- 2) переходное общество (предпосылки «подъема»);
- 3) стадия «подъема» («скачка»);
- 4) стадия «быстрого созревания» («зрелости»);
- 5) стадия «высокого массового потребления».

Первая стадия модернизации общего среднего образования нами рассматривается как господство так называемой традиционной педагогики, доставшейся в наследство от советской школы.

Появление в 90-х годах прошлого столетия инновационных школ, опытно-экспериментальных площадок, локально занимавшихся развитием традиционного образования, нами рассматривается как предпосылки «подъема», качественно характеризуют вторую стадию модернизации общего среднего образования.

Внедрение с 2006 года профильного обучения как «организации образовательного процесса с учетом интересов, склонностей и способностей обучающихся» [3] и последовавших событий нами рассматривается как некий «скачок», «подъем» на более высокую качественную ступень развития среднего образования. Несмотря на то, что профильное обучение осуществляется на старшей ступени, его внедрение затронуло пересмотр отдельных позиций всех ступеней общего среднего образования («ранняя профилизация», «предпрофильная подготовка»). Последнее обстоятельство даёт основание этот период развития среднего образования охарактеризовать как стадию «подъема» в целом.

Констатация того, что переход на стадию «быстрого созревания» («зрелости») произошёл, нам дают возможность два произошедших события.

1. В 2012 году в масштабах Республики Казахстан началось повышение квалификации учителей с использованием лучшего мирового опыта и педагогической практики по Программе, разработанной Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» совместно с факультетом образования Кембриджского Университета (далее - Программа) [4].

2. С 1 сентября 2013 года в школах Республики внедрён Государственный общеобязательный стандарт среднего образования, утверждённый постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 (далее – ГОСО-2012) [5], а также соответствующие учебные программы по предметам образовательных областей названного стандарта [6]. Отличительной особенностью нового стандарта от предыдущего является внесение требований к уровню подготовки обучающихся, помимо традиционных предметных, личностных и системно-деятельностных результатов обучения.

Таким образом, характерной чертой данной стадии является массовое освоение личностно-ориентированного подхода к обучению как одного из ведущих в современном образовании, а также соответствующих ему механизмов достижения целей и оценки результатов обучения.

В свою очередь, как и любой инновационный процесс, внедрение названных новшеств сопровождается определёнными проблемами. Одной из них является формальное отношение учителя к предусмотренным ГОСО-2012 и учебными программами достижениям учащимися личностных и системно-деятельностных результатов обучения, в том числе в рамках одного урока. Об этом свидетельствуют беседы, наблюдения за ходом и ознакомление с результатами выполненных слушателями заданий, как на краткосрочных, так и уровневых курсах повышения квалификации.

Практически все слушатели осведомлены о введении ГОСО-2012, но пояснить, в чём его новизна, затруднялись. Несмотря на то, что в учебной программе по каждому предмету личностные, системно-деятельностные результаты обучения разработчиками представлены предельно ясно, в достаточной степени детализированы, при формулировании целей обучения уроков все учителя ориентировались только на предметные цели обучения («учащиеся должны знать, ... учащиеся должны уметь»). Последующая часть учебной программы у большинства

просто отсутствовала. На их месте были привычно из урока в урок формулируемые развивающие и воспитательные цели урока, носившие скорее декларативный характер и вписываемые в план урока как привычная формальность. Попыток изменить ситуацию с появлением новых учебных программ они не делали.

Вопрос о том, почему они игнорируют эти пункты учебной программы, вызывал у них недоумение. Искреннее считавшие, что главной целью на уроке является успешное освоение учащимися предметного содержания, они не представляли, что существуют и реально достижимы и иные цели.

Например, как можно на одном уроке обеспечить достижение системно-деятельностного результата: «Ознакомление с основными методами изучения природы» [6]. Или, например, личностного результата обучения на уроке математики: «Стремление беречь и приумножать природу родного края» [6].

Таким образом, введение нового стандарта и соответствующих ему учебных программ вызвали у учителя больше вопросов, чем дали ему ответов на то, каким образом можно решить проблемы, возникающие в повседневной практике.

Примечательно, что до знакомства с идеями Программы представления о том, каким образом это должно быть реализовано на каждом отдельном уроке, чёткого представления автор настоящей статьи не имел. Возможность внедрения принципов личностно-ориентированной педагогики в образовательный процесс рассматривался через внеурочную деятельность, для реализации вариативного содержания образования, реже – непосредственно на уроке, например, уроке обобщении какого-либо раздела учебной программы [7]. Освоение идей Программы позволило автору практически избавиться от каких-либо ограничений сферы распространения личностно-ориентированного пространства.

Прежде всего, хотелось бы отметить общность методологических оснований, выражающуюся в сходстве структуры, логической организации, методах и средствах учебной деятельности, предусмотренных и Программе, и в учебных программах.

Созвучны, непротиворечивы, обладают внутренним единством, аналогично структурированы ключевые критерии оценивания результатов учебной деятельности слушателей (Программа) и требования к уровню подготовки обучающихся с охватом трех аспектов (ГОСО-2012, учебная программа), что наглядно представлено в таблице 1.

На данный вывод автора «натолкнуло» одно из предложений, сделанных международным тренером в период обучения тренеров в Астане. При ознакомлении с подходами к разработке содержания среднесрочного планирования (далее - ССП), оно звучало, буквально, следующим образом:

«Например, цели обучения:
Ученики должны:
Знать...
Понимать...
Размышлять о...»

Таблица 1 – Соответствие ключевых критериев оценивания продуктов учебной деятельности слушателей (Программа) и требований к уровню подготовки обучающихся (ГОСО-2012, учебная программа)

Ключевой критерий оценивания продуктов учебной деятельности слушателей (Программа)	Аспект требования к уровню подготовки обучающихся (ГОСО-2012, учебная программа)
владение знанием и пониманием ...	предметный
применение ...	системно-деятельностный
размышления о ...	личностный

В период обучения на курсах подготовки тренеров уже при проведении «Исследования в действии» на этапе практики в школе этот подход успешно был использован для формулирования целей обучения в рамках проведения серии четырёх последовательных уроков и далее непосредственно при обучении учителей на краткосрочных и уровневых курсах повышения квалификации. Учителям было рекомендовано придерживаться содержания учебной программы как нормативного акта, регламентирующего учебную деятельность участников образовательного процесса. Следует отметить, что в учебной программе по предмету учителя «открывали» для себя много нового, о чём свидетельствуют их отдельные восклицания, например: «Смотрите, здесь всё есть!».

Далее, убеждение автора настоящей статьи о структуре урока и содержании его этапов, сформированное под влиянием идей Ю.К.Бабанского [8], а также собственного опыта, осталось неизменным. Урок всегда имеет чётко выраженную трёхчастную структуру: знакомство с новыми знаниями, применение этих знаний при решении задач, выполнении заданий и обобщение того, что было изучено на уроке.

Действительно, подобное представление в целом соотносимо и с идеями Программы, и с вновь введёнными нормами ГОСО-2012. Мысль ученика на уроке развивается постепенно, «от простого к сложному» вплоть до уровня его собственного размышления о предмете обсуждения. Основу размышления составляют точное знание и понимание сущности предмета обсуждения, внутренней взаимосвязи его составных частей.

В свою очередь, погружение в идеи Программы позволили значительно развить представления о функциональном назначении каждого структурного элемента основной части урока в соответствии требованиями к уровню подготовки учащихся (ГОСО-2012), что показано нами в таблице 2.

Таблица 2 – Соответствие норм ГОСО-2012 и содержания Программы

ГОСО-2012	ПРОГРАММА	
Аспект требования к уровню подготовки обучающихся	Таксономия учебных целей Б.Блума	Составная часть процесса критического мышления на базовом уровне (РУ, стр. 154)
предметный	знание понимание	-сбор релевантной информации;
системно-деятельностный	применение анализ синтез	-оценка и критический анализ доказательств;
		-обоснованные выводы и обобщения;
личностный	оценка	-пересмотр предположений и гипотез на основе значительного опыта.

Последнее обстоятельство даёт возможность ещё раз подчеркнуть методологическую общность двух ключевых направлений модернизации общего среднего образования: приведение целевых ориентиров к международным нормам оценки качества образования (ГОСО-2012) и повышение квалификации учителей с использованием лучшего мирового опыта и педагогической практики (Программа).

В дальнейшем при среднесрочном планировании взаимодействие этих феноменов позволило установить соответствующий данному этапу урока вид самостоятельной деятельности учеников, систематизировать, сделать более точным выбор инструмента повышения эффективности их активного обучения в соответствии с целью обучения на данном этапе. Выработался своеобразный алгоритм, позволивший предупредить одну из проблем, возникающих у учителей на этапе практики в школе – «катастрофическую нехватку времени на уроке». Выбор стратегий активного обучения стал более целенаправленным, осознанным. На рисунке 1 представлен план основной части урока, разработанные учителями биологии на

двухнедельном курсе повышения квалификации. На рисунке 2 представлен среднесрочный план серии четырёх последовательных уроков, разработанный учителем начальной школы на трёхмесячном курсе повышения квалификации.

Итак, основная часть урока начинается с самостоятельного «добывания» учащимися знаний, выяснения сути того или иного явления, причём времени на это регламентировано порядка десяти минут. На следующем этапе основной части урока учащиеся выполняют двадцатиминутное задание, в ходе работы над которым «добытое» знание анализируется, устанавливаются причинно-следственные связи между отдельными компонентами изучаемого явления. Завершается основная часть урока размышлением учащихся о том, в чём, по их личному мнению, ценность, каковы перспективы развития изученного явления и т.д.

Следует отметить, что именно учебная программа по предмету для нас явилась той точкой, отталкиваясь от которой, сверяя с которой свои действия учитель «выстроил» свою новую практику. В свою очередь, содержание новой практики, по сути, определилось идеями Программы, а методологическая общность, внутреннее единство этих феноменов, вызывают тот резонанс, который способствует росту амплитуды тех изменений, которые на государственном уровне целенаправленно вносятся в систему общего среднего образования Республики Казахстан.

Уверены, что эти изменения, в конечном счёте, неизбежно переведут систему общего среднего образования на следующую ступень модернизации - стадию «высокого массового потребления», что, по сути, будет являться действующей моделью 12-летнего среднего образования.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Послание Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева народу Казахстана: «Казахстан на пути ускоренной экономической, социальной и политической модернизации». Февраль 2005 г. URL: <http://akorda.kz>
- 2.Теории стадий развития. URL: <http://econtool.com/teorii-stadiy-razvitiya.html>
- 3.Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 29.09.2014 г.). URL: <http://www.zakon.kz/141156-zakon-respubliki-kazakhstan-ot-27.html>
- 4.Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Третий (базовый) уровень. Третье издание. URL: <http://cpm.kz/>
- 5.Государственный общеобязательный стандарт среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования). - Утвержден постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080. URL: <http://adilet.zan.kz>
- 6.Учебно-методическое обеспечение образования. Учебные программы. URL: <http://nao.kz/loader/fromorg/2/25>
- 7.Мамерханова Ж.М. Реализация модели 12-летнего общего среднего образования // Справочник руководителя образовательного учреждения. – 2013. - № 10 (82). – С. 86-91.
- 8.Ю. К. Бабанский. Избранные педагогические труды. – Изд. М. - Педагогика, 1989. – 560 с.

Ой үзгі

Мен өзгердім деп толыққанды айта аламын, өйткені менің әрбір жасаған іс – әрекетім, тіпті қарапайым өмірдегі көзқарасымның өзі өзгерді. Мен алдымен ұстанымды дұрыс таңдауды, ол ұстанымды таңдауда сенімділігімнің жоғары болуын қадағалап, әрбір іс – әрекет барысында шешімді дұрыс қабылдауда көзқарасымды өзгерте алуым, өзімді реттей алуым, менің өзгергендімді айғақтайды. Мен алдағы тәжірибемде осы Деңгейлік бағдарламаның негізгі идеяларын басшылыққа ала отырып жалпы мектептің білім жүйесін дамытуға жағдай жасаймын.

АБИКЕНОВА САЛТАНАТ

Жезқазған қаласының №13 ЖОББ, информатика пәнінің мұғалімі

Урок – практическая работа
«Решение элементарных негетических задач», 9 класс

№	Основные цели и результаты обучения. Какие знания, умения и понимания вы хотели бы сформировать в Ваших учениках по завершению урока	Активные формы работы (ГР, ПР, ИР) Можете ли вы использовать ИКТ для улучшения обучения	Как вы будете использовать ОдО	Как вы будете вовлекать всех учеников в класс (талантливых, одаренных)	Как вы установите, что все ученики научились тому, что вы запланировали и охидали от них
1	Учащиеся должны актуализировать сущность понятий генетики: генотип и фенотип, гомозиготная и гетерозиготная особи, полное и неполное доминирование при моногибридном скрещивании, анализирующее скрещивание.	Стратегия «Мозговая атака». Составить кластер «Скрещивание».	Стратегия Похвала»	А, В, С – знают, понимают, актуализируют генетические понятия	Наблюдение. ? 1. Что такое анализирующее скрещивание? 2. Объясните, что значит символы АА, аа и Аа?
2	Учащиеся применять знания об основных закономерностях наследственности при решении генетических задач, в том числе по данным медико-генетических консультаций.	Стратегия «Джиско». Разработать алгоритм решения генетической задачи. Работа в группе: 1-Прямая задача на полное доминирование ($P \rightarrow F_1(F_2)$) 2-Обратная задача на полное доминирование ($F_1(F_2) \rightarrow P$) 3-Задача на анализирующее скрещивание 4-Прямая задача на неполное доминирование ($P \rightarrow F_1(F_2)$) 5-Обратная задача на неполное доминирование ($F_1(F_2) \rightarrow P$).	Стратегия «Светофор»	А проводит экспертизу; А, В – сравнивают, обсуждают, предлагают и анализируют идеи, консультируют; С – слушают, помогают, обсуждают	Наблюдение. ? 1. Сравните алгоритм решения задач на полное и неполное доминирование. В чем их сходство и отличие? 2. Сформулируйте обратную задачу на анализирующее скрещивание.
3	Учащиеся должны размышлять о роли генной инженерии в развитии человечества.	Стратегия «5-минутное эссе». Учащиеся размышляют о роли генной инженерии в развитии человечества.	Стратегия «Две звезды и пожелание», «Апплодисменты»	А – размышляет аргументируя; В, С – выражают мнение	Проверка эссе. ? Предположите, где в дальнейшем можно найти применение умению решать генетические задачи?

Рисунок 1 - План основной части урока, разработанный учителями биологии Журавлёвой С.В., Уздяевой О.И. на двухнедельном курсе повышения квалификации в июле 2014 года.

Урок	Основные цели обучения	Формы работы, используемые при активном обучении	Результаты обучения	Оценки, включающие оценку в целом, обучающихся (по 5 баллам)	Включая всех
Тема урока 1: Звуки [т], [т'] и буквы Т, т.	Ученики должны: 1. Узнать о звуках [т], [т'] и буквах Т, т, уметь читать слоги и слова с изученными буквами, писать строчную букву «т». 2. Применить полученные знания для составления звуко-буквенных схем и соотношения звука и буквы в словах. 3. Размышлять о роли буквы Т в речи.	ИР. ИР. Индивидуально в учебнике (с.20) на рисунке и в тексте находят слова со звуками [т], [т']. В паре обсуждают найденные слова со звуками [т], [т'], пишут в «Прописи» строчную «т». ИР. Ученики в паре читают слоги в учебнике (с.21) и договариваются слог до целого слова, опираясь на картинку. ИР. Составляют звуко-буквенную схему слова по группам: 1) тор, тька 2) студ, томат 3) тип, туфли Ученики отвечают на открытый вопрос: - Что произойдет, если вдруг исчезнет буква «т»?	Все смогут слышать и различать звуки [т], [т'] в словах, знать и понимать особенности произнесения и писать букву. Большинство сможет обозначать твердость и мягкость согласных на схемах-моделях. Некоторые смогут аргументировать, доказывать необходимость буквы в речи.	«Большой палец» «Две звезды и один месяц» «Дерево успеха» «Смайлики»	А, В, С – слышат и различают звуки [т], [т'], соотносят их с буквой «т»; читают слоги. А, В – читают предложения, составляют звуко-буквенную схему; С – предлагают слова со звуками [т], [т']. А – приводят аргументы, доказывая необходимость буквы в речи. А, В, С – осознанно читают текст, находят и читают в тексте слова с буквой «Т».
Тема урока 2: Звуки [т'] и буквы Т, т. Мы играем.	Ученики должны: 1. Узнать о звуках [т'], [т'] и буквах Т, т, уметь читать слоги и слова с изученными буквами, писать строчную букву «н». 2. Применить полученные знания для составления звуко-буквенных схем и соотношения звука и буквы в словах. 3. Размышлять о роли буквы Т в письменной речи.	ИР. Ученики индивидуально читают текст учебника (с.20) находят слова с буквой «Т», отмечают их, читают. ИР. В паре обсуждают выполненное задание. ИР. Ученики пишут букву «Т» и слова с данной буквой в «Прописи». ИР. Ученики индивидуально читают текст в учебнике (с.21). ИР. В паре обсуждают его содержание. ИР. В группе составляют продолжение рассказа по картинке в «Букваре»: сюжет из Тима «поймать» Тому в игре! Ученики отвечают на вопрос высшего порядка: - Как ты думаешь, зачем имена людей надо писать с большой буквой?	Большинство сможет составлять новые предложения с опорой на сюжетный рисунок и объединять составленные предложения в связный текст. Некоторые смогут аргументировать, доказывать необходимость буквы в речи.	«Бутерброд с обратной связью» «Стикер»	А, В – составляют предложения, составляют звуко-буквенную схему; С – участвует в обсуждении. А – аргументирует, доказывая необходимость буквы в речи. А, В, С – слышат и различают звуки [т'], [т'], соотносят их с буквой «н»; читают слоги.
Тема урока 3: Звуки [н] и буквы Н, н.	Ученики должны: 1. Узнать о звуках [н], [н'] и буквах Н, н, уметь читать слоги и слова с изученными буквами, писать строчную букву «н». 2. Применить полученные знания для составления звуко-буквенных схем и соотношения звука и буквы в словах. 3. Размышлять о многообразии слов с буквой «н» в речи.	ИР. Индивидуально в учебнике (с.22) на рисунке и в тексте находят слова со звуками [н], [н'], определяют, где в слове могут стоять звуки [н], [н']. ИР. В паре читают слоги со звуками [н], [н'], пишут в «Прописи» строчную «н». ИР. Ученики читают слова и предложения (с.22), приводят свои примеры слов со звуками [н], [н']. Ученики, разделившись на группы, отгадывают загадку, находят картинку со словом-отгадкой, составляют звуко-буквенную схему: 1) нож, насос 2) нос, нитки 3) ноты, банан Ученики встают в круг и по очереди называют слова со звуками [н], [н'].	Большинство сможет обозначать твердость и мягкость согласных на схемах-моделях. Некоторые смогут продемонстрировать расширенный словарный запас.	«Две звезды и один месяц» «Дерево успеха» «Смайлики»	А, В – читают предложения, составляют звуко-буквенную схему; С – предлагают аргументы, доказывая необходимость буквы в речи. А, В, С – осознанно читают текст, находят и читают в тексте слова с буквой «Н».
Тема урока 4: Звуки [н] и буквы Н, н. Нина.	Ученики должны: 1. Узнать о звуках [н], [н'] и буквах Н, н, уметь читать слоги и слова с изученными буквами, писать строчную букву «н». 2. Применить полученные знания для составления звуко-буквенных схем и соотношения звука и буквы в словах. 3. Размышлять о роли буквы Н в письменной речи.	ИР. Ученики индивидуально читают текст в учебнике (с.23). ИР. В паре обсуждают его содержание. ИР. В группе составляют продолжение рассказа по картинке в «Букваре»: почему Антон катает Нину? Ученики отвечают на открытый вопрос: - Можно ли в жизни обойтись без большой буквы «Н»?	Большинство сможет составлять новые предложения с опорой на сюжетный рисунок и объединять составленные предложения в связный текст. Некоторые смогут аргументировать, доказывать необходимость буквы в речи.	«Бутерброд с обратной связью» «Стикер»	А, В – составляют предложения, составляют звуко-буквенную схему; С – участвует в обсуждении. А – аргументирует, доказывая необходимость буквы в речи.

Рисунок 2 – Среднесрочный план серии четырех последовательных уроков, разработанный учителем начальной школы Полковниковой С.В. на трёхмесячном курсе повышения квалификации в октябре 2014 года

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС В НАЗАРБАЕВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ШКОЛАХ ГЛАЗАМИ ТРЕНЕРА: ИДЕИ, ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ

Мақалада Қарағанды қаласы химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінде өткен «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБА институтының Деңгейлік бағдарламалар орталығы тренерлерінің тағылымдаманың нәтижелері көрсетілген. Тренер тәжірибесінің дамуы үшін Зияткерлік мектептердің оқыту үдерісінің ерекшеліктері көрсетілген, деңгейлік бағдарламалар бойынша біліктілікті арттыру курстарында аталған тәжірибені ендірудің жолдары анықталған.

The article presents the results of the workshop of coaches of the branch of "National Development Center "Orleu" JSC by Karaganda region in the Nazarbayev Intellectual School of Chemistry and Biology in Karaganda. Defined aspects of the educational process NIS relevant to the development of the practice of coaches, and ideas on the implementation of the school's experience in the practice by training programme for the pedagogic staff of the Republic of Kazakhstan third (basic) level.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», интегрированная образовательная программа, трехязычное образование, критериальное оценивание, командное преподавание, программа повышения квалификации третьего (базового) уровня, тренер, профессиональное развитие.

Образование неизменно является стратегическим приоритетом развития независимого Казахстана. В 2004 году, определяя ориентиры развития в Послании «К конкурентоспособному Казахстану, конкурентоспособной экономике, конкурентоспособной нации», Президент страны Н.А.Назарбаев отмечал, что одним из результатов реформирования образования должно стать появление педагога новой формации, школа в Казахстане со временем должна подняться на уровень лучших мировых стандартов [1].

Реализуя поручение Главы государства, в 16 школах Автономной организации образования «Назарбаев Интеллектуальные школы» проводится серьезная работа по обновлению содержания среднего образования, разработке новых учебных программ и планов, внедрению инноваций в учебный процесс. В Интеллектуальных школах работают высококвалифицированные казахстанские учителя и иностранные педагоги [2].

В соответствии с Меморандумом о сотрудничестве, заключенным между АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» и АО «НЦПК«Өрлеу», приказом Председателя Правления АО «НЦПК«Өрлеу» Г.К.Ахметовой, 2-3 декабря 2014 года тренеры Центра уровневых программ Карагандинского филиала прошли стажировку на базе Назарбаев Интеллектуальной школы химико-биологического направления г.Караганды с целью углубленного изучения специфики образовательного процесса Интеллектуальных школ и внедрения данного опыта в обучении учителей общеобразовательных школ (далее – НИШ) на курсах повышения квалификации по программам третьего (базового) и второго (основного) уровней.

Администрация и коллектив НИШ организовали стажировку тренеров в формате активного диалога по вопросам специфики образовательного процесса. Были проведены презентации: интегрированной образовательной программы, интегрированной модели

критериального оценивания, «Предметно-языкового интегрированного обучения» (CLIL) в трехязычном образовании, технологии организации воспитательной работы. В групповой работе координаторы направлений предоставили тренерам возможность обсудить опыт внедрения программы «Развитие одаренности детей», деятельности в рамках проектов «Командное преподавание» (Team-teaching), «Исследование в действии» (Action Research), «Наблюдение урока» (Lesson study), «Инновационная библиотека». В содержание стажировки включены вопросы среднесрочного и краткосрочного планирования, наблюдение уроков, демонстрирующих внедрение новых подходов в преподавание и обучение.

Необходимо отметить, что все аспекты образовательного процесса НИШ, включенные в программу стажировки, вызвали интерес тренеров – участников стажировки.

Знакомство со школой

Безусловно, важнейшим условием качества образования в НИШ является качество условий, созданных для полноценной школьной жизни, обучения учеников. Во время экскурсии по школе тренеры обратили внимание на реализацию комплексного **подхода к созданию дружественной, развивающей, здоровьесберегающей образовательной среды, которая позволяет развивать активную жизненную позицию и лидерские качества учеников. Это проявляется в создании комфортных условий для** проживания иногородних детей в общежитии, для проведения спортивных мероприятий в спортивных и тренажерном залах, для развития творческого потенциала учеников в хореографическом зале и театральной студии. Интерес участников стажировки вызвали инновационные подходы к организации деятельности библиотеки школы, мультимедийный информационный центр.

Специфика образовательного процесса НИШ

Критериальная система оценивания

Важной для развития профессиональной практики тренеров стала работа по изучению Интегрированной образовательной программы и Интегрированной модели критериального оценивания Назарбаев Интеллектуальных школ, разработанных совместно с экспертами Международного экзаменационного совета Кембриджа (МЭСК).

Критериальная система оценивания направлена не столько на получение результата оценивания, сколько на развитие ученика и повышение мотивации к обучению, основана на взаимосвязи преподавания, обучения и оценивания в рамках единого подхода к организации учебного процесса. Важно, что цели обучения могут быть эффективно использованы для демонстрации прогресса учащегося в ясной и легкой для понимания форме. Критерии оценивания четко соотнесены с целями обучения и используются для постоянной обратной связи с учащимися, корректировки в организации учебного процесса.

Практический опыт внедрения Интегрированной модели критериального оценивания участники стажировки наблюдали в ходе уроков, когда ученики, четко зная критерии успеха, которые соотнесены с целями обучения, демонстрировали самонаправленность в процессе работы над заданиями, самостоятельно оценивали уровень их достижения. В рамках совместного группового обсуждения с педагогами НИШ тренеры познакомились с практическим опытом учителей по разработке критериев успеха и дескрипторов по предметам.

Трехязычное образование

В условиях, когда глобальное общество становится более открытым, стимулируя свободное перемещение людей, информации и идей, важным аспектом опыта НИШ является реализация трехязычного образования. Его эффективность обеспечивается через преподавание языковых предметов и предметов на трех языках согласно интегрированной образовательной программе, через внеурочную деятельность.

На казахском языке преподаются «История Казахстана» (7-10 класс), «География» (7-11), «Основы права» (9), «Казахстан в современном мире» (11-12). На русском языке: «Всемирная история» (7-10), «Информатика» (7-10), «Физическая культура» (7-12). На английском языке: предметы естественно-математического направления в старшей школе, «Глобальные перспективы и исследование» (11-12).

Уровневое изучение языков предполагает развитие навыков говорения, слушания, чтения и письма, позволяет качественно повысить изучение языков и отслеживать прогресс учащихся.

Оценивание уровней овладения языками осуществляется в соответствии с общеевропейской рамкой владения языками CEFR.

Практическая реализация подхода «Предметно-языковое интегрированное обучение» (CLIL) представлена участникам стажировки в ходе открытых уроков экономики, химии, истории. Уроки проведены учителями, прошедшими обучение и сертификацию по использованию CLIL на уроках.

Командное преподавание

Особенности командного преподавания в НИШ были представлены на тренинге «Team teaching: synergy in action/ Командное преподавание: синергия в действии». В интерактивной форме представлены ключевые идеи командного преподавания предметов, реализуемого учителями на первом (казахском или русском) и английском языке. Отмечены сильные стороны и возможные риски, аспекты командного преподавания, классификация типов Team Teaching. В этом контексте актуализирована ценность толерантности, принятия индивидуальности каждого как ресурса совместного развития.

За тем, как работает Team Teaching в действии, участники стажировки наблюдали в ходе открытых уроков математики, английского языка, информатики, экономики и биологии. Важным был опыт совместного планирования, распределения ролей, подготовки ресурсов, взаимодействия учителей в ходе урока.

Среднесрочное и краткосрочное планирование по предметам Интегрированной образовательной программы

Актуальными для практики тренеров третьего (базового) уровня являются аспекты среднесрочного и краткосрочного планирования, т.к. от качества разработки этих планов зависит успешность обучения, реализация учителями этапа «Практика в школе». Основой планирования образовательного процесса НИШ является Интегрированная образовательная программа. В презентациях координаторов по внедрению образовательной программы представлено, что долгосрочное (стратегическое) планирование определяет глобальные задачи, стоящие перед учителем, принципы их решения. Среднесрочное планирование – планирование конкретных мероприятий по реализации стратегии. В среднесрочном планировании отражены цели обучения в соответствии с целями, сформулированными в учебной программе, а так же предлагаются виды деятельности и примеры ресурсов.

Тренеры ознакомились с особенностями среднесрочного планирования по предметам лингвистического, естественно-математического цикла Интегрированной образовательной программы, особенности среднесрочного планирования общественных дисциплин.

Учителями НИШ представлены особенности разработки краткосрочных планов по предметам, основные компоненты: языковая цель, план урока по времени каждого учителя, используемые ресурсы, дифференциация /оценивание/ межпредметная связь, общая оценка, критерии успеха, актуализирована постановка целей обучения и целей урока, планирование деятельности учителя/команды учителей.

В дополнение к открытым урокам, демонстрирующим особенности внедрения подхода CLIL, командного преподавания, тренеры ЦУП наблюдали за практической реализацией краткосрочных планов уроков казахского языка, русского языка, биологии, математики, географии, отметили системность реализации идей уровневых программ в рамках уроков.

Развитие одаренности учащихся

Опираясь на ключевую позицию, что каждый ученик – талантлив, и задача школы и учителя своевременно распознать особенности ученика и оказать ему педагогическую поддержку в развитии его способностей, учителями Интеллектуальных школ совместно с Центром Талантливой Молодежи Университета Джонса Хопкинса (США) разработана программа «Развитие одаренности детей». Основной целью программы является обучение учителей эффективным методам и стратегиям работы с детьми, обеспечивающим всестороннее развитие и самореализацию учащихся. Программа направлена на обучение учителей выявлению способностей детей, разработке психосоциологических рекомендаций для них, академическому планированию и оцениванию, дифференциации учебного плана для достижения высокого уровня компетенции ученика.

На тренинге «Проектирование траектории учебных целей» участникам стажировки представлен новый подход в развитии одаренности – концептуальное обучение. Психологическая служба НИШ использовала данный подход для проектирования траектории учебных целей учеников старших классов в период подготовки к экзаменам. Использование концепции изменений позволило ученикам через анализ учебных достижений с помощью точки зрения, последствий и предположений спроектировать действия для достижения запланированных результатов.

Выполняя задание, тренеры смогли на практике оценить возможности концептуального обучения. Практические результаты учителей, работающих по программе «Развитие одаренности учеников», тренеры наблюдали на открытом уроке по английскому языку.

Инновационная библиотека

В ходе стажировки участникам представлены ключевые направления деятельности библиотеки НИШ: развитие читательской грамотности и творческих способностей учащихся; использование новейших технологий и инновационных методов; развитие критического мышления и исследовательских навыков учеников. Для этого библиотека имеет значительные информационные ресурсы. Интерес вызвали онлайн ресурсы для поддержки проектной и научно-исследовательской деятельности учеников и учителей EBSCOhost, Twig, которые объединяют удобный интерфейс с качественными полнотекстовыми, видео ресурсами.

Инновационность подходов в деятельности библиотеки реализуется также и в организации зонирования пространства с учетом потребностей и интересов учеников, в проведении развивающих, социально значимых проектов: акция «Bookcrossing», в рамках которой книги передаются в сельские школы, акция «D.E.A.R./Бросай все и читай», «Reading times», проект «100 книг» и другие.

Исследовательские практики учителя.

Проект «Исследование в действии»

Отмечая важность комплексного характера реформирования образования, для которого важным является практика учителя и его исследовательская деятельность, знакомство с исследовательской практикой учителей школы проведено в форме мастер-класса. Учителя группы Action Research НИШ прошли подготовку по теме «Исследование практики в действии», имеют определенный опыт исследования в действии, направленного на анализ собственной практики, выделения фокуса проблем и их решения через внесение изменений в организацию образовательного процесса.

Введение в мастер-класс проведено в активной форме, актуализирована важность совместных действий для анализа и улучшения результатов преподавания и обучения. В группах, вместе с учителями НИШ участники стажировки обсуждали проблему корректности постановки вопросов исследования в действии, определяли ключевые аспекты основных этапов исследования.

Проект «Исследование урока. Lesson Study»

Важным аспектом деятельности педагогов НИШ является внедрение проекта Lesson Study (планирование в сотрудничестве, наблюдение урока, обсуждение). В ходе стажировки участники познакомились с целями, этапами, циклами внедрения подхода в Интеллектуальной школе, инструментами, которые используются при совместном планировании, наблюдении и обсуждении уроков.

Вместе с учителями группы Lesson Study тренеры ЦУП приняли участие в наблюдении урока русского языка в 7 классе по теме «Стиль жизни, который я выбираю». Отметили высокую эффективность урока, реализацию системно-деятельностного подхода, модели критериального оценивания. Логичным продолжением работы стало наблюдение за обсуждением урока, проведенного учителями НИШ. С позиции планирования, ориентированного на развитие мотивации учеников, коллеги представили результаты наблюдения за учениками А, В, С, взаимодействием «Ученик-Учитель» и «Ученик-Ученик». Обсуждение показало сильные стороны проведенного урока и рекомендации по дальнейшему внесению изменений в практику учителя в данном классе с позиций обсуждаемого аспекта преподавания и обучения.

По результатам стажировки участники отмечают следующие мотивирующие факторы

профессионального развития тренеров:

- 1.Актуальность, инновационность, информационная содержательность стажировки.
- 2.Возможность общения и обсуждения проблем профессиональной практики с руководителями НИШ, координаторами направлений, учителями – участниками проектов.
- 3.Получение системного представления о механизмах реализации идей Программы в образовательном процессе (в рамках одного урока).

4.Развитие практики тренеров в аспекте расширения практических стратегий и приемов активного обучения, арсенала методов формативного оценивания.

Идеи, которые участники стажировки планируют использовать в своей профессиональной практике:

1.Организация работы тренеров ЦУП в со-тренерстве в рамках уровневых курсов на основе реализации принципов и подходов командного преподавания НИШ.

2.Совместное обсуждение в рамках подхода Lesson Study тренерами ЦУП планирования и выбора стратегий для проведения занятий уровневых курсов, наблюдения и обсуждения занятий с целью улучшения практики тренеров.

3.Внесение дополнений и изменений в среднесрочное и краткосрочное планирование на основе структуры планирования НИШ с целью трансляции подходов в деятельности общеобразовательных школ (постановка целей обучения, языковые цели, методическое обоснование деятельности, подходы к рефлексии урока, оценивание урока).

4.Изучение свободно-распространяемых web2.0 ресурсов, используемых в практике НИШ, и их использование для ресурсного обеспечения модуля «Использование ИКТ в преподавании и обучении».

5. Использование образцов артефактов из опыта работы НИШ (видео-материалы, фото, раздаточный материал) в практике тренеров.

По итогам стажировки определены перспективы дальнейшего сотрудничества между Назарбаев Интеллектуальной школой химико-биологического направления г.Караганды и Центром уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области в рамках реализации совместных проектов по профессиональному развитию педагогов городских и сельских школ региона.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Послание Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева народу Казахстана: «К конкурентоспособному Казахстану, конкурентоспособной экономике, конкурентоспособной нации». Март 2004 г. URL: http://akorda.kz/ru/page/poslanie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-a-nazarbaeva-narodu-kazakhstan-19-mart-2004-g_1342416361

2. Деятельность АОО "Назарбаев Интеллектуальные школы". URL: <http://nis.edu.kz/ru/about/reports/>

Изменения в практике учителей

... Смогла пересмотреть свои убеждения по отношению своей роли в учебном процессе. Я задалась вопросом: что сделала и делаю для того, чтобы ребенок на уроке смог себя полностью реализовать? Наблюдая за учащимися во время практики, я с удивлением наблюдала изменения в своих учениках – они стали намного свободнее, им очень легко дается материал. Я поняла, какую роль играет для человека его значимость...

ИСКАКОВА АКБОТА,
учитель истории, г.Жезказган

МҰҚАТАЕВА А.А.

БІЛІМ САЛАСЫНДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ШЕТЕЛДІК ЖӘНЕ ОТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕ

В современных условиях глобализации мирового пространства возрастает роль системы образования в сохранении национальных ценностей, развитии патриотизма. Вместе с тем качественное реформирование в сфере образования не представляется возможным без учета передового зарубежного опыта. На основе изучения опыта Сингапура, Японии, Финляндии определяются факторы, влияющие на качество системы образования этих стран. Рассматриваются основные направления модернизации казахстанской системы образования.

In today's globalized world, the role of education in preserving national treasures the development of patriotism. However, the quality of education reform is not possible without taking into account the best international practices. On the basis of studying the experience of Singapore, Japan, Finland defined factors affecting the quality of the education system in these countries. The main directions of modernization of Kazakhstan education system.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *білім беру жүйесі, компьютерлендіру дәрежесі, мұғалім мамандығының мәртебесі, функционалдық сауаттылық, Деңгейлік бағдарламалар, Назарбаев зияткерлік мектептері*

*Дүниені өзгерткің келсе, алдымен өзің өзгер
Махатма Ганди*

Қазіргі әлемде болып жатқан оқиғалар (саяси, экономикалық, әлеуметтік) қай елдің болмасын дамуына елеулі өзгерістер әкеліп жатқаны анық. Оның соңы әрқашан да жақсылықпен аяқталмай жатқанына бәріміз куә болып отырмыз. Жер-жерде болып жатқан қақтығыстар, соғыстар, түрлі келіспеушіліктер осыны көрсетсе керек. Осындай өзгерістер жағдайында біз де өз бет-бейнемізді сақтап қала отырып, дүниежүзілік қауымдастыққа тиімді кірігуді ойластыруымыз қажет.

Бүгінде дүниеде болып жатқан ең басты үдеріс – жаһандану процесі. Яғни елдер бір кездері орын алған жекелену саясатынан бас тартып, жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген ортақ қоғамға бірігу идеясын мойындай бастады. Дегенмен, бұл жерде халқы аз мемлекеттер үшін өзінің тілінен, ұлттық құндылықтарынан, ділінен айырылып қалу қаупі шығады. Оған жол бермеудің бірден-бір жолы – отандық білім беру жүйесін үнемі жетілдіріп, әлемдік тенденциялардан артта қалмай, сонымен бірге ұлттық, отансүйгіштік құндылықтарға негізделу.

Білім беру жүйесінің қалыпты қызмет етуі үшін үнемі қозғалыс, даму қажет, өйткені ол өзінің негізгі сипаттары бойынша динамикалық жүйе болып табылады. Ал дамудың, қозғалыстың түбінде өзгеру жатқандықтан, бұл өзгеріс неғұрлым сапалы болса, білім жүйесінің соғұрлым сапалы дамидыны түсінікті. Сондықтан, біздің еліміздің білім беру жүйесі үшін сапалы даму өте қажет құбылыс болып табылады.

Өзгерістер жасамас бұрын осы зерттеулерде жақсы нәтиже көрсеткен елдердің тәжірибесіне көз жүгіртіп, өзімізге қажетін бейімдеп пайдалану мүмкіндігі бар. Сол себепті алдыңғы орындардағы Сингапур, Жапония, Финляндия, білім беру жүйелеріндегі өзгерістер тәжірибесін қарастырдым. Олардың әлемдік білім саласындағы озық деп танылған кейбір әдіс-тәсілдерін қазақстандық білім беру жүйесіне енгізсе қалай болады деген оймен талдаулар

жасадым.

Табиғи байлықтары жоқ, жер ауқымы кішкентай ғана Сингапур мемлекеті өзінің тұрақты дамуы үшін білім саласын жан-жақты дамытуға күш салды. 1995 жылдан бастап жаратылыстану мен математика ғылымдарынан халықаралық тестілеуден /TIMSS/ 1 орында. Мектептің білім беру жүйесі 3 сатыдан тұрады. Білім беру жүйесі 12 жылдық. Бастауыш білім беру – 6 жыл, орта білім беру – 4 жыл, жоғары білім беру – 2 жыл. Білім беру жүйесін біздің елмен салыстырсақ, екі елдің жүйесінде құрылымдық ерекшеліктер (Қазақстанда қазіргі уақытта 4+5+2 схемасы бойынша 11 жылдық білім беру қабылданған) байқалады. Қазақстандағы білім беру жүйесіне қарағандағы тағы бір ерекшелік – бастауыш білім деңгейінен кейінгі міндетті емтихан тапсыру. Мұндай міндетті емтихан бастауыш сыныптан кейін біздің елімізде алынбайды, тек бақылау кесінділері түрінде жүргізіледі. Сингапурдағы бұл емтиханның міндеті – оқушыларды бейіміне, қызығушылығына қарай орта білім берудің 4 түрінің біріне немесе таңдаулы мектептерге бағыттау. Орта білім беру кезеңін аяқтағаннан кейін арнайы орта білім беру тестін тапсырады. Жоғарғы оқу орнына бармас бұрын тағы бір тестілеу – «ілгері» тестілеу бағдарламасынан өтеді.

Сингапурда ғылым саласы екіге бөлінеді. Олар – гуманитарлық және математика, жаратылыс тану ғылымдары. Егер Қазақстанда география пәні жаратылыс тану ғылымдары саласына жатса, Сингапурде гуманитарлық ғылым болып табылады.

Бұл мемлекетте Қазақстандағы сияқты білім саласын Білім министрлігі бақылайды. Дегенмен, мектептер біздегіге қарағанда бірқатар дербестікке ие тәуелсіз мектептер, өзін-өзі басқаратын мектептер көптеп құрылған. Көп ұлтты болғандықтан ұлттың білім құрылымдарына біркелкі білім стандарттары енгізілген. Барлық пәндер бір тілде жүргізіледі, ол – ағылшын тілі. Ал Қазақстандағы мектептерде оқу тілі орыс және қазақ тілдері болып табылады.

Сондай-ақ орта білім беру жүйесі мен бағалау жүйесі тіпті бөлек. Бағалау баллдық жүйемен жүргізіледі.

Қазақстанның білім жүйесінің алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі – елді сауатты және техникалық білімді мамандармен көбірек қамтамасыз ету. Ал бұл үрдіс Сингапурде керісінше. Себебі, Сингапур интернетке тегін қатынас құруға барлық қоғамдық орындары жабдықталған бірден-бір мемлекет. Сингапур мектептерінде компьютерлендіру дәрежесі оқу үдерісін ақпараттық коммуникациялық технологиялар негізінде құруға мүмкіндік береді. Әдетте, компьютер оқыту құралы ретінде алға шығады. Мұғалім оқушылардың белсенді іс-әрекетін ұйымдастырушы, оның міндетіне қызықты сұрақтар беру, шешімдерді іздестіретін мәселе қою жатады. Тапсырмалар оқушылардың әр түрлі ақпарат көздерімен, соның ішінде интернет желісімен, өзіндік жұмыс істеуін ұйымдастыру, маңызды ақпаратты іріктеу, оның пайдалылығын бағалау, оны логикалық өңдеу мақсатын көздейді. Сингапурде сабақ барысында оқушы білікті мамандармен байланыс жасағысы келсе, қай елде тұрғанына қарамастан онлайн режимде желі бойынша байланыса алады. Ал Қазақстанда бұл барлық жерде қолжетімді емес, интернет қызметі бағасы жоғары, кейбір елді мекендерде жылдамдығы төмен.

Сингапурде мұғалім мамандығы өте мәртебелі мамандық, оған кез-келген адамның қолы жете бермейді. Өкінішке орай, мұғалім мамандығының мәртебесі біздің елімізде төмен, бұл да өз алдында өзгерістерді қажет ететін мәселе.

Сингапур мемлекеті осындай алдыңғы қатарлы білім беру жүйесін құруда өте көп жүйелі жұмыстар атқарған екен. Мәселен, 1961 жылдан бастап жалпы тегін бастауыш білім беру енгізілсе, 1970 жылдардың соңында мектеп бағдарламалары мен оқулықтарын жетілдіру, педагогикалық мамандар даярлауды реформалау жүргізілген. 1979 жылы жаңа білім беру жүйесі қабылданып, ол бойынша ағымдармен оқыту тиімді форма ретінде қабылданған. Сол сияқты мұғалім мәртебесін көтеру бойынша жұмыстар жүргізілген, оның бір мысалы – орташа мұғалім жалақысының 1994 жылғы 700 доллардан 2005 жылы 1200 долларға өсуі [1].

Осылайша мұғалім мәртебесін көтеру арқылы оған қызығушылықты арттыра отырып, педагогикалық мамандыққа тек үздік түлектерді тартуды қамтамасыз еткен.

Сингапурда білім саласындағы мемлекет саясаты меритократия (үздіктерді таңдап алу), қостілділік, қаржылай көмек көрсету принциптерін негізге алғандықтан бұл жүйе аз уақытта әлемдік рейтингінің алдыңғы қатарына шығуға мүмкіндік алды.

Жапония мемлекетінің білім беру жүйесімен таныса келе оның білім саласы бойынша әлемдегі алдыңғы қатарда екенін байқадым. Баланың өмірдегі жетістігі мектепке бағытталған, ұлттық және рухани құндылықтар жоғары бағаланады. Спорттағы және басқа салалардағы оқушылардың жеке жетістіктері есепке алынбайды, тек командалық жеңістер ғана бағаланады. Сондықтан жапон оқушылары интеллектуалдық олимпиадаларда көптеген жетістіктерге қол жеткізеді. Бұл Қазақстандағы дарынды балалар оқытатын мектептерде де қолға алынып келеді. Себебі, соңғы жылдары ғылыми жобаларды қорғауда әлемдік жарыстарда Қазақстандық оқушылар топтық жұмыстарымен алдыңғы орындардан көрінуде.

Жапонияда бастауыш білім 6 жастан 12 жасқа дейін беріледі. Оқушыға берілетін білім көлемінде біздікіне қарағанда ерекшелік бар: «Тіл және әдебиет» саласы бойынша біздің оқушылар 1-6 сыныптарда 2006 сағат көлемінде оқыса, жапондық оқушы 1377 сағат көлемінде оқиды. Дегенмен, PISA-2009 оқу сауаттылығы нәтижесінде Қазақстан 58-60 орында, Жапония 5-9 орында [2]. Бұл да өзгерістің қажеттігін көрсетеді.

Жапонияда білім саласын реформалау XIX ғасырдан бастау алған, дегенмен, соңғысы 1984 жылдан басталған екен. Бірнеше жылдық зерттеу қорытындысында 1992 жылдан бастап жаңа оқу бағдарламалары енгізіле бастаған. Бастауыш сынып оқушылары үшін «Өмірлік тәжірибе» атты пән енгізілген. Барлық бағдарламаларда оқушылардың алған білімдерін практикада пайдалана алуын үйрету міндеттеледі, бұл дегеніміз оқушының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру болып табылады. Сол себепті PISA-2012 халықаралық зерттеуінде Жапония математикалық сауаттылық бойынша 6 орынға, оқу сауаттылығы бойынша 4 орынға, жаратылыстану-ғылыми сауаттылық бойынша 4 орынға шықты [3].

Финляндия халықаралық зерттеу нәтижелері бойынша Европа елдері ішіндегі білім саласындағы жетістіктері бойынша алдыңғы қатарлы мемлекет. Финляндиядағы оқу саласы 3 баспалдақтан тұрады. 1-6 сыныптар бастауыш мектеп, 7-9 сыныптар-жоғарғы орта мектеп, одан кейін 3 жыл бала гимназия немесе лицейде өз білімін жалғастырады. Бұл баланың өз еркінде, гимназия немесе лицей бітірген соң жоғары оқу орнына емтихан тапсыруына мүмкіншілігі бар. Ал 9 сыныптан кейін кәсіптік-техникалық мектепке барса, онда соны бітіріп, әрі қарай жұмысқа орналасады, яғни жоғары білім алуына жол берілмейді.

Білім алудың жоғары сапасы көптеген факторлардан құралады. Балалардың бәрі әлеуметтік жағдайларына қарамастан тегін білім алады, мектептердің материалдық базасы жоғары деңгейде. Бұл мемлекеттің мектепте білім берудегі басты мақсаты – оқытудың практикалық бағыты. Мектепте балаға тым көп білім алуды емес, алған білімін өмірлік тәжірибеде қолдана білуді үйретеді. Ал мұғалім мамандығы Сингапурдегідей бұл мемлекетте де мәртебелі, мұғалім міндетті түрде магистр дәрежесінде болу керек. Оқу жылы аяқталғанда мұғалімдерді жұмыстан босатып, келесі оқу жылында конкурс негізінде қайта алады. Сондықтан фин мұғалімдері өз білімдерін үнемі кеңейтіп отыруға мән береді.

Қарап отырсақ, осы мемлекеттерде білім саласын дамыту мемлекеттің басты мақсаттарының бірі болып саналады. Олар аталған жетістіктерге бір күнде жеткен жоқ, ол үшін жылдар бойы жүйелі түрде реформалау жүргізді. Олардың бұл реформалауда алдына қойған ұраны «Тек қана алға жылжу, жетілу, жетілдіру» болды.

Ендеше, Қазақстанның білім саласына осы мемлекеттердің білім саласынан басты нені алуға болады? Ең бірінші халықтың оқу, білім алуға деген көзқарасын әрі қарай дамыту керек. Қазақстандықтар білімнің тек қана өзіне керек екенін ұғыну керек.

Жоғары аталған елдердің білім беру жүйесімен таныса келе еліміздің білім беру саласынағы кейбір көрсеткіштер бойынша басқа елдерден кем еместігімізді байқадым. Себебі елімізде әлемдік Стандартқа сай Назарбаев интеллектуалды мектептері барлық облыстарда ашылды.

Сонымен қатар педагогтардың біліктілігін арттырудың Деңгейлік бағдарламалары қазақстандық мұғалімдерінің тәжірибесіне сапалық өзгерістер әкелетін идеялар қосатыны сөзсіз. Бұл жағдайды өзіміз оқып жүрген курс теориясынан байқадым.

Өскекең ұрпақты Қазақстанның әлемдік болашағы оқушыларды терең білімді, жан-жақты, заманауи сауатты, қоғам өзгерісіне бейімделген иновациялық тұлға ретінде қалыптасуы үшін барлық мүмкіндіктерді қарастырып, өзгеріс пен даму жағдайына қолайлы орта тудырып,

жаһанданудың бүгінгідей жағдайында бәсекеге қабілетті, ұлтжанды азаматтарды тәрбиелесек, болашағымыз, келешегіміз әлем алдында жарқын болмақ [4].

Қазірдің өзінде біздің еліміздің білім беру жүйесінде бірқатар реформалар қолға алынып жатыр. Білім саласындағы өзгерістердің қажеттігінің бір көрінісі – Елбасымыздың «Қазақстан - 2050» стратегиясында еліміздің алдағы уақытта әлемнің алдыңғы қатарлы дамыған бәсекеге қабілетті 30 елінің қатарына кіруі туралы мақсатты тапсырмасына байланысты. Ондай елдердің қатарына кірудің бір көрсеткіші – алдыңғы қатарлы дамыған білім беру жүйесі және оның нәтижесі ретіндегі жоғары білім сапасы. Ал, білім беру сапасы өз кезегінде халықаралық зерттеулер (TIMSS, PISA, PIRLS) арқылы анықталады. Бұл зерттеулерде оқушылардың математикалық, оқу, жаратылыстану-ғылыми сауаттылықтары, бір сөзбен айтқанда функционалдық сауаттылықтарының, яғни алған білімдерін практикада қолдана алу сапасы анықталады. TIMSS, PISA халықаралық зерттеулеріне қатысқан Қазақстанның оларға қатысқан 65 елдің арасында 58-63 орындарға ие болуы біздің елдің білім беру жүйесі үшін алаңдарлық жағдайға айналды. Бұл да біздің білім саласы үшін өзгерістің қажеттігін тағы дәлелдейді.

Мұндай тығырықтан шығудың жолы ретінде «Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 – 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары» [5] жасалып, жүзеге асырылуда.

Әлемдік білім беру жүйесіне кірігудің, оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудың жолы ретінде 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жоспарланып отыр. Оған көшуде «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ оқу бағдарламаларын негізге алмақпыз.

Өзгеріс не үшін керек? деген сұраққа қазіргі заман талабына қоғам дамуына қарай білім саласында болып жатқан өзгерістер білімді де білікті оқушылардың тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына үлкен әсер етеді. Осындай зияткер ұрпақты білім мен тәрбие нәрімен сусындататын біздер, командалық көшбасшылық құрып, зияткер ұрпаққа білім беруде үздіксіз кәсіби жетіліп, мектептегі үдерісті жақсартуға барлық күш-жігерімізді салсақ, бұл – өзгерістің басты қадамы болатынын білуіміз керек. Ол үшін «мектеп пен оқушы жетістігін өзгертудегі негізгі тұлға – мұғалім» екенін түйсіну қажет [6].

Өзгеріс не үшін қажет? Бұл сұраққа құзырлы мұғалім де, құзыретті оқушы да дайын болуы қажет. Бір сарынды дәстүрлі оқытудан сындарлы оқытуға көшуде оқушылар өте маңызды рөл атқарса, мұғалімдер оқушылардың оқуына мүмкіндік тудырып, жағдай жасап, орта қалыптастырып, оқу материалы және басқада ресурстармен қамтамасыз ету қажеттілігі туады.

Жұмыстың эпиграфы ретінде М.Гандидің сөзі алынғанытегін емес, өзгені өзгерту, белгілі бір нәтижеге қол жеткізу үшін өзімнің өзгеруім қажеттігіне толық көзім жетті.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. <http://www.my-volga.ru/content/sistema-obrazovaniya-v-singapore>
2. Құсайынов А.Қ. Әлемдегі және Қазақстандағы білім сапасы. – Алматы, 2013. – Б. 113.
3. http://www.centeroko.ru/pisa12/pisa12_res.htm.
4. ҚР Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы.
5. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1200000832>
6. Мұғалімге арналған нұсқаулық: Бірінші (ілгері) деңгей. Екінші басылым. – Астана, 2014.

БАЛҚАШ Өңірі Педагогтарының Желілік қауымдастығы бастау алды

2014 жылдың 23 қазанында Балқаш өңірі педагогтарын кәсіби дамыту орталығы №5 орта мектебінің базасында «Желілік қауымдастық: неден бастау керек?» тақырыбында семинар ұйымдастырды.

Көтерілген мәселе бойынша Балқаш және Приозерск қалалары мен Ақтоғай және Шет аудандары беру ұйымдарының 29 педагогы ойларын ортаға салды. Олар өздерінің жұмыстарын білім берудегі желілік қоғамдастықты ұйымдастырудың ұстанымдары мен себептері, мақсаттары мен міндеттері, тиімділігіне талдау жасаудан бастады.

Семинар өткізуге «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының аға оқытушысы А.И.Сыздықованың «Желілік қауымдастық: түсінігі, құрылымы, білім берудегі даму перспективалары» атты баяндамасы негіз болды.

Семинар жұмысы қалалық гимназия сайтының үлгісінде интернет-ресурстарын қолдану мүмкіндіктері мен перспективаларымен танысумен жалғастырылды.

Балқаш қаласы педагогтарының желілік қауымдастықтарының жетекшісі Г.М.Манатаеваның «Желідегі кәсіби іс-әрекетті ұйымдастырудың жаңа формалары: чат, блог, педагогикалық форум, портал» атты баяндамасы негіз болды.

Семинар жұмысының практикалық бөлігі ауыл мұғалімдерінің педагогикалық қауымдастығының құрылуы және тіркелуімен аяқталды. Оған «Балқаш қаласының білім, дене шынықтыру және спорт бөлімі» ММ әдіскері, үйлестіруші К.К.Айнабекованың буклеттері негіз болды.

СТАРТ СЕТЕВЫХ СООБЩЕСТВ ПЕДАГОГОВ БАЛХАШСКОГО РЕГИОНА

23 октября 2014 года Центр профессионального развития педагогов Балхашского региона организовал на базе СШ№5 семинар «Сетевое сообщество: с чего начать?».

На вопрос отвечали – 29 педагогов организаций образования городов Балхаш и Приозерск, Актогайского и Шетского районов.

Начали с анализа образовательных эффектов, целей и задач, принципов и причин организации сетевых сообществ.

Источник: доклад «Сетевое сообщество: понятие, структура, перспективы развития в образовании» (Сыздыкова А.И., старший преподаватель кафедры УиКО филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области).

Продолжили знакомство с возможностями и перспективами использования интернет-ресурсов на примере сайтов городской гимназии.

Источник: содоклад «Новые формы организации профессиональной деятельности в сети: чат, блог, педагогический форум, портал» (Манатаева Г.М., руководитель сетевых сообществ педагогов города Балхаш).

Завершили практическую часть семинара регистрацией и созданием сетевого сообщества сельских учителей.

Источник: буклеты с электронными адресами образовательных сайтов и инструкциями по работе в сети. (Координатор Айнабекова К.К., методист ГУ «Балхашский отдел образования, физкультуры и спорта»).

ӘСКЕРИ ДӘСТҮРДЕ ОТАНСҮЙГІШТІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ: СТРАТЕГИЯ МЕН ӘДІС

2014 жылдың 31 қазанында «Арнайы және әскери мектептердегі отансүйгіштікке тәрбиелеудің жолдары мен әдістерін жетілдіру» Республикалық семинар-мәжілісіне «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА институтының қызметкерлері қатысты.

Семинар екі мәрте Совет Одағының Батыры Т.Бегельдинов атындағы Қарағанды Республикалық әскери мектеп-интернатында өтті.

Қонақтар қазіргі заманғы әскери техникалар, қару-жарақтар мен нысанды киім-кешектер көрмесінде болды. Семинар жұмысында Астана мен Алматы қалаларының өкілдері - Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігі, қосымша білім беретін Республикалық оқу-әдістемелік орталығы, «Бәбек» ҰГПББ және СО, «KATEV» ХБҚ, «Сарыарқа дарыны» аймақтық-практикалық орталығы, республикалық әскери мектеп-интернаты басшылары, директордың тәрбие жұмысы бойынша орынбасарлары, облыстағы білім беру ұйымдары педагог-ұйымдастырушылары қатысты.

Семинардың әдістемелік-нұсқаулық бөлігі келесі сұрақтарды талқылауға арналды:

• «Жаңашыл педагогикалық тәсілдер мен ұлттық құндылықтар және жалпыадамгершілік негізіндегі тәрбие жүйесін модернизациялаудың жолдары»

• «Өсіп келе жатқан ұрпақты тәрбиелеу ісінде жастардың өзекті сұрақтары»

• «Қарағанды облысының әскери-патриоттар клубтарының дамуы» т.б.

ҚРӘМИ патриоттық тәрбиенің қазіргі жағдайы мен оны жүзеге асыру жолдары туралы мектеп басшысы полковник **А.А. Джайлыбаев** айтып өтті.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА институтының оқу-әдістемелік жұмысы бойынша директордың орынбасары **А.А. Мухатаев** пленарлық отырыс жұмысында «Біліктілікті арттыру курстарында патриоттық тәрбие берудің мазмұны мен мүмкіндіктері» баяндамасымен тоқталып өтті.

Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігі, Астана мен Алматы қалаларының облыстық білім басқармасы, патриоттық тәрбие жүйесін жетілдіру бойынша білім ұйымдары семинар-мәжіліс қортындысы бойынша ұсынылымдар жасап шығарды.

ВОСПИТАНИЕ ПАТРИОТИЗМА НА ВОЕННЫХ ТРАДИЦИЯХ: СТРАТЕГИЯ И ТАКТИКА

31 октября 2014 года сотрудники Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области приняли участие в Республиканском семинаре-совещании «Пути и методы совершенствования патриотического воспитания в специализированных и военных школах».

Семинар проходил в Карагандинской Республиканской военной школе-интернате имени дважды Героя Советского Союза Т. Бегельдинова.

Гости побывали на выставке современной военной техники, вооружений и обмундирования. В работе семинара участвовали представители Министерства образования и науки Республики Казахстан, Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования, ННПООЦ «Бәбек», МОФ «KATEV», регионально-практического центра «Сарыарқа дарыны», начальники республиканских военных школ-интернатов, заместители директоров по воспитательной работе, педагоги-организаторы организаций образования областей, городов Астана и Алматы.

Инструктивно-методическая часть семинара была посвящена обсуждению вопросов:

• «Пути модернизации системы воспитания на основе общечеловеческих и национальных ценностей и инновационных педагогических подходов»

• «Актуальные вопросы молодежи в деле воспитания подрастающего поколения»

• «Развитие военно-патриотических клубов в Карагандинской области» и т.д.

О текущем состоянии патриотического воспитания в КРВШИ и путях его совершенствования доложил начальник школы полковник **Джайлыбаев А.А.**

В ходе пленарного заседания с докладом «Біліктілікті арттыру курстарында патриоттық тәрбие берудің мазмұны мен мүмкіндіктері» выступил заместитель директора по учебно-методической работе Карагандинского филиала АО НЦПК «Өрлеу» **Мухатаев А.А.**

По итогам семинара-совещания были выработаны рекомендации Министерству образования и науки Республики Казахстан, Управлениям образования областей, городов Астана и Алматы, организациям образования по совершенствованию системы патриотического воспитания.

НУРМАГАНБЕТОВА М.Т.,
КАУРОВ С.С.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ЦЕНТР КАК ФАКТОР ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Білім беруді модернизациялау жағдайында педагогтардың кәсіби дамуы білім беру үдерісінің барлық қатысушыларының тәжірибесін жетілдіру мен дамуына бағытталған жігерліктерін үйлестіруді талап етеді. Мақалада ұстаздардың кәсіби даму алаңы ретінде білім беру ұйымының Құзыреттілік орталығының мүмкіндіктері Қарағанды қаласының «Мұрагер» мектеп-интернатының тәжірибесі арқылы көрсетіледі.

Профессиональное развитие педагога в условиях модернизации образования требует координации усилий всех участников образовательного процесса, направленных на создание условий роста и совершенствование практики. Площадкой профессионального развития учителя может стать Компетентностный центр организации образования, опыт работы которого в специализированной школе-интернат «Мұрагер» г.Караганды представлен в данной статье.

The teacher's professional development in the conditions of modernization of education demands coordination of efforts of all participants of educational process directed on creation of conditions of growth and improvement of practice. The Competence-based center of the organization of education which experience in Specialized boarding school «Murager» is presented in this article can become a platform of professional development of the teacher.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», интегрированная образовательная программа, трехязычное образование, критериальное оценивание, командное преподавание, программа повышения квалификации третьего (базового) уровня, тренер, профессиональное развитие.

Обновление содержания школьного образования в Казахстане требует модернизации педагогического сообщества, готового к принятию, утверждению и распространению вводимых преобразований.

Программа повышения квалификации педагогических кадров определяет новые подходы не только в планировании и осуществлении работы учителя в аутентичном классе, но и самой системы педагогического взаимодействия.

С целью координации работы сертифицированных педагогов Карагандинской области в 2013 году на базе специализированной школе-интернат «Мұрагер» г.Караганды (далее – СШИ«Мұрагер»), гимназии № 93 г.Караганды и Комплекса детский сад-школа п. Шашубай Карагандинской области созданы Компетентностные центры. Основная задача Компетентностных центров заключается в совершенствовании профессиональной квалификации учителей и администрации в области психолого-педагогических, профессиональных и коммуникативных компетенций, оказание им информационной и научно-методической помощи через создание профессионального сообщества. Компетентностные центры выступают как интеграционный механизм, влияющий на качество образования и управленческую деятельность: «В процессе взаимодействия в рамках деятельности сообществ происходит не только распространение конкретных разработок, но также идет

процесс диалога между субъектами образовательного процесса» [1, с. 389].

Работа Компетентностного центра СШИ «Мұрагер» строится с учетом профессиональных потребностей учителей по следующим основным направлениям:

1. Профессиональное развитие педагогов.
2. Обновление содержания и методов обучения.
3. Мониторинг внедрения инновационных подходов к преподаванию и обучению.

Каждое направление включает в себя ряд мероприятий, направленных на совершенствование практики преподавания и обучения, развития методов оценки, а также формирования потребностей роста и самосовершенствования.

С целью координации усилий педагогов Центра созданы рабочие группы по актуальным направлениям модернизации системы образования республики:

1) использование педагогического подхода Lesson study в целях совершенствования методики преподавания и повышения уровня знаний учащихся по основным предметам школьной программы;

2) проведение исследования в действии – «Action Research» – с целью развития у педагогов способностей занимать исследовательскую позицию к своей профессиональной практике с целью ее анализа и совершенствования;

3) проведения для учителей школ области коучинг-сессий по актуальным проблемам преподавания и обучения – развитие критического мышления, формирования навыков эффективной групповой работы, применение критериального оценивания знаний учащихся.

За период работы Компетентностного центра СШИ «Мұрагер» учителями школы были проведены десятки встреч с педагогами школ Карагандинской области: Абайского и Осакаровского районов, городов Шахтинск, Темиртау, Сарани. Демонстрация опыта работы педагогов СШИ «Мұрагер» в аспекте реализации ключевых идей Программы повышения квалификации педагогических работников РК проходит посредством проведения коучингов, открытых уроков и сетевого взаимодействия учителей школ из самых разных районов области. Рефлексия подобных встреч не обходится без обсуждения актуальных для учителей школ области вопросов: от материально-технического оснащения до системы профессионального развития педагогов. Примером таких дискуссий стал областной форум «Новые подходы в преподавании и обучении: проблемы и перспективы» [2].

Одним из ключевых аспектов деятельности Компетентностного центра СШИ «Мұрагер» в плане профессионального развития педагогов является формирование рефлексивных умений учителя, культуры самоанализа и самодиагностики. Необходимость рефлексивного отношения учителя к своей деятельности определяется тем обстоятельством, что источником профессионального роста учителя, по справедливому утверждению многих ученых, является постоянное осмысление им своего опыта, что определяется формулой развития мастерства Д. Познера: «опыт + рефлексия = профессиональное развитие». Однако, по верному определению А.А. Бизязевой, сделать это полноценно невозможно, не соотнося свой опыт с опытом других учителей, как и, наоборот, понять и перенести ценное из опыта коллег в свою деятельность учитель может, лишь соотнося это со своим индивидуальным опытом: «Механическое включение в свою профессиональную тактику даже самых замечательных наработок других учителей, следование каким-либо новаторским методам без рефлексивного осмысления их в контексте своего индивидуального стиля, как правило, не приносит ожидаемого успеха и приводит к разочарованию в заимствованных методах» [3, с. 121].

С целью практической самодиагностики для сертифицированных учителей школы «Мұрагер» было разработано Положение о рейтинговой системе результативности деятельности педагога с системой критериев, которые отслеживают широкий спектр вопросов профессиональной деятельности учителя: от стажа работы и наличия категории до владения информационно-коммуникационными технологиями и достижений учащихся в различного рода конкурсов и олимпиад. По каждому показателю в зависимости от представленного уровня (город, область, республика) и количества учитываемых достижений ранжирована система баллов, сумма которых дает общий балл работы педагога за определённый период времени (полугодие и год). Внедрение педагогической диагностики на основе информационно-

аналитической деятельности в практику работы педагогов помогает рассматривать все явления жизни школы через призму педагогического анализа их причин, а это важнейшая задача обновления работы образовательного учреждения, позволяющая избавить любого участника процесса воспитания и обучения от формализма в анализе и оценке деятельности (табл.1).

Таблица 1 – Рейтинговая система результативности деятельности педагога

II Передовой педагогический опыт	Обобщение и распространение опыта (выступления на педсоветах, семинарах, наставничество в рамках ШМУ) на различном уровне	Текст выступления, выписка из протокола, отчет о проделанной работе	2 балла за каждый материал
	Трансляция опыта НИШ в рамках Компетентностного центра (проведение панорамных уроков, мастер-классов, коучинг-сессий)	План-конспект панорамного урока, фото- и/или видеоотчет, программа с приложенным текстом выступления, план и материалы коучингов	За каждый урок – 2 балла, мастер-класс – 5 баллов коучинг – 7 баллов
III Научно-методическая деятельность	Публикация научно-методических материалов	Публикации с выходными данными	2 балла за каждый материал
	Участие в работе семинаров	Сертификат участника, программа	2 балла за каждый материал
	Разработка / реализация программ факультативных занятий, курсов по выбору, кружков	Наличие программы, методическое обеспечение программ	За каждую разработку / реализацию 10 / 5 баллов

Разработанная карта мониторинга педагогической деятельности позволяет не только самому педагогу отслеживать уровень своей профессиональной компетентности и выявлять достижения и проблемы педагогической деятельности, но и администрации школы определять, имеют ли результаты того или иного педагога устойчивый, закономерный характер, а также создавать обстановку заинтересованности всех педагогов в результативности своей профессиональной деятельности, переводить образовательное учреждение в режим инновационной деятельности.

Проведенный мониторинг результативности деятельности работы педагогов школы за прошедший учебный год позволил выявить профессиональные потребности учителей и выстроить не только индивидуальные маршруты развития каждого учителя на новый учебный год, но и скорректировать содержание деятельности Компетентностного центра СШИ «Мұрагер» (табл.2).

Таблица 2 – Индивидуальный маршрут профессионального развития педагога

№	Мероприятия	Сроки	Результат
1	Участие учащихся в олимпиадах и конкурсах	В течение года	Сертификаты, дипломы участников
2	Прохождение курсов повышения квалификации (краткосрочные / нового формата)	Июнь - июль 2014 Январь – март 2015	Сертификат о прохождении курсов

3	Выступление на семинаре	Ноябрь 2014	Выписка из протокола заседания
4	Публикация научно-методических материалов	Декабрь 2014, май 2015	Публикации с выходными данными
5	Повышение квалификационной категории: вторая	Май 2015	Удостоверение о присвоении категории

Развитием идеи непрерывной педагогической рефлексии стал семинар «Рефлексивный дневник в практике сертифицированных учителей». Проблема ведения такого дневника активно обсуждается педагогическим сообществом Карагандинской области, примером чему является дискуссия, организованная на образовательном портале bilimal.kz [4]. По мнению К.С. Бактыбаевой, недостаточный уровень проявления рефлексии препятствует успешной реализации реформ образования: «Проблема развития рефлексивных навыков приобретает не только профессиональный, но и широкий социальный смысл» [5].

Рефлексивный дневник, по мнению многих исследователей, – промежуточная работа по описанию собственного опыта. Структура дневника дает возможность последовательно, осмысленно описать, что учитель делал, прокомментировать деятельность учащихся, описать результаты педагогической и ученической деятельности. В ходе обсуждения проблем внедрения в практику рефлексивного дневника педагоги школ области высказались за единую форму его ведения, а также предложили основные вопросы, требующие рефлексии педагога. Результатом работы семинара стали методические рекомендации по ведению рефлексивного дневника сертифицированного учителя (табл.3).

Таблица 3 – Рефлексивный дневник сертифицированного учителя

№	Дата	Класс	Предмет	Рефлексия	Размышления над уроком
1		Присутствовало на уроке:		• Что было запланировано? • Какая атмосфера царила в классе? • Достигнуты ли цели урока? Если нет, почему?	
		Отсутствовало на уроке:	Тема:	Что необходимо изменить, чтобы улучшить преподавание и обучение?	
				Что я узнал(а) на уроке о классе или отдельных учениках, что поможет мне подготовиться к следующему уроку?	

Таким образом, профессиональное развитие педагога будет успешным при условии тесного взаимодействия всех участников образовательного процесса, которое осуществимо на базе Компетентностных центров Карагандинской области.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Сурначева О.Г. Новые возможности профессионального сообщества учителей через создание Компетентностных центров // Высокое качество и лидерство в образовании – 2013: Сб. докл. Междунар. науч.-практ. конф. (г. Астана, 13-15 ноября 2013 года). – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2013. – С. 388-391.
2. Дискуссионная площадка форума «Новые подходы в преподавании и обучении: проблемы и перспективы». [Электронный ресурс] <http://schola.kz/discussions/view?id=2> (Дата обращения – 05.11.2014).
3. Бизяева А.А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия. – Псков: ПГПИ им. С. Кирова, 2004. – 216 с.
4. Ваше отношение к ведению рефлексивного дневника? [Электронный ресурс] <http://blog.bilimal.kz/new/?r=records/view&id=247> (Дата обращения – 05.11.2014).
5. Бактыбаева К.С. Формирование рефлексивных навыков учителей на уровневых курсах повышения квалификации. [Электронный ресурс] http://sociosphera.com/publication/conference/2014/243/formirovanie_refleksivnyh_navukov_uchitelej_na_urovnevyyh_kursah_povysheniya_kvalifikacii/. (Дата обращения – 05.11.2014).

ЖЕРГІЛІКТІ ЖАҢАЛЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ РЕФОРМАЛАРЫНА ДЕЙІН

2014 жылдың 5 желтоқсанында «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ қызметкерлері «Білім берудегі инновациялар: ізденістер мен шешімдер» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысты (Астана қаласы, Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА).

Қазақстан, Ресей Федерациясы, Эстония, Ұлыбритания, АҚШ келген ғалымдар мен практик-педагогтер әлемдік объективті тенденцияны белгіледі: қоғамдық қарым-қатынастағы өзгерістердің жоғары динамизм білім беру жүйесіндегі өзгерістерге шарт қойып отыр.

Мәжіліс отырысы мен төрт деңгелек үстелдің барысында әр алуан деңгейдегі инновациялық технологиялар арқылы заманауи білім берудің өзекті мәселелерін шешу мүмкіндіктері қарастырылды: жеке педагогтың жергілікті жаңалығынан мемлекеттік деңгейдегі білім беру реформаларына дейін.

Филиал директоры, педагогикалық ғылымдар докторы С.Д. Муканова «Инновациялық үдерістер білім беруді дамыту стратегияларының шарты» тақырыбында баяндама жасады. «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ қызметкерлері айтылған мәселелерге қатысты жүйелі көріністерін ұсынды. Инклюзивті білім беру, ақпараттандыру және PISA, TIMSS халықаралық зерттеулеріне дайындық жүргізу саласында республикамыздың педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттыруды жетілдіру жолдарын ұсынды.

ОТ ЛОКАЛЬНЫХ НОВШЕСТВ ДО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕФОРМ

5 декабря 2014 года сотрудники филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области участвовали в Международной научно-практической конференции «Инновации в образовании: поиски и решения» (г. Астана, НАО им. И. Алтынсарина).

Ученые Казахстана, Российской Федерации, Эстонии, Великобритании, США и педагоги-практики констатировали объективную мировую тенденцию: высокий динамизм трансформации общественных отношений обуславливает изменения в образовательных системах.

В ходе пленарного заседания и четырех круглых столов обсуждены возможности решения актуальных проблем современного образования посредством инновационных технологий разного уровня: от локальных новшеств отдельного педагога до образовательных реформ на уровне государства.

Директор филиала, доктор педагогических наук С.Д. Муканова выступила с докладом «Инновационные процессы как условие организации стратегии развития образования». Сотрудниками филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области было представлено системное видение высказанных проблем. Предложены пути совершенствования повышения квалификации педагогических работников республики в области инклюзивного образования, информатизации и подготовки к международным исследованиям PISA, TIMSS.

РАЗВИТИЕ НОВЫХ МЕТОДОВ И ПОДХОДОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС НА ОСНОВЕ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Жұмыс мұғалімдердің кәсіби желілік қоғамдастығы қызметінің негізінде Қарағанды қаласы №93 гимназиясының білім беру үдерісіне жаңа белсенді әдіс-тәсілдерді енгізу мәселесіне арналған. Педагогтердің кәсіби желілік қоғамдастығының жұмысы педагогикалық практиканы жақсарту мақсатында мұғалімдер үшін іс-тәжірибе алмасуды, кәсіби біліктілікті арттыруды, кеңестер мен әдістемелік көмектер алуды, бірлесе отыра жобалау мен жоспарлауды қамтамасыз ететін қарым-қатынастың жаңа формаларын қалыптастырады, яғни ортақ мақсатқа қол жеткізу үшін бірігуге жағдай жасайды.

Работа посвящена рассмотрению вопросов внедрения новых методов и подходов в образовательный процесс гимназии №93 г.Караганды на основе деятельности профессиональных сетевых сообществ учителей. Работа профессиональных сетевых сообществ педагогов предполагает новые формы коммуникаций, обеспечивающие возможность обмена опытом, повышения профессиональной квалификации, получения консультаций и методической помощи, совместное проектирование и планирование деятельности с целью улучшения педагогической практики.

This work is devoted to the problem of application of the new methods and approaches into educational process of the gymnasium №93 of Karaganda on the base of the work of the activity of professional online networking communities of teachers. Work of professional online networking communities of teachers involves new forms of communication, which provide the opportunity of experiences exchanging, professional development, counseling and methodic guidance, combined designing and planning in order to improve pedagogical practice.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: автономная организация образования «Назарбаев Интеллектуальные школы», Центр педагогического мастерства, Ведущий Компетентностный центр, уровневые курсы повышения квалификации, профессиональные сетевые сообщества учителей, ментор, менти, коучинг

В соответствии с поручением Главы государства Нурсултана Назарбаева о трансляции опыта АОО «Назарбаев Интеллектуальных школ» (далее – НИШ), данным на расширенном заседании Правительства Республики Казахстан 18 апреля 2011 года, НИШ были определены концептуальные подходы по распространению накопленного опыта, направленного на повышение качества обучения в школах посредством внедрения новых методов и технологий обучения учащихся. Ключевой идеей данного концептуального подхода стало то, что деятельность НИШ, модернизирующая систему Казахстанского образования и инновационная стратегия развития способны обогатить дисциплинарную модель образования нашей страны, сохранив всё ценное, что в ней есть и осуществить переход на качественно новую компетентностно-ориентированную модель. В свою очередь профессиональный уровень педагогов, специально созданная образовательная среда в школах должны стать основой для построения особой модели обучения и воспитания детей с обновлёнными содержанием, методами и технологиями организации образовательного процесса.

С целью распространения передового педагогического опыта Министерством образования и науки РК совместно с региональными управлениями образования в мае 2012 года были определены 35 базовых школ различных регионов Республики Казахстан, работающих в инновационном режиме, в число которых вошло и КГУ «Гимназия № 93»

города Караганды (далее – гимназия №93). Данные инновационные учреждения образования в рамках Программ опытно-экспериментальных работ призваны внедрять современные методики и технологий обучения в два этапа. Первый – апробация в течение трехлетнего цикла. Второй – обобщение результатов и дальнейшая трансляция на всю систему общего среднего образования Республики Казахстан.

Начиная с сентября 2012 года, гимназия №93 является экспериментальной площадкой по изучению и внедрению опыта АОО «НИШ» в учебный процесс образовательных учреждений области. В процессе внедрения данного эксперимента педагогический коллектив гимназии призван овладеть механизмами, инструментами реализации современной модели образования, направленной на обеспечение интеллектуального и личностного развития учащихся. Перед гимназией возник вопрос о выборе направления инновационных преобразований и их апробации в системе образования области. Поэтому, ознакомившись с опытом работы НИШ и изучив научно-методическую литературу, были обозначены ряд направлений инновационных преобразований, предполагающих определенные изменения в учебно-воспитательном процессе:

1. Управление инновационной школой
2. Профессиональное развитие учителя
3. Учебно-воспитательный процесс
4. Система воспитательной работы
5. Психолого-педагогическое сопровождение, включающее тьюторство
6. Информатизация
7. Организация исследовательской деятельности учащихся
8. Полиязычие
9. Критическое мышление
10. Технология критериального оценивания

Для реализации данных направлений инновационных преобразований в гимназии № 93 была определена стратегическая цель – создание инновационной и востребованной в социуме модели образования, интегрируемой с деятельностью по изучению, внедрению и трансляции опыта АОО «НИШ» и отражающей классические традиции гимназического обучения с учетом лучших достижений, накопленных отечественной и мировой педагогической практикой. В связи с этим основным направлением нашей деятельности на первых этапах работы по реализации Программы ОЭР стало профессиональное развитие учителя и работа по повышению, усилению личной эффективности педагога и развитие лидерских качеств через прохождение уровневых курсов повышения квалификации нового формата и совместную профессионально-обучающуюся деятельность в сетевых сообществах учителей.

Для успешного сопровождения эксперимента в гимназии организован методический сервис по профессиональному развитию учителей, проводятся коучинги, осуществляется менторинг, осуществляется активная работа по формированию и сохранению высококвалифицированного кадрового состава. На данный момент в гимназии работают сорок четыре сертифицированных учителя- предметника, прошедших курсы повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан по программам третьего (базового), второго (основного) и первого (продвинутого) уровней в рамках уровневых программ, разработанных Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальных школ» (далее – ЦПМ) совместно с Факультетом образования Кембриджского университета (Великобритания). Это – 50% всего педагогического коллектива, которые активно внедряют новые образовательные подходы в процесс обучения. Мы можем констатировать, что на данный момент в гимназии произошла перестройка системы мышления учителя, изменилась его деятельность и взаимодействие с учащимися. Деятельность каждого учителя заключается в реализации новых подходов в образовании на основе уровневых программ повышения квалификации, в овладении механизмами, инструментами современной модели образования, направленной на обеспечение интеллектуального развития учащихся и успешной социализации. В свою очередь позиция учителя - лидера помогает и учащимся становиться лидерами, идти вперед. Изменения в собственной практике преподавания осуществляются на основе применения семи модулей:

1. Новые подходы в преподавании и обучении
2. Обучение критическому мышлению
3. Использование ИКТ в преподавании и обучении
4. Управление и лидерство в обучении

- 5.Преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями
- 6.Обучение талантливых и одаренных учеников
- 7.Оценивание для обучения и оценивание обучения [1, 24].

Все инновационные процессы проходят при активном участии администрации гимназии, но с учетом менеджмента в управлении и возможностей распределенного лидерства. Изменения касаются как организации учебной деятельности, так и воспитательной работы. Данный процесс был бы невозможен без постоянной рефлексии, без четкой организации учебно-воспитательной работы и тьюторского сопровождения, ведь формирование компетенций, развитие лидерских качеств – основа совместной деятельности учителя и учащегося и её конечный результат.

Как в гимназии происходит взаимодействие между учителями, прошедшими уровневые курсы повышения квалификации нового формата, педагогическим коллективом в целом с целью повышения эффективности практики преподавания? Работа организуется как через проведение педагогических советов, совместных семинаров-практикумов так и через активный взаимообмен в профессиональных сетевых сообществах учителей. Сетевая активность учителей гимназии значительно возросла. Прежде всего, это обусловлено тем, что с ноября 2013 года выпускники программы повышения квалификации первого (продвинутого) уровня приступили к реализации идей программы на практике. С другой стороны, педагоги, которые не прошли обучение, не хотят отставать от своих коллег, и перед ними стоят, возможно, еще более трудные задачи. Они на практике наблюдают за тем, как новые подходы к преподаванию и обучению дают эффективные результаты, понимают необходимость изменений и становятся активными участниками профессионального сетевого сообщества педагогов, желая получить новые знания, методическую помощь, консультации. Важно понимать, что от того, каким будет сопровождение этих педагогов, напрямую зависит результат их работы. Поэтому с целью ориентации учителей на инновационные формы и методы обучения, совершенствования профессиональной квалификации в области психолого-педагогических, профессиональных и коммуникативных компетенций и оказания им информационной и научно - методической помощи, в мае 2013 года был создан Компетентностный Центр на базе гимназии №93. Управляющим органом Компетентностного Центра и профессионального сетевого сообщества педагогов стал Координационный Совет, в состав которого вошли педагоги, прошедшие обучение по программе первого (продвинутого) уровня. Координационный совет ставит перед собой задачи внедрения ключевых идей новой программы повышения квалификации, оптимизации процесса личностно-профессионального саморазвития учителей, создания условий для доступности научно-педагогической информации каждому учителю.

На данный момент в нашем учреждении образования функционирует девять профессиональных сетевых сообществ, объединивших как учителей предметных кафедр, так и учителей без учета предметной принадлежности на основе общей деятельности или потребностей

Так, работа сетевого сообщества для молодых специалистов может служить примером совместного взаимодействия педагогов, прошедших уровневые курсы с только начинающими свой профессиональный путь учителями. Руководит данным сетевым сообществом учитель первого (продвинутого) уровня. В совместном сотрудничестве с ней находятся пять учителей второго (основного) уровня и именно они выступают в роли наставников (менторов) для молодых специалистов, которые являются для них менти. Взаимодействие проходит на основе распределенного лидерства и направлено на профессиональное становление молодого педагога. При этом осуществляется как совместная работа в группе молодых специалистов, так и индивидуальная работа ментора и менти, при которой создаются доверительные, личностно заинтересованные взаимоотношения.

В профессиональном сетевом сообществе происходит взаимообучение, обмен знаниями и методическими идеями, закрепление навыков преподавания и обучения, педагогический поиск и осуществляется эмоциональная поддержка. Следует отметить, что только через тесные доверительные отношения, желание оказать поддержку, приверженность общим целям, интересам и потребностям, может происходить успешное профессиональное и личностное взаимодействие и осуществляться обратная связь.

Учителя гимназии являются так же членами профессиональных сетевых сообществ за её пределами. Данное взаимодействие осуществляется как непосредственно «лицом к лицу» на базах школ-партнеров, так и опосредованно через активную работу на информационно-образовательном портале Карагандинской области «Білімал», который стал объединяющей

площадкой, позволяющей связать воедино педагогическую общественность города и области через создание виртуальных профессиональных сетевых сообществ.

Положение о профессиональном сетевом сообществе было разработано в совместном тандеме с директором филиала ЦПМ в городе Караганды Сурначевой О.Г. в 2013 году и утверждено Управлением образования Карагандинской области. На основании данного документа гимназия № 93 получила на тот момент статус Компетентностного центра по трансляции новых подходов в обучении в образовательный процесс города и области. С 15 августа 2014 года гимназия является Ведущим Компетентностным центром, координирующим деятельность профессиональных сетевых сообществ учителей Караганды и области. Филиал ЦПМ по Карагандинской области является активным организатором и участником деятельности, проходящей на базе Компетентностного центра гимназии. Все это предполагает использование таких форм работы, как онлайн уроки, коучинг - сессии, семинары по учебно - методическим вопросам, совещания, круглые столы, в ходе которых педагоги получают необходимый объем информации по вопросам педагогики, методики обучения и воспитания учащихся.

Проведение онлайн тренингов, мастер-классов, обсуждение результатов исследований в действии и выполнения программных планов развития, в ходе которых демонстрируются лучшие примеры использования в учебном процессе новых методик и технологий обучения, способствуют активному обмену опытом между педагогами не только в пределах нескольких школ, но и на областном уровне. При этом в сетевом сообществе происходит расширение среды приобретения опыта за счет устранения временных и пространственных барьеров. Тесное взаимодействие, методическая и информационная поддержка сертифицированных учителей, как в гимназии, так и за её пределами строится на основе взаимообмена благодаря сетевым коммуникационным технологиям. Ежемесячно каждый сертифицированный учитель на основе циклограммы составляет собственный план работы и отправляет его в общую базу данных в гимназии. Затем тьюторы координируют общий план работы учителей, прошедших уровневые курсы, и вносят корректировки. На основе данного плана на месяц или более длительный период, осуществляется совместная работа. Данное планирование помогает оптимально организовать взаимодействие между всеми субъектами образовательного процесса и осуществлять эффективное управление в гимназии и вне её. Это, на наш взгляд, является эффективной системой взаимодействия, управления и распределения ресурсов. В результате такого обмена происходит формирование общего видения, понимания конечной цели взаимодействия и формирование совместного коллективного мышления. В процессе совместной работы сертифицированные учителя вносят изменения не только в собственную педагогическую практику, но и осуществляют обучение и сопровождение всего педагогического коллектива. Так происходит формирование новой образовательной среды, повышается уровень профессиональной компетенции и профессионального развития учителя.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Руководство для учителя. Первый (продвинутый) уровень. Программа курсов повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ Республики Казахстан. – Назарбаев Интеллектуальные школы, Университет Кембридж. – 2012. – 24 с.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҒАРТУ

2014 жылдың 5 желтоқсанында Нұра ауданының Киевка №2 ОМ «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Карағанды облысы бойынша ПҚБАИ «Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту» семинарын өткізді.

Бастауыш білім берудің жаңа мазмұнын тәжірибеден өткізуге байланысты апробацияға қатысатын базалық мектептің 17 педагогі оқу сауаттылығын дамыту техникаларын және Б.Блум таксономиясы бойынша ақпараттық (ғылыми) мәтінмен деңгейлік тапсырмаларды әзірлеуді меңгерді.

Семинар модераторлары, аға оқытушылар А.К. Шадетова, Л.А.Досова, У.А.Майбасова мұғалімдердің сараптамалық және жобалау іс-әрекетіне талқылау жүргізді.

Семинар барысында бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда мәселелер мен перспективалары анықталды.

ОБНОВЛЯЕМ СОДЕРЖАНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

5 декабря 2014 года состоялся выездной семинар Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области в СОШ №2 п. Киевка Нурунского района.

Тема семинара: «Формирование функциональной грамотности младшего школьника».

17 педагогов базовой школы, участвующих в апробации обновлённого содержания начального образования, освоивали техники развития читательской грамотности и составления уровневых заданий по Б.Блуму на основе информационных (научных) текстов.

Модераторы семинара, старшие преподаватели А.К. Шадедова, Л.А.Досова, У.А.Майбасова, организовали обсуждение аналитической и проектной деятельности учителей.

В ходе семинара были выявлены проблемы и перспективы развития функциональной грамотности младших школьников.

БОЛАШАҚТЫҢ РУХЫҢ БИІК ҰСТАЗДЫҒЫҢ ҰСТАЗДАР

Рухы мықты ұстаздар бар арада,
Тұрарсыздар сол бір биік қатарда.

Жүрегіңнің дүрсілі бар жоғары,
Қасиетті жоғары бізден тұрады.

Қазақ елі мақтанады сіздермен,
Жүрегімен бар білімін жеткізген.
Ар-намыстан тұла бойы жаралған,
Қазақ елін талай жерде танытқан.

Тұңғып тұрған бойында бар мәдениет,
Санасында нұр сыйлайтын қасиет.
Талайдының санамайды-ау уақытын,
Ұзартады-ау шәкіртінің бақытын.

Өтер жылдар, өтер қыс та, өтер күз
Мәңгі есте сіздермен біз жүреміз.
Болашақтың рухын биік ұстанған,
Аман жүрсін дәл сіздердей ұстаздар!

ҚАБУЛОВА Б.М.,
Осакаров ауданы Ақпан ҚМ,
орыс тілі пәнінің мұғалімі

МҒАЛІМДЕРДІҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ КУРСТАРЫНА – ЖОҒАРЫ САПА

Мұғалімдердің біліктілігін арттырудың Деңгейлік бағдарламалары бойынша оқытудың ажырамас бөлігі - курс мазмұнын жүзеге асыруды бағалау болып табылады.

2014 жылдың 10 және 14 қазаны аралығында Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтында Кембридж Халықаралық Емтихан Кеңесінің кеңесшілері Рэймонд Итон мен Барбара Миллер жұмыс жасады.

Миссияның негізгі мақсаты – «НЗМ» ДББҰ Педагогикалық өлшемдер орталығын бағалау бойынша сарапшылардың іс-әрекетіне кеңес беру.

2014 жылғы 3 топтың үшінші (базалық) деңгейдің деңгейлік курстары тыңдаушыларының сабақтарына қатысып, деңгейлік бағдарламалар орталығы тренерлерінің тыңдаушыларды оқытудағы тиімді тәжірибесін жүзеге асырудағы жоғары әлеуетін атап өтті. Филиалдағы тыңдаушылардың жұмыс жасауы үшін жасалған қолайлы жағдай да кеңесшілер назарынан тыс қалған жоқ. Портфолио мен презентация дайындау кезіндегі мұғалімдердің жүктемелерінің айтарлықтай болғанына қарамастан курс тыңдаушылары ашық-жарқын, көңілді екені аса маңызды. Өздерінің сапарларының соңында кеңесшілер аймақта бағдарламаның одан әрі дами беретініне үлкен сенім білдірді.

КУРСАМ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ – ВЫСОКОЕ КАЧЕСТВО

Неотъемлемой частью обучения по Уровневым программам повышения квалификации учителей является оценивание качества реализации содержания курса.

С 10 по 14 ноября 2014 года в Институте повышения квалификации педагогических работников Карагандинской области работали консультанты Международного Экзаменационного Совета Кембридж Рэймонд Итон и Барбара Миллер.

Основная цель миссии – консультация деятельности экспертов по оцениванию Центра педагогических измерений АОО «НИШ».

Посетив занятия слушателей Уровневых курсов третьего (базового) уровня 3 потока 2014 года, консультанты отметили высокий потенциал тренеров центра уровневых программ, реализуемую ими эффективную практику по обучению слушателей. Консультанты обратили внимание на комфортные условия для работы слушателей, созданные в филиале. Важно, что несмотря на значительную нагрузку учителей в период подготовки портфолио и презентаций, слушатели курсов позитивны, открыты и доброжелательны. По завершению визита консультанты выразили надежду на дальнейшее развитие Программы в регионе.

**«ӨРЛЕУ» - АУЫЛ ПЕДАГОГТАРЫНА» ӨДІСТЕМЕЛІК ДЕСАНТЫ:
ТИІМДІЛІГІНІҢ МОНИТОРИНГІ**

2014 жылдың сәуір - қазан айларында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБА институтымен «Өрлеу» - ауыл педагогтарына» Өдістемелік десантының тиімділігі жөніндегі мониторинг өткізілді.

Сауалнамаға облыстың Осакаров, Абай, Шет, Ақтоғай аудандарының және Балқаш қаласының **891** педагогикалық қызметкерлері қатысты.

- мектеп басшылары мен білім беру бөлімінің әдіскерлері – 124;
- мұғалімдер – 476, оның ішінде сертификатталған мұғалімдер – 113;
- педагог-психологтар – 80;
- мектеп кітапханашылары – 55;
- хатшы-референт – іс-қағаздарын жүргізушілер – 24;
- балабақша тәрбиешілері – 44;
- мектепке дейінгі ББҰ ағылшын тілі пәнінің мұғалімдері – 13.

Өдістемелік десанттың қатысушылары өткізілген іс-шараны жоғары бағалап, олардың тәжірибелік маңыздылығын (қатысушылардың 95%) көрсетті. Өдістемелік десантқа қатысушы педагогикалық қызметкерлердің 94,8% алған білімі және біліктерін өздерінің іс-тәжірибелерінде қолдануды жоспарлайды.

Институт қызметкерлерінің өдістемелік көмегі ең алдымен ауылдық білім беруде инновациялық тәсілдер мен өзіндік әдісті ендірудің механизмдерін ашумен – 60,8%, іс-шараның мазмұндық бөлігінің толықтығымен – 25,5%, инновациялық тәсілдері – 37,80%, өзіндік әдістерді қолдануы – 23%, сапалы үлестірме материалдарымен – 17,7% сипатталады.

Басшылардың – 44,4%, педагог қызметкерлердің – 47,9% осындай іс-шаралардың жүйелі түрде өткізіліп тұруының қажет екендігі туралы өз пікірлерін білдірді.

Институттың ауылдық білім беру бөлімдерімен әрі қарайғы ынтымақтастығы аясында келесі өзекті тақырыптар бойынша шебер-сыныптарды, семинар-тренингтерді, консультацияларды өткізу жоспарлануда:

- оқытудың жаңаша инновациялық әдістері;
- бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру;
- тәрбиелік жұмыстардың заманауи әдістері, соның ішінде мінезқұлқы қиын балалар;
- оқу-тәрбие үдерісін қысқа мерзімді және перспективалық жоспарлау;
- білім беру ұйымдарының жетілдіру бағдарламаларын әзірлеу;
- Adobe, Flasch бағдарламасын қолдану арқылы сандық білім ресурстарын жасау.

**МЕТОДИЧЕСКИЙ ДЕСАНТ «ӨРЛЕУ» – ПЕДАГОГАМ СЕЛА»:
МОНИТОРИНГ ЭФФЕКТИВНОСТИ**

В апреле – октябре 2014 года филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области проведен мониторинг эффективности Методического десанта «Өрлеу» – педагогам села».

В анкетировании участвовали **891** педагогических работников Осакаровского, Абайского, Шетского, Ақтоғайского районов и города Балхаша:

- 124 руководителей школ и методистов отделов образования;
- 476 учителей, в том числе 113 сертифицированных учителей;
- 80 педагогов-психологов;
- 55 школьных библиотекарей;
- 24 секретарей-референтов;
- 44 воспитателей детских садов;
- 13 учителей английского языка дошкольных организаций образования.

Участники Методического десанта выразили высокую удовлетворенность (98,8%) проведенными мероприятиями, отметив их актуальность и практическую значимость (95% респондентов). При этом, 94,8% педагогических работников планируют использовать в своей практике приобретенные знания и умения.

Методическая помощь специалистов Института характеризуется, прежде всего, раскрытием механизмов внедрения инновационных подходов и оригинальных методик в сельское образование (60,8%), насыщенностью содержательной части мероприятий (25,5%), качественным раздаточным материалом (17,70%).

44,4% руководителей и 77,9% педагогов выразили мнение о необходимости систематического проведения подобных мероприятий.

В рамках дальнейшего сотрудничества Института с сельскими организациями образования планируется проведение мастер-классов, семинаров-тренингов, консультаций по следующим актуальным темам:

- инновационные методы обучения;
- формирование исследовательских навыков учащихся начальных классов;
- современные методы воспитательной работы, в том числе с детьми девиантного поведения;
- краткосрочное и перспективное планирование учебно-воспитательного процесса;
- разработка программ развития организации образования;
- создание цифровых образовательных ресурсов с использованием программ Adobe, Flasch.

ҚАПАРОВА Д.О.

ОҚУШЫЛАРҒА ДИАЛОГ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

В статье раскрываются пути применения одной из стратегий инновационных методов учебного процесса «Преподавание на основе диалога». Также описаны методические возможности этой стратегии, указаны трудности, встечающиеся при использовании стратегии в учебном процессе, и пути их решения. Приводятся сведения о результатах применения этого метода.

This article highlights the ways to apply one of the strategies of innovative methods of teaching process "Teaching through dialogue" also describes the features of this strategy, given the difficulties encountered during the learning process, and the ways of their solutions. The article provides information on the achievements of this method.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕРІ: диалогтік оқыту, қайта бағыттау сұрақтары, жоғары деңгейлі сұрақтар, бірлескен сұхбат, формативті бағалау, сындарлы сөйлеу

Мектептерде қазақ әдебиеті пәнін оқытып, меңгерту – күрделі мәселелердің бірі. Осы мәселеге байланысты «Қазақ әдебиеті пәнін оқыту арқылы оқушылардың көркем әдеби шығармаларға деген қызығушылықтарын қалай оятуға болады? Оқушыны ынталандыру үшін қандай әдіс-тәсілдерді, технологияларды қолданған жөн?» деген сауал туындайды. Қазақ әдебиеті пәнін оқытуда оқушылардың сөйлеу тілін дамыту үшін оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдердің ішіндегі «Диалогтік оқытудың» маңызы зор. Енді оны өз тәжірибем бойынша талдап көрсетсем.

Өр сабақты бастамас бұрын «Оқушылар бүгінгі көңіл-күйлерің қалай?», «Сабаққа қандай дайындықпен келдіңдер?» деген сұрақтарды қоя отырып, оқушылармен тек диалогтік қарым-қатынасқа түспей, сонымен қатар осы сөйлесу кезінде сыныптағы жағымды ахуалды да туғызуға жағдай жасалады. Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізу үшін жоғары дәрежелі сұрақтарды ұйымдастыруға тырысу қажет. Сұраққа жауап алған кезінде де жауапты «Дұрыс», «Дұрыс емес» деп бағаламай, оқушылардың неліктен бұлай жауап бергендігін анықтай отырып, өз пікірлерін дәлелдеулеріне мүмкіндік беріледі. Содан кейін қалған оқушыларға толықтыртып барып, мұғалім өз ойын жеткізеді. Мысалы, 7-сыныпта А.Байтұрсыновтың «Екі шыбын» мысалын өткен кезде, оқушылар А, В, С деген топқа бөлінеді. Топқа осылай бөлудегі мақсат – оқушылардың шығармашылықпен жұмыс жасауына жағдай жасау. Жаңа сабақты ой шақыру әдісімен бастап, оқушыларға жұмбақ жасырылады.

Ызыңдап ән салады,
Жұп-жұқа қанаты.
Тәттіге тамсанып
Қоқысқа қонады

Оқушылар жұмбақтың жауабын тапқаннан кейін, бұл жұмбақтың жауабының өтілетін тақырыпқа қатысы жөнінде сұрақ қойылады. Оқушылар «А.Байтұрсынұлы өз халқын маса секілді ызыңдап оятып, халқының білім алғандығын қалаған. Сондықтан оның өлеңдер жинағы «Маса» деген атпен жарыққа шыққан» деп жауап береді. Осыдан кейін оқушыларға миға шабуыл әдісі бойынша «Мысал дегеніміз не?» деп сұрақ қойылады. Оқушылар Интернет желісін тиімді пайдалана отырып, мысал туралы түсініктерін ортаға салды. «А» тобы мысал туралы ережені теория бойынша талдады. «В» тобы мысалдарда жануарлар мен жәндіктер адам істейтін әрекеттерді жасайтынын бұлай көрсетуді аллегория деп аталатынын айтты және

өздері білетін мысалдардың тәрбиелік мәнінен тоқталып өтті. «С» тобы қазақ әдебиетіндегі мысал жанрының дамуын, кімдерден бастау алғанын тауып, қорғап өтті. Тақырып анықталып алған соң, оқушылар «Ахмет Байтұрсынұлының өнегелі өмірі жайлы не білеміз?» деген сұраққа жауаптарын топтастыру арқылы берді.

Одан кейін «А» тобының оқушылары «білу, түсіну» деген критерийлер бойынша жұмыс жасады. Өмірмен байланыстырып, осы өлеңнің негізгі идеясын түсіндірді және тақырып бойынша мақал-мәтел, нақыл сөздер жинақтады. «В» тобының оқушылары «Қолдану, талдау» деген критерийлер бойынша жұмыс жасады. Олар өлеңді құрылысына қарай талдап, өлең негізінде «Рөлдік ойын» көрсетті. «С» тобының оқушылары «Жинақтау, бағалау» деген критерийлер бойынша жұмыс жасады. Яғни, өлеңді мәнерлеп оқып, мысал бойынша өз көзқарастарын білдірді. Өмірмен байланыстырып, мысалдар келтірді.

Осы топтардың ішінде «С» тобындағы оқушы өлеңді өмірмен байланыстырып, мектеп өмірінен мысал келтірді. Сабаққа дайындықсыз келген кейбір оқушылар жақсы оқитын оқушының жұмысын көшіріп алып, өзі орындағандай мақтанып, баға алып, біреудің еңбегін пайдаланады деп мысал келтірді. Оқушының бұл мысалына ешқандай оқушы күлмей, керісінше ойланып қалды.

1-кесте – Критериалды тапсырмалар

№	Топ атауы, критерийлері	Тапсырмалары
1	«А» тобы: білу, түсіну	өмірмен байланыстырып, «Екі шыбын» өлеңінің негізгі идеясын түсіндіру және тақырып бойынша мақал-мәтел, нақыл сөздер жинақтау.
2	«В» тобы: қолдану, талдау	өлеңді құрылысына қарай талдап, өлең негізінде «Рөлдік ойын» көрсету.
3	«С» тобы: жинақтау, бағалау	өлеңді мәнерлеп оқып, мысал бойынша өз көзқарастарын білдіру. Өмірмен байланыстырып, мысалдар келтіру.

Бұл сабақта оқушыларға ешқандай дайын білім берілген жоқ. Олардың өздігінен білім алуына жағдай жасалды. Тақырыпты ашуда «Миға шабуыл» стратегиясын қолданылды. Өтілген тақырыптарды бекіту кезінде де оқушылардың қаншалықты түсініп, түсінбегендіктерін айқындау мақсатында «Диалогтік оқытудың» түрткі, сынама, қайта бағыттау сұрақтары қойылды. Жалпы «Диалогтік оқыту» әдісі сабақтың өн бойында жүріп отырды.

9-сыныпта «Қыз Жібек» жырын өткен сабағында, жырдың көркемдік ерекшеліктерін, негізгі идеясын анықтау мақсатында «Сыни тұрғыдан ойлаудың» «Миға шабуыл» стратегиясын пайдалану арқылы «Екеуінің қосылуына бөгет болған төрт нәрсені атаңыздар», «Жібектің Сансызбайға қосылуына қалай қарайсыздар?», «Оның түпкі тамыры неде?» деген түрткі болу сауалдар қойылды. Осы сауалдар арқылы оқушылар пікір таластырып, «Жақтаушы» және «Даттаушы» жақтар анықталып, әрқайсысы өз ұстанымдарын өмірмен байланыстыра отырып дәлелдей алды. Біреулері «Жібектің жесір қалмай, Сансызбайға қосылуы дұрыс» деп жақтаушы жақтың позициясын ұстанса, енді біреулері «Өмеңгерлік салты дұрыс емес, екеуінің қосылуына қарсымын» деген даттаушы жақтың позициясын ұстанып, өз пікірлерін дәлелдеді. Әр оқушының пікірін мұқият тыңдап, олардың әрқайсысының пікірін құнды деп есептедім. «Басқа толықтыратындарың бар ма?» деген басқа оқушыларға қайта бағыттау сұрағын қою арқылы толықтыруларын талап қойылады.

Сыныптағы оқушылардың бірлескен сұхбаты үлкен пайда келтіретіндігін осы өткізген сабақтар айқындайды. Бастапқыда оқушылар өз ойларын «Сенің жауабың дұрыс емес, отыр «2» деген сөзді естиміз бе?» деп, еркін жеткізе алмайтындықтарын жасырмады. Уақыт өте келе олар өздерінің пікірлерінің мен үшін құнды екендігін түсінді. Және ол үшін бағаламайтындығын білді. Сабақ өткен сайын бастапқы сабақтарындағыдай емес, оқушылар топпен жұмыс жасаған кезде өздерін еркін ұстайды. Қойылған сұрақтарға қысылып, қымтырылмай жауап беріп, өз ойларын ашық айтуға тырысады. Оқушылардың жауаптарына қарай оларды мақтап, мадақтап отыру да диалогтің әрі қарай өрбуіне әсер етеді. Сондықтан бұл ретте «Формативті бағалауға»

жүгінемін. Жауаптың дұрыс-бұрыстығын оқушылардың өздеріне толықтырта отырып, бағалату да өз ойларын ашық білдіруге, идеяларын дамытуға септігін тигізетіні сөзсіз екеніне өткізілген сабақтар барысында көзім жетті. Оқушылар бір-бірлерінің жауаптарының дұрыс-бұрыстығын талқылау кезінде өте қызу кіріседі. Әрине берілген сұраққа жауапты осылай өзара қызу талқылау тақырыпты жан-жақты түсінуге ықпалын тигізеді.

Бірақ сонымен қатар, осы талқылау барысында едәуір кедергілер де туындайды. Әр оқушы өзінің ғана пікірі дұрыс деп есептеп, қалған оқушылардың пікірлерін тіпті тыңдағылары да келмейді. Мұның арты кейде үлкен дауға ұласып, бір-бірлерімен ренжісіп те жататын кездері болады. Мұндайда мен оқушылардың жауаптарын алмастырып, сол көзқарасты дәлелдеулерін сұраймын. Сол кезде басқа біреудің көзқарасын дәлелдеп тұрған оқушы оның жауабы да шындыққа жанасатындығын байқайды. Мәселен, І.Жансүгіровтің «Күйші» поэмасын өткен сабағымда 8-сынып оқушысы Серикбай Аллиат «Жас күйшінің әрекеті дұрыс» деген көзқарасты ұстанып, сыныптасы Жарылқасын Бейбіт «Егде тартқан күйшінің әрекеті дұрыс» деген көзқарасты ұстанып, осы төңіректе дауласып қалды. Мен екі оқушыны тақтаға шығардым да «Ұстанымдарын ауыстырып, қорғап көріңдер» дедім. Олар келіспеді. Мен оларға ендеше «Бейбіт, сен бір сәтке Аллиат бол, ал Аллиат сен бір сәтке Бейбіт болып көр» дегеннен кейін, орындарын ауыстырып, ұстанымдарын қорғап көрді. Бұдан олар екеулерінің де жауаптарының шындыққа жанасатындықтарын байқады.

«Шешендік өнер» тақырыбындағы сабағында «Шешен мен бидің айырмашылығы неде?» «Қазіргі кезде шешендік өнер қай жерлерде және оны кімдер қолданады?» деген сауалдар қою арқылы оқушыларды зерттеушілік әңгімеге тарттылады. Қосымша ақпараттарды пайдалану арқылы әр топ шағын зерттеулерін жүргізді. Өмірмен байланыстыра отырып мысалдар келтірді. Әр топтың жауаптарын тыңдағаннан кейін ақылдаса отырып, ортақ шешім шығарды. Оқушылардың жауаптарында қателіктер де кездесіп жатты. Мысалы, Төлегеннің «Шешендік өнерді қазіргі кезде асабалар қолданады» деген пікіріне Алпамыс «Олардың сөздері жаттанды, өздері ойланып-толғанып шығармайды, сондықтан оларды шешендік өнерді дәріптеушілер деп айта алмаймын» деген қарсы пікірін өзінше дұрыс деуге де болады. Алпамыстың бұл ұтымды жауабына Төлеген еш жауап қайыра алмады. Тек үнсіз ғана келісті.

Сонымен қатар оқушыларды қажеттіліктерін білу мақсатымен олармен ақылдасып, сабаққа деген көзқарастарын байқап, қандай тапсырмалардың жеңіл немесе ауыр тиетіндігін анықтау үшін рефлексия жұмысын жүргізіледі. Оқушыларға «Жаңа сабақты қалай жоспарласақ болады, не қосқыларың келеді?» деген сауал қойылады. Оқушылардан едәуір жақсы идеялар мен ұсыныстар түседі. Сонымен, олардың қажеттіліктерін осыған байланысты анықталады. Мысалы, Алишер «Мен диалогтік жұмыстың болғанын қалаймын. Себебі, диалогтік жұмыстар қызық өтеді, онда сұрақ қоясың, достарыңның нені ұнататынын, немен айналысатынын біліп аласың» десе, ал Әділ «Диалогтік жұмыста көбінесе жақсы оқитын оқушылар сөйлейді, бізге кезек келе бермейді, ал мен баяу жауап берсем де мен де бір нәрсе айтқым келеді. Сондықтан топтық жұмыс ұнайды» деп жазып беріпті. Өткізген сабақтар мен рефлексия жұмыстарының нәтижесі бойынша «Диалогтік оқытуды» қазақ әдебиеті пәнінде төмендегідей стратегиялар арқылы тиімді жүзеге асыруға болатыныны анықталады.

1-сурет. Оқушалардың диалогтік сөйлеу дағдасын қалыптастыру жолдары

Жоғарыдағы әдістерді қолдану барысында орта қалыптастыру, әрекет арқылы үйрету және үйрену, өмірмен байланыстыра отыра өзінділік пен дербестікке баулу керек.

Орта қалыптастыру:

– білім алушы оқып үйренуде өз әрекеттерінің жемісті екендігін сезінетін жағдайлар жасау;

– үйренушілер арасында ашық, еркін, шығармашылық қарым-қатынас орнату;
– үйренушілерге білімді дайын күйінде бермей, оны ізденуге бағыт-бағдар сілтеу.

Әрекет арқылы үйрету және үйрену:

– үйренушілерге білімнің өзіндік әрекеттер арқылы ғана тиімді түрде меңгерілетінін дәлелдеу;

– үйренушілерді белсенді әрекеттерге баулып, олардың білім игеру әрекеттерін игеру.

Өмірмен байланыстыру:

– үйрету және үйренуді практикалық әрекеттерге негіздеу, пән мен тақырыпты күнделікті өмірде туындайтын проблемаларды шешу үшін қарастыру.

Өзінділік пен дербестікке баулу:

– үйренушілердің дайын жауабын ой-толғаныс арқылы өзіндік пікір құрастыруға, проблема шешуде өзіндік тұрғыдан жауап табуға ынталандыру;

– сыни тұрғыдан ойлауларына жағдай жасау.

Осының нәтижесінде үйренеді:

– терең ойлану, жеке рефлексиялық қабілеттерді дамыту;

– өз әрекеттері мен идеяларыын талдау және оларға баға беру;

– ақпаратты өздігінен түсініп, оны сараптап, дұрыс таңдай білу;

– пікірталасқа қатысып, өз ойы мен пікірін дәлелдеу;

– шешім қабылдау және қиын мәселелерді шешу;

– басқалармен тиімді қарым-қатынас құрып, өзара бірлесе жұмыс атқару.

Сондай-ақ мұғалімдер осы бағытта жұмыстар атқарса оқушы мен мұғалім арасында өзара серіктестік пайда болады. Сонымен қатар еркін тілде сөйлеп өзінің сыни көзқарасын білдіріп, басқаларға жеткізе алатын, бәсекеге қабілетті тұлғаға айналады.

Қорыта айтқанда, диалог барысында әр оқушының пікірі құнды екенін естен шығармаған жөн. Жалпы диалогтік сөйлесуді топта да, жекелей де пайдалануға болады. Тек қойылатын сұрақ тым жеңіл болса оқушыны жалықтырып жіберуі мүмкін. Сондықтан мұғалім сұрақ қояр кезде абай болғаны жөн. «Сенің жауабың дұрыс емес» деген мұғалімнің бағалауынан гөрі, оқушылардың қателерін бір-бірілеріне түзетіп отырған оңтайлы нәтиже беретіні дау тудырмайды. Мұғалімнің оқушыға, оқушының мұғалімге, оқушының оқушыға бағытталған сұрақтары өз дәрежесінде болған жағдайда ғана оқушылар креативті ойлауға, алған білімдерін өмірде қолдана алуға үйренеді. Бір-бірімен әңгімелесе отырып, мәліметтерді нақтылап сұрау, тыңдай отырып қайта бағыттаушы және жетелеуші сұрақтар қою, келіспеушілік, толықтыру, тілдік материал көлемінде өзара пікір алыса білу секілді дағдыларды дамыту- оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына, сындарлы сөйлеуіне ықпал етеді. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлап, сындарлы сөйлеулері үшін оларға дайын материалдарды бермей, өздігінен білім алуларына жағдай жасау қажет. Ал осы жолдағы мақсатымыз – бәсекеге қабілетті, өзгермелі әлеуметтік және экономикалық жағдайларда өмір сүруге бейімделіп қана қоймай, шынайы өмірге белсенді ықпал ете алатын, өмірді жақсартуға, кемелдендіруге атсалысатын жеке тұлғаны қалыптастыру. Ендеше осы мақсатты жүзеге асыру үшін бүгінгі таңдағы оқыту үрдісі жаңа әдіс-тәсілдерді, жаңаша идеяларды қолдануды талап етеді.

Бүгінгі мұғалімнің жетістігін оқушыларға өзінің берген білімі мен біліктерін үйретумен бағалап қоймайды, сонымен бірге ол өсіп келе жатқан ұрпақты жаңа белгісіз жағдайда әрекет етуіне, олардың өз бетіндік әрекеті мен шығармашылығын дамытуға, қоғам өміріне белсене қатысу үшін ақпаратты өз бетінше табу, талдау, құрылымдау мен тиімді пайдалану икемділіктерін қалыптастыруға қаншалықты тиімді жағдай жасағандығымен бағалайды. Оқыту туралы сындарлы түсінік оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Бірінші бетпе-бет кезіндегі курс бағдарламасы бойынша мұғалімдерге арналған таратпа материалдар. – Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014.

2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. Үшінші (негізгі) деңгей. – "Назарбаев зияткерлік мектебі" ДББҰ, 2012.

3. Мирсеитова С. Оқыту әзденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде: оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері: Қарағанды, 2011.

4. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. – Москва: Просвещение, 1985. – 208 б.

5. М.Жұмабаев. Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 160 б.

6. Г.Қ.Нұрғалиева. Педагогиканың логикалық-құрылымдық курсы. – Алматы. – 1996.

БИГЕЛЬДИНОВА Б.Н.
БАХТЫБАЕВА М. Р.

ФОРМАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ В ПРАКТИКЕ УЧИТЕЛЯ БИОЛОГИИ

Мақалада мұғалімнің тәжірибеде формативті бағалауды пайдалануы ұсынылады. Қостанай қаласындағы сертификатталған мұғалімдердің қатысуымен өткізілген II республикалық «Жарқын белес» форумның шеберлік сынып идеясы (тамыз 2014 ж.) кәсіби қауымдастыққа тәжірибе алмасуға және оқыту мен білім беру іс-тәжірибесін жетілдіруге бағытталады.

The article presents a personal experience on the use of formative assessment practices in teacher. The idea of the master-class, conducted with the participants of the second republican forum of certified teachers in Kostanay (August 2014), is aimed at the exchange of experience in the professional community to solve problems and improve the practice of teaching and learning.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *формативное оценивание, стратегии формативного оценивания, самооценивание, взаимооценивание.*

Изучение имеющегося опыта в деятельности сертифицированных учителей свидетельствует о том, что в системе школьного образования начата широкомасштабная реорганизация [1]. В открытой печати уже представлен некоторый опыт в этом направлении. В данной статье хотелось бы поделиться своими наработками по совершенствованию практики учителя в реализации идей модуля «Оценивание обучения и оценивание для обучения» программы уровневых курсов повышения квалификации педагогических кадров РК [2].

При разработке мастер-класса мы исходили из того, что при реализации идей формативного оценивания учителя могут вводить новшества или совершенствовать педагогические подходы, которые затем могут демонстрировать коллегам в ходе участия в мастер-классе или при публикации с описанием их работы.

При подготовке мастер-класса мы предполагали получение следующих результатов: идеи по улучшению практики формативного оценивания, развитие у учителей навыков принятия коллаборативного решения проблем, навыков эффективной работы в команде, демонстрация коммуникативной гибкости, рекомендации по реализации предложенных идей в практике [3].

Каким образом мы решили выйти на эти результаты? Во-первых, для того, чтобы создать позитивную атмосферу доверия была подготовлена презентация-визитка, настроившая коллег к восприятию наших идей. Содержание визитки включало в себя приветствие мастером-педагогом участников, фото учителя в работе с учащимися.

Следующим шагом в сценарии мастер-класса для создания эмоционально-психологического сближения участников мастер-класса, была проработка стратегии приветствия участниками друг друга, под названием «Говорящие руки». Участники образуют два круга: внутренний и внешний, стоя лицом друг к другу. Ведущий дает команды, которые участники выполняют, молча в образовавшейся паре. После этого по команде ведущего внешний круг двигается вправо на шаг и предлагает образующимся парам: выразить поддержку с помощью рук; пожать руками; выразить радость; пожелать удачи. Подобное приветствие друг друга создает обстановку непринужденности, доверия и позитивного настроения на работу.

Далее было реализовано разделение участников на группы с использованием стратегии «Пазлы». При этом участники следовали следующей инструкции: выбрали одну из деталей пазла и сложили из соответствующих друг другу пазлов свою картинку. Участники мастер-класса заняли свои рабочие места соответственно сложившимся картинкам. Всего было

образовано 5 групп.

Следующим шагом мастер-класса явилось теоретическое обоснование основных идей, которые использует педагог-мастер в своей работе [4].

Актуализирована проблема ежедневной практики оценивания в классе и оценивания степени усвоения учащимися новых знаний.

Педагогом-мастером были продемонстрированы так называемые инструменты, позволяющие «измерить» прогресс понимания и усвоения непосредственно учебного материала обучающимися, т.е. дать формативную оценку метапознавательным процессам.

Участникам было предложено проанализировать один из инструментов педагога-мастера – «Доводящая карта» [5].

Доводящая карта вопросов (для ученика)

Тема: «Клетка живого организма»

Известно ли тебе, что все живые организмы на Земле состоят из клеток!? А ведь ты не исключение! Интересно!? Тогда вперед!

1. Какие ассоциации возникают у тебя, когда слышишь или читаешь слово «клетка»?
2. Какие «клетки» тебе известны?
3. Какую форму может иметь клетка живых организмов?
4. Что ты можешь рассказать о строении клетки живого организма?
5. Какую функцию может выполнять живая клетка?

Собери воедино все свои ответы на предыдущие вопросы и постарайся сформулировать определение понятия «клетка».

Сравни и проанализируй свое определение с тем, что приводится в учебнике.

В чем оказалась разница?

Если ты что-то упустил(а), то добавь недостающее и снова проанализируй полученное.

Если твоё определение понятия «клетка» оказалось похожим с определением из учебника, то у тебя все получилось хорошо!

А теперь подумай! Почему человек рождается с весом и ростом младенца, а к 25 годам своей жизни достигает веса в среднем 75 кг и роста 170 см?

Что происходит с клетками в организме человека в этот период жизни?

Какой ты сделаешь вывод о том, что тебе стало известно на уроке?

Дальнейшая работа мастер-класса включала в себя не только демонстрацию одного из способов вовлечения учащихся в процесс самостоятельного и совместного обучения, но параллельное наблюдение со стороны педагога за поведением каждого учащегося посредством «листа-анкеты», содержащего следующие пункты:

Лист-анкета

1. Как я себя чувствую сегодня на уроке?
2. Что мне уже известно по данной теме?
3. Что мне нужно узнать?

Я построю план своих действий.

Начну изучение с первой попавшейся информации.

Не знаю с чего начать.

4. Что я буду использовать, изучая новую тему?

Учебник.

Буду обращаться к одноклассникам.

Использую имеющиеся у меня знания и дополнительные источники информации.

5. Я формулирую определения и выводы по теме:

Мне трудно находить нужные слова.

Обычно я использую учебник и ищу в тексте ключевые слова.

Я объединяю свои мысли и информацию дополнительных источников информации.

6. Что мне стало известно сегодня на уроке?

Есть моменты, которые мне не понятны до сих пор.

Мне все понятно кроме _____

Свой вариант _____

Что дальше?

Как я смогу использовать полученные знания о клетке в своей жизни? Где они пригодятся?

Данный инструмент, разработанный нами, позволит педагогу своевременно распознать возникающие трудности, как в процессе обучения, так и в поведении учащихся.

Еще один инструмент, по нашему мнению, также должен иметь место в поурочном плане каждого педагога. Это «Лист наблюдений»:

Лист наблюдений за поведением учащегося

Действия учащегося на уроке	хорошо	удовлетво- рительно	неудовлет- ворительно
Эмоциональное физическое состояние учащегося			
Перечисляет свои ассоциации			
Имеет первоначальные представления о клетке			
Использует информацию учебника			
Сравнивает и синтезирует информацию из разных источников			
Передаёт усвоенный материал в достаточном объеме			
Использует полученные знания на практике			

Педагог-мастер обращает внимание участников на этапы самоуправления и саморазвития учащегося, делает акцент на успешное использование таких инструментов, как «доводящая карта», «листы-анкеты» для учащихся и «листы наблюдений» для учителя, которые позволяют:

- обеспечить учителю эффективную обратную связь с учащимися;
- активно участвовать учащимся в процессе собственного учения;
- корректировать процесс обучения с учетом результатов оценивания;
- признать глубокое влияния оценивания на мотивацию и самоуважение учащихся, которые, в свою очередь, оказывают важное влияние на учебу;
- учащимся оценивать свои знания самостоятельно.

Затем педагог-мастер напоминает, что применение методологии формативного оценивания становится одним из важнейших критериев новой системы оценки работы учителя и использования методов формативного оценивания на уроках, что у учащихся появляется

интерес к учебе и ответственность, вырабатываются навыки самостоятельной работы, работы в группе, воспитываются чувства толерантности, коллективизма, взаимопомощи.

Следующим моментом в ходе мастер-класса было 20-минутное занятие, построенное по принципу моделирования, где участникам было предложено задание:

«Продумайте и разработайте инструмент для организации оценивания прогресса понимания учащимися. Как можно измерить степень понимания и усвоения учащимся новой информации, т.е. от первоначальных его представлений до глубокого понимания?».

Замысел данного занятия способствовал распространению собственного опыта учителей по созданию инструментария оценки степени понимания и усвоения учащимся новой информации.

Задание было предусмотрено с последующей презентацией своего продукта от каждой группы.

Участники мастер-класса имели возможность продемонстрировать свои наработанные инструменты, приемы, стратегии, что в свою очередь способствовало обмену педагогическим опытом среди коллег из разных регионов Республики Казахстан.

Завершительным этапом мастер-класса была рефлексия нашей встречи. Участникам было предложено так называемое «3-минутное эссе», в котором необходимо было отобразить свое отношение к пониманию принципов работы модуля «Оценивание обучения и оценивание для обучения» программы уровневых курсов повышения квалификации педагогических кадров РК.

По итогам анализа рефлексивных карточек участников мастер-класса была выявлена эффективность проведения мастер-класса. Большая часть участников указала на формирование компетентностных возможностей, которые позволят им внедрять идеи модуля «Оценивание обучения и оценивание для обучения» в процесс обучения, другая часть определила для себя новые пути и направления, которые смогут позволить педагогам объективно оценивать достижения учащихся, как на каждом уроке, так в учебном процессе в целом.

Таким образом, наш опыт обогатился стратегиями и инструментами формативного оценивания, а также мы получили обратную связь по итогам реализации идей рассматриваемого модуля в практике и наметить пути дальнейшего совершенствования нашей практики.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – Астана. – 2007. – 52 с.
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 гг. – Астана, 2010.
3. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень. – АОО «Назарбаев интеллектуальные школы». – 2012.
4. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. – АОО «Назарбаев интеллектуальные школы». – 2012
5. М. Мкртчян. Методика доводящих карточек // Коллективный способ обучения. – 1996. – № 3. – С.17-20.

Изменения в практике учителей

После проведения серии уроков я поняла, что изменение системы образования необходимо начинать с себя, в первую очередь со своих убеждений. Ведь по идее Пажареса, при выборе стиля преподавания, убеждения учителя имеют большее влияние, чем его знания, поскольку убеждения в процессе обучения влияют на все, что он делает в классе.

ГАВРИЛОВА РОЗА ИВАНОВНА,
учитель начальных классов

ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ - МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИЛІГІН АРТТЫРУ ФАКТОРЫ

В статье рассматриваются подходы исследования в действии как инструмента улучшения практики преподавания. Особое внимание обращается на третий шаг исследования в действии: данные и анализ. Раскрываются методы и стратегии сбора данных об активности-пассивности обучающихся, их поведенческой культуре, интереса к парной и групповой работе и др. Описываются способы обработки данных и их использования для совершенствования педагогической практики.

The article considers approaches of research in action as a tool of teaching practice improvement. Particular attention is drawn to the third step of the research in action: data and analysis. Methods and strategies to collect data on active-passive learners, their behavioral culture, interest in pair and group work, and others are disclosed. The processing of data and their use for improvement of teaching practice are describes in the article.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *іс-әрекеттегі зерттеу, дерек жинау, ақпарат, сауалнама, күнделік, рефлексия*

Зерттеу жүргізу үдерісіндегі бірінші қадам – өзіңе оны орындау жөнінде саналы түрде міндеттеме алу. Сыныпта қолданылатын тәжірибені жан-жақты ойластыруға жеткілікті уақыт бөлу қажет. Action Research («Іс-әрекеттегі зерттеу») тәсіліне сәйкес кәсібилік ұғымының өзегі – мұғалімнің зерттеу жүргізе білу қабілеті болып табылады (1, 22-б). Іс-әрекеттегі зерттеуге қарай жасалатын бес қадам жоспарланған.

1. зерттеуге шақыру
2. сұрақтар мен жауаптар
3. деректер және талдау
4. жаңа, жетілдірілген сұрақтар
5. тәжірибе негізіндегі сабақтар.

Іс-әрекеттегі зерттеудің үшінші сатысында деректер және талдау қадамына тереңірек тоқталып, өз тәжірибемнен нақты мәлімет ұсынамын.

Түрлі пікірге қол жеткізу үшін, ең болмағанда үш түрлі құралды қолдану оң тәжірибе береді. Сіз, сондай-ақ өзіңіз алатын нәтижелер нақты екендігіне және кез келген сыннан өте алатындығыңызға сенімді болуға тиіссіз. Сіз пайдаланатын деректер жинау құралдары деректеріңізді қалай ұйымдастыру қажеттігін анықтайды. Деректерді ұйымдастырудың графикалық нысандары оның үлгісін, уақыт бойынша жүйелілігін, қатынастарын және жетіспейтін элементтерін тез көрсете алады. Диаграмма, кесте немесе сызба жасау үдерісі Сізді ұсақ-түйектерден неғұрлым жалпы көрініске, болжамнан дәлелді пайымдауға көшуге көмектеседі.

Жұмысқа қалай кірісу туралы бірнеше кеңес:

- Қолда бар деректерге шолу жасаңыз
- Өзіңіз жинаған бүкіл ақпаратты қараңыз
- Сұрыптауды өзіңіз пайдаланған құралдарға сәйкес қарапайымнан бастаңыз
- Алдыңызға сұрақ қойыңыз: «Сұрақ туралы әрбір құрал не айтады?». Өзіңіз бастапқыда жинаған деректерден бастаңыз. Оларды сипаттаңыз. Содан кейін кейінірек алынған деректерге қараңыз. Не өзгерді? Осыдан алған жауап Сіздің осы құралдың көмегімен алған дәлеліңіз болып табылады. Енді басқа әдістерді пайдалану арқылы алынған деректермен де осыны орындаңыз (1, 27-б).

Деректер жинау. Енгізілген өзгерістерді сабаққа қатысып, бейнежазба, фотосуретке түсіру, сұхбат, сауалнама жүргізу арқылы бақылап отырдым. Барлығы 5 сабаққа қатыстым. Мұғалімнің, оқушының рұқсатымен төрт сабақты бейне жазбаға жаздым. Фотосурет пен бейнежазбаға жазылған сабақты қайталап көру арқылы қандай өзгеріске қол жеткіздік, тағы нені өзгерту қажет, жетістіктер мен кемшіліктерді анықтауға мүмкіндік берді.

Сыныпта әдеттегі іс-әрекетті, яғни, балалардың өзара әңгімесін тыңдап, тапсырманы орындап отырған оқушыларды бақылау немесе олардың орындаған сынып және үй жұмыстарын тексеру біршама ақпарат беруі мүмкін (2, 57-б). Оқушылардың оқу жұмысын күнде бақылап отыру арқылы мұғалім оқушылардың тәртібін, білімді қалай қабылдайтынын және түсінетінін, тәжірибелік іскерлік және дағдыларға машықтандыру кезінде өз бетімен атқара алатын жұмыстарын, оқуға икемділігін, қызығушылығын, қабілетін, білімді жүйелей алуын қадағалайды. Бақылау мәліметтеріне сүйеніп, мұғалім оқушылардың жеке ерекшеліктерін анықтап, оларды өз жұмысында қолданып, оқушылардың білімдерін дұрыс тексеруге және бағалауға мүмкіндік алады. Сол себепті бақылау жүргізудің маңызы өте зор деп ойладым.

Дерек жинаудың бір түрі – сауалнама жазу.

Бірінші сабақтан кейін оқушылардан сыныптың мәдениеті мен белсенді және белсенді емес сынып туралы сауалнама алдым. Екі сауалнаманы жазуға 15 минут уақыттарын бөлді. Екі сауалнаманы алдын ала жоспарлап бардым. Сауалнамаға есімдерін жазу міндетті емес екендіктерін айттым. Сауалнамаға 20 оқушы қатысты. Мақсатым сабақ үдерісі кезіндегі оқушылардың белсенділігін анықтау үшін жүргіздім. Белсенділікті анықтау сауалнамасы іс-әрекеттегі зерттеудің басында және аяғында жүргізілді. Алғашқы сауалнамада оқушылар мұғалім басты фигура деп түсінді. Сондықтан да болар олар мұғалім сөйлеу керек, сұрақ қою қажет деп түсінді. Белсенділік әрекетті мұғалімнің бойынан көретіндіктерін жазды. Нәтижесінде сыныптың белсенді емес екендігін көрсетті.

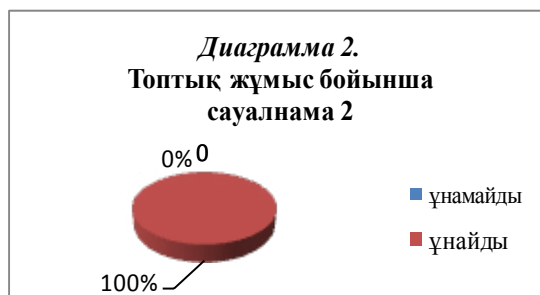
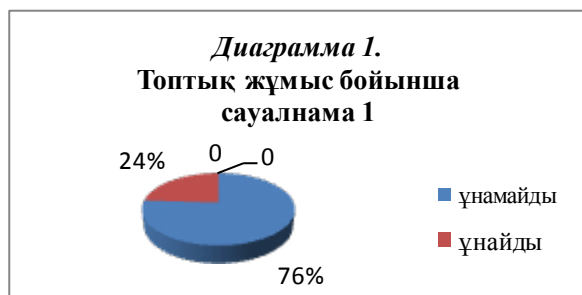
Сауалнама нәтижесі бойынша мұғаліммен пікірлесіп, сыныпта барлық оқушыны оқу процесіне тартып, оқушылардың белсенділігін арттыру қажеттігін айттым. Ол үшін түрлі әдіс-тәсілдер қолдану, яғни формативті бағалау, ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру, оқушы үнін тыңдау, ойын арқылы оқыту. Ұсыныс бойынша мұғалім жұмыс жасай отырып, оқушылардың белсенділігін арттыра білді. Төмендегі кестеде сыныптың белсенді емес және белсенді сынып туралы сауалнаманың нәтижесі келтірілген. Соңғы жолақшада іс-әрекеттегі зерттеудің нәтижесінде оқушылардың белсенділігінің артқандығын көрсететін динамикасы көрсетілген (1-кесте).

1-кесте. Белсенді емес және белсенді сынып туралы сауалнаманың өсу динамикасы

Сауалдар	Алғашқы (30.01.14)	Соңғы (21.02.14)	Динамика
Оқушылар бір-бірімен сөйлеседі	4	19	+15
Оқушылар мұғалімге және өзінің сыныптастарына сұрақ қояды	9	16	+7
Оқушылар басқа оқушылармен жұмыс жасау үшін бөлме ішінде қозғалады	7	15	+8
Оқушылар басқалармен бөлісу үшін жазады	3	20	+17
Оқушылар түсіндіреді	0	20	+20
Оқушылар көрсетеді	6	16	+10
Оқушылар бір-біріне жазбалар жасайды	2	21	+19
Мұғалім мұқият тыңдайды	2	22	+22
Оқушылар бір-біріне бетпе-бет отырады	5	22	+17
Оқушылар өздерін еркін ұстайды және бір-бірімен ой бөліседі	7	22	+15

Сонымен қатар оқушылардың арасында сыныптың мәдениеті туралы сауалнама жүргіздім. Мақсатым – оқушылардың өзара қарым-қатынастарын анықтау. Нәтижесінде "Сіздің ұсынысыңызды мұғалім тыңдай ма?", "Сынып ұйымшыл ма?", "Сіз өзіңізді сыныптың қатысушысы ретінде сезінесіз бе?", "Сіз басқа оқушылар тарапынан қолдау сезінесіз бе?" деген сұрақтарға 50 пайызы кейде деген жауап жазды. Бұл сауалнамаға қарап оқушылардың арасында өзара әлеуметтік қарым-қатынас орнату қажеттігін айттым. Өйткені олар сабақта топқа біріккенде топ болып емес, әркім өзі үшін жұмыс жасауға тырысты. Сауалнаманың нәтижесінде мұғаліммен 10 минут әңгімелестім. Оқушылардың арасында әлеуметтік қарым-қатынастар орнату қажеттігін айттым. "Жақсы ұйымдастырылған топтық жұмыс оқушылар арасында әлеуметтік өзара қарым-қатынасты, тиімді араласу және проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде оқушыларды өздерінің оқуларына белсенді қатысуға итермелейді. Оқушыларды алынған ақпаратты ойластыруға және талқылауға, өзгелердің пікірлерін түсінуге немесе теріске шығаруға ынталандырған жағдайда топтық жұмыс тиімді болады" [3, www.cpm.kz]. Осы мәселемен таныстыра отырып, топтық жұмыс жасағанда ортақ ереже қалыптастырып алуға ұсындым. Нәтижесінде топтық жұмыс жасау кезінде топтың ортақ ережесін қалыптастыру арқылы сыныпта ынтымақтастық атмосферасын құра білді, оқушылардың белсенділігі артты, енжар оқушылардың өзі топ үшін өз үлесін қосуға тырысты. Топтық жұмыс жөніндегі нұсқаулықта айтылғандай жақсы ұйымдастырылған топтық жұмыс оқушылардың белсенділігін арттыруға ықпалын тигізді.

Келесі жүргізілген сауалнама топтық жұмыстың сыныптың қызығушылығының артуына ықпалы туралы. Оқушыларға өткізген алғашқы сауалнаманың география сабағындағы топтық жұмыс бойынша 6 сұраққа 29 оқушының 22-сі, яғни 76 пайызы топтық жұмыстың ұнамайтынын көрсеткен болса (1-диаграмма), соңғы сабақтан кейін өткізген сауалнамада барлық оқушының топтық жұмысты ұнататыны белгілі боп шықты (2-диаграмма).

Келесі дерек көзі - **күнделік жазу.**

Оқушылардың сабақ үстіндегі іс-әрекетін бақылай отырып күнделікке түсірдім. Күнделік жазу әр іс-әрекетке рефлексия жасауға септігін тигізді. Оқушылардың формативті бағалауды қалай игеретіндігін бақылап, жазба жүргіздім. Оқыту үшін бағалау - бұл білім алушылар өздерінің оқудың қандай сатысында тұрғанын, қандай бағытта даму керек және қажетті деңгейге қалай жету керек екендігін анықтау үшін оқушылар және олардың мұғалімдері қолданатын мәліметтерді іздеу және түсіндіру үдерісі [2.58-6]. Оқыту үшін бағалауды қолдана отырып, мен оқушылар мақтағанды өте жақсы көретінін, олардың алдағы жұмысын жақсартатынын, қуантатынын, еркіндігі мен қызығушылығының артатындығын, жоғарғы деңгей оқушыларына сенім білдіріп, төменгі деңгей оқушыларына көмектесуді тапсыруда олардың бірін-бірі оқытуға жетелейтіндігін білдім. Бағалауды алғаш қолданғанда оқушыларға табыс критерийлері ұсынылмады. Сол себептен олар бір-біріне өз қалаулары бойынша баға қойды. Дегенмен бірін-бірі бағалағаны оқушыларға ұнады. Біртіндеп мұғалім оларға өзін-өзі және өзара бағалау жүргізгенде табыс критерийлерін пайдалана отырып бағалауды үйретті. Нақты табыс критерийі бойынша бағалау оқушыларды нақтылыққа үйретті.

Сабақтың соңында берілген табыс критерийіне сай "Бағдаршам" стратегиясы бойынша топтық жұмысын өзара бағалау жүргізілді. Оқушыларға қызыл, жасыл және сары түсті карточкалар (жасыл-барлығы түсінікті (өте жақсы), сары – кейбір элементтерін түсіндім, бірақ

көмек қажет етемін (жақсы), қызыл – түсінбеймін (қанағаттанарлық) таратылды. Мұғалім әр топтың атын атап, оқушылардың бағалауын өтінді. Олар бір-бірінің жұмысын сары түспен бағалады. Жасыл түс бір топтың жұмысына ғана, тек үш бала берді. Мұғалім оқушылардан не үшін сары түспен бағалағандықтарын сұрады. «М» деген оқушы "Табыс критерийіне сай бағалау жүргіздім" деп жауап берді. «Д» деген оқушы "Мұхит" тобын жасыл түспен бағалаған себебім, олар жазықтар мен тауларын жақсы сипаттады, пайдалы қазбаларын суреттей отырып сипаттады деп жауап берді. Кері байланыс жүргізгенде оқушылар сабақтың қызықты, тартысты өткенін және өзара бағалау оқушыларды қызықтырғанын айтты.

Дерек жинаудың келесі түрі – **кері байланыс жасау**.

Сабақ нәтижесін саралау мақсатында кері байланыс жасап, «Екі жұлдыз, бір тілек», «Бағдаршам», «Смайлик» әдістерін қолданды. Әр сабақта оқушылар өздерінің пікірлерін ашық білдіре алды. Қағазға жазды, ауызша айтты. Бағдаршам көздеріне стикер жапсыру арқылы кері байланыс берді. Әр сабақта жасалған кері байланыс оқушылардың өзін-өзі баға беруіне де ықпалын тигізді. Кері байланыста оқушылар топпен постер құрау, сурет салу, жүйелі әңгіме құрастыру, бағалау, жалпы сабақ оларға ұнағанын жазып қалдырды.

Дерек жинаудың келесі түрі – **фотосурет**.

Бақылау барысында оқушылардың әр іс-әрекетін суретке түсіріп отырдым. Суретке түсіру оқушылардың жұмысына ешқандай кедергі келтірмеді. Суреттер арқылы мен сабаққа кері байланыс жасадым және олар келесі сабақты жоспарлауға жақсы көмектесті. Сонымен қатар суреттер маған рефлексивті есеп жазу барысында дәлелдемелер мақсатында қолдануға қолайлы болды. Фотоға түсіру мұғалімнің кәсібилігін, ептілігін қажет етеді. Оқушылардың жұмысын сәтті көрсете білу қажет. Сәтті түскен фотосурет нәтижелі дерек болып табылады (1-сурет).

Сурет 1. "Екі жұлдыз бір тілек" стратегиясы бойынша өзара бағалау әдісі әдістері.

Сонымен қатар бейне жазбаға түсірдім. Алғашқы кезде оқушылар бейне жазбадан ұялып, ашық сөйлей алмай кедергі келді, бірақ тез үйренісіп, өз-өздерін тез реттеуге тырысты. Жалпы дерек жинаған уақытта фотосуреттер мен бейне жазбаның маңыздылығы өте жоғары. Сондықтан мен әр сабақты бақылаумен қатар суретке түсіруімді жалғастыра бердім. Осы сынды дерек жинаудың түрлерін пайдаландым.

Деректерді талдау. Талдау зерттеу жүргізуде қолданылатын Сіздің алған тәжірибеңізді ұғынудың негізі болып табылады. Талдау әрқашан Сіздің деректеріңізден басталады. Деректер ешқашан өздігінен ашылмайды. Осыны есіңізде сақтаңыз. Сіздің ақылыңыз аса маңызды талдау құралы болып табылады. Талдау Сіздің деректеріңізде жасырынған мағына туралы дәлелді тарихты баяндау үдерісі болып саналады. Оның үстіне Сізге күмәнмен қараушы қауымның өзіңіз баяндайтын тарихтың және Сіз жеткізуге тырысатын мағынаның дәлелдемеге негізделгеніне көздерін жеткізуге тиіссіз.

Сіздің дәлеліңізді қолдайтын екі негізгі дереккөз бар. Бірінші дереккөз бұл Сіз жинаған деректер және Сіз бақылайтын үлгілер. Екіншісі – осы тақырып бойынша басқалардың үйренгені.

Деректерді талдау кезінде өзіңіздің іс-әрекеттеріңіздің нәтижесі туралы хабарлау үшін төменде берілген кезеңдерді орындауыңыз қажет:

- Өзіңіз қолданған іс-әрекетті (-терді) сипаттаңыз
- Өзіңіз жинаған фактілер туралы ойланыңыз
- Есептеңіз. Үлгілерді анықтаңыз

- Әріптестеріңізбен деректерді бөлісіңіз
- Алынған деректерді қандай түсініктермен түсіндіруге болатынын тексеріңіз (бастапқы зерттеулерге сүйеніңіз).
- Оқушылар және оқу ахуалы туралы болжамдарды қайта қараңыз
- Сынама түсіндіруді тұжырымдаңыз
- Фактілер мен пайымдаулар негізінде идеяны тұжырымдаңыз [1, 28-б].

Деректерді не үшін талдаймыз? Іс-әрекеттегі зерттеу есебінен бұл бөлімнің мақсаты өзгеріс енгізу нәтижелерін талдау және бағалау болып табылады. Енгізілген инновация сындарлы болды ма, жоқ па? Не себепті/ Болмаса, не себепті болмады? (Доктор Саймон Браунхилл, 2014 ж). Осы дереккөздерден зерттеу тақырыбымыздың біртұтас көрінісі қалыптасады. Мен "Оқуды бағалау және оқыту үшін бағалау" модулімен жұмыс жасауды ұйғардым. Оның ішінде енжар оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін формативті бағалауға назар аудардым. Зерттеу жұмысымды "Формативті бағалау арқылы енжар оқушыларды сабаққа қалай ынталандыра аламыз?" деген сұраққа негіздедім.

Бірінші сабақта "Солтүстік Американың физикалық-географиялық орны" деген тақырыпта жұмыс жасады. Сыныпты "Социограмма" арқылы топқа бөліп, отырғызды. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру мақсатында шаттық шеңбері арқылы оқушылар бір-біріне жақсы көңіл күй сыйлады. Әр топқа Солтүстік Американың географиялық орнын анықтауға тапсырма берілді. Әр тапсырманы топ болып орындағанымен, сыныпта тыныштық сақталды. Оқушылар өздерін еркін ұстай алмады. Бұл сабақты бағалау үшін оқушылардың өздеріне жүктелді. Яғни "Бағдаршам" стратегиясы бойынша өзара бағалау әдісі жүргізілді. Алғаш қолданғанда оқушылар барлығы бірдей бір-біріне сары түсті ұсынды.

Бұл стратегия пәрменді деп танылды, ол оқушыларды оқыту үдерісін белгілі бір тапсырманы немесе жаттығуды орындау барысында ойлануға итермелейді. Бұл стратегияның идеясы – «бағдаршамның» түстері арқылы оқушының өз біліміне қатысты сенімділігін көрсету; ол бұлардың жұмысын кезекті бағалау жүйесі болып табылмайды. Бұл – өте нәзік, бірақ өте маңызды айырмашылық. Пайымдау қалыптастырылғаннан кейін оқушылардың қызыл/сары түстерден жасыл түске ауысуы үшін не қолдану қажет екендігін ойлануы тиіс. Жасыл индикатор көрсеткен оқушылар сары түсті пайдаланғандарға көмектесулеріне, сондай-ақ мұғалім ретінде қызыл түсті пайдаланған оқушылармен жұмыс жүргізуіне болады. «Бағдаршамға» балама ретінде смайлдардың үш нұсқасын немесе стикерлерді қолдана аласыз [4] деп таратпа материалда айтылғандай, өзін-өзі бағалау оқушылардың қызығушылығын тудырды. Бірақ мұғалім не үшін сары түспен бағалағандарын сұрамады, табыс критерийін ұсынбады. Дегенмен оқушылар әр топтың жасаған жұмысына орай өздерінің бағасын берді. Сабақтан кейін мұғаліммен әңгімелесіп, сабақтың жақсы өткенін айттым, дегенмен оқушылардың өзара бағалауын нақты жүргізу үшін табыс критерийін ұсыну қажет және берілген бағаның не үшін қойылғанын айту қажеттігін айттым. Сонымен қатар оқушылардан не үшін баға алғандығы туралы сұхбат алғанымда, олар бастапқыда толық жауап бере алмады. Өйткені олар не үшін бағаланғандарын білмеді. Ал ғылыми деректерде бағалаудың негізгі сипаты бір адам басқа адамның не айтып, не істегенін немесе өзін-өзі бақылау жағдайында өзінің дербес ойлауын, түсінігін немесе тәртібін мұқият бақылауы болып табылады делінген [2, 57-б]. Соған орай мен мұғалімге бағалау парағын дайындау арқылы өзара және өзін-өзі бағалауды жүргізуді ұсындым. Себебі үлестірме материалда өзін-өзі бағалау «өткен тәжірибені пайымдау, оқығаны және қол жеткізгені туралы нақты түсінік алуға талпына отырып, еске алуға және түсінуге ұмтылыс жасау үдерісі» деп айқындалады (Мунби және басқалар, 1989 жыл).

Келесі күні оқушыларды географиялық атауларға байланысты топтастырды. Солтүстік Американың жер бедері мен пайдалы қазбалары туралы қарастырды. Бірінші сабақтан кейін мен оқушылармен тәрбие сағатында сергіту сәтін өткізіп, ойындар ойнаттым, содан кейін болар бұл сабақта өздерін еркін ұстады. Мұғалім оқушыларды сабақтың мақсатымен таныстырып өтті. Әр топқа табыс критерий жазылған парақтар таратты. Бұл сабақта оқушылардың шаттық шеңберімен басталды. Олар бір-біріне сәттілік тіледі. Бұл сабақта байқағаным оқушылар топтың жұмысына белсене араласып, өз пікірлерін білдіріп отырды. «Д» оқушы топтың жұмысын қорғады, «А» оқушы өз ұсыныстарын жасады, «Е» оқушы картаны сызып, сурет салуға көмектесті. Жақсы ұйымдастырылған топтық жұмыс оқушылар арасында әлеуметтік өзара қарым-қатынасты, тиімді араласу мен проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде оқушыларды өздерінің оқуларына белсене қатысуына итермелейді [5].

Теориялық деректерде айтылғандай, топтық жұмыс оқушылардың қызығушылығын арттырды, топтың көмегімен өздерін көрсетуге мүмкіндік берді, сонымен қатар сыныптастарының түрлі идеяларының бар екендігін түсінді, өз идеяларын дәлелдеуге көмектесті және бірін-бірі оқытуға, еркіндікке жетеледі. Сабақтың соңында әр топ бірін-бірі "Бағдаршам" стратегиясы бойынша бағалады. Бұл стратегияның мәнін терең түсінуі үшін екінші сабақта қайталап пайдаландық. Сыныптастарын бағалау балаларға бір-біріне құнды кері байланыс ұсынуға мүмкіндік береді, осылайша, олар бір-бірінен үйренеді және бірін-бірі қолдайды. Бұл оқыту үдерісінің бағалы өлшемін ашады: қарым-қатынас жасау, талқылау, түсіндіру және бір-бірін тартысқа шақыру мүмкіндігі балаларға дербес оқу шегінен шығатын әрекетке қол жеткізуге мүмкіндік береді. Сыныптастарын бағалау өзін-өзі бағалау қабілетін дамытуға көмектеседі, ол балаларға өз прогресі үшін үлкен жауапкершілік алуға көмектесе отырып, тәуелсіз оқуға ықпал етеді [6. www.cpm.kz] деп теориялық білімде айтылғандай өзара бағалау оқушылардың жауапкершілігін арттыра бастады. Енжар оқушылардың өзі бағалауға белсене қатысты. Неге осындай баға бердіңдер деп сұрақ қойғанда, әр топтың көшбасшылары табыс критерийіне сай бағаладық деп жауап берді. Әрине жоғары деңгейде өзара бағалау жүргізу үшін уақыт қажет, дегенмен оқушылар жаңа талапқа сай жұмыс жасап, қалыптаса бастады.

Үшінші сабақта оқушылар жұппен, топпен жұмыс жасауға тартылды. Жұппен жұмыс жасағанда енжар оқушылардың жауапкершілігі екі есе артты деуге болады, өйткені олар басқа оқушылардан қалып қоймас үшін жан-жақты іздене бастады. Жұптық әңгіме идеяларды құрастырып, белсенді тыңдап, бар ойын талқылауға шоғырландыруға мүмкіндік береді. Жұптарды қолдану оқушыларға сөйлеуге және үлкен топтарда өзін сенімсіз сезінетін оқушыларға көмектесуге мүмкіндік береді [талқылау тәсілдерінің жинағы. Made by Mike Gershon – mikegershon@hotmail.com] деп теориялық мәліметте айтқандай жұптық әңгіме енжар оқушылардың еркін сөйлеуіне септігін тигізді. «Д» деген оқушы жұбымен пікірталасқа келді. Өзінің айтқанын кітап мәліметімен салыстырып, дәлелдей бастады. «А» оқушы жұбымен бірлесе отырып, берілген тапсырманы оқулықтан іздестірді. «Е» деген оқушы болса, жұбына көмектесіп, А4 қағазына тапсырма бойынша сурет салды. Жұпта орындап болған соң топта талдап, постерге бейнеледі. Топқа сан арқылы бірікті. Ортаға шығып, әр постерді таныстырып, кері байланыс жасады. Бұл тапсырмаларды бағалауда оқушылар өзін-өзі және өзара бағалау әдістерін қолданды. Ол үшін "Бағдаршам" көздері пайдаланды. Бұл бірінші тапсырманы орындап болған соң жасалынды. Оқушылар өзінің білім алуы үшін өзіне жауапкершілік алуы тиіс, себебі басқа ешкім де олар үшін оны істемейді. Яғни, осылайша оқушылар оқытуды бағалау үдерісіне тартылуы қажет. Бұл мәнмәтінде үздіксіз дамуға ықпал ету, оқыту үдерісін сезіну және оқушылардың оларды басқару қабілеттілігі ерекше маңыздылыққа ие болады (Бағалауды Жақсарту тобы, 1999) деп теориялық білімде айтылғандай оқушылардың оқытуды бағалау үдерісіне тартылуы олардың жауапкершілігін арттырды, сонымен қатар қызығушылықтары да уақыт өткен сайын жоғарылай бастады.

Топтың жұмысын "2 жұлдыз, 1 тілек" стратегиясы бойынша бағалады және неге деген сұраққа жауап беру арқылы кері байланыс жасалды. *"Екі жұлдыз, бір тілек стратегиясы" жеке оқушылардың және топтың жұмысын бағалау білігін қалыптастырады. Бұл әдіс орындалған тапсырманың нәтижесін көруге мүмкіндік береді және алдағы жұмысты жоспарлауда өзгеріс енгізеді* [6, 28-б]. Менің деректерім осыған сай келеді. Бұл стратегия арқылы оқушылар бірін-бірі бағалап, кері байланыс жасады. Оқушылардың жазбаларын мұғаліммен бірлесіп талдай отырып біз рефлексия жасау арқылы сабақтың ұтымды жерлері мен дамытуды қажет ететін жерлерін анықтап, қайта қарап, келесі сабақты жоспарлап отырдық. Ал рефлексия дегеніміз – ойлау (Паркер, 1997). Рефлексия – өміріміздің ажырамас бөлігі ретінде қызмет атқаратын адамның негізгі қасиеті (Доктор Саймон Браунхилл). Ал деректер жинау және оны талдау маған іс-әрекетті зерттеу барысында рефлексия жасауға көп көмектесті. Рефлексия жасап, сабақтан кейін оқушылардан және мұғалімнен сұхбат алу деректер жинаудың ең тиімді түрі екені белгілі. Сол себепте мен әр сабақтан кейін мұғалімнен және оқушылардан сұрақ-жауап арқылы сұхбат жүргізілді. Сұхбат жүргізу сабақ барысындағы өзгерістердің қандай дәрежеде екендігін білуге көп көмегін тигізді деп айта аламын. Айта кетсем, келесі сабақты жоспарлағанда оқушылардың деңгейлеріне қарай топқа бөлу, деңгейлік тапсырмаларды құру, сабақ процесінде ойын элементтерін қолдану, уақытты тиімді пайдалану үшін дайын суреттер мен сөйлемдерді, үлгі ретінде әңгімелерді пайдалану сияқты әрекеттер қолдануға сұхбат, сұрақ-жауап жүргізудің пайдасы көп болды.

Қорыта келе іс-әрекеттегі зерттеу барысында деректерді жинап, оны талдау қадамы түрлі пікірге қол жеткізе отырып, нәтижелі жұмыс жасауға септігін тигізді. Шұльманның ілімінде айтылғандай кәсіби түсінік тұғырлы теориялық білімге негізделген және оқыту мен оқушылар туралы жеткілікті білім болуын талап ететіндігін атап көрсеткеніндей, іс-әрекеттегі зерттеу барысындағы деректерді жинау және талдау мұғалімнің кәсібилігін арттыруда маңызы зор.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1.Тренерге арналған нұсқаулық. – "Назарбаев зияткерлік мектебі" ДББҰ, 2012.
- 2.Мұғалімге арналған нұсқаулық. – "Назарбаев зияткерлік мектебі" ДББҰ, 2012.
- 3.Портал дереккөзі: WW.CPM.KZ <http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/18700>
- 4.Үлестіріме материалдар. Екінші апта. Үшінші басылым. – "Педагогикалық шеберлік орталығы", 2014.
- 5.Үлестіріме материалдар. Бірінші апта. Үшінші басылым. – "Педагогикалық шеберлік орталығы", 2014.
- 6.Методы активного преподавания и обучения.WWW.CPM.KZ/2012.

«ҮЗДІК ӘДІСКЕР» АТАҒЫН ДӘЛЕЛДЕДІ!

Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі және «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамы барлық деңгейдегі әдіскерлердің инновациялық және кәсіби-маңызды тәжірибесін анықтау және тарату, олардың кәсібилігін арттыру мақсатында жыл сайын байқау өткізеді.

2014 жылдың қазан айының 21-23 аралығында Алматы қаласында өткен «Жылдың үздік әдіскері» республикалық байқауында Қарағанды облысының командасы жүлделі орындар саны бойынша байқау көшбасшысы болды.

II дәрежелі дипломмен:

- Жайлыбаева Айгуль Рымқуловна, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-ның ИДӘҚЕ бөлімінің бас маманы, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдарының инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімдері мамандары» санаты бойынша марапатталды;

- Айтжанова Жанат Абеновна, «Балқаш қаласының білім, дене шынықтыру және спорт бөлімі» ММ бастауыш білім беру бойынша әдіскері, «Жалпы орта білімді жетекшілік ететін, аудандық (қалалық) білім бөлімдерінің әдіскерлері» санаты бойынша марапатталды;

- Фефелова Марина Викторовна, «Шахтинск технологиялық колледжі» КМҚК әдіскері, «Техникалық және кәсіптік білім беру» санаты бойынша марапатталды.

III дәрежелі дипломмен:

- Махмутова Любовь Леонидовна, Қарағанды қаласының «Балалар мен жасөспірімдер сарайы» КМҚК әдіскері, «Қосымша білім беру ұйымдары әдіскерлері» санаты бойынша марапатталды;

- Жумасултанова Галия Азирхановна, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ-дің политология және социология кафедрасының доценті, «ЖОО әдістемелік бюросы әдіскерлері» санаты бойынша марапатталды.

Куракина Любовь Васильевна, Сатпаев қаласының №23 «Березка» бақша-яслиі әдіскері, «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту ұйымдарының әдіскерлері» санаты бойынша «Шебер әдіскер» номинациясын иемденді.

Әдіскерлеріміздің байқауға қатысуы мен жеңіске жетуі «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директоры Муканова Саулеш Димкешевнаның басшылығы бойынша барлық ұжымның ұйымдастырылған және жүйеленген жұмысының арқасында мүмкін болды.

ЗВАНИЯ «ЛУЧШИЙ МЕТОДИСТ» ПОДТВЕРДИЛИ!

Ежегодный конкурс Министерства образования и науки Республики Казахстан и акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» – постоянно действующая инновационная площадка для выявления и распространения профессионально-значимого опыта методистов всех уровней образования.

21-23 октября 2014 года на Республиканском конкурсе «Лучший методист года» в городе Алматы команда Карагандинской области стала лидером по количеству занятых призовых мест.

Дипломами II степени награждены:

- Жайлыбаева Айгуль Рымқуловна, главный специалист ОМОИР Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, – в категории «Специалисты отделов методического обеспечения инновационного развития филиалов АО «НЦПК «Өрлеу»;

- Айтжанова Жанат Абеновна, методист по начальному образованию ГУ «Отдел образования, физической культуры и спорта города Балхаш», – в категории «Методисты районных (городских) отделов образования, курирующих общее среднее образование»;

- Фефелова Марина Викторовна, методист КГКП «Шахтинский технологический колледж», – в категории «Методисты технического и профессионального образования».

Дипломами III степени награждены:

- Махмутова Любовь Леонидовна, методист КГКП «Дворец детей и юношества» города Караганды, – в категории «Методисты организаций дополнительного образования»;

- Жумасултанова Галия Азирхановна, доцент кафедры политологии и социологии КарГУ имени академика Е.А. Букетова, – в категории «Методисты методических бюро вузов».

В номинации «Методист-мастер» победителем стала Куракина Любовь Васильевна, методист яслей-сада №23 «Березка» города Сатпаев (категория «Методисты организаций дошкольного воспитания и обучения»).

Участие в конкурсе и победы наших методистов стали возможными благодаря командному духу, организационной слаженности, стремлению коллектива к достижениям под руководством лидера – директора Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Мукановой Саулеш Димкешевны.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-ҒЫЛЫМИ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ

В статье описываются основные результаты участия казахстанских школьников в международных исследованиях PISA. Рассматривается понятие естественнонаучной грамотности и его компоненты, приведены примеры заданий, подобных типам заданий и вопросов, используемых в рамках проведения международного исследования PISA.

The article describes the main results of Kazakh students' participation in international studies PISA. The article considers the concept of scientific literacy and its components, examples of tasks which are similar to the types of questions used in the framework of an international study PISA.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: функционалдық сауаттылық, жаратылыстану-ғылыми сауаттылық компоненттері, PISA тапсырмалары.

2013 жылы PISA-2012 нәтижелері ЭЫДҰ тарапынан (Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы) жарияланды. Аталмыш зерттеу нәтижесінде, 65 елдің ішінде қазақстандық қатысушылар математика бойынша 49-ы, ғылыми жаратылыстану пәндері бойынша 52-і, ал оқу сауаттылығы бойынша 63-і орындарға иеленді. Қазақстанның аталмыш халықаралық зерттеуіне қатысуы біздің оқушыларымыздың дайындық деңгейлерін әлемнің басқа да елдерінің оқушыларының дайындық деңгейімен салыстыруға, білім беру сапасын бағалауда соңғы әлемдік жетістіктерге сәйкес келетін зерттеулердің нәтижелерін сараптау мен оқу жетістіктерін бағалау, сонымен қатар кросс-ұлтты зерттеулерді жүргізудегі жетекші мамандармен әзірленген әдістемелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді [1].

Нәтижелер қазақстандық оқушылардың үлесін төмендегідей белгілейді:

1) Күрделі оқу мәтіндерін тиімді пайдалану, олардың көмегімен күнделікті жағдайларға бейімделу оқу сауаттылығын зерттеу қатысушыларының 5% құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа деңгей 28,6%).

2) Нақты жағдай үшін нақты модельдермен тиімді жұмыс істеу, әртүрлі тапсырмаларды дамыту және қолдану математика сауаттылығын зерттеу қатысушыларының 4,2% құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа деңгей 16%).

3) Әртүрлі ғылыми жаратылыстану ғылымдарындағы түсіндірмелерді біріктіретін, аталмыш түсіндірмелерді өмірлік жағдайларда қолдануға бейімдеу, жаратылыстану ғылымдарының рөліне байланысты нәтиже шығаруды талап ететін жағдай аясында тиімді жұмыс істеу ғылыми жаратылыстану сауаттылығын зерттеу қатысушыларының 3,6% құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа деңгей 20,5%).

Бұдан, Қазақстанның PISA қатысушының нәтижелері еліміздегі жалпы білім беру мектептерінің педагогтары жоғары деңгейдегі пәндік білім береді, бірақ өмірлік жағдайларды оларды қолдануға жеткілікті түрде үйретпейтіндерін көрсетеді. Сонымен мұғалімдер логикалық, сыни және конструктивті ойлау негіздерін қалыптастырудың тиімді әдістерін жеткілікті дейгейде білмейтіндері аңғарылады.

PISA аясындағы ғылыми сауаттылық компоненттері қандай, осы компоненттер тапсырмаларда қандай көрініс алады? - деген сұрақтарға жауап беретін болса, біріншіден құбылысты ғылыми тұрғыдан түсіндіру: табиғи және технологиялық құбылыстардың бірқатарын түсіндірудің маңыздылығын мойындау, ұсыну және анықтау; екіншіден ғылыми зерттеуді талдау және жобалау: ғылыми зерттеулерді сипаттау және бағалауын жүргізу және

сұрақтарды шешудің ғылыми тәсілдерін ұсыну; үшіншіден мәліметтерді ғылыми негізде түсіндіру: мәліметтер мен дәлелдерді әр қырынан талқылау мен бағалау және сәйкес ғылыми қорытындыларды жасау [2].

Жаратылыстану бағытындағы ғылыми сауаттылықтың ерекшеліктері:

- жаратылыстанудың негізгі ерекшеліктерін адами таным мен зерттеу формасы ретінде түсіну қабілеттілігі;
- жаратылыстану ғылымдары мен технологияның материалдық, интеллектуалдық және мәдени салаға әсер ететіндігі туралы білімді көрсету;
- мектепте алған білімді түрлі өмірлік жағдайларда қолдана алу қабілеттігі, қойылған мәселелерді ғылыми әдістермен шешу, ақпараттың түрлі көздерімен жұмыс жасай және оны сыни тұрғыдан бағалай алу [3].

1-кесте – Жаратылыстану ғылымының бөлімдері мен тақырыптары

Физикалық жүйелер 35-40%	-заттың құрылысы мен құрамы; -заттың химиялық өзгерістері (химиялық реакциялар); - қозғалыс пен күштер (жылдамдық, үйкеліс); - қуат және оның айналысы (қуаттың сақталуы, қуаттың бөлінуі); -заттың және қуаттың өзара әрекеті (жарық пен радиотолқындар)
Тірі ағзалар жүйесі 35-40%	- жасуша (мысалы, құрылысы мен қызметі, ДНК, өсімдік пен жануар жасушасы); - адам (денсаулығы, тамақтануы, аурулары, көбеюі, ас қорыту, тыныс алу жүйелері және қан айналымы); - популяциялар (өкілдері, эволюция, биологиялық әр түрлілік, генетикалық вариациялар); - экосистема және биосфера (экосистеманы қолдау, тұрақты даму).
Жер және ғарыштық жүйелер 20-25%	- Жер қабаты (литосфера, атмосфера, гидросфера); -Жер жүйесіндегі қуат (қуат көздері, ғаламдық климат); -Жер жүйесіндегі өзгерістер (тас тектоникасы, геохимиялық циклдер, жасампаз және бұзушы күштер); -Бүкіл Жер жүзі (тартилия, күн жүйесі).
Технологиялық жүйелер 45%	-ғылымды қажет ететін технологиялар рөлі (технологиялық мәселелердің шешімі, адамдарға көмек көрсету, зерттеуді жоспарлау және жүргізу); -түсінік (оңтайландыру, келісім, қатерлер, пайда); -маңызды аспектілер (өнертабыс, мәселелерді шешу).

2-кесте – Жаратылыстану-ғылыми бағытындағы құзіреттілік

Жаратылыстану- ғылыми бағыты	Құзіреттілігіне сипаттама
Ғылыми сұрақтарды дұрыс тани білу мен оны түсіну	•ғылыми зерттелген құбылыстардың проблемаларын айқындау; •ғылыми ақпаратты іздестіру үшін түйінді сөздерді анықтау; •жаратылыстану-ғылыми зерттеу негізгі ерекшеліктерін айқындау.
Ғылыми құбылыстарды түсіндіру	•берілген жағдаяттарда жаратылыстану ғылыми бағытындағы білімін қолдану; •ғылыми негіздемені баяндау немесе құбылыстың интерпретациясы, өзгерістерді болжау; •ғылыми негіздемесін анықтау, түсіндіру және болжау.

Ғылыми дәлелдемелерді қолдану	• берілген қорытындылар мен ғылыми фактілерді интерпретациялау; • қорытындының негізі болатын берілген фактілерді, дәлелдемелерді болжамдарды айқындау; • қоғамда ғылымның жетістіктері мен технологияларды қолдануға байланысты оның бағалау
-------------------------------	---

Енді мысал ретінде бірнеше тапсырмалардың түрлері ұсынылады:

Тақырыбы: Вакцинация тарихы

Мэри Монтегю өте сұлу әйел болған. 1715 жылы ол шешек аурынан тірі қалды, бірақ оның денесі тыртықтарға толы болды. 1717 жылы Мэри Түркияда тұрды, ол ондағы әдетте қолданатын егу әдісін бақылады. Бұл жас адамдардың денесін жарақаттап, оған шешек ауруының жеңіл түрінің вирусын енгізу болатын. Кейін бұл адамдар шешек ауруымен ауырды, бірақ ауру жеңіл түрде өткен. Мэри Монтегю егудің қауіпсіздігіне толық сенімді болып, өзінің ұлы мен қызына егу жасатқызады. 1796 жылы Эдвард Дженнер егуді сиырдың шешек ауруымен ұқсас ауруларға пайдаланып, шешекке қарсы антидене жасауға қолданды. Шешек егуімен салыстырғанда бұл егудің кері әсері азырақ болды және егуден кейін ауру бір біріне жұқпады. Бұл әдіс вакцинация деп аталады.

Сұрақ 1: Мэри Монтегю

Адамдарға вакцинацияны қандай ауру түрлеріне қарсы жасауға болады?

A. Тұқым қуалайтын ауруларға, мысалы гемофилия

В. Вирус арқылы жұғатын ауруларға, мысалы полиомелит

C. Организмнің қызметін бұзатын ауруларға, мысалы диабет

Д. Кез келген емделмейтін ауруларға

Сұрақ 2: Мэри Монтегю

Егер адамдар немесе жануарлар бактериялар арқылы берілетін жұқпалы аурулармен ауырған болса, әдетте жазылғаннан кейін ауруды туғызған бактериялар бұл аурудың ағзада қайта жүруін болдырмайды.

Бұл құбылыстың себебі неде?

А. Ағза ауруға себеп болатын барлық бактерияларды жояды

В. Ағза бактериялардың көбеюін болдырмайтын антидене өндіреді.

C. Қанның қызыл түйіршіктері сол аурудың себебі болатын бактерияларды жояды.

Д. Қанның қызыл түйіршіктері бактерияларды жойып, ағзадан шығарады.

Сұрақ 3: Мэри Монтегю

Қандай себептерге байланысты балалар мен егде адамдарға тұмауға қарсы егу жасауға кеңес береді? Бір себепін жазыңыз.

[illegible]

73

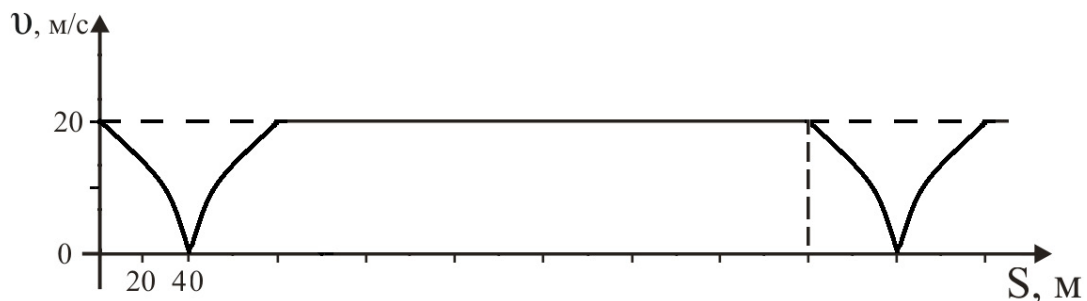
Тақырыбы: Түзу сызықты тең айнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру. Жылдамдықтың графигі. Түзу сызықты тең айнымалы қозғалыс кезіндегі дененің бастапқы жылдамдықсыз орын ауыстыруы.

1-сұрақ. Төменде келтірілген кестеден әрбір пайымдау үшін «Дұрыс» немесе «Дұрыс емес» сөздерінің бірін қоршаңыз.

Талдау	Жоғарыдағы ашу, илеу т.б. процестердің жүруіне әсер ететін сыртқы факторларды жан-жақты талдап, түсіндіріңіз
Синтез	1.Егер бактерия 20 минут сайын 2-ге бөлінетін болса, 1 тәулікте олардың саны қаншаға жетеді? 2.Таңертең оқушының алақанында 10000 бактерия болады. 2 сағаттан кейін 20000, 4 сағаттан кейін 40000, ал 6 сағаттан кейін 5000 бактерия бар екені анықталды. Неге?
Бағалау	Тұздан қорықпайтын бактериялар бар ма? Жауабыңызды дәлелдеңіз

Пайымдау	Дұрыс / Дұрыс емес
Дене қозғалысының бастапқы және соңғы жылдамдықтары сәйкесінше 2 м/с және 4 м/с болса, дене тең үдемелі қозғалады.	Дұрыс / Дұрыс емес
Егер үдеу теріс таңбалы болса, дене жылдамдығы кеміп отырады.	Дұрыс / Дұрыс емес
Пойыз станциядан шықты. Оның үдеуі жылдамдық бағытына қарсы бағытталған.	Дұрыс / Дұрыс емес
Пойыз тежеле бастады. Оның үдеуі жылдамдық векторымен бағыттас.	Дұрыс / Дұрыс емес

2-сұрақ: Суретте түзу сызықты қозғалған автобус жылдамдығының жүрілген жолға тәуелділік графигі берілген.

1.Графиктің 1 және 2-бөліктерін салыстырып, айырмашылықтарын түсіндіріңіз.

2. Автобустың тежелу жолы қандай?

A) 50 м

C) 40 м

D) 70 м

3. Бірінші және екінші аялдамалардың арақашықтығы қандай?

A) 400 м

B) 500 м

C) 260 м

D) 320 м

3-сұрақ (өмірлік жағдаят).

Қарағандыдан Жезқазған бағытында шыққан жолаушылар автобусы жолдағы көктайғақтың әсерінен Атасу елді мекенінен 15 шақырым өткенде төтенше жағдайға ұшырауына байланысты

арнайы медициналық тікұшақтың көмегіне сүйенді.

а) Тікұшақтың уақытында жетуіне қандай жағдай кедергі болуы мүмкін?

б) Төмендегі картаның көмегімен төтенше жағдай орын алған жердің географиялық координатасын анықтаңыз (Қарағанды облысының физикалық картасы).

в) Тікұшақтың көмегі жеткенше көрсетуге болатын медициналық көмек жайында қандай нұсқау бере аласыздар.

4-сұрақ:

Егер жоғарыдағы автобустың бастапқы жылдамдығы 20 м/с-тан артық болса, қандай өзгерістер болар еді? Автокөліктің тежелу жолын қалайша азайтуға болатынын тұжырымдаңыз. Өз ойыңызды ғылыми тұрғыдан дәлелдеп түсіндіріңіз.

5-сұрақ:

1. Бастапқы жылдамдықтары бірдей екі автокөліктің тежелу жолы әртүрлі болуы қисынды ма? Не себепті?

2. Түзу сызықты қозғалысты мынадай сипаттауда қателік жоқ па?

3. Жауабыңызды негіздеңіз.

Қозғалыс кезеңдері	Қозғалыс шарты
1-кезең	$u_x > 0, a_x = 0$
2-кезең	$u_x > 0, a_x > 0$
3-кезең	$u_x < 0, a_x > 0$
4-кезең	$u_x < 0, a_x = 0$

Тақырыбы: Соя - бағалы өсімдік

Сояның қысқаша тарихы. Соя - бұршақ тұқымдасына жататын, биіктігі 30-80 сантиметрге жететін бір жылдық шөптесін өсімдік. Жапырақтары үш жапырақшадан тұратын күрделі болып келеді, күрделі жапырақ сабақ қолтығында 1-ден 5-ке дейін жиналып орналасқан. Соя Россияға бірінші рет 1878 жылы әкелінген. Сояның 15 түрі бар. Соя Африка, Австралия тропиктерінде өседі. Бұрынғы одақ территориясында УССУРИЙ соясы деген бір ғана жабайы түрі өсірілді. Соя - Қазақстанда көп тараған. Біздің елде өте көп жерде өсірілетін, жылу сүйгіш өсімдік.

Сояның биологиялық ерекшелігі. Соя - жарық, жылу, ылғал сүйгіш өсімдік. Жылы жақтан шыққандықтан оны топырақ әбден жылынғанда себеді. Топырақ температурасы 12-15 градустан кем болса, жер бетіне өскін өте баяу шығады, әрі нәзік болады. Кейде тұқымы топырақта шіріп те кетеді. Топырақта ылғал көп болса, соя қаулап өсіп, гүлдері жиі орналасады. Көп суарылған сояның бір өсімдігі 70-80 дана жеміс береді, ал суы тапшы болған аудандарда 18-ден 23-ке дейін ғана жеміс береді. Сояның жер бетіндегі органдарын түгелдей жиі түк басқандықтан, ыссы күндері суды да аз буландырады. Жақсы өнім алу үшін соя өсімдігін азот, фосфор, калий, кальций, күкірт, магний, темір көп мөлшерде болатын тыңайтқышпен қоректендіру қажет.

Сояның маңызы. Соя - бағалы өсімдік деп бекер айтылмаған. Сояның тұқымындағы белок тауық етіндегі белоктан 14 есе, жұмыртқа белогынан 4 есе, ал сиыр етінің белогынан 3,5 есе көп. Майлылығы жағынан сиыр етінен 1,5 есе, құс етінен 5 есе, тауық жұмыртқасынан 2 есе артық. Жер бетіндегі өсірілетін өсімдіктің қай-қайсысын алсақ та белок пен майлылығы жағынан сояға жетпейді. Оны мына төмендегі цифрдан көруге болады: белок бидайда 12-15%, жүгеріде 10-12 %, сұлыда 13-14 %, бұршақта 23% болса, ал сояда 36-48%. Соя тұқымында белок пен майдан басқа В1, В2, С, Р, Е витаминдері және элементтерден калий, кальций, фосфор, темір мөлшері көбірек болады. Белок - бүкіл тірі организмдердің құрылыс материалы. Ол сояда өте көп. Ал тірі организмдердің өсуі үшін белок өте қажет. Соя майы Қытай, Корея, Жапония, Вьетнам, АҚШ-та өте көп қолданылады, себебі организмге басқа майларға қарағанда (98%) сіңімді келеді. Соя майын натрий тұзына қосып организмге жіберсе, организмнің өкпе ауруына

төзімділігін арттырады. Сол сияқты қан қысымының жоғарылап кетпеуіне, жүрек ауруына ем ретінде қолданады.

1-тапсырма: №1 кесте. Соя тұқымындағы белок мөлшерімен салыстырғандағы өнімдердегі белок көрсеткішін табу

Тамақ өнімдері	Соя тұқ-да белоктың берілген тағаммен салыстырғанда неше есе көптігі	Тамақ өнімдері құрамындағы белоктың %-дық мөлшері
Тауықтан		
Жұмыртқадан		
Сиыр етіннен		

Соя тұқымында белок 48% екеніне сүйеніп, арифметикалық тәсілмен есептеп табыңыздар.

№2 кесте. Соя тұқымында майдың мөлшерімен салыстырғандағы өнімдердегі майдың көрсеткішін табу

Тамақ өнімдері	Соя тұқ-да майдың берілген тағаммен салыстырғанда неше есе көптігі	Тамақ өнімдері құрамындағы майдың %-дық мөлшері
Тауықтан	5	
Жұмыртқадан	2	
Сиыр етіннен	1,5	

2-тапсырма. Сұрақтарға жауап бер:

1.Соя майы өзге майлардан неге құнды?

2. Соя дәніндегі белоктың пайыздық мөлшері қандай?

3.Соя дәніндегі майдың пайыздық мөлшері қандай (арнаулы әдебиетті, интернет жүйесін пайдалан)?

4.Соя майы қандай ауруларға ем?

Тапсырма №1

Майдың түрлері көп, шемішке майы, мақта майы т.б. Басқа майлармен салыстырғанда соя майы өте тиімді және құнды болып саналады. Соя майын неге құнды?

№	Жауаптар	Дәлелдер
1	Бұршақ тұқымдас болғандықтан	Иә/жоқ
2	Организмге сіңімді болған соң	Иә/жоқ
3	Құнды деп айталмаймын	Иә/жоқ
4	Дәрумендерге бай болған соң	Иә/жоқ

Тапсырма №2 Соя майы медицина саласына қажет пе?

№	Жауаптар	Дәлелдер
1	қажетсіз	Иә/жоқ
2	Дәрілік өсімдік ретінде	Иә/жоқ
3	Түрлі аурулардан емдеуге	Иә/жоқ

Қорыта келгенде, оқушылардың ғылыми сауаттылық дағдыларын арттыру мақсатында тұлғаға бағытталған белсенді оқу жаттығуларда стратегияларды қолдану қажет.

PISA халықаралық бағдармасы зерттеулеріне дайындалу кезінде қолдану үшін

тапсырмалардың болжамды үлгілерін құруға болады.

«Білім игеру – өмір бойы үздіксіз үдеріс» деген ұстанымды қалыптастыруда қазіргі заманның әлеуметтік және экономикалық даму ерекшеліктерінің бірі ретінде автоматтандырылған және ақпараттық технологиялардың тегеурінің атауға болады. Мұндай жағдайда үйрене білу және үйренуге ұмтылу мұғалімнің ең басты қабілеттеріне айналуға болады. «Өмір бойы үйрену» идеясының қазіргі білім жүйесінің негізгі тұжырымдамаларының біріне айналып кетуінің себебі осындай жағдайлармен байланысты. Бұл тұлғаның әлеуметтік, азаматтық тұрғыдан жарқын болашаққа жету мақсатында өзінің білім, білік, еп-дағдылары, құзырлылықтарын үнемі жетілдіру болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1.1. Функционалдық сауаттылығын арттыруға арналған 2012-2016 жж. Ұлттық іс қимыл жоспары. 25.06.2012. № 832 Үкімет қаулысы

2.3. PISA халықаралық зерттеуін жүргізу аясында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту әдістері бойынша Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. Оқу сауаттылығы. Мұғалімнің жұмыс дәптері // NIS-PEARSON.

3.4. Интернет-ресурс http://www.akorda.kz/ru/page/page_poslanie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstana_14-dekabrya_2012-d-1357813742
<http://www.ruscenter.u/319.html>.

PISA: ИТОГИ КУРСОВ

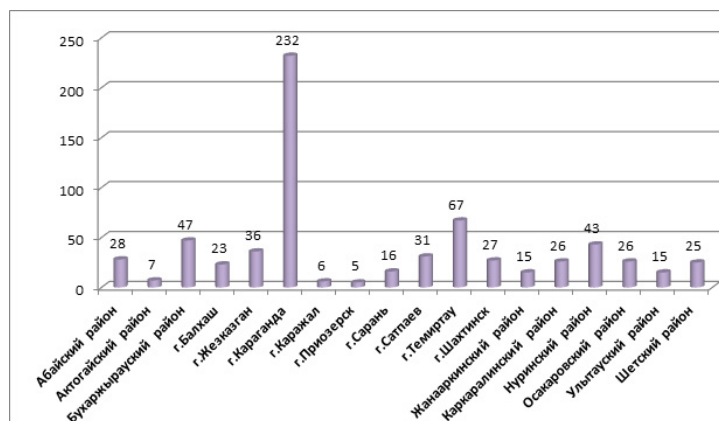
В сентябре-октябре 2014 года к развитию функциональной грамотности учащихся в рамках международного исследования PISA-2015 подготовлено 675 учителей Карагандинской области, работающих в 8-9 классах (рис. 1, 2).

Место подготовки: Карагандинский филиал АО «НЦПК «Өрлеу».

Количество подготовленных учителей Карагандинской области
(в разрезе предметов)

Количество подготовленных учителей
Карагандинской области (в разрезе районов и городов)

Результаты:

- задания программы PISA интегрируются в содержание обучения;
- учителя применяют активные стратегии развития функциональной грамотности школьников;
- школьники приобретают навыки выполнения заданий международного исследования PISA.

В предыдущем номере нашего журнала (№ 3[6] 2014 г.) в статье Б.Н.Бигельдиновой «Особенности заданий для оценки математической грамотности школьников в рамках международного исследования PISA» были представлены задания для оценки математической грамотности школьников в рамках международного исследования PISA. Предлагаем Вашему вниманию решения указанных заданий.

К ВОПРОСУ ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ЗАДАНИЙ ДЛЯ ОЦЕНКИ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В РАМКАХ МЕЖДУНАРОДНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ PISA

Задание 1. Яблони

Вопрос 1.

Решение.

1-й способ.

Яблони образуют квадрат n рядов по n деревьев. Значит, всего яблонь n^2 .

Вдоль каждой боковой стороны участка высажено $2n + 1$ хвойное дерево. При сложении всех четырех боковых сторон каждое из четырех угловых деревьев будет посчитано дважды. Значит хвойных деревьев всего $4 \cdot (2n + 1) - 4 = 8n$.

2-й способ.

Число хвойных деревьев можно подсчитать по-другому. Согласно схеме, между n яблонями садовник оставляет $n - 1$ промежутков. Участок внутри хвойных деревьев является квадратом со стороной $n + (n - 1) = 2n - 1$. Длина стороны всего участка вместе с хвойными деревьями составляет $2n + 1$. Тогда число хвойных деревьев равно $(2n + 1)^2 - (2n - 1)^2 = 8n$.

В итоге, таблица выглядит следующим образом:

n	Количество яблонь	Количество хвойных деревьев
1	1	8
2	4	16
3	9	24
4	16	32
5	25	40

Ответ: см. таблицу.

Вопрос 2.

Решение. Решим уравнение:

$$n^2 = 8n \iff n(n - 8) = 0 \iff [n = 0, n = 8.]$$

По смыслу задачи число рядов яблонь $n > 0$, значит, только при $n = 8$ число яблонь совпадет с числом хвойных деревьев.

Ответ: 8.

Вопрос 3.

Решение. При увеличении на один ряд число хвойных деревьев увеличивается на $8(n + 1) - 8n = 8$, а число яблонь увеличивается на $(n + 1)^2 - n^2 = 2n + 1$.

Видно, что $2n + 1 > 8$ при $n \geq 4$. Начиная с четырёх рядов, при последующем увеличении участка число яблонь увеличивается быстрее числа хвойных деревьев.

Ответ: количество высаживаемых яблонь меньше количества хвойных деревьев при увеличении числа рядов яблонь с одного ряда до четырёх, при дальнейшем увеличении числа рядов яблонь количество высаживаемых яблонь больше количества хвойных деревьев.

Задание 2. Обменный курс

Вопрос 1.

Решение. Каждый сингапурский доллар обменивался на 4,2 южно-африканского рэнда. За 3000 сингапурских долларов Мэй-Линг получила $4,2 \cdot 3000 = 12600$ южно-африканских рэндов.

Ответ: 12600 ZAR.

Вопрос 2.

Решение. Теперь каждые 4 южно-африканских рэнда обменивались на один сингапурский доллар. За 3900 южно-африканских рэндов Мэй-Линг получила $3900 : 4 = 975$ сингапурских долларов.

Ответ: 975 SGD.

Вопрос 3.

Решение. Если бы курс остался прежним, то за 3900 ZAR Мэй-Линг получила бы $3900 : 4,2 \approx 929$ SGD, что меньше полученных 975 SGD. Обменный курс стал в пользу студентки.

Ответ: да.

Задание 3. Скорость гоночной машины

Вопрос 1.

Решение. При выезде на прямолинейный участок трассы машина сначала разгоняется до максимальной скорости, затем продолжает движение с набранной скоростью и в конце участка машина притормаживает, чтобы вписаться в поворот. Причём, чем длиннее прямолинейный участок, тем больше продолжается движение с максимальной скоростью. Из графика видно, что дольше всего максимальная скорость сохранялась между 1,8 и 2,3 км. Значит, эта часть графика соответствует самому длинному прямолинейному участку трассы, его начало находится в 1,5 км от линии старта.

Ответ: В.

Вопрос 2.

Решение. Из графика видно, что наименьшая скорость машины при прохождении второго круга, равная 70 км/ч, была примерно на отметке 1,3 км.

Ответ: С.

Вопрос 3.

Решение. Из графика видно, что скорость машины на этом участке увеличивалась со 110 до 160 км/ч.

Ответ: В.

Вопрос 4.

Решение. Судя по графику скорости, трасса содержит три прямолинейных участка: точка старта находится на самом коротком из них, далее идёт средний по длине участок и затем самый длинный. Минимальная скорость у машины между средним и длинным участками, значит, между ними должен быть самый крутой поворот. Данным требованиям удовлетворяет форма трассы В.

Ответ: В.

Задание 4. Общение в интернете

Вопрос 1.

Решение. Из найденной Марком информации ясно, что сиднейское время на 9 часов опережает берлинское. Когда в Сиднее 19:00, в Берлине 10:00.

Ответ: 10:00.

Вопрос 2.

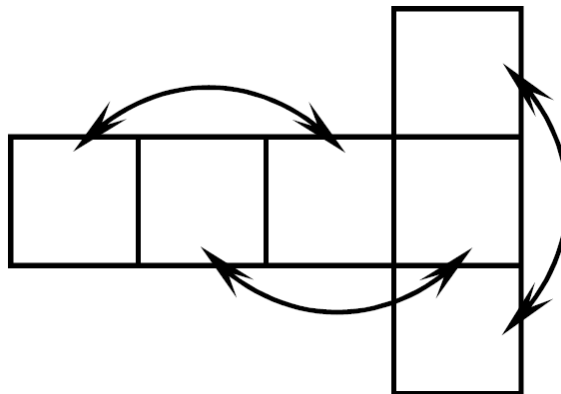
Решение. Марк имеет возможность общаться с 7:00 до 9:00 и с 16:30 до 23:00 по сиднейскому времени или с 22:00 до 24:00 и с 7:30 до 14:00 по берлинскому времени. С учётом возможностей Ганса получается, что они могут общаться с 22:00 до 23:00 и с 7:30 до 9:00 по берлинскому времени или с 7:00 до 8:00 и с 16:30 до 18:00 по сиднейскому времени:

Город	Время
Сидней	с 7:00 до 8:00, с 16:30 до 18:00
Берлин	с 22:00 до 23:00, с 7:30 до 9:00

Ответ: см. таблицу.

Задание 5. Игральные кубики

Решение. Соединим противоположные грани кубика на его развёртке стрелками:

Подсчитаем сумму очков в ячейках, соединённых стрелками. Для первой развёртки:

$1 + 5 = 6$, $3 + 4 = 7$, $2 + 6 = 8$; для второй: $4 + 3 = 7$, $5 + 2 = 7$, $1 + 6 = 7$; для третьей: $3 + 4 = 7$, $1 + 6 = 7$, $5 + 2 = 7$; для четвёртой: $1 + 3 = 4$, $4 + 6 = 10$, $2 + 5 = 7$. Правило выполняется только для второй и третьей развёрток.

Ответ: Нет, Да, Да, Нет.

БИГЕЛЬДИНОВА Б.Н.

Филиал АО «НЦПК«Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области,
Центр уровневых программ, тренер

ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ ТРЕНЕРА ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ СЕРТИФИЦИРОВАННЫХ УЧИТЕЛЕЙ В ПОСТКУРСОВОЙ ПЕРИОД

Мақалада педагогикалық қызметкерлерінің біліктіліктерін жоғарлату институтының деңгейлі бағдарлама орталығының тренерлерінің жұмыс тәжірибесі көрсетілген. Курстан кейінгі кезеңде сертификатталған мұғалімдердің кәсіби даму деңгейлерінің әрекет бағыттары көрсетілген. Мұғалімдердің біліктіліктерін жоғарлату орталығының әрекетіне анализ жүргізілді.

The content of the article shows the experience of trainers center level program of the Institute teacher training. Presented activities for the organization of professional development of certified teachers in the period after the course. The analysis of the center's activities advanced training of teachers.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: профессиональное развитие, посткурсовой период, направления развития, сертифицированный учитель.

Главой государства Н. Назарбаевым в Послании народу Казахстана от 17 января 2014 года «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» перед педагогическим сообществом поставлена задача по улучшению качества всех звеньев национального образования [1, 6].

Решение данной стратегической задачи зависит, в том числе, и от повышения квалификации педагогических кадров, способных в дальнейшем подтягивать общеобразовательные школы к уровню преподавания в Назарбаев Интеллектуальных школах.

Существующая в республике с 2012 года Программа курсов повышения квалификации педагогических работников республики в новом формате обусловлена целями и задачами Государственной программы развития образования РК на 2011-2020 годы [2;3].

Несомненно, ведущие приоритеты содержания данной программы сопоставимы с системами ценностей в образовании, характерными для таких прогрессивных стран, лидирующих в области образования, как Финляндия, Сингапур, Великобритания. Реализация ключевых идей Программы в практике преподавания позволит в дальнейшем обеспечить устойчивое развитие и изменение качества обучения, которое будет инициировано сертифицированными учителями, способных управлять этими изменениями.

Совершенно очевидным для нас становится тот факт, что педагоги после прохождения уровневых курсов пока нуждаются в специально организованной квалифицированной поддержке в посткурсовой период. Одна из причин подобной поддержки учителей, как нам видится, заключается в том, что им необходимо помочь, в первую очередь, в преодолении психоэмоциональных барьеров в процессе своего преподавания и обучения.

Наблюдая за учителями во время обучения на курсах, презентации их портфолио, на мастер-классах во время методических десантов мы убедились в том, что продолжает происходить болезненная ломка в их профессиональных ценностях. Например, приходя к ним в школы, мы продолжаем слышать высказывания типа «Зачем мне нужно было приезжать на курсы – все равно у меня не получается работать так, как требуется»; «Как убедить коллег, что

ученик все сам может решать? Планируя урок, я стараюсь добиться именно этого, но меня не понимают!»; «Коллеги не считают наше преподавание и обучение эффективными, не верят, что мы можем научить учеников предмету» и т.д.

Высказывания учителей свидетельствуют о том, что остается определенная категория учителей (их на наших курсах бывает до 20%), которые разочарованы, не удовлетворены результатом своего обучения, концентрируются на своих переживаниях и проблемах. Можно предположить, что, скорее всего, они не самодостаточны, не было возможности себя реализовать в профессиональной деятельности, и, как следствие, неустойчивая самооценка. В этом случае главной целью педагогов становится желание сохранить и активизировать компенсаторные, защитные механизмы, обеспечивающие их работоспособность и эффективность деятельности на практике.

Подобные ситуации, по нашему мнению, могут способствовать тому, что стереотипные приемы воздействия постепенно превращаются в штампы, экономят интеллектуальные силы учителя, не вызывают дополнительных эмоциональных переживаний. По мере профессионализации эти штампы в профессиональной деятельности могут стать тормозом не только в личностном и профессиональном развитии, но и в развитии школы.

Анализ содержания рефлексивных отчетов учителей, их размышления на занятиях первого этапа показал, что обращенность учителей в прошлое при недостаточно критичном к нему отношении формирует предубеждение против инноваций. С другой стороны сказываются и возрастные изменения личности. У учителей с годами растет потребность в стабильности, приверженность устоявшимся и отработанным формам и методам обучения и преподавания. В этих условиях возрастает, на наш взгляд, необходимость поддержки деятельности сертифицированных учителей в послекурсовой период методическими службами, тренерами центра уровнях программ.

С этой целью тренерами подготовлен проект по реализации различных подходов в поддержке профессионального развития сертифицированных учителей в послекурсовой период. Следует отметить, что некоторые формы и направления деятельности по поддержке реализуются тренерами на практике (таблица).

Таблица–Фрагмент системы развития творческого потенциала сертифицированных учителей в послекурсовой период

№	Мероприятия	Форма представления	Ответственные исполнители	Сроки реализации
1. Анализ результатов исследовательской работы локального характера в классе				
1.	Проведение наблюдения и сбор информации о преподавании и обучении в аутентичном классе	Рефлексивный отчет	Сертифицированный учитель	1 раз в год
2.	Проведение исследования «Оценка лидерства сертифицированного учителя в совершенствовании работы школы»	Рефлексивный отчет	Сертифицированный учитель Методическая служба школы	1 раз в год
2. Доказательная база по вкладу в совершенствование практики преподавания и обучения				

3.	Разработка и утверждение среднесрочных и краткосрочных планов уроков по предмету	Планы	Сертифицированные учителя Методические службы школ Руководители школ	1 раз в полугодие
4.	Подготовка и участие в мастер-классах, открытых уроках, вебинарах, on-line, off-line, форумах	Программы Сертификаты	Сертифицированные учителя Методическая служба района/города, школы Руководители школ Тренеры ЦУП	1 раз в год
5.	Участие в разработке и реализации стратегического плана развития школы	Стратегический план развития школы	Сертифицированные учителя Методическая служба школы Руководители школы Тренеры ЦУП	По мере необходимости
3. Распространение инновационного педагогического опыта в условиях профессионального сетевого сообщества				
6.	Работа в сетевом сообществе для содействия развитию профессиональных знаний.	Рейтинг, репутация	Сертифицированные учителя Руководители школ Тренеры ЦУП	Постоянно
7.	Участие в профессиональных конкурсах	Диплом Сертификат	Методические службы школ, районов/городов, области Руководители школ	По плану методических служб школ, районов/городов, области
4. Индивидуальная траектория профессионального развития сертифицированного учителя				
8.	Проведение исследования «Сертифицированный учитель: оценка индивидуальной траектории профессионального развития»	Аналитический доклад	Сертифицированный учитель Методическая служба района/города, школ Руководители школ Тренеры ЦУП	Конец учебного года

Основная цель по поддержке учителей заключается в оказании сертифицированным учителям поддержки в развитии их творческого потенциала, который способствовал бы росту профессионального мастерства в преподавании и обучении, вовлечении несертифицированных учителей в распространение опыта НИШ.

Анализ деятельности центра уровневых программ показал, что в 2012-2013 году на базе ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области из 18992 учителей прошли курсы повышения квалификации третьего (базового) уровня 1017 учителей (7%). В рамках послекурсового взаимодействия тренеров и сертифицированных учителей проведено 4 конкурса эссе (вовлечены 87%), 14 методических десантов (42%), 24 онлайн-семинара (60%), 109 направлений сетевых сообществ, опубликовано 647 статей и методических разработок (60,2%).

Приведенные данные свидетельствуют о том, что 82% сертифицированных учителей демонстрируют свой вклад в совершенствование практики преподавания и обучения. Распространяют свой педагогический опыт в рамках профессионального сетевого сообщества. При этом оставшиеся 12% сертифицированных учителей остаются вне этого взаимодействия. Основная причина такого положения, на наш взгляд, в том, что некоторые учителя ушли из системы общего среднего образования в другие сферы деятельности, некоторые поменяли место жительства, кто-то по болезни не смог продолжить свою профессиональную деятельность.

Тем не менее, в послекурсовой период приоритетной остается, как уже отмечалось выше, задача развития личностных ресурсов учителя, способствующих познанию и изменению им своих профессиональных ценностей, управление этими изменениями.

Наши наблюдения в системе повышения квалификации учителей позволяют сделать важный, на наш взгляд, вывод: очередное повышение квалификации (72 часа) сегодня следует рассматривать только как инициирующую стадию профессионального и личностного роста учителя.

Изучение теории и практики повышения квалификации учителей, современные тенденции профессионального развития дополнительного образования взрослых, показало, что на успешность в развитии педагогических кадров в послекурсовой период могут влиять следующие факторы [4]:

- 1) содержание повышения квалификации организации образования;
- 2) формы и методы повышения квалификации на рабочих местах;
- 3) система диагностики и оценки профессиональных достижений сертифицированных учителей;
- 4) модель управления методической службой;
- 5) наличие коллегиальной профессиональной среды, основанной на принципах партнерства со всеми заинтересованными сторонами;
- 6) активная роль сертифицированных тренеров в процессе распространения инновационных идей в преподавании, обработке этих идей и дальнейшее их развитие в рамках профессионального сообщества учителей.

Исходя из этих факторов, мы спроектировали свое видение механизмов профессионального развития сертифицированных учителей в послекурсовой период (рисунок 1).

Во-первых, необходимо обновление программ (планов) учебно-методической работы организации образования, методического объединения.

В рамках обновления Государственного общеобязательного стандарта образования (ГОСО) как ныне действующей 11-летней, так и 12-летней школы, развитие компетентности учителя определяется как одна из ключевых целей образования. Следовательно, результатом будет деятельность по развитию лидерства учителя на рабочем месте, внесение им изменений в практику преподавания и обучения и управление этими изменениями, что в итоге должно повлиять на качество обучения учеников.

Во-вторых, тренеру необходимо видеть соблюдение учителем Стандарта учителя, разработанного авторами Программы уровней курсов. Этот Стандарт является критерием оценки успешности деятельности учителя в послекурсовой период [5].

Первый критерий – профессиональные знания и понимание. Основаны на значительной теоретической базе, предполагают наличие методологических знаний о преподавании и обучении, о личности учеников, а также знание методики использования доказательств/результатов исследования в целях дальнейшего развития собственной практики преподавания.

Второй критерий – профессиональные навыки. Предполагают наличие технических и практических навыков и владение способами работы, умением разъяснить идеи Программы посредством диапазона имеющихся подходов в процессе реализации, корректирования и

оценивания результатов обучения. В дополнение необходимо владение и методами поощрения, вознаграждения, разработки перспектив, планирования этапов урока и оценивания учащихся.

Третий критерий – профессиональные ценности и ориентиры. Учителя должны придерживаться этических и моральных ценностей профессии: быть честными, смелыми и терпимыми; сострадательными, демонстрировать уважение к ученикам, быть справедливыми. Учителей должно характеризовать положительное отношение к профессии, осознание ценности преподавания и устойчивые убеждения, которые принимаются другими представителями этой профессии.

Эти критерии, как результат учебно-методической работы, конкретны, измеримы, достижимы, реалистичны и определены в соответствии с Принципами оценивания учителя уровневых курсов [6].

Наблюдения за деятельностью сертифицированных учителей во время методических десантов, например, в гимназии № 10 г. Абая, СОШ №82 г. Караганды и др. показали, что наше консультирование по планированию краткосрочных планов, обсуждение формулировок заданий, подбор к ним соответствующих стратегий способствует повышению эмоционального и социального аспектов саморегуляции учителя, веры в собственные силы.

В-третьих, обеспечение активного участия методических служб области, района/города, школы в профессиональном развитии сертифицированного учителя также может положительно влиять на развитие их профессиональной компетентности. По нашему мнению, методические службы области, района/города, школы могут содействовать реализации индивидуальной траектории профессионального развития учителя в послекурсовой период, отслеживать эффективность и результативность их деятельности. При необходимости и распространять его среди коллег.

Итак, мониторинг эффективности деятельности учителей в рамках мастер-классов, методических десантов показывает, что так или иначе, но происходит обновление деятельности в послекурсовой за счет реализации идей Программы в серии уроков, участия в online, offline, вебинарах, форумах и др. формах социального взаимодействия.

Как нам видится, интеграция деятельности ЦУП и методических служб области, района/города, школы общеобразовательных школ должна быть направлена на развитие лидерства учителя и его влияние на своих коллег и окружение (в лице родителей, учеников и других заинтересованных лиц).

Таким образом, совместная деятельность общеобразовательных учреждений, методических служб области, района/города, школы, Центра уровневых программ ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области позволит, на наш взгляд, обеспечить общую координацию деятельности профессионального сообщества в научно-методической поддержке и профессиональном развитии сертифицированных учителей.

Реализация же этой идеи может способствовать:

- проведению совместной научно-исследовательской работы локального характера в классе, способствуя совершенствованию практики преподавания и обучения;
- вкладу учителя в совершенствование практики преподавания и обучения структурного подразделения и школы в целом;
- использованию и распространению инновационного педагогического опыта в рамках профессионального сетевого сообщества;
- реализации индивидуальной траектории профессионального развития сертифицированного учителя, способствующей подготовке к ресертификации и лидерству в профессиональном развитии.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Назарбаев Н.А. Послание народу Казахстана от 17 января 2014 года «Казахстанский

путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее». Астана, 2014 г. – 9 с.

2. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Третий (базовый) уровень. Третье издание. www.cpm.kz. Назарбаев Интеллектуальные школы. – 2012. 118 с.

3. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 года. Астана, 2010. – 24 с.

4. Барбер М.и Муршед М. Как добиться стабильно высокого качества обучения в школах // Consistently high performance: Lessons from the world's top performing school systems // McKinsey&Company. June 2007. Перевод публикуется в редакции «МакКинзи».

5. Стандарты учителя Уровня 3. / Принципы оценивания учителя. Курсы уровневых программ. Третий (базовый) уровень. Приложение 1, С. 28. Назарбаев Интеллектуальная школа. 2013 г. - 46 с.

6. Принципы оценивания учителя. Курсы уровневых программ. Третий (базовый). Уровень. Назарбаев Интеллектуальная школа. 2013 г. - 46 с.

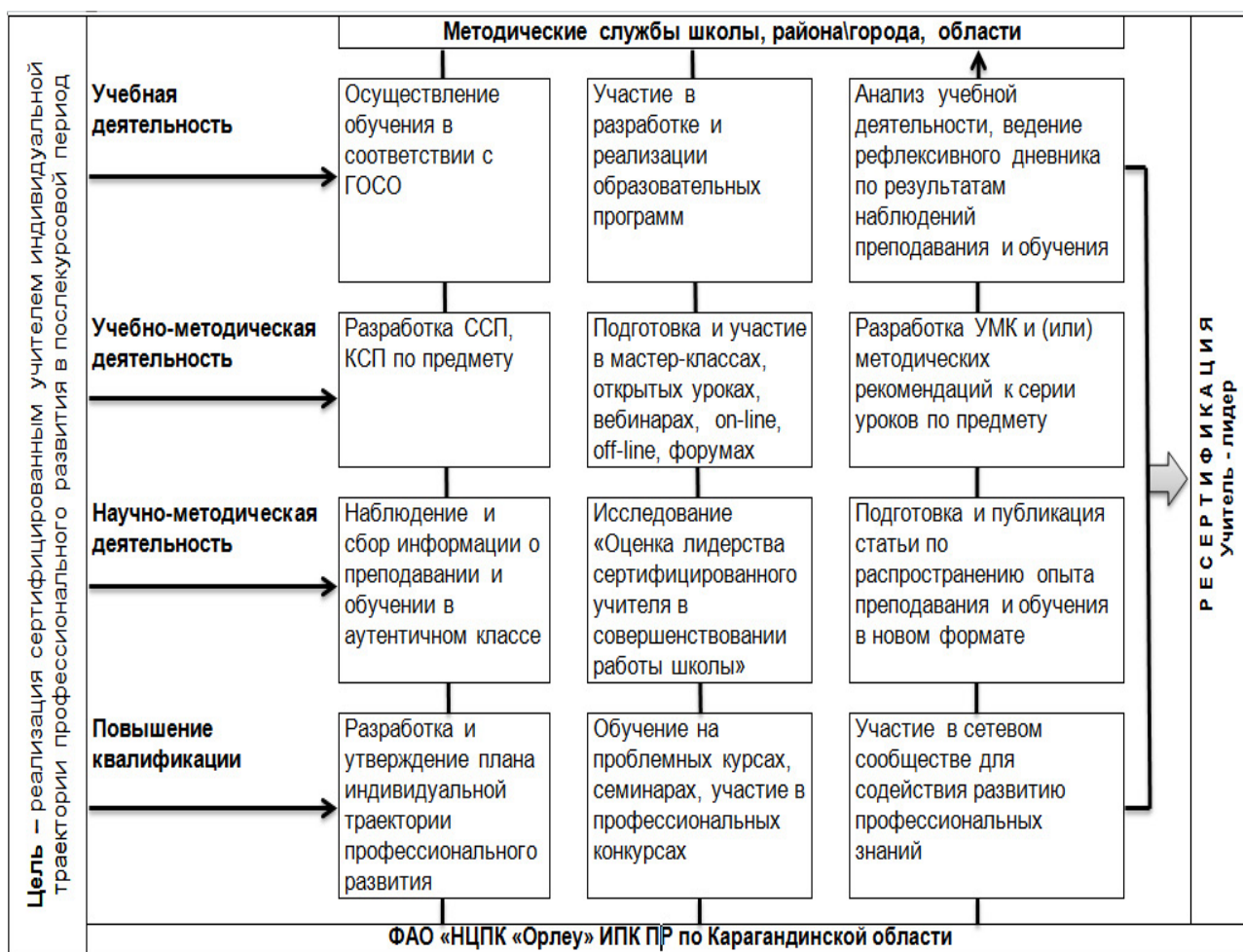

Рисунок 1 – Модель посткурсовой деятельности сертифицированного учителя

ДЕҢГЕЙЛІ КУРСТАР ЖАҒДАЙЫНДА МҰҒАЛІМНІҢ СЫНИ ОЙЛАУЫН ДАМУ ТӘЖІРИБЕСІ

В статье обобщается практический опыт развития критического мышления у педагогов, обучившихся на первом и втором этапах обучения «Лицом к лицу» уровневых курсов повышения квалификации. На основе зарубежных и отечественных концепций автор анализирует результаты обучения педагогов, особенности содержания уровневых курсов по данному вопросу. Описаны методики, стратегии, виды рефлексии, портфолио, направления работы, что помогает педагогу развивать критическое мышление.

In this article generalizes the practical experience development teaching critical thinking for teachers, to learn in a first and a second phase of levels course.

The author analyzes results of teachers, foreign and native ideas, peculiarity of levels courses. Describes methods, strategies, plans of reflection, direction of work and e.t.s., what helps teacher for teaching critical thinking.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *сыни ойлау, сындарлы оқыту, рефлексия, сыни рефлексия, рефлексивті оқыту, рефлексивті есеп*

Қазақстандық мұғалімдердің біліктілігін арттыруға арналған тренерлік курстар менің жылдар бойы қалыптасқан ұстанымыма көптеген өзгерістер әкелді. Ол өзгерістер үш айлық курсқа келген мұғалімдердің кәсіби құндылықтары мен стратегиялық іс-әрекетіне талдау жасап, оны ой елегінен өткізуінен көрініс тапты. Курсқа қатысушы педагог өзгеріспен байланысты өз ойын былайша сабақтайды: «... мен өз ойымды еркін жеткізудемін, өзімнің қателескен тұстарымды әріптестерімнің ой – пікірлері арқылы түзетуді, өзіме сыни көзқарас тұрғысынан қарауды, сын – пікірді дұрыс қабылдап, одан сабақ ала білуге дағдыландым. Мен өзімнің ішкі уәжімнің өзгере бастағынан байқадым. Мен осы өзгеру арқылы қоғамды жақсы жағынан өзгертуге ықпал еткім келеді». Енді біреуі «... мен өз мектебіме барғанда қаншалықты өзгергенімді көрсеткім келеді. Бұрынғы жасап жүрген ескі әрекеттерімізден сөйілгендейміз. Әр деңгейлі оқушылар бәрімізде бар, бірақ олардың бар екенін көрмей жүргендей болыппын. Біздің өзгергеніміз – болашақтың өзгергені деп білемін. Мен ең әуелі өзімнен бастауым керек екеніне көз жеткіздім», - деп түйіндеді.

Көне қытай ғұламасы Конфуцийдің «Маған айтып берсең – ұмытып қаламын, көрсетсең – есіме сақтармын, ал өзіме жасатсаң – үйреніп аламын» деген сөзінің Бағдарламаны жүзеге асырудың қозғаушы күші болып анықталуы кездейсоқ емес деп білемін. Себебі, оқытудың теориялық негіздерін аса танымал сындарлы (конструктивті) тәсіл құрайды. Бұл теория оқушылардың ойлауын дамыту, олардың бұрынғы алған білімдері мен жаңа немесе сыныптағы түрлі дерек көздерінен, мұғалімнен, оқулықтан және алған білімдерімен ағастырыла жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді [1,7-б.].

Сындарлы оқытудың мақсаты – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез-келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. Ендеше, бұл түсінік мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім – біліктілігін

дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді [1, 6-б.]. Ол үшін алдымен мұғалімнің жаңашыл идеяларды қабылдау қабілетін дамыту қажеттігін сезіну аса маңызды. Курсқа келген мұғалімдер «Мен үшін не маңызды?», «Менің нені өзгерткім келеді?», «Мен оны қандай түрде көргім келеді?», «Өзгерістер енгізуім үшін мен не істеуім керек?» керек деген сұрақтарға үнемі жауап іздеу үстінде болды.

Ең маңызды құндылық – тренерлік курстан алған білім мен біліктілікті, қосымша әдебиеттерден алынған білімді, бұрынғы тәжірибенің оңтайлы тұстарын тиімді түрде қолдану, сөйтіп, «сабақты қалайша қызықты етіп өткізуге болады?» деген сұраққа жауап беруге тырысу. Ол үшін мұғалімдердің өзара әрекеттестігіне негізделген оқытудағы келесі жағдайлар міндетті деп саналды:

- сабақта жағымды психологиялық ахуал орнату;
- мұғалімдердің жаңа білімді игеруге деген қызығушылығын ояту;
- олардың жұмысын үнемі сәттілікке бағыттау;
- оқыту үрдісінде бірлескен іс-әрекеттерді қолдану.

Бірінші аптаның бірінші күніндегі өткізген сабақтың барысы мен одан алған әсер есте ұзақ сақталды. Себебі, дәл осы күні «мұғалімдердің бір-бірімен бірлескен жұмысының бірінші сабағын ұйымдастыру сапасы оқудың бұдан әрі қалай жүретініне түбегейлі әсер етеді» деген түйінді идея іске асырылды. Шынында, «Бірінші бетпе-бет» кезеңінің алғашқы күнінен бастап қалыптасқан мұғалімдер арасындағы ынтымақтастық пен түсіністікке негізделген өзара қарым-қатынас кезеңнің соңғы күніне дейін тұрақталып қалды. З.С.Смелкова бұл турасында былай дейді: «Ең бастысы – бірлескен жұмысқа ішкі қажеттілікті (мотивация қалыптастыру), психологиялық жақтырушылықты қамтамасыздандыру, белсенді түрде іздену мен жаңа білімді игеруге бағытталу» [2, 56-б.].

Мұғалім мен оқушылар арасында диалогтік өзара әрекеттестік арқылы сыни тұрғыдан ойлауды дамыту мақсатын көздейтін кезекті сабақта мұғалімдердің назарын шоғырландырып, талқыланатын тақырып бойынша пікірлері мен көзқарастарын анықтау мақсатында «Біз қалайша ойланамыз?» атты өзіл-шыны аралас лирикалық шегініс ұсынылды [2, 67-68-б.]. Лирикалық шегіністегі «Жалпы біз жиі ойланамыз ба?», «Өз өмірімізге байыпты да, байсалды түрде көз тастап, өзімізге өзіміз есеп беріп, басымызға түскеннің бәрін сабырлы түрде ой елегінен өткізіп, сараптаймыз ба? Жоқ, әлде ойымыз күнделікті күйбең тіршіліктен арыла алмай, тек майда-шүйде, бықи-тықи жасап жатқан әрекеттерімізбен байланысты таяз мәселелерге ғана арнала ма? Ал шәкірт сабақта қалай ойланады? Мүмкін, ол тек оқу материалын жаттап, оны қайталаумен айналысатын шығар?» деген сұрақтар топтар арасында қызу талқылау жүргізуге мүмкіндік берді.

Сабақтың осылайша әр мұғалімнің өзіндік ойлау тәжірибесіне талдауын талап ететін сұрақтардан басталуы оларды ойлантып тастады. Сөзге ең алдымен араласқан педагог: «Кезіндегі Сократ пен Аристотельдің еңбектерінде «Ойдан ой туады» деген қорытынды бар. Ұлы Абай «Талап еңбек, терең ой...» деп, ойдың тереңдігіне мән берген. Мен осы ғұламалардың ойлары мен бағдарлама идеялары арасындағы байланысты аңғарып отырмын. Біз, күнделікті өмірде ойлау, ойлану үрдісіне мән бермейміз» деп өзіндік сыни пікір айтты. «Ал шәкірт сабақта қалай ойланады?» деген сұрақты келесі әріптесі былайша сабақтады: «Біз, мұғалімдер, оқушы алдына проблема қойып, оны олардың бірлесіп талқылауына мүмкіндік бермейміз. Керісінше, дұрыс жауапты айта салуға, сөйтіп өзіміз шешіп тастауға дайын тұрамыз. Баланың сыни ойлауын іске қосу үшін мұғалімнің өзінде сыни ойлау дағдысы қалыптасқан болуы керек. Ойлаудың ол дағдысы болмаса, мұғалім оқушының сыни ойлауын дамыта алмайды. Екіншіден, оқушы болсын, мұғалім болсын, кез-келген ақпаратты қабылдаған кезде оның барлығын шынайы деп қабылдай берсе бір жақтылыққа ұрынамыз. Сондықтан, оған күмәнмен қарап, өзіндік пікір қосу қажет деп ойлаймын». Талқылауға қатысқан басқа педагогтер де нұсқаулықтағы теориялық идеяларға сілтеме жасай отырып өз ойларын дамыта түсті.

Сабақ мынадай жаттығуды орындау арқылы жалғасын тапты. «Алдыңыздағы ақ қағазға мидың суретін салыңыз, содан соң стикерге «сыни тұрғыдан ойлай алатын адам не істей алады?» деген сұрақтың жауабын жазып, оны мидың суретіне жапсырыңыз». Мұғалімдер бұл

жаттығуды орындауға ерекше ынтамен кірісті. Тапсырма дайын болған соң «адамның миы мен сыни ойлаудың арасында қандай байланыс бар?» деген сауал қойылды. Мұғалімдердің кейбірі өз жауаптарына нұсқаулықтағы жадыны зерттеу нәтижелерін енгізді. Ал, енді біреуі мидың әр бөлігінің атқаратын қызметін айта келіп, рефлексивті ойлаудың динамикалық үдерісінің басым бөлігі мидың маңдай бөліктерінде өтетіндігін айтты. Бұл жауаптар мұғалімдердің нұсқаулықтағы жадыны түсінудегі соңғы жетістіктерді оңтайлы қолдана алғанын көрсетті.

Педагог «... адам миының 10 пайызы ғана ойлау үрдісіне қатысады екен. Осының өзінен біздің ойлау әрекетіміздің тар шеңберін көруге болады. Ақпарат адамның миы арқылы өтіп, жүрекке барады. Жүрекке жеткен ақпаратпен жұмыс адамның қабілетіне, ұстанымы мен көзқарасына байланысты болады. Барлық ақпарат мида сақтала бермейді...» деген ғылымға негізделген ойларын келтіре сөйледі. Сабақтың осы бөлігі арқылы мұғалімдердің ойлау теориясы, жадымен байланысты бұрынғы білімі мен соңғы жетістіктердің үйлесімділігін қамтамасыз ететін орта құрылды. Мұғалімдер сыни ойлаудың сенім мен құндылықтарды таңдау, қандай да болмасын мәселелер бойынша «сыпайы» түрде күмәндану екенін аңғарғандай болды.

Орындалған тапсырма бойынша жүргізілген кері байланыстың: «Сұрақтардың форматын өзгертумен байланысты жаттығуды орындау барысында не аңғардыңыздар?» деген сұрағына төмендегідей жауаптар алынды: «сұрақ қоюмен байланысты білім көкжиегіміз кеңейді», «мен өзімнің тәжірибеммен байланыстыра отырып, мынаны айтқым келеді: біздің өзіміз сұрақ қоюдың мына форматымен енді ғана жұмыс жасап отырмыз. Біз күнделікті тәжірибеде сұрақтың түбіне терең бойламаймыз. Қарапайым сұрақтармен шектеліп қаламыз», «Біздің тәжірибемізде қадағалау сұрақтары ғана орын алған. Аналитикалық, проблемалық сұрақтар қоймаймыз. Бұл біздің оқыту мен оқу тәжірибеміздегі баланың сыни ойлауына келетін үлкен кедергі», «Біздің оқушыға қойған сұрақтарымызды жүйе жоқ екен. Сұрақтардың ара жігін ажырата алмайды екенбіз», «Нұсқаулық бойынша сұрақтар дайындауда өзіміз де көп ойландық. Оңай болған жоқ», «Алдымызда нұсқаулық (ресурс парағы) болмаса бізге сұрақтар форматын өзгерту қиынға соғар еді», «Бізге жұмыс жасау үшін суреттер өте көп берілді. Біздің алдымызда үлкен, кең ауқымды таңдау болды. Суретті көбірек таңдап, сұрақты да нұсқаулық шеңберінен шығып кетіп, көп қоюға болушы еді. Алайда, біз әлі шеңберден шыға алмай жатырмыз. Екі-үш суретпен шектеліп қалдық. Креативті ойлау жетіспей жатыр», тіпті бір мұғалім «Әріптестер, өзіміз сұрақ қойып, оған жауап бере алатындай суреттерді таңдайық. Ерболат айтқандай күрделі суреттерді таңдаудан қорықтық» деп шынын айтты. «Біз бірлескен жұмыстың арқасында ғана сұрақтар құрастыра алдық. Жалғыз жұмыс істесек, бұл жаттығуды орындай алмайды екенбіз. Әрқайсымыздың сыни ойлауымызға, өзіндік пікір айтуымызға топтық жұмыс көп көмектесті» деп бірлескен жұмыстың маңыздылығын атап өтті.

Сабақтың басында топқа бөлінудің тәсілі ретінде қолданылған Эдвард де Боно әзірлеген «Алты ойлау қалпағы» сабақтың соңында сыни тұрғыдан ойлау мәселесіне алты түрлі шешім айтатын бағалау құралына айналды.

Әріптестерінің ойлау үдерісін басқарып, барлық қалпақтардың бағыттарын бағалап отырған «көк қалпақтың қорытындысы» маңызды болды: «Ақ қалпақ» ақпарат айтты, бірақ факт жоқ. Топ мүшелері жеке-жеке жауап берді. Командалық рух байқалмады. «Қызыл қалпақ» ішкі сезімді маңдайына жапсырып алып, сыртқы формасын ғана көрсетті. Нақты ішкі сезімді тебіреніспен айтудың орнына жеңіл жол таңдапты. «Қара қалпақ» қарсы пікірдің орнына үй тапсырмасын орындамай келген оқушы сияқты сылтау айтты. «Сары қалпақ» бірінші топтың пікірін айтты. Өзіндік логикасы жоқ. Жаңа ештеңе тапқан жоқ.

«Жасыл қалпақ» шығармашылықпен ойлапты. Бірақ бір нәрсені шатастырып алды ма деп ойлаймын. «Оқушылар режиссер болу керек» дейді. Керісінше, мұғалім режиссер болып, оқушыларға актерлік рөл берілу керек» деп өзінің шынайы бағасын берді.

Оқудың екінші кезеңінде (мектептегі тәжірибе) Бағдарламаның негізгі идеялары тәжірибеде іске асырылады. Мұғалімнің өз тәжірибесі туралы сыни тұрғыдан ойлану (рефлексия) дағдыларының, өзін-өзі жетілдіру қабілетінің болуы осы кезеңде жетілдіріле түседі. Мұғалім өзінің оқыту мен оқу тәжірибесіне Бағдарлама идеяларының енгізілуіне талдау

жасайды, жүргізілген рефлексивтік талдау негізінде өзінің портфолиосын толықтырады.

Қорытынды «Бетпе-бет» кезеңінде мұғалім іске асырған оқыту мен оқудағы өзгерістер туралы рефлексивтік есептер жазылады.

Есептерді жазуды бастамас бұрын сыни рефлексия дегеніміз не екенін түсіну үшін мұғалімдерге «Рефлексия» және «сыни рефлексия» - екеуі бір нәрсе ме? деген сұрақ қойылды, жауаптарды тыңдап болған соң «...барлық ойлар сыни рефлексия бола бермейді. Бұл термин әртүрлі жағдайларда әртүрлі адамдар үшін әртүрлі мағынаны білдіреді. Сыни рефлексиядағы «сыниилылық» дегенді «жағымсыз тұстарды бағалау» деп қабылдау дұрыс емес; Лавлок пен басқалар (2004:189) бұл терминді пайдалану «өрескел» деп санайды [3]. Сын тұрғысынан ойлау бізден өз тәжірибеміз бен идеяларымыз туралы ойлануды, содан кейін артқа бір қадам жасап, жетекші сұрақтарды қоя отырып, өз ойымызды қарастыруды талап етеді. Ол бізді өзіміздің өткенімізге бойлап, бүгінгімізді зерделеп қана қоймай, ең бастысы – болашағымыз туралы ойланып, әрекет етуге мәжбүрлейді» деген ғылыми негізделген тұжырымдар ұсынылды.

Сыни ойлаудың бір қасиеті рефлексивтілік екені белгілі. Оқытудың бірінші «бетпе-бет» кезеңінен басталған мұғалімдердің сыни ойлауын дамытумен байланысты үдеріс оқытудың қорытынды «бетпе-бет» кезеңін қамтиды. Бұл кезең бағдарламаны табысты игерудің үш критерийіне сәйкестік деңгейін анықтауды қамтамасыз ететін портфолионы қалыптастырып, оны бағалаумен ерекшеленеді. Портфолио құрамына енетін рефлексивті есептерді жазу мұғалімнен сыни тұрғыдан ойлау дағдыларының болуын талап етеді.

Рефлексивті есептер жазуда мұғалімдердің барлығына тән ортақ қиындықтар анықталды: енгізілген өзгерістерге тиімді болған стратегиялар мен тәсілдерге жалпы және үстіртін сипаттама беру; Бағдарламаның идеяларына сілтемені көп жасау. Барлық мұғалім оқыту мен оқу тәжірибесіне енгізілген өзгерістердің нәтижелі тұстарын ғана жаза берді. Мұғалімдердің басым бөлігі тәжірибеге енгізілген өзгерістердің дәлелдемелері мен мысалдарын ұсынуда сенімсіздік танытты. Сондықтан, оларға оқу нәтижелерін ғана емес, оқу үдерісінің жүргенін растайтын дәлелдер келтіру ұсынылды. Рефлексивті есептер жазуда Саймон Браунхилдың «Рефлексия жасай білу» таныстырылымындағы «қазір ... деп ойлаймын, мен ... екенін байқап, енді мені ... қызықтырады» деген рефлексивті бастамалармен «Не дұрыс болмады? Неліктен? Не онша жақсы шықпады? Неліктен?» деген рефлексивті сілтемелер, есептердің сыниилық сипатын күшейту үшін «Өзіңізден неліктен бұлай болды немесе неліктен ойлағандай болмады деп сұраңыз», «Өзіңізден не жақсы өтті деп сұраңыз - неліктен?», «Не нашар өтті - неліктен?», «Не жақсы да, жаман да болмады, бірақ қызықты және орынды болды - неліктен?», «Балама жолдар туралы ойланыңыз – ненің өтіп кетуі мүмкін және осыны қазір істеу үшін қандай тәсілдерді қолдануға болады?», «Осыған басқалардың көзімен қарап көріңіз (мысалы, балалар көзімен қараса қалай болар еді?)» деген сілтемелер ұсынылды. Бұл құралдар мұғалімді өткен тәжірибеге үстіртін сипаттама беруден рефлексиялық тәжірибе жасау сатысына көтереді. Оған мынадай дәлелдерден үзінді келтіруге болады. «...жылдар бойы қалыптасып қалған тәжірибеге бағдарламаның идеяларын, сындарлы оқыту тәсілін қалай енгізер екенмін, стратегияларды таңдауда қателесуге болмайтын шығар» дей отырып, «...сабақ барысында неге, неліктен? Ал сен не айтар едің? деген сұрақтарға оқушылар неғұрлым терең ойланып жауап беруге ұмтылды. Жұптық, топтық талқылау кезінде өзіне сенімі аздау оқушылардың «бұрынғыдай қате айтып қаламын ба? – деген сенімсіздіктен арылғандарын байқадым. Алғашқы сабақтан-ақ оқушыларымды әлі толық білмейтіндігімді аңғардым, бүгін олар өздерін мүлдем басқа қырынан көрсетті. А оқушының зерттеушілік әңгіме жүргізуге деген ықыласымен, ал С оқушы өз пікірін айту қабілетімен көзге түсті...» деген іс-әрекеттен кейінгі толғаныстар жүреді. Үзінділерден есеп авторының тәжірибеге сипаттама беруден гөрі, өзінің оқыту мен оқу тәжірибесіне жаңа тәсілдерді енгізуге қатысты сыни көзқарасының орын алғанын байқауға болады.

Ван Манен бойынша мұғалімдердің ой-толғаныстары рефлексияның төмендегідей деңгейлеріне бөлінеді:

3 деңгей: терең – сыни рефлексия; 2 деңгей: орташа диалогиялық; 1 деңгей: бастапқы үстіртін – сипаттама

Мұғалімнің өзіндік тәжірибесін жүйелі түрде талдауына негізделген оқыту тәжірибесі оларды рефлексивті практик етеді, яғни деңгейлі курсқа келген мұғалім өткеніне бойлап,

бүгінгісін зерделеп қана қоймай, ең бастысы болашағы туралы ойланып, әрекет етуге мәжбүр болады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

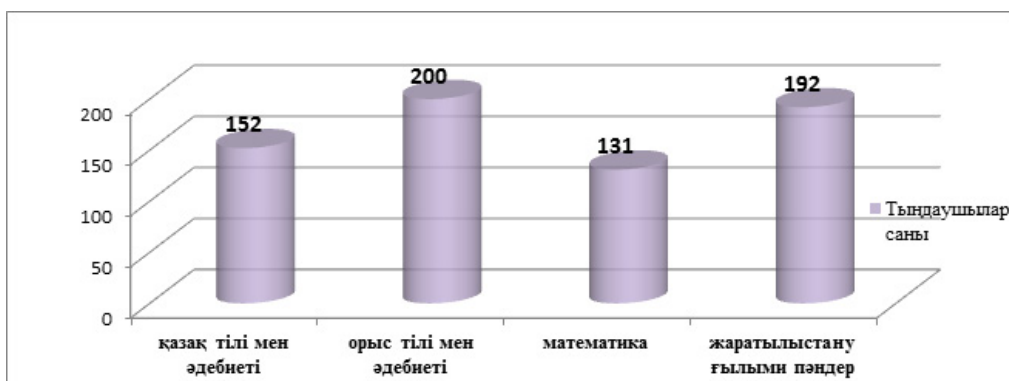
1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. – «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ. – 2012.
2. Әлімов А. Интербелсенді әдістемені ЖОО-жа қолдану мәселелері. – Алматы: Ғылым, 2012.
3. Саймон Браунхил. Сыни рефлексия жасай білу. Екінші «Бетпе-бет» кезеңінің екінші аптасы. – Кембридж университеті Педагогикалық шеберлік орталығы. – 2013.
4. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Үшінші базалық деңгей. – «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ. – 2012.

PISA: КУРСТАР ҚОРЫТЫНДЫСЫ

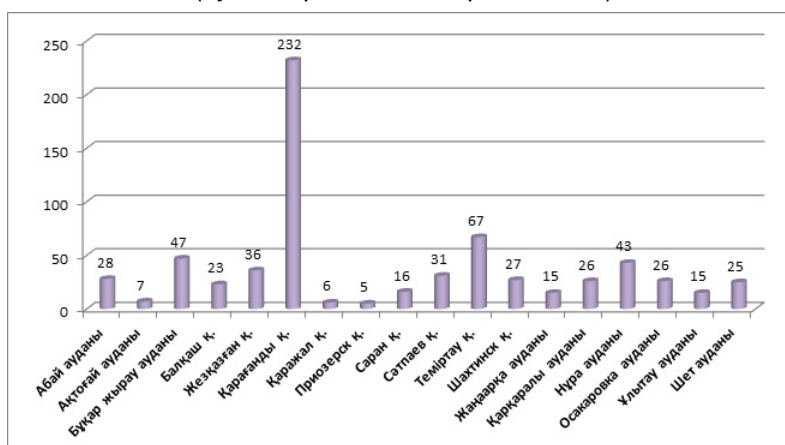
2014 жылдың қыркүйек-қазанында PISA-2015 халықаралық зерттеулері аясында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша Қарағанды облысының 8-9 сыныптарында жұмыс жасайтын 675 мұғалім курстық даярлықтан өтті.

Өткен орны: «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды облысы бойынша филиалы.

Қарағанды облысы бойынша даярлықтан өткен мұғалімдер
(пәндер бойынша)

Қарағанды облысы бойынша даярлықтан өткен мұғалімдер саны
(аудандар мен қалалар бойынша)

Нәтижелері:

- PISA бағдарламасының тапсырмалары оқудың мазмұнымен кірігеді;
- мұғалімдер мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша белсенді стратегияларын қолдануда;
- мектеп оқушылары PISA халықаралық зерттеу тапсырмаларын орындау дағдыларын игеруде.

О СОДЕРЖАНИИ КУРСОВ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ ВТОРОГО (ОСНОВНОГО) УРОВНЯ

Мақала Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың екінші (негізгі) деңгей Бағдарламасының ерекшеліктерімен таныстырады. Коучинг пен менторлық үдерісі арқылы мұғалімдердің тәжірибелік дағдыларын жүзеге асыруды серіктестік және кәсіби әрекеттестік тұрғысынан дамытуды ашып көрсетеді.

The article introduces the features of the “In-service training programme for the pedagogic staff of the Republic of Kazakhstan”, the second (main level) education. It reveals the necessity of development teachers’ skills in the practical implementation of the process of coaching and mentoring, in order to collaborate with colleagues and provide them professional assistance.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Уровневые программы, повышение квалификации, коучинг, менторство*

21 век... Какими навыками должен владеть ученик? Что подлежит изучению учащимися? Каким образом учителя готовят учащихся? На решение этих вопросов, которые так волнуют современных учителей, направлено содержание Программы «Курсы повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан» второго (основного) уровня обучения. Руководство филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области доверило двум тренерам Центра уровневых программ повысить квалификацию на тренерских курсах данной Программы. Это дает нам возможность работать с учителями-лидерами. А это большая ответственность.

В настоящее время в сфере образования общепризнана равная значимость процессов формирования у обучающихся как актуальных знаний, так и соответствующих практических навыков. Принципиальным отличием современных процессов преподавания и обучения является их приоритетность в формировании готовности учащихся к практическому использованию имеющихся знаний, помимо формального владения ими, что в большей степени соответствует сущности навыков, востребованных в 21-м веке [1, с.100]. Учителя, на мой взгляд, должны придавать особое значение не только развитию у учащихся знаний и навыков, но и их личному становлению, формируя навыки обучения тому, как учиться.

Программа второго уровня знакомит учителей с Проектом «Определение и отбор ключевых компетенций», который способствует разработке долгосрочной стратегии ОЭСР по оцениванию ключевых компетенций, в частности, совершенствованию Международной программы по оценке образовательных достижений учащихся (PISA).

Хочу привести некоторые выводы сравнительного анализа инновационной среды обучения, подготовленного ОЭСР, которые представлены в учебном пособии «Руководство для тренера» [1, с.101].

- Учителя нуждаются в разнообразном арсенале стратегий обучения, в предоставлении им возможностей для комбинирования различных педагогических подходов, а так же в знании ответов на один из ключевых вопросов: Каким образом, и при каких ситуациях возможно достижение эффективности использования каждого конкретного метода и стратегии?

- Учителя должны иметь достаточно обстоятельные знания о том, как происходит обучение, об уровне мотивации отдельных учащихся, о переживаемых ими эмоциях и об их жизни за пределами школы.

- Учителя должны уметь сотрудничать не только с коллегами по преподаваемому ими

предмету, но и по другим учебным предметам; с представителями одной организации и ряда других организаций; в рамках сетевых профессиональных сообществ и различных партнерских соглашений, предполагающих активное использование процессов коучинга и менторинга.

- Учителям необходимо непрерывно рефлексировать в ходе своей практики для того, чтобы учиться на своем опыте.

Отмечу, что навыки 21 века использовались на протяжении развития человеческого прогресса, к примеру, критическое мышление.

Новым является то, как отмечено в Руководстве для тренера, что перечисленные навыки значимы за пределами общепедагогического контекста [1, с.101]. В этой связи рекомендуется, чтобы школы были последовательны в обучении критическому мышлению, в решении проблем каждого ученика. Реализация этих изменений должна быть поручена «наиболее опытным и талантливым педагогам, всем заинтересованным сторонам системы образования».

Именно учитель является «стержневой фигурой в совершенствовании деятельности школы и обеспечении успешности обучения учеников» [2, с.110]. Многолетний опыт методической работы со школами позволяет мне констатировать деятельность успешных учителей нашей области по организации образовательного процесса. С целью воздействия на коллег, оказание разносторонней поддержки в развитии практики преподавания и обучения более успешные учителя, вооружившись знаниями и пониманием Программы, реализуют процессы коучинга или менторинга [1, с.102].

Сравним, если Программа третьего уровня направлена на развитие системы профессиональных знаний и пониманий, то Программа второго уровня, в дополнение к данному содержанию, пропагандирует необходимость развития у учителей навыков практической реализации процессов коучинга и менторинга, в целях сотрудничества с коллегами и оказания им профессионального содействия. Программа второго уровня основывается на результатах комплекса научных исследований. Кроме того, представленные категории и подходы основаны на достоверных результатах практического опыта начинающих и более опытных учителей, менторов и коучей.

Мне, как тренеру Программы второго уровня, предстоит работа по подготовке учителей инициаторов, учитывающих знания и особенности мышления каждого ученика, хорошо представляющих цели обучения и критерии успешности урока. Чтобы соответствовать стандарту тренера второго (основного) уровня, я должна знать и понимать ответы на следующие вопросы: почему эффективное сотрудничество с коллегами помогает развивать и улучшать деятельность других; как стимулировать обучающихся для раскрытия их полного потенциала; как планировать инновационные занятия, побуждающие обучающихся к творческому мышлению; как оказать дополнительную помощь при необходимости; как использовать различные методы преподавания для персонализации обучения; как быть наставником обучающихся для совершенствования деятельности и обучения; как убедиться, что обучающиеся вовлечены в процесс обучения и делят ответственность за оценку собственного обучения; как разработать задания «оценивания для обучения», которые используют в качестве инструмента обучения и прогресса, и, наконец, как разрабатывать и продвигать оценивание качества деятельности, как составной части стратегической работы [4, с.62].

Программа второго уровня разработана в рамках двух приоритетных направлений:

Первое – овладение учителями широким спектром знаний, адекватным современным представлением об успешности преподавания и обучения.

Второе – концентрация внимания на взаимосвязанных процессах повышения квалификации учителя и формирование его практики реализации процессов коучинга и менторинга для содействия профессиональному развитию своих коллег [1, с.106].

Для справки:

Коучинг – конфиденциальный, креативный, активный и созидательный процесс взаимодействия коллег, в ходе которого на основе совместного обдумывания существующих практик преподавания, обмена идеями, побуждения со стороны коуча к рефлексивному диалогу, подопечный совершенствует профессиональные знания, имеющиеся навыки и

опыт в целях повышения своей компетентности в отдельных аспектах практики, переходя на качественно иной, более глубокий уровень их понимания, и принятие решений о практической их реализации.

Менторинг – длительный процесс создания доверительных, личностно заинтересованных взаимоотношений между ментором и подопечным, направленный на достижения у последнего существенной динамики в совершенствовании знаний, мышления, эффективности практических действий с целью его профессионального становления, как целостной личности педагога. [1,с.183].

Данные определения дают возможность понять, что «процесс коучинга взаимосвязан с процессом менторинга: коучинг концентрируется на раскрытии профессиональных возможностей в конкретном тематическом контексте, менторинг - на систематической профессиональной поддержке коллег». Обратимся к сопоставительной таблице, представленной в Руководстве для учителя второго уровня [2,с.231] Если процесс менторинга может носить неформальный характер, встречи проводятся по мере необходимости для подопечного, то коучинг имеет структурированный характер, встречи заранее запланированы, причем они краткосрочны и сосредоточены на конкретных вопросах развития. Коучу не обязательно обладать значительным практическим опытом, а ментор, как правило, более опытный и квалифицированный учитель, который может передать опыт и открыть возможности недоступные ранее для менти. В коучинге цель консультирования направлена на достижение конкретных краткосрочных целей. Цель консультирования в менторинге устанавливается подопечным при согласовании и направленности со стороны наставника. Но в тоже время коуч и ментор имеют единую ключевую роль: оказать помощь подопечным в реализации своих возможностей.

Хочу обратить внимание читателей на семь основных принципов, которые являются базой коучинга и менторинга в школах [2,с.233].

1. Коучинг и менторинг являются весьма эффективными способами оказания помощи учителям в их профессиональном развитии и совершенствовании.
2. Компетентно реализуемый процесс менторинга способствует повышению качества практики преподавания и обучения.
3. Коучам и менторам необходимы тренинги в целях их профессионального совершенствования.
4. Совершенствование коуча – ключевая роль ментора.
5. Даже незначительные шаги и динамика преобразования практики преподавания и обучения способствуют существенному изменению ситуации в классе.
6. Отдельные приемы и методы, предложенные в практике преподавания и обучения, могут казаться не значительными, но в системе представляют собой весьма действенную силу, способствующую реализации позитивных перемен.
7. Не существует единственно правильного пути в реализации процесса коучинга.

Программа второго (основного) уровня дает возможность подготовки опытных учителей, имеющих высокий уровень теоретической и практической профессиональной компетентности, к сотрудничеству со своими коллегами в целях совершенствования их практики, посредством процессов коучинга и менторинга. Одной из основных задач является обеспечение успешной практической реализации ключевых идей Программы посредством интеграции их в задачах казахстанской системы образования.

Особую значимость и внимание, на мой взгляд, занимает этап «Практика в школе» в течение 5 недель, который включает реализацию процессов коучинга с коллегами по двум из семи модулей Программы и менторинга в работе с одним из коллег, в целях интеграции ключевых идей семи модулей в его серию последовательных уроков. Учителям предложено планирование и проведение Action research в условиях класса; планирование и выполнение заданий, предназначенных для данного этапа; формирование портфолио. В процессе выполнения заданий предполагается содействие учителям со стороны тренера посредством асинхронного онлайн-форума.

Выпускники курсов по Программе второго уровня должны владеть обстоятельными

знаниями проблем, связанных с индивидуальными потребностями каждого ученика и способностями к консультированию коллег по методике их решения, должны быть готовы оказать помощь другим коллегам, в решении их профессиональных проблем. Задача тренера подготовить такого учителя, чтобы ему можно было «вменить в обязанность реализацию на местах инновационных подходов и методик, после чего руководство школ ожидает быстрых качественных изменений» [1,с.111].

Хорошие менторы имеют

- ценности: профессиональный интерес (стремятся создать культуру, приятную для учителей, с которыми они работают, и проявляют профессиональное взаимное уважение), отзывчивость (ценят и стремятся развивать взаимоотношения с другими коллегами, мудрость (стремятся распознавать потребности учителей и их достоинства, чтобы помочь им полностью реализовать свой потенциал);

- понимание: критическое размышление (способны анализировать процесс обучения, этот анализ осуществляется за счет обширных знаний и понимания процесса обучения), понятия и принципы (понимают принципы партнерства);

- знания: в личном отношении (активно интересуются знаниями своих коллег, опытом и новыми разработками для определения лучшей отправной точки для обучения); в сфере образования (активно занимаются развитием собственной предметной специализации посредством чтения, исследования, профессионального развития в школе и за ее пределами);

- навыки: общение (рассматривают развитие учителей с точки зрения лучших примеров практики преподавания в школе и за ее пределами); обучение (нацелены на прогресс, но достаточно гибки, чтобы учесть достоинства и нужды учителей); управление (управляют процессом обучения и развития учителей, используя целостный подход с привлечением методического объединения, следя в то же время, чтобы учителя стремились и имели возможность сами контролировать процесс своего обучения) [5,с.32].

Хорошие наставники поддерживают учителей и ставят перед ними задачи с использованием широкого спектра методик преподавания и наблюдения, показывают, как необходимо составлять планы, проводить обучение предметному содержанию, работать с классом, наблюдать, оценивать и вести записи. В то же время учителя не должны повторять все действия своих наставников. Напротив, пример наставника должен привлекать своими идеями, которые могут заинтересовать учителей и которыми они могут воспользоваться в своей работе.

По окончании тренерских курсов я и моя коллега поспешили поделиться полученными знаниями на курсах повышения квалификации второго (основного) уровня со своими коллегами и провели серию коучингов «Новые подходы в преподавании и обучении». Тренеры Центра уровневых программ Карагандинского филиала АО «НЦПК «Өрлеу» убеждены, что совместное решение проблемных вопросов, возникающих при проведении учебных занятий, апробирование применения эффективных стратегий обучения, критического мышления и оценивания в учебной аудитории, расширение и обновления ресурсного обеспечения подготовки учителей уровневых курсов даст возможность для качественного обучения, а слушателям – желание действовать.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Руководство для тренера второго (основного) уровня. – АОО «НИШ», 2014.
- 2.Руководство для учителя третьего (базового) уровня. – АОО «НИШ», 2012.
- 3.Руководство для учителя второго (основного) уровня. – АОО «НИШ», 2014.
- 4.Модель оценивания тренера уровневых курсов. – АОО «НИШ», 2013.
- 5.Раздаточные материалы уровневых курсов. – АОО «НИШ», 2014.

СУЛЕЙМЕНОВ М.Б.,
ЕРМАГАНБЕТОВА Ф.А.

МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАМУЫНДАҒЫ ҚИЫНДЫҚТАРДЫ ЖЕҢУГЕ ҚАЛАЙ КӨМЕКТЕСУГЕ БОЛАДЫ?

Актуализируется содержание Уровневых программ, направленных на совершенствование педагогической практики учителей и развитие умений ее оценивать. Определен ряд типичных барьеров педагогов, оказывающих влияние на эффективность и результативность курсовой подготовки. В статье предлагаются пути преодоления барьеров, использование национальных ценностей в организации рефлексивной деятельности в процессе курсовой подготовки.

In article are updated content Level programmes aimed at improving the pedagogical practices of teachers and the development of skills to assess specified an obstacle which meet in professional development of teachers and an elimination way. In the program the main ideas of training and teaching were recommended. Suggests ways of overcoming barriers, the use of national values in the reflexive of the course preparation.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *сындарлы оқыту, сыни ойлау, ұлттық құндылық, оқу дағдылары, рефлексивтік күнделік, рефлексивтік тәжірибе*

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Қазақстан халқына кезекті, дәстүрлі – «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауы білім беру жүйесінің даму жолын саралауға бастама болды. Жолдауда «Орта білім жүйесінде жалпы білім беретін мектептерді Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу керек. Мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін білуге тиіс. Олардың оқыту нәтижесі оқушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игере білуі тиіс» деп көрсетілген [1]. Міне, осылайша жалпы орта білім беру жүйесі үшін түбірімен өзгертуге жаңа бағыт белгіленді. Ендігі жерде мектеп педагогтары бүгінгі жалпы орта білім мазмұны мен технологиясының жаңа мектептің қалыптасуының негізі бола алуы үшін ауқымды ғылыми-әдістемелік ізденістермен еңбек етуі шарт. Мұнда мұғалімдердің сындарлы білім ұсына алуы үшін ең алдымен олардың өз педагогикалық санасы мен көзқарастарын өзгерту қажеттілігі туындады.

Осы орайда Қазақстан Республикасындағы педагогтардың біліктілігін арттырудың Деңгейлік бағдарламасын іске асыру қазақстандық мұғалімдердің қарқынды өзгеріп жатқан өмір жағдайында үздіксіз кәсіби дамуға және жалпы білім беретін мектепте оқыту мен оқуды түбегейлі жаңартуға тамаша мүмкіндік берді.

Бұл бағдарламаның мақсаты – қазақстандық мұғалімдерге өздерінің педагогикалық тәжірибелерін жетілдіру мен бағалауға көмектесу. Бағдарламаның мақсат-міндеттерін жүзеге асыратын негізгі тұлға – мұғалім. Мұғалімдер алдында білім жүйесін заман талабына сай үйлестіре жүргізуге қатысты жаңа талаптар қойылуда. Мұғалімге білім берудің тиімді жолдарын құруда, ол жолды меңгеруде деңгейлік бағдарламалар нақты бағыт-бағдар береді. Деңгейлік курстан өткен мұғалімдер - білім берудің жаңа философиясын тәжірибеге енгізушілер ғана емес, сондай-ақ жаңа әдіснама негізінде білім беру жүйесін дамытуды қамтамасыз етушілер

болып табылады. Бағдарлама мазмұнында қарастырылған жеті модуль идеясын толық мәнді игерген және оны тәжірибесімен нәтижелі ұштастыра алған мұғалім оқушылардың қалай оқу керектігін үйренуін, өзіндік дәлел-уәждерін нанымды жеткізе білуін, ынталы, белсенді, сыни пікір көзқарастарының жүйелі дамуын табысты жүзеге асыра алады және өзінің кәсіби дамуына мүмкіндігі мол [2].

Осы тұрғыда біліктілік арттыру курс бағдарламасының мазмұнын, жеті модуль идеясын, сындарлы оқыту тәсіліне негізделген оқу мен оқыту үрдесіндегі мұғалімдердің көзқарастарын өзгертуде тренерлер тарапынан көп ізденіс пен үлкен еңбекті қажет етеді. Осыған сәйкес, мұғалімдерді оқытып, дайындауда өзімнің іс-тәжірибемді бөліспекпін.

Мұғалімдердің үшінші (базалық) деңгейлік біліктілік арттыру курстарында мұғалімдер оқу мен оқытуға ұстанымдарын, көзқарастарын қалай өзгерте алады? Бұл өзгеріске мұғалімдер қауымы дайын ба? XXI ғасыр - білекке емес - білімге, күшке емес – еп-дағдыға тоқтаған заман. Сондықтан, «21 ғасырда нені оқыту керек?» және «21 ғасыр оқушысын мұғалім қалай оқытады?» Осындай өзекті мәселелерді қарастыра отырып, біліктілікті арттыру курстарында мұғалімдердің оқуындағы бірнеше қиындықтар айқындалды.

Олар:

- мұғалімдердің кәсіби дамуында өзіндік оқуға, жетілдіруге дайындықсыздығы;
- сын тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптаспауы;
- өзінің кәсіби әлеуетіне сенімсіздігі;
- ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану сауаттылығының төмендігі;
- оқу мен оқыту үдерісін тұлғаға бағыттауда педагогикалық білімнің жеткіліксіздігі.

Курсты өткізу барысындағы тренингтерде мұғалімдердің оқудағы әрекетін бақылау арқылы келесі себептері анықталды:

1. Мұғалімдер өздерінің мазмұндық, пәндік білім арнасынан шыға алмауы, өзінің оқу мен оқытуды өзгерту іс-әрекетіне бейімделе алмауы.

2. Бағдарлама мазмұнында ұсынылған жеті модульдің түйінді идеяларын өзінің оқу мен оқыту тәжірибесіне табысты ендіруде кәсіби әлеуетіне сенімсіздігі.

3. Мектептегі тәжірибе, «II Бетпе-бет» кезіндегі рефлексивті талдаулар, есептер жазуда өзінің іс-әрекетіне сыни тұрғыдан ойлау дағдыларының қалыптаспауы. Сондай-ақ, барынша қиындық туғызатыны – оқыту тәжірибесіне Бағдарлама идеяларын енгізуге қатысты тізбектелген сабақтар топтамасын орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлау. Сабақты жоспарлау барысында мақсат қою, әдістер мен формаларды ажырату, тереңдетілген немесе кеңейтілген тапсырмалар құру сияқты мәселелерді шешуде құзырлық танытпауы.

4. Оқыту мен оқуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдануда технологиялық, педагогикалық және мазмұндық өзара кіріктіруде технологиялық білімнің жеткіліксіздігі. «II Бетпе-бет» кезеңінде портфолио таныстырылымдарын дайындауда Microsoft Office компьютерлік бағдарламаларын білмеуі. Қашықтықтан оқыту кезеңінде «Желілік қоғамдастық» арқылы білім беру порталында байланыс орнатуда интернет желілерін пайдалана алмауы немесе жергілікті жерде кең жолақты интернет желілеріне қосылуға мүмкіндіктің болмауы.

Осындай мұғалімдердің кәсіби дамуындағы қиындықтарды жеңуге қалай көмектесуге болды? деген өзекті сауал, барлық тренерлер қауымын ойландыратыны анық. Осындай курсалды дайындықтан, іріктеуден, психологиялық дайындықтан өтпеген мұғалімдерді «құзырлы мұғалім» етіп дайындау тренерлер үшін, яғни аталған қиындықтар – қарсы күш болып табылады.

Қарсы күшті еңсеруде мен не істедім? Қалай еңсердім?

Бағдарламадағы зерттеушілердің ұсынған идеяларын мағынасын танып, түйсіну үшін топтағы мұғалімдерге келесі кестені толтыру ұсынылады.

Негізгі ой-түйін	Автор	Негізгі ойдың құндылығы	Балалар қалай оқиды?	Орта мерзімді, қысқа мерзімді сабақ жоспарларында қолдану
«Оқушы үні»	Джин Раддок	- Оқушының оқумен оқыту туралы пікірін ескеру. - Оқушылармен ашық және қауіпсіз диалог құру.	- Өзгелердің өздерін құрметтейтіндігін, оларды тыңдап, пікірмен санасу. - Өзіндік білім алуын бақылау. - Бірлесіп талқылауға болатын сұрақтар ауқымын анықтау. - Оқуды қалай жақсартуға болатыны туралы сенімді нығайту. - Мектеп пен оқуға деген жағымды қарым-қатынас қалыптастыру.	Қазақстан тарихы пәні. Сабақ тақырыбы: Ұлы Жібек жолы және оның тарихи маңызы Сабақтағы негізгі ой-түйін: Ашық және қауіпсіз диалог құру арқылы оқушылардың тарихи дәлелдердің себеп-салдарын, олардың арасындағы байланысты талдау, интерпретациялау дағдыларын дамыту. - Қызығушылықты оятуда (түстер арқылы топқа бөлу, Адамның сөздер). - Мағынаны тануда «Құрылымдалған шолу» ББҮ кестесі, «Ойлан жұптас-бөліс». - Рефлексияда «Күбизм», «Екі жұлдыз бір тілек».

Осы топтық кестені толтыруда мұғалімдер Бағдарлама мазмұнындағы жеті модульдің түйінді идеяларын өз сабақтарында ықпалдастыруда өзіндік ұстаным мен көзқарас, шешім, іс-әрекетке шыға білді.

Сонымен қатар, оқытудың «Бірінші бетпе-бет» кезеңінде келесі рефлексивтік журналдағы сұрақтары бойынша әр сабақтан кейінгі өз ойларын жазды. Бұл да мұғалімдердің Бағдарламаның және жеті модуль идеясын тереңірек түсінуіне мүмкіндік берді.

Рефлексивтік журнал үлгісі

Осы орайда зерттеушілердің идеяларын өзіміздің ұлттық құндылықтарға бағыттауда қазақ әдебиеттердегі шығармалардан, ондағы идеялардың арасындағы үндестікті талдауды ұсындым. Мысалы, Оралхан Бөкей шығармаларының негізгі

Бірінші күн	
Сабақ тақырыбы	Кері байланыс Бүгін мен (біз) білдік (және), себебі... Бүгін мен үйрендім Бүгін мен түсіндім, себебі.... Мен бүгін түсінемін, себебі... Мен қалаймын... Мен жасай аламын... Ертең мен жасаймын... Мен жасауым керек...

Екінші күн	
Сабақ тақырыбы	Кері байланыс Бүгін мен (біз) білдік (және), себебі... Бүгін мен үйрендім Бүгін мен түсіндім, себебі.... Мен бүгін түсінемін, себебі... Мен қалаймын... Мен жасай аламын... Ертең мен жасаймын... Мен жасауым керек...

идеялары адамның мінез-құлық, ішкі жан дүниесі бойынша тереңінен қалам тербеген қаламгер. Сондай шығармаларының бірі – «Сайтан көпір». Осы хикаяттың негізгі идеясы адамның ішкі өз үніменен арпалысуы баяндалады. Яғни, екі сайдың арасындағы көпірден өтердегі ішкі үніне мән бермеген Аспан қарттың сыртқы дауысты тыңдауы, ол дауыс жаңғырыққа айналып, жаңғырықтан қар көшкінінің жүруі, қар көшкінінің астында қалып, екі аяғын үсітіп, өмір бойы кемтар болып қалуы сипатталады [3]. Осы арадаға үндестік – оқушы үні мен шығармадағы адамның ішкі дауысы. Баланың пікірімен санаспау, құрметтемеу, көңіл-күйіне мән бермеу сияқты кейбір жайттар, оларды жасқаншақ, тұйық, өзін-өзіне сенімсіз болып өсуіне әкеліп соғады. Ондай балалар сыныптан тыс орталарда бейімделе алмай, біреудің айтқанына еріп, сәтсіз жағдайларға ұрынуы орын алуда.

Келесі кезекте мұғалімдерге рефлексивті талдаулар, есептер жазуда өзінің рефлексивті тәжірибесін дамыту жоспарланды. Осыған орай «іс-әрекеттегі толғаныс», «іс-әрекет барысындағы толғаныс», «іс-әрекеттен кейінгі толғаныс» деген ұғымға сәйкес, мектеп тәжірибесіндегі тізбектелген сабақтар топтамасы бойынша әр сабақтан кейін, мұғалімдерге келесі тәртіп бойынша рефлексивтік күнделік жазу ұсынылады.

- Сабақ қалай өтті?
- Сабаққа таңдалған стратегия сәтті болды ма? Егер иә немесе жоқ, не себептен?
- Оны тиімді етіп жасау үшін, сабақты қалай құрылымдау керек еді?
- Егер сабақты қайтадан өткізу керек болса, мен нені өзгертер едім?
- Сабақта оқушылар бірдеңе үйренді ме? Егер үйренсе, ненің көмегі болды? Егер үйренбесе, онда қандай себеп бар?
- Келесіде жасаймын..... және т.б.

Әрине, оқыту мен тәрбиелеу егіз ұғым. Оны бір-бірінен бөліп қарауға болмайды. Тәрбиенің өзі күнделікті сабақтың әрбір кезінде-ақ оқушы бойына сіңе бастайды. Осы орайда М. Жұмабаевтың «Әркім өз жолын тауып кететіндей бала тәрбиесі жеңіл нәрсе ме? Жоқ. «Бала тәрбиесі – өнер, жеке бір ғылым иесі болуды тілейтін өнер», - деген ұлы сөзі ойға оралады. Осыдан түйгенім, мұғалімнің оқыту мен оқудағы ұстанымдарын, көзқарастарын өзгертуде қазақ әдебиетіндегі озық үлгілерден, ұлттық салт-дәстүрлерімізден мысалдарды мұғалімдердің біліктілікті арттыру курстарында енгізе отырып, қолданысқа ие болса, қазіргі уақыттағы оқыту мен тәрбиелеу табысты болмақ деп, ойлаймыз.

Қорытындылай келгенде, деңгейлік (базалық) біліктілік арттыру курстарында мұғалімнің кәсіби дамуына көмектесуде келесілерге баса назар аударуға ұсыныс жасаймыз:

1. Мұғалімдердің оқудағы кедергілерін анықтауда әдіс-тәсілдерді (сауалнамалар, әңгімелесу, кеңес беру, бірлескен іс-әрекетке тарту) пайдалану.

2. Мұғалімдердің өздерінің кәсіби әлеуетіне деген сенімділігін нығайтуда сертификатталған мұғалімдердің өткізген сабақтарынан видеосюжеттерді көрсету, талқылау, кері байланыс орнату.

3. Жергілікте аймақтардағы Назарбаев зияткерлік мектептерімен ынтымақтастық орната отырып, олардың оқыту мен оқу тәжірибесімен таныстыру.

4. Мұғалімнің курстан кейінгі кәсіби дамуына қолдау көрсету (жеке даму маршрут картасын дайындау, эсселер байқауларын ұйымдастыру, жергілікті жерлерде әдістемелік десанттарды жоспарлау, шеберлік сағаттар, ашық сабақтар өткізу).

Қорытындылай келе, деңгейлік біліктілікті арттыру курстары – мұғалімнің кәсіби әлеуетін арттыруға, рефлексивтік практик мұғалім ретінде сыни ойлай алуға, педагогикалық тәжірибелерін жетілдіруге ықпалы зор. «Мен еш уақытта өз оқушыларыма еш нәрсе үйретпеймін, тек қана олардың оқуы үшін жағдай жасаймын» деген Альберт Эйнштейннің сөзін әрбір ұстаз жадында ұстаса, Қазақстанның білім беру саласы сөзсіз жаңа сатыға көтеріліп, алға қадам басатынына сенімдіміз.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ». – 2014 жыл 17 қаңтар.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. – «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
3. Бөкей О. Таңдамалы шығармалар жинағы. Алматы: «Жазушы» баспасы, 2011.

ҮЗДІК ПСИХОЛОГТАР – ҚАЙДА? ҚАРАҒАНДЫДА!

2014 жылдың 20-21 қарашасында «Жылдың үздік психологы» Республикалық байқауында (Алматы қаласында өткен) Қарағанды облысының психологтар командасы аймақты өте жоғары дәрежеде көрсете білді.

Байқау дарынды, шығармашылықпен жұмыс істейтін психологтарды анықтау, көтермелеу мен қолдау көрсету мақсатында Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігімен және «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ өткізді.

Республикалық байқауда Қарағанды облысының командасы алынған жүлделі орындар саны бойынша көшбасшы болды:

- «Мектепке дейінгі білім» санатында, Қарағанды қаласы «Тілек балабақшасы» КМҚК педагог-психологы – Туkenова Бакытжан Жанбырбайқызы I дәрежелі дипломымен марапатталды.
- «Техникалық және кәсіби білім беру» санатында, Қарағанды қаласы «Экономика, бизнес және құқық» колледжінің педагог-психологы – Станкевская Елена Ивановна II дәрежелі дипломымен марапатталды.
- «Орта білім беру» санатында, Балқаш қаласы №10 НОМ-нің педагог-психологы – Ледовская Татьяна Владимировна «Шебер психолог» номинациясындағы жеңімпазы атанды.
- Қосымша білім беру санатында, Қарағанды қаласы «Балалар мен жасөспірімдер сарайы» КМҚК педагог-психологы – Ким Елена Олеговна «Креативті психолог» номинациясындағы жеңімпазы атанды.

Байқау нәтижесі біздің психологтардың кәсіби құзыреттілігінің жоғары деңгейін көрсете білді және бұл «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директоры Муканова Саулеш Димкешевнаның басшылығымен филиал ұжымының жүйеленген жұмысы арқасында мүмкін болды.

ЛУЧШИЕ ПСИХОЛОГИ – ГДЕ? В КАРАГАНДЕ!

20-21 ноября 2014 года команда психологов Карагандинской области достойно представила регион на Республиканском конкурсе «Лучший психолог года» (г. Алматы).

Конкурс проведен Министерством образования и науки Республики Казахстан и акционерным обществом «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» с целью выявления, поддержки и поощрения талантливых, творчески работающих психологов.

На Республиканском конкурсе команда Карагандинской области стала лидером по количеству занятых призовых мест:

- Диплом I степени – Туkenова Бакытжан Жанбырбайқызы, педагог-психолог КГКП «Детский сад «Тілек» г. Караганды (в категории «Дошкольное образование»).
- Диплом II степени – Станкевская Елена Ивановна, педагог-психолог колледжа «Экономики, бизнеса и права» г. Караганды (в категории «Техническое и профессиональное образование»).
- Победа в номинации «Психолог-мастер» – Ледовская Татьяна Владимировна, педагог-психолог ОСШ №10 г. Балхаша (в категории «Среднее образование»).
- Победа в номинации «Креативный психолог» – Ким Елена Олеговна, педагог-психолог КГКП «Дворец детей и юношества» г. Караганды (в категории «Дополнительное образование»).

Результаты конкурса продемонстрировали высокий уровень профессиональных компетенций наших психологов и стали возможными благодаря слаженной работе коллектива Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области под руководством директора Мукановой Саулеш Димкешевны.

РАЗВИТИЕ РЕФЛЕКСИВНЫХ НАВЫКОВ УЧИТЕЛЕЙ НА КУРСАХ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ: ИЗ ОПЫТА ТРЕНЕРА

Мұғалімнің рефлексивтік қабілеті кәсіпқойлығының жоғары деңгейін анықтайтын маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Деңгейлік бағдарлама бойынша біліктілікті арттыру курстары үдерісінде мұғалімдердің рефлексивті ойлау дағдыларын дамытуға арналған ресурстар мен амал-тәсілдер талданады, рефлексивтік іс-әрекетінің тиімділігі белгіленеді. Осыған байланысты тренердің жеке тәжірибесі ұсынылады.

Ability to a reflection is considered as an important component of high level of professionalism of the teacher. In the article are analyzed the resources, approaches in activity of the trainer on development of reflexive thinking of listeners within advanced training courses according to the-level program. Discusses the coach's experience in the development of teachers' reflective skills during the "In-service training programme for the pedagogic staff.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: критическое мышление, рефлексия, рефлексивный практик, рефлексивное мышление.

Одной из задач курсов повышения квалификации нового формата является обеспечение успешной практической реализации концептуальных основ Уровневой Программы и демонстрация учителями сформированности рефлексивных навыков. В процессе обучения учителю необходимо овладеть навыками рефлексивного мышления о собственном преподавании и способности к самосовершенствованию [1, с.46].

От учителя ожидают новых подходов в преподавании и обучении. Он должен предоставлять возможность ученикам размышлять над своими знаниями и убеждениями, задавать соответствующие вопросы, пополнять объем знаний, подвергать сомнению свои предположения и стремиться расширять и углублять представления о мироустройстве учеником [2, с.112]. А это предполагает высокий уровень профессионализма учителя, важным компонентом которого является его способность к рефлексии.

Как помочь учителю в реализации такой деятельности?

Не секрет, что развитие рефлексивных умений, формирование педагогической рефлексии на протяжении многих десятилетий является одной из основных задач программ подготовки и переподготовки педагогов.

Какие навыки необходимо развивать учителю? Рефлексивный, думающий учитель ориентируется не только на программные требования, подбирая материал к уроку, но оценивает его содержание как бы глазами своего ученика, предвосхищая его отношение к преподаваемому содержанию, предугадывая трудности его усвоения, возможные неудачи и ошибки в учении [3, с.70].

В своем труде «Как мы мыслим», Дж.Дьюи определяет рефлексивное мышление как «активное, настойчивое и внимательное рассмотрение какого то ни было мнения или предполагаемой формы знания при свете оснований, на которых оно покоится, и анализ дальнейших выводов, к которым оно приводит».

Значение рефлексии в работе учителя действительно велико и многообразно. Рефлексивные процессы «буквально пронизывают всю профессиональную деятельность учителя», проявляясь и в ситуации непосредственного взаимодействия с учениками, и в

процессе проектирования и конструирования их учебной деятельности, и на этапе самоанализа и самооценки собственной деятельности, самого себя как ее субъекта [3, с.73].

Поэтому идея Уровневой программы о «рефлексивной практике» воспринимается как необходимость внесения изменения в практику учителя. Но в то же время, практика показывает, что хотя для педагогов термин «рефлексия» известен, но не до конца понятен.

Что же подразумевается под термином «рефлексия»? Понятие "рефлексия" (от латинского reflexio – «обращение назад»), первоначально возникло в философии и означало процесс размышления человека обо всем происходящем в его собственном сознании» (Философский энциклопедический словарь, 1983).

«Рефлексия – как способность человека к самоанализу, осмыслению и переосмыслению своих предметно-социальных отношений с окружающим миром и представляет собой необходимую составную часть развитого интеллекта [3, с. 90].

В диаграмме Джона Ковэна рефлексия предполагается для действия, во время действия и после.

38 On Becoming an Innovative University Teacher

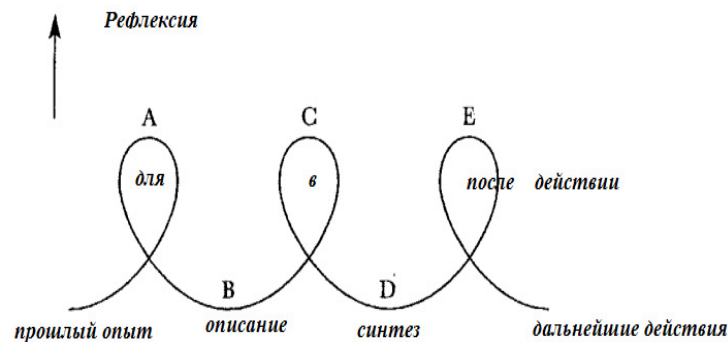

Figure 4.2 The Cowan diagram

Согласно идеям Программы, в процессе обучения, учителя должны овладеть знанием и пониманием ключевых ее идей, применить в практике и демонстрировать рефлексивные навыки о внедрении их в аутентичных классах. Поэтому задача тренера заключается в оказание помощи для достижения данной деятельности.

Какие качества необходимо развивать учителю, чтобы научиться рефлексировать? Какие ресурсы могут помочь учителю? Какие подходы помогут развить рефлексивное мышление учителя? Как тренеру способствовать развитию рефлексивного мышления своих слушателей?

Для первоначального представления о том, что знают педагоги о рефлексии, как применяют на практике, учителям было предложено ответить на вопросы анкеты «Ваше понимание рефлексии». Результаты анкетирования позволили увидеть реальную ситуацию. Их понимание можно было разделить на три группы:

- рефлексия – это самоанализ своей деятельности;
- рефлексия – это новый подход в обучении;
- рефлексия – это стратегии для анализа

Анализ ответов слушателей четырех потоков на вопросы анкетирования «Как часто вы используете рефлексии на своих уроках?» показал, что учителя акцентируют свое внимание на том, что это, в большей степени связано с заключительной частью урока. А содержание ее направлено на выявление эмоционального восприятия учениками процесса обучения.

Для получения обратной связи на курсах было предложено педагогам ответить на вопросы анкеты: «Что способствовало развитию рефлексивных навыков в ходе Вашего обучения?». Ценность ее была в том, что результаты опроса помогли узнать, что способствует развитию рефлексивных навыков слушателей для внесения изменений в свою практику.

Ниже приводятся результаты опроса, проведенного среди слушателей четырех потоков (2012-2013 гг.).

	% влияния
1 этап	
Использование критериев для оценивания групповой работы	55
Итоговый рефлексивный самоанализ по содержанию модуля	60
Использования активных методов для ежедневной рефлексии	80
Постановка вопросов	90
Написание эссе- размышлении	100
Записи в рефлексивном дневнике	40
Практика в школе	
Использование на уроках рефлексии настроения	80
Использование на уроках рефлексии деятельности для осмысления способов и приемов работы с учебным материалом, поиска наиболее рациональных.	90
Использование на уроках рефлексии содержания предмета для выявления уровня осознания содержания пройденного.	100
2 этап	
Взаимооценивание и самооценивание рефлексивных отчетов, презентации на основе рубрикаторов	70
Групповая презентация заданий, выполненных в период практики	100
Использование рубрикаторов для написания отчетов	70
Письменная обратная связь тренера	100
Другое	Постоянная обратная связь с тренером, коллаборативная среда, отзывы коллег, мастер-классы иностранных специалистов

Изучая результаты опроса об использовании итогового рефлексивного самоанализа по содержанию модуля, можно сделать вывод, что подбор стратегии для рефлексии содержания изученного материала на первом этапе «Лицом к лицу» (работа с «Руководством для учителя») оказался полезным. В ходе тренинга учителя не пересказывали содержание, а размышляли над прочитанным, интерпретировали, задавали друг другу вопросы более «высокого порядка». Лист «Итоговый рефлексивный самоанализ» [4] включал следующие вопросы:

- 1.Что нового для себя я открыл, изучив материалы этой главы?
- 2.Какая идея или мысль произвела на меня наибольшее впечатление? Почему?
- 3.С какими идеями я не могу согласиться? Почему?
- 4.Какой вывод для себя я могу сделать?
- 5.Какие из мыслей или материалов мне могут в совершенствовании моей практики?
- 6.В чем преимущества данного подхода?

Рефлексивный анализ помог учителям в составлении представления о новых идеях в преподавании и обучении.

Написание эссе помогло также в развитии рефлексивных навыков учителей, как самостоятельного мышления и письменного изложения собственных мыслей. В помощь были предложены несколько пунктов для записи в дневник:

- Что я узнал (а)?
- Что я делал (а)?
- Как я это делал(а)? Эмоции: что мне понравилось/не понравилось или какие чувства я испытывал
- Что я понял(а)? что полезного я узнал (а)?
- Чему я научился (ась)?
- Что я хотел(а) бы изменить?

Ответы на все предложенные выше пункты позволили слушателям, по утверждению Флейвелла, познать себя в качестве ученика, осознать своих сильные и слабые стороны, понять, что им нравится и что не нравится, а также уметь устанавливать личные цели. По мере осознания своего обучения, учителя могли выявить то, что они понимают, что для них становится ценным в процессе рефлексии.

Данная деятельность способствовала формулировке мысли, структурированию информации, использованию основных понятий, выделению причинно-следственных связей, аргументированию своих выводов.

Одним из эффективных подходов в развитии рефлексивных навыков учителей является рефлексивный дневник

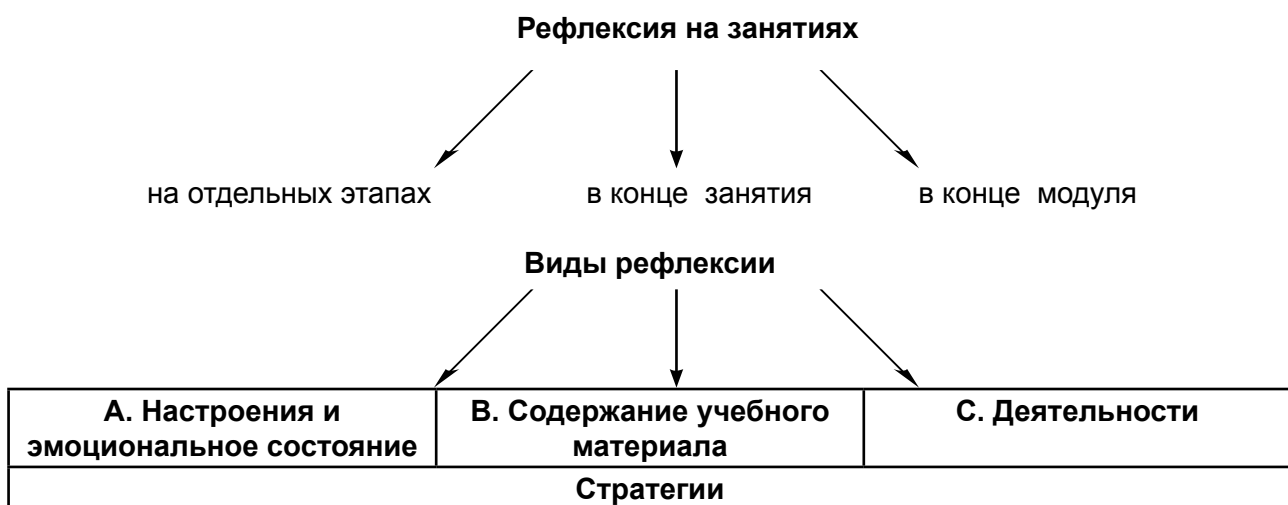
Ведение учителями рефлексивных дневников способствовало размышлению над процессом обучения. Записи в дневниках помогали им оценить собственное обучение на первом и втором этапах, а в период практики устанавливать обратную связь с учениками. Ведение слушателями письменных дневников рассматривался как способ размышления над процессом обучения. В конце каждого дня на занятиях, несколько минут отводилось на то, чтобы сделать запись в дневнике. Ежедневная рефлексия учителями своей деятельности, осмысление своего обучения на первом этапе способствовало размышлению об идеях Программы, рефлексировать свою практику, а на завершающем этапе помогло им при написании рефлексивных отчетов и подготовке презентации.

Анализируя результаты опроса о практике в школе, можно сказать, что учителя проводили также рефлексии в ходе уроков. На форуме учителя также обсуждали содержание уроков и рефлексировали о том, что получилось и не получилось.

В чем ценность рефлексии на занятиях тренера?

Рефлексия на занятиях – это совместная деятельность тренера и слушателей, позволяющая совершенствовать учебный процесс, ориентируясь на личность каждого. Одна из задач рефлексии – выяснить, что же на самом деле происходило на занятии. Как показывает практика, осуществлять рефлексии можно по-разному. Это элементы рефлексии на отдельных этапах занятия, рефлексия в конце занятия, модуля. Систематизируя материал о видах рефлексии, использованных на занятиях, можно сделать вывод, что в преподавании были использованы следующие виды рефлексии и стратегии:

- 1) рефлексия настроения и эмоционального состояния;
- 2) рефлексия содержания учебного материала;
- 3) рефлексия деятельности.

1.Смайлики 2. Прием с различными цветовыми изображениями: а) «Букет настроения» б) «Дерево чувств» 3.Эмоционально-художественная рефлексия: а) изображение своего настроения б) выставка рисунков 4. Оценка эмоционального состояния.	1.Незаконченное предложение 2.«Трехминутное эссе» 3.«Плюс-минус-интересно» 4.«Венн-диаграмма» 5.Таблица ЗХУ» 6.«Воздушный шар» 7.«Фишбоун» 8.«Светофор»	1. Самооценка 2. Рефлексивный дневник 3. Эссе 4. Размышления
---	---	--

Таким образом, развитию рефлексивных навыков учителей могут способствовать различные подходы. Их выбор зависит от стиля работы, навыков тренера, потребностей слушателей.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Программа курсов повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ РК. Третий базовый уровень. Третье издание. – АОО «НИШ» ЦПМ. – Астана. – 2012.
- 2.Руководство для учителя Третий базовый уровень. Третье издание. – АОО «НИШ» ЦПМ. – Астана. – 2012.
- 3.Кулюткин Ю. Н., Сухобская Г.С. Личность: внутренний мир и самореализация. – СПб.: Изд-во «Тускарора», 1996.
- 4.Бизяева А.А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия. – Псков: ПГПИ им.М.С.Кирова, 2004.
- 5.Шакиров Р. Х., Буркитова А., Дудкина О. Оценивание учебных достижений учащихся. Методическое руководство. – Бишкек, 2012.
- 6.Холодная М.А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. – СПб.: Питер, 2002.

Ой үзгі

Әлем маған сенім артқан ғылымда,
Мен өзгерем заманнан көш қалам ба?
Күллі әлемді бас идірген мұғалім
Өзгерусіз қала ма екен ғаламда?
Мен өзгерем өзгеруге тиіспін,
Мақсат қойып өзгеруге тырыстым.
Ұстаным мен шешімді нақтылап
Жүргегіме ізгі нұрмен қабылдап,
Өзгеруге жан-дүниеммен кірістім,
...Мен өзгерем өзгеуге тиіспін
Өзгеруім үшін де
Керек екен маған да
Өркениетті ғаламда
Көшбашылық, батылдық
Керек екен санаға
Сол себепті әріптесім
Өзгеруің керек екен саған да...

ГҮЛЖАН СУРАУБАЙҚЫЗЫ

«Ростовка жалпы білім беру орта мектебі» КММ,
қазақ тілі әдебиеті пәні мұғалімі

**«АУЫЛДЫҚ ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕП: 2014 - ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫ»
ОБЛЫСТЫҚ ҚАШЫҚТАН ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН БАЙҚАУДЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ**

2014 жылдың 14 қазаннан 25 қараша аралығында «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА институты «Ауылдық шағын жинақты мектеп: 2014 - даму стратегиясы» облыстық қашықтан ұйымдастырылған байқау өткізді.

Байқаудың мақсаты – мұғалімнің кәсіптік мәртебесін арттыруда, білім беру мазмұнының жаңару контекстінде Қарағанды облысының ауылдық мектептердің инновациялық тәжірибелерін тарату, жалпылау және анықтау.

Байқауға Абай, Бұқар жырау, Жаңаарқа, Қарқаралы, Нұра, Осакаровка, Ұлытау, Шет аудандары бойынша 19 мектептер қатысты.

Әділ қазылар алқасының жұмыстарының қорытындысы бойынша 6 мектеп дипломдармен марапатталды:

Білім беру ұйымдарының атауы	Жаңалықтың атауы	Жаңалық авторлары Тегі, аты, әкесінің аты
I дәрежелі диплом		
Шет ауданы «Қызылқой орта мектебі» КММ	«Lesson Study-баға мен сапаның тең дәрежеде ескерілген ұтымды тәсілі»	Смаилова С.Қ. Кусаинова С.Р. Рамазанова М.М. Алимулова Ж.К. Ахметжан Р.З.
II дәрежелі диплом		
Абай ауданы «Ақбастау орта мектебі» КММ	1.«Математика пәнінде үш өлшемде оқыту технологиясын қолданудың мүмкіндігі» 2.«Организация проектной деятельности в малакомплектной школе» 3.«Метод составления и решения разноуровневых математических, расчетных задач по химии с помощью заданного алгоритма» 4.«Роль творческих, интегрированных заданий в развитии познавательного интереса учащихся на уроках биологии и химии в школе с общественно-гуманитарным направлением»	Мизамхан А. Дружинина Е.И.
Осакаровка ауданы Николаевка ауылы «№10 орта мектебі» КММ	«План развития школы КГУ «СОШ № 10 с. Николаевка» Акимата Осакаровского района Карагандинской области»	Бажбанова В.Г.
III дәрежелі диплом		
Жаңаарқа ауданы «Ақтау орта мектебі» КММ	«Мектеп телеарнасын сабақ үрдісінде қолдану»	Арунов М.А.
Ұлытау ауданы Байқоңыр ауылы «№17 орта мектебі» КММ	1.«ШЖМ-тің оқу-тәрбие үрдісінде ақпараттық - коммуникациялық технологияны пайдаланудың жолдары» 2.«Химия сабағында сыни тұрғыдан ойлау технологиясын пайдалануда критериалдық бағалау жүйесін қолдану» 3.«Шағын жинақты мектепте оқу үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктері мен мәселелері»	Касымов Е.Б. Молдабергенова К.К. Насыритдинова Г.Н.
Қарқаралы ауданы «А.Бүркітбаев атындағы №12 орта мектебі» КММ	«Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында тақырыптық білімдерін тексеру, АҚТ-ны қолдану және ҰБТ-ға дайындаудың тиімді әдістері»	Ильясова О.К. Нурмаганбетова Ш.Ж.

**«Ауылдық шағын жинақты мектеп: 2014 - даму стратегиясы»
облыстық қашықтан ұйымдастырылған байқаудың жеңімпаздарын құттықтаймыз!**

**ИТОГИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБЛАСТНОГО КОНКУРСА
«СЕЛЬСКАЯ МАЛОКОМПЛЕКТНАЯ ШКОЛА:
СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ – 2014»**

С 14 октября по 25 ноября 2014 года филиал АО «НЦПК» Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области проводил дистанционный областной конкурс «Сельская малокомплектная школа: стратегии развития – 2014».

Цель конкурса – выявление, обобщение и распространение инновационного опыта сельских школ Карагандинской области в контексте обновления содержания образования, повышения профессионального статуса учителя.

В конкурсе приняли участие 19 школ Абайского, Бухар-Жырауского, Жанааркинского, Каркаралинского, Нуринского, Осакаровского, Улытауского, Шетского районов.

По итогам работы жюри обладателями дипломов стали 6 школ:

Наименование организации образования	Название новшества	Ф.И.О. автора (-ов) новшества
Диплом I степени		
КГУ «Кызылкойская СОШ» Шетский район	«Lesson Study-баға мен сапаның тең дәрежеде ескерілген ұтымды тәсілі»	Смаилова С.Қ. Кусаинова С.Р. Рамазанова М.М. Алимулова Ж.К. Ахметжан Р.З.
Диплом II степени		
КГУ «Акбастауская СОШ» Абайский район	5. «Математика пәнінде үш өлшемде оқыту технологиясын қолданудың мүмкіндігі» 6. «Организация проектной деятельности в малокомплектной школе» 7. «Метод составления и решения разноуровневых тематических, расчетных задач по химии с помощью заданного алгоритма» 8. «Роль творческих, интегрированных заданий в развитии познавательного интереса учащихся на уроках биологии и химии в школе с общественно-гуманитарным направлением»	Мизамхан А. Дружинина Е.И.
КГУ «СОШ № 10 с. Николаевка» Осакаровский район	«План развития школы КГУ «СОШ № 10 с. Николаевка» Акимата Осакаровского района Карагандинской области»	Бажбанова В.Г.
Диплом III степени		
КГУ «Актауская СОШ» Жанааркинский район	«Мектеп телеарнасын сабақ үрдісінде қолдану»	Арунов М.А.
КГУ «СОШ №17 с. Байконур» Улытауский район	4. «ШЖМ-тің оқу-тәрбие үрдісінде ақпараттық - коммуникациялық технологияны пайдаланудың жолдары» 5. «Химия сабағында сыни тұрғыдан ойлау технологиясын пайдалануда критериалдық бағалау жүйесін қолдану» 6. «Шағын жинақты мектепте оқу үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктері мен мәселелері»	Касымов Е.Б. Молдабергенова К.К. Насыритдинова Г.Н.
КГУ «СОШ № 12 им. А.Буркитбаева» Каркаралинский район	«Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында тақырыптық білімдерін тексеру, АҚТ-ны қолдану және ҰБТ-ға дайындаудың тиімді әдістері»	Ильясова О.К. Нурмаганбетова Ш.Ж.

**Поздравляем победителей дистанционного областного конкурса
«Сельская малокомплектная школа: стратегии развития – 2014»!**

СЫНИ

ТҰРҒЫДАН ОЙЛАУҒА ҮЙРЕТУГЕ ДИАЛОГТИҢ ТИІМДІЛІГІ

Практика показывает недостаточность использования в профессиональной деятельности педагогов вопросов высокого порядка, направленных на развитие критического мышления учеников. В статье представлены подходы, реализуемые в рамках курсов повышения квалификации учителей третьего (базового) уровня для развития навыков эффективного использования диалога и эффективной постановки вопросов в обучении.

The practical work shows the insufficiency of the using teacher's in professional activity of questions of high order, directed on development of critical thought of student. In this article presented the organization of course preparation of the teachers of the third (basic) level for development of skills of using effective dialog as mean of development like critical thought of the students.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: көзқарас, диалог, оқыту, сындарлы ой, зерттеушілік әңгіме, ашық сұрақ, пікіралмасу

"Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін, ең алдымен, азаттық пен білім қажет" деп, тұңғыш ғалым Ш. Уәлиханов айтқандай, бүгінгі күні Қазақстандық білім беру жүйесіне сындарлы оқыту теориясының енгізілуі – игілікті істердің бірі. Үшінші (базалық) деңгей курс Бағдарламасы негізінде «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамының филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтына кәсіби біліктілігін жетілдіру мақсатында келген мұғалімдердің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін серіктестік қарым-қатынаста жүйелі жұмыс түрлері орындалу үстінде. Тренинг барысында мұғалімдердің дәйектеу дағдыларын шынықтырып, өзін-өзі реттеуге, диалог арқылы сыни тұрғыдан ой қозғай білуге жетелеген дұрыс. Сыни тұрғыдан ойлау, көбінесе, қарсы пікір айтуға, баламалы шешімдер қабылдауға, ойлау және іс-әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сыни тұрғыдан ойлауға баулуды білдіреді. Базалық деңгейде сыни тұрғыдан ойлау үдерісі релеванттық ақпараттар жинауды, дәлелдерді сыни тұрғыдан талдау мен бағалауды, кепілдендірілген шешімдер мен жинақталған қорытындыларды және ауқымды тәжірибе негізінде болжамдар мен ұсыныстарды қайта қарауды қамтиды. Қазіргі таңда мұғалімдерді сыни тұрғыдан ойлауға үйретуге қалай көмектесуге болатынын болжай білу мәселесі де кезек күттірмейтін мәселе болуда. Себебі зерттеушілердің «дайын білім беретін «дәстүрлі» стильмен оқытатын мұғалімдер сыни тұрғыдан ойлау қабілеттері дамыған оқушыларды қалыптастырғылары келсе, өздерінің де сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыта отырып, жаңашыл идеяларға көңіл көкжиегін ашулары керек» деген ой-пікірлері соның дәлеліндей. Әр оқушының жеке даму траекториясына шығуы үшін өз білімдері мен дағдыларын дамытуын жалғастыруына көмектесу үшін мұғалімдерге қандай да бір кәсіби міндеттер қажет.

Бағдарлама идеясын жүзеге асыру барысында «Оқыту дегеніміз не? Ол қалай жүзеге асады? Балалар қалай оқытылады?» сауалдар төңірегінде шағын топтарға ой түрткі салу арқылы оқытуға деген көзқарас анықталды. Оқытудың сапалы және табыстылығы үшін мұғалім бойында болатын «үш көмекші» - «бас - кәсіби түсінік, қол - оқытудың тәжірибелік дағдылары,

жүрек – кәсіби тұтастық» (Шульман, 2007) қасиеттері туралы мағлұматтардың ақыл-ойдың ірі тұлғалары Абайдың «Үш-ақ нәрсе адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек», Мағжанның «...адам баласын тәрбие қылу дегенде, әрине, адам баласының, әсіресе, жанын тәрбие қылу керек деп ұғу керек... Дүниеде теңіз терең емес, адамның жаны терең...» деген философиялық ойларымен үндесетіндігіне көз жеткізді. Тренингтегі «Құндылықтар...» тақырыбындағы Дипак оқиғасы да мұғалімдердің қалыптасқан көзқарасын өзгертуге және жасаған болжамдарына күмәнмен қарап «Біз қайда бара жатырмыз?», «Қандай іс-әрекет жасау керек?», «Одан әрі не істеу керек?», «Қалай өзгеру керек?» деген сұрақтарға жауап іздеуіне мүмкіндік жасады. Мұғалімдер өзара әрекеттесу арқылы адамдарды «Қалай оқыту керектігін үйретуді» ұғынуда когнитивті, эмоциялық, әлеуметтік психологиялармен де бетпе-бет келді.

Курстан курсқа өткен сайын Сабақты қайтсек тиімді өткізуге болады? деп ойлана келе, тренинг кезінде берілетін сұрақтарға қандай да бір өзгерістер енгізу, идеясын екінші біреумен бөлісуді қалайтын тыңдаушылардың қабілетін одан әрі ашу, «ішкі уәжін» ояту, серіктестерімен ой бөлісуге тарту қажеттігі іздестірілді.

Психолог-педагог Л.Выготский «сөйлеу мен ойлау өзара тығыз байланысты» деп жазған. Демек, сөйлеу үдерісі дүниені тану үшін қолданатын ойларды айту және тұжырымдамаларды дамыту арқылы білім алуға көмектеседі. Сол себепті қарым-қатынас және түсіну тәжірибе барысында жақсарады. Түсінуді дамыту үшін де сөйлеу қабілеті өте маңызды. Әрине, құр сөйлесудің өзі жеткіліксіз. Әңгіме дамытуды қажет ететін пәнге бағытталған болуы керек. Шоғырланбаған жазу шоғырланбаған нәтижелерге әкеліп соғады, талқылаулар мен пікірталастар ақиқаты сондай.

Оқыту мен оқуда қолданылатын әңгімелесу түрлерінің ішіндегі мәлімдеу мен қарсы мәлімдеу бағытындағы әңгіме-дебатқа қарағанда, «сөйлеушілер әңгіме құрып, өз бетінше және өзара қолдау көрсету арқылы, сынап-мінемей ақпаратты ұсына отырып, білім және түсінік негізін бірлесіп құратын...» қауіпсіз ортаны құруға барынша ыңғайлы топтық әңгіме мен ортақ мәселе бойынша бірлескен түсінік, талқылау, бағалау және идеялармен өзара пікір алмасуда сыни әрі сындарлы ой жүзеге асырылатын зерттеушілік әңгіменің маңызды екенін тыңдаушылар өздері әрекетке түсу арқылы білді.

Курс бағдарламасы аясында оқытудың белсенді әдістерін - «Жұптас, ойлан, бөліс», «Тыңдап отырған үштік», «Еркін талқылау», «Жигсо-1», «Үш қадамды сұхбат», «Мен саған, сен маған», «Жұптық әңгімені» тиімді қолдану арқылы өзара әңгімелесуге ықпал жасалынды. Жұптық, топтық іс-қимылдағы белсенді жұмыс сыни ойлау арқылы диалог құруға жалғасты. Мұғалімдер сұхбаттасу кезінде өзара серіктестік орта құрып, әлеуметтік іс-қимылда оралымды сөздерді дұрыс қолданып, ойларын бедерлі тілмен жеткізе білді. Сұрақты талғампаздықпен қою, сауалға сәйкес ой-танымын таныту, дауыс ырғағын сақтау, мәнерлі сөйлеу, сөз құрылымына мән беру және естілген мәліметтерді жүйелі жазу талаптарын да естен шығармады. Нәтижесінде мұғалімдер тақырып бойынша бір-бірімен диалог құрып, сұхбатқа түсе алатындығын көрсетті. Сұхбаттасу барысында жоғары деңгейдегі Қалай? Неге? Неліктен? ашық сұрақтарын қоя білді. Оқу және жазу әрекеттері арқылы мұғалімдерді ой қозғау мен ойды жинақтау арқылы ой түрткі жасауға, өзара талқылауға түсіретін жұмыстар да жүргізілді.

Сұрақ-тапсырмаларды орындату барысында «Қалай ойлайсыздар, бұл суреттерді қай санаттары бойынша сұрыптар едіңіздер? Іріктеліп алынған материалдар қай дәуір, қай ғасыр, қай өңірге жататынын қалай анықтауға болады деп ойлайсыздар?» деген сауалдар арқылы айғақтарды сұрыптауға, талдауға жетеледік. «Бұл фотосуреттерді жасаған кім? Ол қашан және қай уақытта түсірілген?» сұрақтары бойынша мұғалімдер арасында өзара қызу талқылау жүргізілді. Мұғалімдердің ойлауы мен тіл байлықтарын арттыру мақсатында қадағалау «Біз нені көре аламыз?», проблеманы шешетін «Осы көліктердің түрін кім және қандай мақсаттар үшін пайдалануы мүмкін?», аналитикалық «Фотосурет қашан түсірілген немесе картина қашан

салынған және неліктен?», ерекшеленетін «Осы фотосурет қандай типке жатады?» сұрақтары арқылы жазбалар жасалды. Көзбен шолатын және ауызша айғақтардың артықшылығы мен ұқсастықтары салыстырылды. Жорамал жасауға бағытталған қиял-ғажайып сұрақтар

Егер ұшақ әр адамның жеке көлігі болса, не болар еді? Егер ауада саяхат жасау ойлап шығарылса, сіздің кім болғыңыз келеді? Менің өмірімде немесе алдағы 100 жыл ішінде не өзгерер еді? Егер Жерде мұнай қоры таусылса, не болар еді? Егер қолөнер жасауға қажетті шикізат азайса, не істер едіңіздер? Тығырықтан шығудың жолы не деп ойлайсыздар? бойынша мұғалімдер өзара әңгімелесуді жүзеге асырды. Болашаққа көз жүгірте отырып, «Адам баласы, ең алдымен, жылқыны қолға үйреткен. Қазақ жерінде қазба жұмыстарын жүргізген кезде ата-бабамыз жылқыны осыдан бес мың жыл бұрын қолға үйреткені жайында дәлелді айғақтар бар. Содан бері қолға үйретілгенінен басқасы, тағы жануар болып қала берген. Бірте-бірте қажеттілікке байланысты шайтан арба, автокөлік, мотоцикл, ұшақ, электропойыз және Палестина, Сирия елдерінде су көлігі де пайда болған. Әрине, бұл адамзаттың санасының өсіп, техниканың дамуына әкелгенін көрсетеді...» - деп, «Көлік түрлері және оның маңызы» тақырыбында жүйелі, мазмұнды зерттеушілік әңгімеге негізделген жұмыс жасады. Тақырыпты ашу барысында көліктің бастау көзі жылқы малы екендігін, оның не үшін керек және қалай қолға үйретілгені туралы тарихи-тағылымдық мәні жоғары мәліметтер ұсынды әрі өзара ой қорыта білді. Барлық топ мүшелері дәл осындай құнды пікір айтты деп айта алмаймыз. Дегенмен, ақпаратты қалай қабылдау, жорамалды қалай жасау керектігін үйренді. Жалпы сұрақ қою, жауап алу дағдыларын жетілдірудің қаншалықты маңызды екенін өзара іс-қимылға түсу барысында танып-білді.

Мұғалімдер зерттеушілік әңгімеге тартылғанда өз ойларын дауыстап айтады және болжамдар ұсынып, талқылайды. Талқылау кезінде олар «мүмкін», «егер», «бәлкім», «меніңше», «сіздің пікіріңізге келісе отырып» деген тілдік қолданыстағы сөздерді қолданып, өз идеясын дәлдеу үшін «сондықтан» деген сөзді пайдаланып, топ тарапынан қолдау қажет болғанда «солай емес пе?» деген сұраққа да сүйенеді. Нәтижесінде мұғалімдер тілдік оралымдарды тиімді қолдана білудің сындарлы ой қорытуға жетелейтінін ұғынды. Сұрақ қою және жауап алу дағдылары дамыды. Сұрақ қоюда кідірістің де ойды саралап, зерделеуде мәні зор екенін түсінді. Келешектегі тәжірибелеріне енгізу қажеттігіне де көздері жетті. Ескеретін нәрсе

«Тілдің міндеті – ақылдың аңдауын аңдағанша, қиялдың меңзеуін меңзегенше, көңілдің түюін түйгенінше айтуға жарау» деп, ұлт көшбасшысы Ахмет Байтұрсынов айтқандай, тренингтің әр кезеңіндегі тапсырмадан кейін ойды жинақтау және бағалау мақсатындағы рефлексия алға қойған мақсатқа жетуге, мұғалімдерді сыни тұрғыдан ойлаудың дағдыларын: бақылау, талдау, қорытынды, интерпретацияны (логикалық қорытындыны) дамытуына ықпал жасайды. Мұғалімдердің кері байланыс - «Ойлаудың алты қалпағы», «Активатор-3, 2, 1», «Екі жұлдыз, бір тілек», «Қосу, алу, қызықты», «Білемін, үйрендім, білгім келеді», «Бір минутты эссе», «Бір сурет, 5 сөз» әрекеттеріндегі сыни пікірлері, тұжырымдамалары бойынша оқытудың нәтижелі болатындығы анықталды. Тиімді оқытуды жүзеге асыруға негізделген төмендегідей стратегияларды қолданғанда мұғалім тәжірибесі жетілетіндігі байқалғандықтан, сыни тұрғыдан ойлау дағдысын дамытатын кейбір әдістердің толық нұсқасын ұсынбақшымыз. Ынтаны ояту мақсатында қолданылатын «Таңқалдыр» әдісінде мұғалім, алдымен, үлкен топтың қозғалыс жасап, талқылау жүргізуіне лайықты алаңды ұйымдастырады. Ерекше назар қойып таңқалатын бұрыш дайындайды. Ол үшін көзбен көретін айғақтар негізінде тосын затты пайдалануы керек. Ал «Идеялар қоржыны» әдісі мұғалімдердің талқылайтын сабақ тақырыбы туралы білетін ойларын анықтау мақсатында жүргізіледі. Оқылып жатқан тақырып туралы идеяларды жинақтау үшін тақтаға немесе флипчартқа қоржынның (корзинаның) суретін салып, іліп қою қажет. Мысалы, «Сызықтық алгоритмді» оқытуда «Қандай алгоритмді сызықтық деп айтуға

болады? Мысал келтіріңіздер» – деп, тыңдаушыларға ұсыныс білдіруге болады. Сонымен бірге «Циклды» оқытуда «Цикл дегеніміз не? Циклдік әрекетке қандай мысал келтіресіздер?» Мұғалімдер сұраққа сыни тұрғыдан ойлана жауап береді, құнды пікірлер қоржынға ілінеді.

Жаңа тақырыпты меңгеруге, мағынаны тануға арналған «Найзағай» (Зигзак) әдісінің мақсаты да өзін-өзі реттеу және сыни тұрғыдан ойлау дағдысын дамытуға бағытталған. Бұл әдісті көлемді материалды жүйелеу және оқу үшін қолданамыз. Тыңдаушыларды 5 адамнан шағын топқа бөлеміз. Өзара оқытуды жүзеге асыру мақсатында мәтінді мазмұнына қарай бөліктерге бөлеміз. Жұмыс тобындағы барлық 5 мүше мәтіннің 1/5 бөлігін оқып, сонан соң көрші топтарға барып, мәтіннің өздеріне тиесілі тұстарындағы идеяларымен бөлісіп, топтық талқыға салады. «Жәрмеңке дүңгіршегі» әдісі де мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлау дағдысын жетілдіру мақсатында қолданылады. Жұмыс тәртібі бойынша 3-4 адамнан бөлінген шағын топ жоба құрастырады. Жобаның түйінді идеясын сол топтың спикері қорғайды. Қалған топ мүшелері бір-бірінің жұмысын стикермен бағалайды. Қорытындысында қай топ көп стикерді иеленсе, сол топ жоғары баллға ие болады. «Стикердегі сұрақтар» әдісінде де диалог арқылы сыни тұрғыдан ойлауға жетелейтін іс-қимыл жүзеге асады. Қатысушылар стикерге үйдегі, дүкендегі, сыныптағы бір заттың атауын жазады, сонан соң екі адам бір-бірінің маңдайына жабыстырады. Жазғандарын бір-біріне көрсетпейді және айтпайды. Барлығы тұрып әрлі-берлі жүреді. Тоқта дегенде қарсы адамның стикеріндегі жазылған сөздерді сыни тұрғыдан ойлауға негізделген Неге? Қалай? Неліктен? сұрақтарын қою арқылы анықтауы керек.

Қарама-қарсы адам да стикердегі сөзді немесе сөз тіркестерін сұрақтар қою арқылы табады. Ортаға екі адамды шығарып, стикерге «Хан Тәңірі шыңы», «Қазыналы өлке Қарағанды» деген сөз тіркестерін жазып, маңдайына жабыстырады. Қатысушы мұны көрмеуі тиіс. Қалған тыңдаушыларға 10 сұраққа дейін қойып, жауабын табуы керек. Сұрақтар және жауаптар жабық болуы қажет. «Сұрақтар пирамидасы» әдісінде де «Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер» модулі аясында «Диалогтік оқыту» тақырыбында мұғалімдердің тақырыпты түсінуіне қол жеткізу үшін төмен дәрежелі және жоғары дәрежелі сұрақтарды қою дағдыларын жетілдіру мақсатында төмендегі жұмыс түрін өз тыңдаушыларыма ұсындым. Атап айтқанда, 6 топқа Блум пирамидасының бөлімдері үлестіріліп берілді: «Білім», «Түсінік», «Қолдану», «Талдау», «Жинақтау» және «Бағалау». Олардың түрлі-түсті қағаз қиындыларынан жасалғаны жөн. Содан кейін әр топқа қиындыларға жазылған бірнеше сұрақтар ұсынылады. Мысалы, «Не?», «Қалай түсіндіресіз?», «Салыстыр», «Қандай нәтиже шығаруға болады?», «Сіз бұл жағдайда қандай шешім қабылдай едіңіз?» т.с.с Топ ішінде сұрақтарды талдап, өздеріне берілген Блум пирамидасының қиындысына сәйкес келетін сұрақтарды жинақтап, оны желімдейді.

Жұмыстың қорытындысында әр топтан бір тыңдаушы өздерінің таңдаған сұрақтарының осы бөлімге сәйкес келетіндігін дәлелдейді. Бұл жұмыс түрінің тиімділігі – тыңдаушылардың төмен және жоғары дәрежелі сұрақтарды ажырата білу дағдыларын жетілдіруінде. Ол өз кезегінде мұғалімдерге «Мектеп тәжірибесі» кезеңінде оны үйлесімді пайдалануына көмектеседі. Мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлауды дамытуына бағытталған бұл стратегиялар түрлі жұмыстары арқылы әрбір тапсырманы орындау кезіндегі өзара пікірталас арқылы мұғалімдер ізденушілік, зерттеушілік әрекеттерге ерекше бір ынтамен қатысып отыратынын байқатты. Әрине, бұл жұмыс түрлері – диалог арқылы сыни тұрғыдан ойлау, ашық сұрақ қою - ой әрекетінің жоғары деңгейіне жету, «...зерттеушілік әңгіме ақпарат туралы ұсыныстар жайында күмән туып, қарсы дау айтылып, негізделген дәлел мен сыни тұрғыдан ойлау арқылы жалғасады» - деген ойлармен сабақтасты. Сыни ойлауды дамытудың тиімділігінен мұғалімдерде бір-бірінің пікірін тыңдау, бір-біріне құрметпен қарап, сыйлауы және өзін тұлға ретінде тануға жол ашуы, серіктестерінің ойын тыңдап, проблеманы шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге көмектесуі, белсенді шығармашылықтағы ойлаудың негізі қаланатынын байқалды. Соңғы кездері тыңдаушыларды диалог пен дәйектеуге, талқылауға тарту белсенді жүргізілген

жағдайда олардың оқуы тиімдірек және зияткерлік жетістіктері жоғары болатынын дәлелдейтін зерттеулер де көбейе түсуде. Осылайша балаларды да ХХІ ғасырда және кейінгі ғасырларда да өмір сүру үшін қажетті дағдылармен және қасиеттермен қаруландыру – мұғалімдер үшін ынталандырушы күш болып табылады. Олай болса, балалардың бойына күннен-күнге қолжетімділік артып келе жатқан анағұрлым кең коммуникациялық үдерістерге тиімді және ойдағыдай қатысуына мүмкіндік беретін сыни тұрғыдан ойлау мен зерттеу дағдыларын дамытуымыз керек.

Сыни тұрғыдан ойлау сұрақ қоюдың, дәлелдеудің: айтқандарын негіздеуге және өзіміздің өмірлік тәжірибемізге қарай оны тәртіпке келтіріп, мәнін құруға әзірлік; күн ілгері кесіп-пішіп қоюға ұмтылмай, сұрақ қою, тапсырма беру және басқалардың идеяларын сыни бағалау; басқалардың өзіңнің пікіріңді сыни бағалауына және өз пікіріңнің қате болуына ашық болу; идеяларды сынау және «шындықты» іздеу сынды басты дағдыларын және жоғарыда аталған қабілеттерді дамытуды көздейді.

Қорыта айтқанда, сыни тұрғыдан ойлау Бағдарламаның өн бойында екі мағынада қарастырылады. Біріншіден, оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамыту болса, екіншіден, мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлауын жетілдіруге негізделеді. Тәжірибе көрсеткендей сыни тұрғыдан ойлайтын «жаңа үлгідегі» мұғалімдер үнемі белсенді әрекет жасайды, олар сұрақ қойып, дәлелдерді талдайды, мағынаны анықтау үшін саналы түрде әдіс-тәсілдер қолданады. Ауызша, жазбаша, көзбен шолу дәлелдеріне сенімсіздікпен қарай отырып, ой қорытады, мұндай адамдар жаңашыл идеялар мен келешекке ашық болады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. 3-басылым. – «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
2. Мирсеитова С. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде. – Қарағанды, 2011 ж.
3. Кларк Дж. Г. Использование визуальных организаторов для фокусирования на мышлении /Перевод - Е. Н. Волков. – 2009)
4. Топтық жұмыс туралы нұсқаулық. 1-апта, 1-күн материалд., 2 б. – «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.

Изменения в практике учителей

Если в начале курсов рефлексия по оцениванию критического мышления представлялась мне туманной и непонятной, то после прохождения практики появилось не только понимание, но и осознание практической ценности данного психологического процесса. Размышляя над модулем «Обучение критическому мышлению» я пришла к выводу, что в моей практике подразумевало определение собственных барьеров, выработка на их оснований собственной стратегии развития.

ПЕТРОСОВА ЭЛЕОНОРА РАФАЭЛОВНА,
учитель английского языка

ТЛЕУБАЙ С.Т.
БАЯНДИНА Г.А.

ТОПТЫҚ ІС-ӘРЕКЕТ АРҚЫЛЫ ДИАЛОГТІК ОҚЫТУДЫ ЖЕТІЛДІРУ

В статье рассматривается опыт тренеров в организации групповой деятельности слушателей на курсах повышения квалификации по обсуждению вопросов и проблем эффективного использования диалогового подхода в аутентичном обучении. Приведены примеры изменения взглядов учителей в процессе повышения квалификации на использование различных техник постановки вопросов и типов реакций на ответы учеников.

In the action are driven features of improving dialogue educating through the group of teachers and students. It is effective way in creating more knowledge about dialogue and exposes business action. Article presents the experience of trainers of center level program for organizing group activities for teachers training courses on third level to discuss issues of dialogue in the classroom and to find effective ways to overcome them in the practical work of the teacher.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: диалог, рефлексия, әлеуметтік орта, топтық іс-әрекет

Оқыту мен оқудың заманауи әдістері мұғалімнің күнделікті тәжірибесі және кәсіби мәнәсімен өзара байланыста қарастырылады. Оқытудың қандай жолы қолданылса да, қарастырылатын екі көзқарас бар. Біріншіден, оқушының жеке тұлға және әлеуметтік нысан ретіндегі келешегі, екіншіден, оқытудың оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас нәтижесі ретінде қарастырылуы. Бүгінгі таңда білім беру жүйесінде дайын білімге негізделген оқыту басым болып тұр. Ал «дәстүрлі» стиль арқылы алынған білім оқушылардың еркін ойлануына, өзіндік шешім қабылдауына, сапалы білім алып, өмірде қолдана алатын дағдылар игеруіне кедергі болады. Осы орайда сабақ үрдісіндегі әсіресе, топтық іс-әрекеттегі диалогтік оқытуға аса мән берілмегендіктен оның өз деңгейіндегі жеткіліксіздігі, яғни қарама-қайшылықтардың туындауына әкеледі. Атап айтқанда, оқушылардың тіл байлығының аздығы, сұхбат құру кезінде өз ойын еркін жеткізе алмауы, нақты тақырып бойынша немесе жалпы терминдерді білмеуі, ойды өте қарапайым тілмен және қысқартылған түрде жеткізуі көрініс табуда. Сыныпта оқушының, ал аудиторияда мұғалімнің жауап берген кезде өз ұтымды ой айта алмауы, тіпті грамматикалық қателердің кетіп жататындығына да куә болудамыз. Көп жағдайда облысымыздың әсіресе қала мектептеріндегі оқушылар орыс тілінде ойланып, оны тікелей қазақшаға аударып сөйлейді. Атап айтқанда, «я думаю, что...», «мен ойлаймын...» қате, ал дұрысы «меніңше», «менің ойымша...», сол сияқты фонетикалық тұрғыдан қараған кездегі «ғ, ң, ө, қ, і, ұ, ү» дыбыстарын айта алмауы немесе орысша акцентпен сөйлейтіндігі, орыс немесе ағылшын «жаргон» сөздерін қосып сөйлеуі, яғни тіл тазалығының сақталмай бара жатқандығы. Сонымен қатар жас жеткіншектер көп уақытын желілік қоғамдастықта қарым-қатынас жасау барысында уақытты үнемдеу үшін қысқа сұрақ қойып, жауап береді. Бұл өз кезегінде қазіргі заман ағысының жылдамдығына байланысты, яғни қазақ баласының батыс мәдениетіне еліктеп бара жатқаны бүгінгі күннің шындығы.

Білім үдерісінің нәтижелі болуы оқушы өздігінен меңгеріп, таныта білген білім дағдылары мен амал, көзқарастарын зейін қойып, зерделей білген білім модельдері аясында ғана жүзеге асырылады [1, 33-б]. Сабақта диалогтің маңызды рөл атқаратынын көрсеткен Джон Дьюи оқушылардың ойлау дағдысын қалыптастырудың білім беру бағдарламасын тек оқушылар үшін ғана емес, қоғам үшін тиімді болуына бағыттау керек екенін мойындатты. Мерсер

мен Литлон өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар, олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосатындығын атап көрсеткен. Зерттеулерде ересектермен интерактивті қарым - қатынас және достарымен бірігіп жүргізілген яғни топтық іс - әрекетте балалардың оқуына және когнитивті дамуына әсер ететіндігі айтылған. Оқыту моделі бойынша оқушы диалог құру нәтижесінде білім алады деп жорамалдайды Л.Выготский [2, 6-б]. Сондықтан, оқушының білім деңгейін дамытуға әлеуметтік қолдау көрсетуде мұғалімнің рөлі ерекше. Сабақта талданатын идеялар оқушы түсінігінің нақты бөлігі болмағанымен, «ЖАДА» аясында бақыланатындықтан, оқыту табысты болатыны көзделген. Барнс сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың оқуына соншалықты әсер ететінін айтқан. Сонымен қатар оқытудың мұғалімді селқос тыңдағанда ғана емес, вербалды құралдарды қолдану нәтижесінде, яғни сөйлесу, талдау және дәлелдеу барысында жүзеге асатынын көрсетті [3, 39-б]. Оқытудағы әңгімелесу – қарым-қатынас жасаудың бірсарынды үдерісі емес, керісінше, идеялар екіжақты бағытта жүреді және осының негізінде оқушының білім алу үдерісі алға жылжиды деп тұжырымдайды Александер. «Диалог негізінде оқыту және оқу» (Мерсер, Александер) метасана немесе «Қалай оқу керектігін үйрену» (Флейвелл, Выготский) деген атаулармен танымал педагогикалық тәсілдер әлеуметтік-сындарлылық идеяларының заманауи маңызды түсіндірмелері ретінде қолданылады [1, 44-45-б]. Біз жаңа әдістер ретінде «Диалог арқылы оқыту» мен «Қалай оқу керектігін үйренуді» ғана қарастырамыз, себебі олар әлеуметтік - сындарлылық көзқарасымен тығыз байланысты [1,12-б]. Л.Выготский «сөйлеу мен ойлау өзара тығыз байланысты» деп жазған. Сөйлеу үдерісі бізге дүниені тану үшін қолданатын ойларымызды айту және тұжырымдамаларды дамыту арқылы білім алуымызға көмектеседі. Сол себепті қарым-қатынас және түсіну топтық іс-әрекет барысында жақсарады. Ал, Ж.Аймауытов «бала ұққанын тілімен айта білсін, білімі мен іс-әрекетінде пайдалансын. Ойлағанын айта білудің пайдасы: біріншіден, өзіне-өзі ұқтырады, білімін нығайтады, екіншіден, сөйлеуге төселеді [4,39-42-б]. Демек, түсінуді дамыту үшін сөйлеу қабілеті өте маңызды. Фриери, мұғалімнің міндеті – оқушының білімін толықтыру, көбейту тенденциясымен емес, білімді дамыту арқылы тереңдетуге бағытталған көзқарасы оқушылармен диалогқа түсу деп санайды. Осы мақұлдау өз кезегінде жаңашыл болып табылады. Сондықтан, тренерлік іс – әрекеттегі бізді толғандырған басты сұрақ: мұғалімдердің диалогтік оқытуын топтық іс-әрекет арқылы қалай жетілдіруге болады?

Сонымен оқушылардың, ал оларға білім беретін мұғалімдердің көпшілігінде кездесетін негізгі мәселелердің бірі – өз пікірлерін, тіпті біліп тұрғандарын мәдениетті түрде жеткізе алмауы, көбінесе коммулятивтік әңгімені пайдаланатындығы және тілдік элементтерді өзіне лайықты орында дұрыс қолдана алмауы болып отыр. Бүгінде аудиториядағы топтық іс-әрекеттегі мұғалімдердің бірлескен сұхбаты диалогтік оқытуды меңгеруде үлкен пайда келтіреді. Дәлелдерге сүйенсек, бірлескен сұхбат нәтижесінде мұғалімдердің тақырып бойынша өз ойын білдіру мүмкіндігі кеңиді, басқа адамдарда түрлі идеялардың болатындығын түсіне отырып, өз идеяларын дәлелдеуге жәрдемдеседі, сондай-ақ, диалогтік оқыту мұғалімдерге оқыту барысында оқушылардың оқу деңгейін түсінуге көмектеседі екен. Осы жағдайда заман талабына сай мұғалімдерді неге үйрету керек? Бұл мәселені шешуде ең алдымен мұғалімнің кәсіби дамуына не қажет етеді? Осыған қатысты маңызды түйіндер Кембридж бағдарламасының мазмұнындағы 7 модуль идеясында ашылады. Жеті модульдердің барлығында қарастырылатын негізгі идеяларды іске асыру үшін мұғалім тұлғаның бойында еркін ойлап, өз ойын тілдік қарым-қатынас барысында ашық айта білу қабілеттерін қалыптастыру керек. Д.Дьюи бойынша оқушы егер «өзі және өзінің айналасындағы кернеуді табыстыра» алса, белсенді болатындығын айтады (S.M.Fishman, L.McCarty, 1998). Сондықтан топтық іс-әрекеттегі диалог жүргізе білуге үйрену мұғалімдерде кездескен қиындықтар мен кедергілерді түйсінуді, үдеріс кезінде кездесетін тұлғааралық қарым-қатынастағы бөгеттерге қорытынды жасай білуге қалыптастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі болып табылады.

Іс-әрекеттегі зерттеу барысында шағын топтардағы жұмыстың басты ерекшелігі – топ

мүшелерінің бірлескен іс-әрекетінде екендігі түсінікті болды. Топтық іс-әрекетте мұғалімдердің өзара ой бөлісіп сұхбаттасуға, өзінің ойына қарсы пікірлердің болатындығына, сонымен қатар ол пікірлердің болуына толыққанды құқықтың бар екендігіне көздері жетіп, ойлау үдерісінің жоғары дәрежелерін, яғни талдау, жинақтау және бағалау әрекеттерін жүзеге асыруға дағдыланады. Топтық жұмыстың тренер мен мұғалімдер арасындағы байланысты нығайтатынын, білім берудің жеке және ұжымдық рухын күшейтетінін, мұғалімдер арасында сапалы ынтымақтастық қарым-қатынас қалыптастыратынын түсіндік.

Топтық жұмыста барлық қатысушылардың идеяларын тыңдау, кез-келген қиын жағдайлардан шығу жолдарын бірлесіп шешу, жұмыс әрекеттерін анықтау – барлығы рефлексия нәтижесінде жүзеге асады. Рефлексия топ мүшелері қалай ойлайтынын, өзінің жұмыс әрекеті мен шешімдеріне сыни баға бере алуын түсінуге мүмкіндік береді. Рефлексия топтық іс-әрекеттің өн бойында жүріп отырады немесе топтық жұмыстың негізгі кезеңінің бірі болып табылады. Топтық жұмыста жүргізілетін рефлексия шынымен де ойлау жұмысының болғанына талдау жасау болып табылады. Оқушылар топтық жұмыстың мақсатына жете алмағандарын түсінгенде болатын жағдай, бұл оларды өздерінің проблемалары мен қиындықтарын зерттеуге итермелейді. Мысалы, топта біреуі «мен былай жасадым, себебі мен...» деп айтса, рефлексияға қатысушы басқа мұғалімдер ойлана бастайды: «Мен де солай деп ойлаймын немесе әйтпесе...». Міне, сондықтан да рефлексияны, мұғалімдердің жұмыс барысындағы кедергілерді жою үшін ғана емес, оларды оқыту үшін де қолдануға болады.

Мұғалімдер тәжірибесіндегі оқушылардың сұрақ қою және жауап алу дағдысын жетілдіру жолдарынан мысалдар:

Тарих пәні мұғалімі Ж: «Бастама – жауап – кейінгі әрекет»

Бастама (мұғалім): Садақ пен жебе қай кезеңде жасалынды?

Жауап (оқушы): Неолит дәуірінде

Кейінгі әрекет (мұғалім): Дұрыс.

Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізуі үшін мұғалімдер төмен дәрежелі және жоғары дәрежелі сұрақтар кең қолданады. Кей кездері төмен дәрежелі сұрақтарды «жабық» немесе «дұрыс емес» сұрақтар деп те атайды. Олар жаттап алуға бағытталған және оған берілген жауап («дұрыс» немесе «дұрыс емес» деп) бағаланады. Ал жоғары дәрежелі сұрақтар қойылғанда, оқушылар ақпаратты белгілі бір жолдармен қолдауға, қайта құруға, кеңейтуге, бағалауға және талдауға тиіс болады. Тиімді педагогика аясында бұл сұрақтардың екі түрі де қолданылады, тек қойылатын сұрақтардың түрі оның мақсатына қарай өзгеріп тұрады. Оның үстіне сұрақты оқушылардың білім алу қабілеттеріне сәйкес болатындай етіп құру қажет. Түрлі мүмкіндіктерге және түрлі оқушыларға қарай сұрақтарды саралауға болады. Оқушының білім алуын қолдау үшін сұрақ қоюдың түрткі болу, сынақтан өткізу және қайта бағыттау сияқты әртүрлі техникаларын пайдалануға болады.

Түрткі болу: түрткі болуға арналған сұрақтар бірінші жауап алу үшін және оқушының жауабын түзетуге көмектесу үшін қажет, айталық, сұрақтар қарапайым етіп қою, өткен материалға оралу, ойға салу, дұрысын қабылдау және толығырақ жауап беруге итермелеу.

1-мысал: 10-сынып. Математика пәні. «Функцияның графиктерін қарапайым түрлендірулер» тақырыбын игертуге негізделген түрткі сұрақтар:

Мұғалім:

– Қандай функцияның графиктерін білесіңдер?

М оқушы:

– Сызықтық функция, парабола, гиперболола, кубтық парабола.

Мұғалім:

– Аталған функция графиктерінің бір-бірінен қандай айырмашылықтары бар?

Оқушы:

– Сызықтық функцияның екі нүктесін табу арқылы графигін сызуымызға болады. Ал парабола координаталар басына қарағанда симметриялы болып келеді.

Мұғалім:

– Жақсы, жарайсың!

Екі жылдық тренерлік жұмысымызда «рефлексивтік практик» болып өзгеруіме ықпал еткен: біріншіден, бағдарламаны игеріп, тәжірибемізге енгізсек деген Пажарестің құндылық деп есептеген сенімнің пайда болуы, екіншіден, «Алдымызға келген мұғалімдерге қандай жаңалық ұсына аламыз?», «Тренингті қаншалықты қызықты, сонымен бірге мазмұнды ете аламыз?» деген сұрақтардың туындауы арқылы біздің оқытуға деген көзқарасымызды өзгерту болса, үшіншіден, соған байланысты «білім беру пирамидасындағыдай» шешімдер қабылдауымыз болды. Сонда ғана табысты оқытуға жетуге болатындығына көз жеткіздік.

Мұғалімді оқыту үдерісінде жауапты болуы үшін үнемі қолайлы орта жасап отырдық. Аудиториядағы мұғалімдердің әлеуметтік жағдайы әртүрлі, сондықтан өмірлік қажеттіліктері қанағаттандырылмаған мұғалімде өзінің «менін» тануы мүмкін болмайды. Мұғалімдерге сұрақ қоя білуге байланысты диалогтік оқыту арқылы іс-әрекеттегі зерттеуге қарай жасалатын бес қадамды жасаған кезде аудиториядағы ахуалды жақсартамыз. Ол зерттеулерді жүргізуде жұмыс тиімді болу үшін уақытымды бөліп, күнделікті тренингтегі көрген-түйгендерімді рефлексивті журналға жазып отырдық. Осы арқылы мұғалімдердің өз бетінше білім алуындағы кедергіні анықтап, жоспарлы іс-әрекеттерді бақылап, талдау жасау арқылы жинаған деректерімізді қайталама жоспардың түзету жұмыстарына негіз ретінде қолдануға мүмкіндік туды.

Қандай жағдайлар мұғалімдерге оқуға көмектесті? Осы сұрақтар туралы ойлану тәжірибені жақсартуға ықпал етті. Өзгерісті табысты бақылау үшін, уақыттың маңыздылығын білу қажет болды. Сонымен топтық іс-әрекеттегі диалогтік оқыту барысында мұғалімдердің бойынан байқалған өзгерістер:

- мұғалімдер сабақтың әрбір минутын тиімді пайдалануға тырысты. Ал диалогты қолдану оған уақытты үнемдеу үшін өте тиімді болды, себебі ауызша сұрақ қою мен жауап алу аз уақытта жүзеге асты.

- мұғалімдердің тыңдау мәдениеттері қалыптаса бастады. Сұраққа жауап таба алмай отырған немесе басқалардың пікірін білгісі келгендер сөйлеушіні мұқият тыңдайды;

- мұғалімдерге сыни ойлауға көмектесті, себебі бір пікірге қарама-қайшы пікірлер туындап отырады;

- мұғалімнің жауабынан түсінбеген жерлерін анықтауға мүмкіндік болды сөйтіп, білімін қалыптастырып вербалдандыруға көмектесті;

- деңгейлік сұрақтар арқылы мұғалімдердің когнитивті дамуына оң әсерін тигізіп, білім деңгейінің өсуі көрінді;

- диалог арқылы мұғалім білім берудегі қиындықтарды анықтады.

- нәтижесінде диалогтік оқыту тренер мен мұғалім және мұғалім мен оқушы арасында бір-біріне деген өзара сенім мен құрметке негізделді.

- түйіндей келе, диалогтік сұхбаттасу мұғалімдер де, оқушылар да білім алуға үлкен үлес қосатын өзара іс-қимылдың тиімді түрі екені анық.

- мұғалімдер арасындағы диалогтік оқыту бізге келешектегі дамуда үзілмес байланысты қалыптастырады. Диалог негізінде оқыту мұғалімнің зерттеу жүргізудегі өзіндік ой-пікірін жүйелеуімен дамытуына көмектесетін амал екенін түсінуі, біздің еңбегіміздің көрінісі.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. 3-басылым. – «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
2. Бағдарлама, үшінші (базалық) деңгей. – «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012.
3. Тренерлерге арналған нұсқаулық. Үшінші (базалық) деңгей. – «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012.
4. Аймауытов Ж. Психология // Мектептегі психология, 2008.

ОБЛЫСТЫҚ БАЙҚАУЫНЫҢ ҮЗДІК ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САБАҚ ЖОСПАРЫНЫҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

Бағдарламаның идеяларын ендіруде сертификатталған мұғалімдердің тәжірибесін тарату және жариялау

2014 жылдың 30 қыркүйегінде үздік қысқа мерзімді сабақ жоспарлар Байқауының қорытындысы жарияланды. Байқауға 186 сертификатталған мұғалімдер қатысты. Нәтижелердің қорытындысы бойынша байқау жеңімпаздары I, II дәрежелі дипломдармен марапатталды.

I дәрежелі диплом

Ботагарица Г.Б., Қарағанды қ., №92 гимназия, физика пәні мұғалімі.

Бекбаева А. Г., Жаңаарқа ауданы, Атасу кенті, Жұмабеков атындағы ОМ РО, химия пәні мұғалімі.

Алпатова О.В., Қарағанды қ., №42 ОМ, бастауыш сынып мұғалімі.

Жогова Р.И., Қарағанды қ., Назарбаев Зияткерлік мектебі, орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.

Максименко Н.В., Саран қ., № 17 ОМ, тарих пәні мұғалімі.

II дәрежелі диплом

Мұхтарова Д.С., Бұқар жырау ауданы, Ботақара кенті, №1 қазақ орта мектебі КММ, география пәні мұғалімі.

Жанайдарова К.А., Жезқазған қ., №7 мектеп-лицей, химия пәнінің мұғалімі.

Таттимбетов А. К., Қарағанды қ. №86 ЖББОМ, тарих пәні мұғалімі.

Фефелова Л.В., Теміртау қ., №1 гимназия, математика пәні мұғалімі.

Плешивцева А.В., Шахтинск қ., №2 ОМ, ағылшын тілі мұғалімі.

Базаев Ж.К., Бұқар жырау ауданы, Ю. Гагарин атындағы ОМ, тарих пәні мұғалімі.

РЕЗУЛЬТАТЫ ОБЛАСТНОГО КОНКУРСА НА ЛУЧШИЙ КРАТКОСРОЧНЫЙ ПЛАН УРОКА

«Обобщение и распространение опыта сертифицированных учителей по внедрению идей Программы повышения квалификации»

30 сентября 2014 года подведены итоги Конкурса на лучший краткосрочный план уроков. В Конкурсе участвовали 186 сертифицированных тренеров. Победители Конкурса награждены дипломами I, II степени.

Диплом I степени

Ботагарица Г.Б., учитель физики, гимназия №92 г. Караганда

Бекбаева А.Г., учитель химии, СШ им. О.Жумабекова п.Атасу Жанааркинського района

Алпатова О.В., учитель начальных классов, ОШ № 42 г. Караганда

Жогова Р. И., учитель русского языка и литературы, НИШ г. Караганда

Максименко Н.В., учитель истории, СОШ № 17 г. Сарань

Диплом II степени

Мұхтарова Д.С., учитель географии, СШ №1 п. Ботақара Бұхар-жырауского района

Жанайдарова К.А., учитель химии, школа лицей №7 г. Жезказган

Таттимбетов А.К., учитель истории, СШ №86 г. Караганда

Фефелова Л.В., учитель математики, гимназия №1 г. Темиртау

Плешивцева А. В., учитель английского языка, ОШ №2 г. Шахтинск

Базаев Ж. К., учитель истории, СШ им. Ю. Гагарина Бұхар-жырауского района

МҰҒАЛІМНІҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУДАҒЫ БЕЛСЕНДІ ОҚУ ӘДІСТЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

В статье актуализируется вопрос о необходимости владения стратегиями критического мышления для профессионального развития учителей. Критическое мышление представлено как процесс целеустремленного, саморегулируемого суждения. Рассмотрены активные методы преподавания и обучения, которые побуждают учеников мыслить креативно, стимулируют навыки мышления и способствуют формированию навыков решения проблем.

In the article questions are considered about the necessity of the критическое thinking for professional development of преподавателей. The critical thinking is presented as a process of purposeful, саморегулируемого judgement that is used for reasonable consideration of methods and criteria. Also the active methods of teaching and educating are considered in the article. They induce students to think creatively, stimulates thinking skills and assists forming for the students of skills of decision of problem.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: белсенді әдістер мен тәсілдер, сыни тұрғыда ойлауды дамытуға бағытталған әдістер, сыни тұрғыдан ойлау құралдары, критериалды бағалау

Ойлау және талқылау дағдыларын қалыптастыруда және логикалық, сыни тұрғыда, контекстік, диалогтік, дәлелді ойлау біліктіліктерін жетілдіруде дәстүрлі білім беру моделінің мүмкіндігі жеткіліксіз. Үнемі өзгеріп отыратын қоршаған орта жағдайындағы заманауи қоғамда адамның толыққанды қызмет етуі үшін зерделі ойлау дағдылары жоғары деңгейге жеткізудің тиімді жолдарын қарастырылуда. Бұл жағдайда Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлердің біліктілігін арттырудың жаңа модернизациясы, педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары деңгейлік бағдарламасы білім мекемелеріндегі педагог қызметкерлерге бағыт- бағдар береді.

Мұғалімдер өзгермелі өмір жағдайында оқушыларды қалай жақсы дайындау керек деген сұрақты қоя отырып пәндік мазмұнды білудің ғана емес, сонымен қатар оны аналитикалық қырынан зерделеудің маңыздылығын түсінеді. Қазіргі кезде заманауи білім берудің мақсаты оқушыларды сын тұрғысынан ойлауға үйрететін оқудың белсенді әдіс-тәсілдерін пайдалану. Белгіленген мақсат пен міндеттерді жүзеге асыратын негізгі тұлға мұғалім. Мұғалімдер алдында білім жүйесін заман талабына сай үйлестіре жүргізу және жаңа талаптар қойылуда. Бағдарламаның үшінші (базалық) деңгейі жалпы орта мектепте білім беретін мұғалімдердің біліктілігін арттыруға негізделген. Мұғалімдердің біліктілігін арттырудың сапасы көп жағдайда белсенді оқу әдістері мен стратегияларды тиімді қолданумен анықталады.

Сын тұрғыда ойлауды дамытуға бағытталған әдістерді тиімді қолданудың негізгі жағдайы бұл мұғалімнің сын тұрғыда ойлауды дамыту қажеттілігі жөнінде ой-пікірлерді түсінуі мен қабылдауы. Сонымен қатар, әр мұғалім оқушыны сыни тұрғыда ойлауға үйрету үшін өзі де сыни тұрғыда ойлана білу керек. Яғни мұғалімнің сыни тұрғыда ойлауы дамыса, оқушылардың да сыни тұрғыда ойлау дағдылары қалыптасады.

Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары бағдарламасының негізгі мақсаты, әрбір ел үшін маңызды болып табылатын рухани, мәдени және адамгершілік құндылықтардың негізінде өз елінің мәдениетін құрметтеуге жастарды тәрбиелеу; екіншіден (бұл да маңызды аспект) жастарды жылдам өзгеріп жатқан әлемде өзіне сенімді және табысты болуға мүмкіндік беретін дағдылары мен түсініктерін дамытуға, өмірлік

жағдайларда өз білімдерін қолдануға ықпалын тигізетін сыни тұрғыдан ойлауға үйретуді қамтиды.

Сыни тұрғыдан ойлау Бағдарламаның өн бойында екі мағынада қарастырылады: оқушыларда сыни тұрғыдан ойлауды дамыту және мұғалімдерде сыни тұрғыдан ойлауды дамыту. Бұл екі үдеріс өзара байланысты және бағдарлама бұл үдерістердің екеуінде дамытуға бағытталған. Оқушыларға қатысты сыни тұрғыдан ойлау ақпарат пен идеяларға синтез жасау қабілеті, ақпарат пен идеяның шынайылығы мен салыстырмалы түрде маңыздылығын ойлана білу қабілеті, өзінің оқуына қатысты таңдау жасау және басқалардың идеяларына күмәнмен қарау қабілеті ретінде түсініледі. Мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлауы өзінің жұмыс тәжірибесін критериалды бағалауды, жаңа тәсілдерді қолдану әрекеті мен оларды бағалауды қамтиды.

Қазақстандағы кәсіби дамудың жаңа бағдарламасына сай сыни тұрғыдан ойлайтын мұғалімдер балалардың сыни тұрғыдан ойлауына қатысты жоғарыда айтылған құрылым мен үдерістерге сүйенуі мүмкін. Сыни тұрғыдан ойлау әдісі негізделген дәлелдермен мән мәтіндерді, тұжырымдылық пен әдістер және критерийлерді қолдана білетін, нысаналы, өзін реттей алатын ой-үдерісі ретінде бейнеленіп отыр. Балалардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға байланысты, атап айтқанда: тыңдау мен зерттеу арқылы оқу, мән мәтінге көңіл бөліп, шешім қабылдау үшін тиісті өлшемдерді қолдана білу сияқты дағдылармен қоса, мұғалімдер білім беру бағдарламасы мен оқыту үдерісін түсіну үшін қажетті теориялық базаны; қорытынды мен тұжырымдарды қалыптастырудың тиісті әдістері мен технологияларын дамыту керек.

Сол тиісті әдістердің бірі сын тұрғыда ойлауды дамыту тәсілдері оқушылардың ойлау іс-әрекеттерінің дағдыларын қалыптастыруға және оқушыларға білікті сыни ойшыл болуға мүмкіндік береді.

Білім беру мән мәтінінде аналитикалық немесе логикалық ойлау дағдыларын сыни тұрғыда ойлау деп атайды. Бұл үдерісті төмендегі анықтамада (1-кесте) берілген қасиеттер бойынша түсінік алуға болады.

Дереккөз: Таратпа материал 16_L3W3D5_Білім берудегі сыни тұрғыдан ойлау.ppt

Бұл үдеріс арқылы бір нәрсенің нақтылығы немесе құндылығы, шынайлығы, себептерді іздеу мен табу және альтернативті көзқарас, жағдаятты тұтас қабылдау және аргументтер мен фактілер негізінде өз позициясын өзгерту түсіндіріледі.

Сын тұрғысынан ойлаудың элементтері болып келеді:

- Қадағалау – бірнеше қадағалау нәтижесінде біз фактілерге келеміз.
- Фактілерлерден немесе олардың жоқтығынан ойды қорытамыз.
- Қорытындының дәлелділігін тексере отырып, пайымдауға келеміз.
- Пайымдаудан бізге байланысты сенімге келеміз.
- Сенімге сүйене отырып логиканы басқарып, аргументтерді жинақтаймыз.
- Аргументтер. Егер біз аргументтерді тексергіміз келсе, біз сыни талдауға келеміз.

Сыни тұрғыда талдаудың көмегімен өзіміздің бақылауымызды, фактілерді, аргументтер мен нанымдарды тексереміз.

Сыни тұрғыда ойлау төмендегі біліктілік пен дағдылармен байланысты:

- Сұрақ қоя білу біліктілігі.
- Мәселені тұжырымдау біліктілігі.
- Өз көзқарасын дәлелдеу біліктілігі.

Сыни тұрғыдан ойлау сұрақ қоюдың, дәлелдеудің басты дағдыларын және төмендегі қабілеттерді дамытуды көздейді:

- Айтқандарын негіздеуге және өзіміздің өмірлік тәжірибемізге қарай оны тәртіпке келтіріп, мәнін құруға әзірлік.
- Күнiлгерi кесiп .пiшiп қоюға ұмтылмай, сұрақ қою, тапсырма беру және басқалардың идеяларын сыни бағалау.
- Басқалардың өзіңнің пікіріңді сыни бағалауына және өз пікіріңнің қате болуына ашық болу.
- Идеяларды сынау және «шындықты» іздеу.

Балаларға негізделген, сыни тұрғыдан ойлауды дамыту үшін мұғалімдермен жұмыс барысында қолдану керек. Оларға сұрақ қою, негіздеу, болжам жасау мен үлгілеу дағдыларын жаттықтыру қажет. Сыни тұрғыдан ойлауға оқыту мыналар туралы негізді бағалауға үйрету дегенді білдіреді:

- Қалай, қашан және қандай сұрақтарды қою қажет.
- Қалай, қашан және қандай негіздеу әдістерін пайдалану керек.

Бенджамин Блумның және басқалардың жұмысының шеңберінде сыни тұрғыдан ойлау оның жіктеуіндегі ойлаудың алты дағдысының ең жоғарғысы болып табылады. Блум таксономиясы – 1956 жылы америкалық психолог Бенджамин Блум ұсынған танымдық саладағы оқытудың педагогикалық мақсаттарының жіктелуі. Оған ойлау дағдыларының алты деңгейі кіреді: білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау.

Білу – деректерді, жағдайларды, негізгі тұжырымдамалар мен жауаптарды көрсету арқылы өтілген материалдың сақталғанын растау.

Түсіну – негізгі идеяларды ұйымдастыру, салыстыру, түсіндіру, сипаттау бекіту арқылы деректер мен идеяларды түсінгенін көрсету.

Қолдану – жаңа білімдерді, әдістерді және ережелерді түрлі нұсқада қолдану.

Талдау – біртұтас объектіні жақсылап зерттеу немесе оның мән-мағынасын түсініп-білу мақсатында ұсақ құрамдас бөліктерге бөлу үдерісі.

Жинақтау – алғашында бөлінген ұғымдарды біртұтас біріктіру үдерісі.

Бағалау – объектінің құндылықтарын, кемшіліктерін, маңыздылығын және басқада сипаттамаларын белгілі бір критерийлер мен стандарттар негізінде анықтау үдерісі. Блум танымдық салада ең төменгі деңгей ретінде фактілерді қарапайым қабылдау мен танудан бастап анағұрлым күрделі және абстрактілі психикалық деңгейлерге қарай жылжып отырып, ең күрделісі бағалау деп жіктеді.

Ағылшын жазушысы, психолог, шығармашылық ойлау аймағының маманы Эдвард де Боно «Ойлаудың алты қалпақтары»/ «Six Thinking Hats» әдісін құрастырған. Бұл ойлауды ұйымдастырудың ең тиімді әдістерінің бірі болып келеді. «Ойлаудың алты қалпағы» кітабында Эдвард де Боно ұжымдық, жеке дара ойлау қызметін құрылымдауға көмектесетін тәсілдерді,

сонымен қатар оларды өнімді және түсінікті етуді қарастырады. Эдвардде Боно «Ойлаудың алты қалпақтары» әзірлеген, ол әртүрлі шешімдердің ішінен шоғырландырылған ойды жеделдететін қосарлас ойлау үдерісін көрсетеді.

1.Ақ қалпақ белгілі немесе қажетті ақпаратқа назар аудару үшін пайдаланылады. Бұл қолда бар барлық ақпаратқа барлық зейінін салу режимі: фактілер мен сандар. «Ақ қалпақты кие отырып» қолда бар мәліметерден басқа жетіспейтін, қосымша ақпараттарға көңіл бөлу маңызды және оларды қайдан алу жөнінде ойлану керек.

2.Сары қалпақ айқындылық пен өмірге сеніммен қарауды бейнелейді. Бұл қалпақпен сіз идеяның жағымды жақтарын зерделейсіз және өз назарыңызды, күш жігеріңізді оның жетістіктері мен жақсылықтарын іздеуге жұмсайсыз. Сары қалпақ позитивті. Оны киіп тұрып, нақты идеяның болашағы мен пайдасы, шешім немесе ұсыныс беретін айрықша жорамалдау жөнінде ойланамыз. Тіпті әуелгі кезде бұл идея немесе шешім жақсы нәтиже бермесе де осы оптимистік жақты қарастыру маңыздырақ, сонымен қатар жасырын оң ресурстарды табуға тырысу керек.

3.Қара қалпақ бұл – «әзәзілдің қорғаушысы» немесе неліктен кейбір тетіктер дұрыс істемейді. Қара қалпақ сарыға қарама - қайшы, негативті білдіреді. Бұл қалпақта ойға тек қана жағдаятты сын тұрғыда бағалау келу керек (идеялар, шешімдер т.б.): байқау керек, мүмкін болатын тәуекелділікке, құпия қауіп-қатерге және болған, болуы мүмкін кемшіліктерге көңіл аудару, су асты тастарды іздеу (тырнақ астынан кір іздеу) және аздап пессимист болу.

4.Қызыл қалпақ сезімді, болжамды және ішкі түйсікті білдіреді. Егжей – тегжейіне қарамай, нақтылыққа бой алмай, ойланбай интуитивтік болжам айтады. Бір немесе өзге шешімді немесе ұсынысты ойластыруда туындаған эмоцияларымен (қорқыныш, ашу, таңқалу, қуаныш т.б.) адамдар бөліседі. Сонымен қатар, бұл жерде адамдар өзіне, өзгемен адал, шыншыл болу керек (егер ашық талдау болып жатса).

5.Жасыл қалпақ шығармашылық пен креативтілікке, мүмкіндіктерге, баламаға және жаңа идеяларға, өзгерістерді ендіруге бағытталады. Барлық мүмкіндіктерді қарастыру, жаңа идеяларды табу, барын түрлендіру және өзгенің жасағанына көз жүгірту, стандартты емес және арандатушы амалдардан жиіркенбеу, қандай да болмасын альтернативаны іздеу.

6.Көк қалпақ ойлау үдерісін басқарады. Бұл бақылаушы тетік, ол барлық алты қалпақтың бағыттарын бақылауға кепілдік береді. Басқа бес қалпақтарға қарағанда көк қалпақ ұсыныстарды бағалау мен оның мазмұнын өндеуге емес, идеяларды жүзеге асыру үдерісі мен мәселелерді шешу жұмыстарын басқару үшін берілген. Басқа қалпақтарды өлшеу алдында көк қалпақты пайдалану, не істеу керектігін анықтау, яғни мақсаттарды тұжырымдау, соңында қорытынды жасау және алты қалпақтың пайдасы мен тиімділігін талқылау.

Бұл әдісті берілген бір тақырыптың мазмұнын ашуда, іс-әрекеттерді бағалау кезінде де, сонымен қатар бағалаушыларды бағалауда қолдануға болады.

Алты қалпақ әдісі ойлаудың ұшқырлығын, креативтілікті дамытуға ықпал етеді, шығармашылық құлдыраудан өтуге, дұрыс шешім қабылдауға көмектеседі және алдына қойған мақсат пен міндеттерді өз ойлауымен ұштастыруға мүмкіндік береді. Жағдаяттарды әр қырынан қарастырып, әр көзқарасты ескере отырып, өзгеше, инновациялық идеяларды бағалау үшін қолдануға өте тиімді.

Эдварда де Бононың әдісі негізінде қатастырыла ойлау тұжырымдамасы тұр. Пікірталас, дау-дамай кезіндегі көзқарастардың қарама-қайшылығыда туындайтын өзгеше шешім болып келеді. Мұндай ойлауда (сындарлы) әр түрлі амалдар, көзқарастар мен пікірлер бір-біріне қарама-қайшы және теке тіркес болмай, қатарласа жүреді. Тәжірибелік мәселелерді шешуде ойлаудың алты қалпағы үш күрделі қиындықтарды жеңуге көмектеседі:

1.Эмоцияны. Біз шешім туралы ойлағанның орнына көбінесе кейінгі әрекетімізді болжайтын эмоциялық әрекетпен шектеліп қана қоямыз.

2.Абыржуды. Неден бастап, не істейтінімізді білмей біз сенімсіздікті бастан кешеміз (бұл жағдай бір нәрсемен алғашқы реет кезіккенде немесе алдымызда көпдеңгейлі мәселелер туындаған сәттерде ерекше көрінеді)

3.Шымшытырықты. Басымызда мәселеге байланысты үлкен көлемдегі ақпаратты сақтап қалуға тырысу, қисынды, дәйекті және креативті ойлау аламын деуі, сындарлы болуы, сонымен

қатар айналадағылардың сондай болғандарын қадағалау (серіктес, әріптес), соңында бұлардың бәрі абдырауға, дүрбелеңге әкеледі.

Ойлауды алты режимге бөлу арқылы ойлаудың алты қалпақ әдісі осындай қиындықтарды жеңуге көмектеседі. Әр бөлік нақты бір түстегі метафоралық қалпақтар түрінде берілген. Ойлауды бұлай бөлу, ойлауды зейіндік пен тұрақты етеді және алма кезек оның әр түрлі аспектілерін жүйелеуге үйретеді.

Талдау, эксперимент, жетекшілік ету арқылы жүргізілетін зерттеу, тапсырмаларды шешу, ойлану сияқты белсенді зерттеу әдістерін пайдалану кезінде түсініктер мен дағдыларды қалыптастыру арқылы оқу, оқу дағдылардың ықпалдасып, мәселені терең түсінуге көмектеседі.

Сыни тұрғыдан ойлау құралдарын оқу үдерісінде пайдалана отырып, мұғалімнің сын тұрғысынан ойлауы жетіледі, яғни мұғалім өзінің оқыту және оқу тәжірибесіндегі проблемаларды анықтайды, оларды шешудің тиімді жолдарын табады және тәжірибеде болып жатқан өзгерістер жайлы орынды дәлелдемелерді жинап, жіктей отырып сенімді қорытындылар жасай алады.

Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін қадағалау мен арттыру мақсатында сыныпта үздіксіз бағалау және рефлексияны пайдалану оқушылардың білікті сыни ойшыл болуына мүмкіндік береді. Бұл үдерістегі кері байланыс кезінде де «Эссе» жазу, «Бір минуттық мақала жазу», «Чемодан, себет, ет тартқыш», «Жетістіктер баспалдағы», «Сэндвич» т.б. және оқушы жетістіктерін бағалау кезінде де «Екі жұлдыз, бір тілек», «Бағдаршам», «Ақылдың алты қалпағы», «Табыс критерийлері» «Блум таксономиясы» т.б. бағалау стратегияларын тиімді қолдануға болады. Табысты оқу ортасында оқушылар мен мұғалімдердің қолдауы мен іс-әрекеттері және оқу мен оқытудағы белсенді әдістер мен тәсілдерді пайдалану арқылы оқушыларды белсенді сыни тұрғыдан ойлау қызметіне тартуға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы // Мұғалімге арналған нұсқаулық. – "Назарбаев зияткерлік мектебі" ДББҰ, 2012. – 306 б.
2. Активные методы преподавания и обучения. – 2012. – 89 б.
3. Метод шести шляп мышления. Конструктор Успеха // constructor.ru/.../metod-shesti-shlyap-myshleniya-edvarda-de-bono.ht.
4. Таратпа материал 16_L3W3D5_Білім берудегі сыни тұрғыдан ойлау.ppt
5. Талқылау құралдары. Made by Mike Gershon – mikegershon@hotmail.com

Изменения в практике учителей

Я всегда понимала, что очень важно обращать внимание на каждого ученика, осуществлять индивидуальный подход. Но теперь мне ясно, что ученик – это самый важный объект обучения и преподавания. А наша задача не давать ему знания, а научить тому, как учиться, взять на себя ответственность за свое обучение.

БАЛАСНИКОВА НАТАЛИЯ ВИКТОРОВНА,
учитель физики

МУКУШЕВА М.А.

ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІ - КӘСІБИ ДЕҢГЕЙДІҢ ДАМУЫ

В современную эпоху особое значение приобретает развитие дополнительного профессионального образования, поскольку стремительно меняющиеся технологии требуют постоянного повышения квалификации. В статье актуализируется инновационное содержание Уровневой программы третьего (базового уровня). Определены психологические критерии повышения профессионального уровня учителя.

In the modern era, the development of additional professional education acquires special importance, because rapidly changing technologies require constant professional development. Article actualizes the innovative content of Level Program of the third (basic) level. Psychological criteria of teachers' professional development are defined in the article.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: диалог, рефлексия, әлеуметтік орта, топтық іс-әрекет

*Мектептің жаны – мұғалім.
Мұғалім қандай болса, мектебі һәм сондай болмақшы,
яғни мұғалім білімді болса, білген білімін басқаға үйрете білетін болса,
ол мектептен балалар көбірек білім біліп шығады...*

А.Байтұрсынов

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты ҚР халқына Жолдауында көрсеткендей: «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар» [1]. Қазір әлемдік бәсекеде ғылымы мен білімі, технологиясы жетілген елдер көш бастап келеді. Ғылым мен технологияның дамуы соларды оқып-игерудің негізін қалайтын білім беру жүйесінің дұрыс жолға қойылуына байланысты. Дамыған елдердің сапалы бірегей білім беру жүйесі бар. Ұлттық білім берудің барлық саласының, буынының сапасын жақсартуда біздің атқаратын жұмысымыз көп. Бұл үшін біз не істеуіміз керек?

Облыс мектептерінің мұғалімдерінің біліктілігін арттыруды қолға алған «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының жүгі ауыр. Сондықтан оларға заманауи бағдарламалар мен оқыту әдістемелерін, білікті мамандар ұсыну маңызды. Мектептердің оқыту деңгейінің дәрежесін жоғарылату, оқыту нәтижесінде оқушыларының сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеруіне ықпал ету. Демек, еліміздің қазіргі мектептеріне, оның ішінде ауыл мектептеріне жаңа заманға лайық «жаңа мұғалім» дайындау қажет. Мұның түпкі мақсаты – мұғалімдердің тәрбиешілік, педагогтық әлеуетін, қабілетін кеңірек ашу. «Жаңа мұғалімнің» бүгінгі заманда жаңаша ойлайтын, уақыт ағытымен үндес жұмыс істейтін, ең бастысы, жас ұрпақтың нағыз тәрбиешісі болғаны абзал. Бұл үшін мұғалім дайындауды жаңаша ұйымдастыру біздің педагогикалық бағытты басты мақсатымыз болуы қажет.

Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының үшінші деңгей Бағдарламасы бойынша жүргізіліп жатқан жалпы орта білім беру үдерісін нәтижеге бағыттауды әр баланың оқу-тәрбие үдерісіндегі танымдық әрекеттерін белсендіру, олардың өзіндік оқуы мен өмір қажеттіліктеріне сай әрекеттесуге бейімдеу. Бағдарлама негізінде

жаңа тәсілдерді енгізу арқылы оқу мен оқыту үдерісіне елеулі өзгерістер енгізу оқушылардың мектепке ынтамен келіп, мақтанып шыға алатындай, қазіргі мектептің тек білім беру ғана емес, ағарту, мәдениеттану, ақпараттандыру орталығына айналатындай жағдайларға жетелеу мұғалімдердің кәсіби шеберлігінің дұрыс жетілуіне тәуелді. Деңгейлік курс идеясын меңгерген мұғалімдер сабақ үрдісінде қолданып, тәжірибелеріне енгізуде. Мұғалімдер оқытудың диалогтік әдістерін енгізуге арналған тәсілдерді тиімді педагогиканың бөлігі ретінде қарастырады. Топпен жұмыс жасау барысында сауалдар қою, проблемаларды анықтау, түйінді мәселелерді бірлесе, кеңесе отырып әлеуметтік әрекеттесу арқылы оқыту үлгісін жүзеге асыру болмақ. Тренерлердің тыңдаушыларға арнайы топпен жұмыс жасатуы, тапсырманы орындап, игеруге бағыттауы мен үшін үлкен әсер болды. Әр тапсырманы сыни тұрғыдан ойлауға бағыттап орындауға, топта диалог орнатуға жағдай туғызу жаңашыл әдіс-тәсілдерді өз тәжірибеме енгізуіме әсер берді. Атап кететін болсақ:

- Сессия алдында ынтымақтастық қарым-қатынас орнатуы.
- Жеке мұғалімнің ойын мұқият тыңдау, әр адамға күлкі сыйлауы.
- Мұғалімдерді жұптастыру, топтастыру түрлері, оның тақырыппен үйлесуі.
- Диалогтік оқыту арқылы білімді игеруге орта қалыптастыруы.
- Сыни тұрғыдан ойлауға дағдыландыруы.
- Бағалау түрлерін қолдануы.
- Рефлексия жасауы.

Осы әдіс-тәсілдер мен үшін кәсіби шеберлігімді шыңдауға, өзімнің оқуым туралы ойлануыма, болашақ тренерлік тәжірибемде мұғалімдерді оқытуыма апаратын үлкен бастама болды. Аталған Бағдарлама бойынша күтілетін нәтиженің бастысы оқушылардың қалай оқу керектігін үйреніп, соның нәтижесінде еркін, өзіндік дәлел-үәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір-көзқарастарды жүйелі дамыған, сандық технологияларды құзырлылық танытатын оқушы ретінде қалыптасуын қамтиды

Инновациялық білім беру жүйесі арқылы интеллектуалдық ой өрісі дамыған жас ұрпақ тәрбиелеуді одан әрі жетілдіру заман ағымына ілесу үшін қажет болып отыр. Осыған орай өскелең ұрпаққа қазіргі қоғам талабына сәйкес сапалы білім беру, оларды әлемдік бәсекеге қабілетті маман, кәсіп иесі етіп оқытып даярлау мәтселесі педагогика ғылымында жаңа әдіснамалық негіздегі ғылыми зерттеулердің көп болуын талап етеді. Білім беру саясаты мен оның жүйесі бойынша дүниежүзінің алдыңғы қатарлы дамыған елдерінің, сондай-ақ қазіргі уақытта біздің елдің де ұстанып отырған саясаты – ең алдымен жас ұрпаққа сапалы білім беру барысында оқу-тәрбие ісін тиімді ұйымдастыру. Бұл оқу-тәрбиелік қарым-қатынас кезінде шәкірт пен ұстазға қо-лайлы жағдай туғызады, барлық жағдайды қарастырылған оқытудың жаңа амал-тәсілі болып саналады.

Өркениетке бет бұрған еліміздің жас-тары – ертеңгі мемлекет тірегі, егемен еліміздің кемел келешегінің жасампаздары. Кез келген мемлекеттің ең басты ұстанымы мен қажеттілігі барша халықтың ертеңіне деген үміті мен сенімін нығайту деген қағи-тдаға сүйенсек, сол сенім мен үміттің мықты болуы үшін әлемдік бәсекеге қабі-летті мамандар дайындау үдерісі бала-бақ-ша-лардан бастау алып, жоғары оқу орын-дарында, ауыл мектептері мен қала мектептері мұғалімдерінің байланысын нығайтуында да жалғасын таппақ. Сондықтан да бұл мәселелердің нәтижелі болып орын-да-луы педагог кадрлардың жан-жақты біліктілігімен тығыз байланысты.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд:

Жай мұғалім хабарлайды,

Жақсы мұғалім түсіндіреді,

Керемет мұғалім көрсетеді,

Ұлы мұғалім шабыттандырады», – дейді.

Ең бастысы, ұстаз бүгінгі өмір ағымына ілесуді игеріп келеді. Қазіргі заманауи мұғалім

жаңа білім беру парадигмасы негізінде инновациялық технологиялар мен интерактивті әдіс-тәсілдерді терең меңгеруге ұмтылуда. Қазіргі білім жүйесінде жұмыстың нәтижелігі кәсіби деңгейдегі ұстазға байланысты. Деңгейлік біліктілік арттыру курсының бағдарламасын меңгеру нәтижесінде еліміздің ұстаздарынан, оның ішінде ауыл мектептерінің мұғалімдері тәжірибесінен кәсіби әлеуетінің айтарлықтай өзгергенін байқауға болады. Жаңалық болған мазмұндар мен әдістемелер де аз болған жоқ, ақпараттарды талдау, жинақтау, әдіснамалық қабілеттер жетілуде, есептер мен эссе, мақалалар жазу дағдылары деңгейі жоғарылауда. Педагогикалық бақылау жасау және зерттеу біліктері қалыптасуда.

Өзгермелі қоғамда жаңа формация мұғалімі – педагогикалық кәсіби шеберлігі шыңдалған, өзгеріске бекем, рухани жағынан дамыған, креативті, шығармашыл тұлға. Педагогикалық шеберлік пен кәсіби ірекетті жоғары деңгейге көтеретін мұғалімнің жеке қасиеттерінің, оның білімі мен білігінің жүйесі. Осы мәселені терең зерттеген А.Маркова мұғалімнің кәсіби деңгейге көтерілуінің төмендегідей психологиялық критерийлері анықтаған [2].

Объективті критерийлер. Мұғалімнің өз мамандығына қаншалықты әлеуметтік тәжірибеге қосар үлесі қандай екендігі. Жоғары еңбек көрсеткіші, әр түрлі мәселелерді шығармашылықпен шеше алу біліктері.

Субъективті критерийлер. Адамның мамандығы қаншалықты оның табиғатына, қабілетіне, қызығушылықтарына сәйкес қаншалықты ол өз ісінің қанағат табандығымен байланысты. Мұғалім еңбегінде субъективті критерийлерге кәсіби педагогикалық бағыттылық, кәсіптің маңыздылығын, оның құндылығын түсіну, маман иесі ретінде өзіне позитивті көзқарастың болуын жатқызады.

Нәтижелі критерийлер. Мұғалім өз ісіне қоғам талап ететін нәтижелерге қол жеткізіп отыр ма деген мәселе тұрғысынан қарастырады. Біреулер нәтиже ретінде оқушылардың білімдерінің стандартқа сай болуын алса, енді біреулер олардың қарым-қабілетін дамытуды алады. Ал кейбіреулер оқушылардың өмірге дайындығын басты назарда ұстайды. Ал оқыту нәтижесі біз үшін баланың психологиялық функцияларын жетіліп, өзінің педагогикалық әрекеті арқылы алған білімдерін өз өмірлік мәселелерін шешуге қолдана алуы.

Шығармашыл критерийлер. Мұғалім өз кәсібінің шекарасынан шыға алуы, сол арқылы өз тәжірибесін, еңбегін өзгерте алуы жатқызылады. Шығармашыл мұғалім үшін біреудің тәжірибесін қайталағаннан, еңбегін өзгерткен жақсы. Өз жаңалықтарын, білгендері мен түйгендерін қолдануы. Осылайша ғалым кәсіби құзыреттіліктің сипаттамасын, шебер мұғалімнің, зерттеуші-мұғалімнің кәсіби дәрежесіне көтерілген мұғалімдердің жиынтық бейнесі ретінде қарастырады.

Қорытындыласақ, мектептерде жаңа формация мұғалімін модельдеу проблемасын талқылау, болашақ мұғалімдердің оқу үдерісіндегі іс-әрекетінің мазмұны мен құрылымын талдау қазіргі заманғы жаңа формациялы ауыл мектептерінде жұмыс істеуге қабілетті болашақ мұғалімдерді кәсіби даярлаудың да мазмұны мен тәсілдеріне өзіндік өзгерістер енгізуге мүмкіндік берді. Кез-келген жаңашылдық жігер мен күш-қуатты талап етеді. Осы жаңашылдықты дұрыс қабылдап, түсіну ол тренердің құзыреттілігі деп түсінеміз. Әлемдегі отыз іргелі елдердің қатарына қосылуы үшін тұғырлы еліміздің туын биікке көтеріп тұратын ұрпақты тәрбиелейтін мұғалімдерге заманауи бағыт беру – үлкен міндет деп есептейміз.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы – 2050»: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ». –Астана, 2014.
2. Маркова А. К. Психология труда учителя: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1993. – 192 б.

ПЕДАГОГТАРДЫҢ ИГІЛІГІ ҮШІН ЫНТЫМАҚТАСУҒА ДАЙЫНБЫЗ

2014 жылдың 3 желтоқсанында «Өрлеу» БАҰО» АҚ Филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-да облыстың балабақшалары, жалпы білім беретін орта мектептері, арнайы білім беру ұйымдары мен колледж директорларына әдістемелік және практикалық демеу көрсету мақсатында кезекті Ашық есік күні өткізілді.

Оқыту семинарының қатысушыларын Филиал директоры, п.ғ.д., профессор С.Д. Муканова қошеметпен қарсы алды.

Директордың оқу-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары, п.ғ.к. А.А.Мухатаев Қазақстан Республикасының білім беру қызметкерлерінің біліктіліктерін арттыру жүйесінің заманауи жағдайы мен дамыту перспективалары туралы баяндама жасады. Келушілер Филиалдың құрылымдық бөлімшелерінің жұмысымен, ғылыми-әдістемелік, білімдік ресурстарымен танысуға және келешекте ынтымақтаса жұмыс істеу жолдарын талқылауға мүмкіндік алды.

Мәжіліс отырысының аясында Халықаралық қаржылық-экономикалық даму орталығының маманы З.Шатохина «AKTUALIS» электронды жүйесін таныстырды.

Семинар барысында «Білім беру басшысына көмек» атты оқу-әдістемелік әдебиеттер көрмесі ұйымдастырылды.

Рефлексия өңіріміздің білім беру ұйымдары басшыларының Филиал ұсынған қызметтердің сапасына қанағаттанатындарын және әрі қарай ынтымақтаса әрекет етуге дайын екендегін көрсетті.

СОТРУДНИЧЕСТВО НА БЛАГО ПЕДАГОГОВ

3декабря2014года в Филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялся очередной День открытых дверей с целью оказания методической поддержки и практической помощи директорам детских садов, средних общеобразовательных школ, специальных организаций образования, колледжей области.

Участников обучающего семинара приветствовала директор Филиала, д.п.н., профессор С.Д.Муканова.

С докладом о современном состоянии и перспективах развития системы повышения квалификации работников образования Республики Казахстан выступил заместитель директора по учебно-методической работе, к.п.н. А.А. Мухатаев. Присутствующие получили возможность ознакомиться с деятельностью структурных подразделений Филиала, образовательными и научно-методическими ресурсами, обсудить перспективы сотрудничества.

В рамках пленарного заседания специалистом Международного центра финансово-экономического развития З.Шатохиной была презентована электронная система «AKTUALIS».

На протяжении всего семинара действовала выставка учебно-методической литературы «В помощь руководителю организации образования».

Рефлексия в заключение семинара показала, что руководители организаций образования региона удовлетворены качеством услуг, предоставляемых Филиалом, и готовы к дальнейшему профессиональному взаимодействию.

ӘДІСТЕМЕЛІК ДЕСАНТ БАЛҚАШ ӨңІРІНДЕ

2014 жылдың 26-27 қыркүйегінде Балқаш өңірінің педагогикалық қызметкерлеріне әдістемелік көмек көрсету аясында «Өрлеу» БАҰО» АҚ Филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБА Институты Балқаш қаласы мен Ақтоғай ауданының Шашубай кенті «Мектеп-балабақша кешені» КММ базасында орналасқан «Альянс» Ресурстық орталығының магниттік мектептеріне «Технологияның әр түрлілігінен білім сапасын бақылау мен бағалау формасының әр түрлілігіне дейін» атты әдістемелік десант өткізді.

Әдістемелік десант жұмысының мазмұны мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін арттыру бойынша практика жүзінде демеу көрсетуге бағытталған еді:

- педагогтардың біліктілігін арттыруда тірек мектептерінің әуелетін арттыру

(Мухатаев А.А., «Өрлеу» БАҰО» АҚ Филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБА Институты директорының ОӘЖ орынбасары);

- педагогтың кәсіби даму бағдарламасын құрастыру (Кузнецова С.В., инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бастығы, п.ғ.к.);

- Нәтижелі педагогикалық іс-тәжірибені игеруді басшылыққа алуды іске асыру (сертификатталған педагог іс-әрекетінің өзін-өзі талдауы, іс-әрекет анализі, апробация шарттары, бағдарламалар). Деңгейлік бағдарламалар бойынша БА курстарына тыңдаушыларды таңдаудың нормативтік құжаттарымен таныстыру, тақырыптық консультация (Ақтоғай ауданының сертификатталған мұғалімдерінің сауалдары бойынша), Деңгейлік бағдарламалар орталығының проблемалық курстарының тізімін ұсыну. Сол сияқты сертификатталған мұғалімдердің сауалдары бойынша көптеген кеңестер мен ұсыныстар берілді (Адамова Ж.Ш., ДБО тренері);

- бастауыш сыныптарға критериалды бағалауды енгізу: педагогтар оқушылардың жетістігін критериалды бағалау жүйесі туралы қажетті ақпараттарды алып қана қоймай, жеке тақырыптар бойынша критерилерді, дескрипторлар мен рубрикаторларды даярлау дағдыларын да меңгерді (Шадетова А.К., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы);

- бастауыш сынып оқушыларының зертеушілік дағдыларын қалыптастыру (Досова Л.А., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы);

- Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылығын технологиялар арқылы дамыту; Мектепке дейінгі ұйымдарда ағылшын тілін ерте оқыту (Р.Т. Жеткенбаева., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы);

- Білімнен – функционалдық сауаттылыққа (Смағұлова Ғ.Ғ., тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы);

- интербелсенді тақтаны қолдана отырып дидактикалық материалдарды әзірлеу; Жаратылыстану – математика бағытының пәндерін жүргізудегі АКТ мүмкіндіктері (бейнесабақтар, бейнеплакаттар, флипчарттар) (Филинова Н.А., Курымбаев К.К., білім беруді басқару және сапа кафедрасының аға оқытушылары);

- білім беру мекемелері педагог-психологтарының есепке алу және есеп беру құжаттамаларын жүргізу (Ибрагимова Ғ.К., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы);

- оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылық деңгейін анықтаудың халықаралық зерттеулері (Р.М. Сәттібаева., тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы);

- Қарағанды облысы педагогтарының кәсіби құзыреттілігін арттырудағы ПҚ БАИ ролі (Байтурганова М.С., инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бас маманы);

Десант аясында «Білім мазмұнының жаңару жағдайында ауыл мектептерінің мұғаліміне әдістемелік демеу» атты кітап көрмесі ұйымдастырылды (Бухарбаева А.Н., кітапхана бастығы, Садикова Ж.С., тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының лаборанты) және қатысушылардан Әдістемелік десанттың мазмұны мен өткізілу формасы туралы қаншалықты қанағаттанғандықтары туралы сауалнама жүргізілді.

Филиал Балқаш қаласы мен аудан мектептеріне еш қайтарымсыз «Өрлеу» БАҰО» АҚ-ң, сонымен қатар Қарағанды ҚДИ-ң құрастыруымен шығарылған көптеген әдістемелік құралдарды табыс етті.

Балқаш қаласы мектептерінің 201 педагогы, «Альянс» Ресурстық орталығының магниттік мектептерінің 133 педагогикалық қызметкерлері осы іс-шараға қатысып, әдістемелік көмекпен қамтамасыз етілді.

Жүргізілген жұмыстарды қорытындылау барысында Балқаш өңірі мектептерінің басшылары мен мұғалімдері көрсетілген әдістемелік көмектің мазмұны мен түрлеріне қанағаттанғандықтарын айтып, әріптестіктің мұндай жолын әрі қарай түрлендіріп жалғастыра түсу қажеттігін атап өтті.

РЕЗУЛЬТАТЫ МОНИТОРИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОВНЕВЫХ КУРСОВ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ

С целью определения качественных изменений в профессиональной деятельности сертифицированных учителей, прошедших уровневые курсы, АО «НЦПК «Өрлеу» регулярно проводит мониторинговые исследования, основными задачами которого являются:

1. Провести наблюдение за изменениями в качестве преподавания учителей, прошедших уровневые курсы.

2. Оценить степень готовности учителя к саморазвитию, самосовершенствованию на основе использования полученных на курсах знаний.

3. Получить объективную информацию об эффективности практического применения каждым учителем идей Уровневой программы.

4. Выявить наличие факторов, сдерживающих динамику позитивных изменений в процессе внедрения идей Уровневой программы.

5. Содействовать объективному информированию отделов образования и тренерского состава филиалов о результатах мониторинговых исследований для выработки стратегий по улучшению показателей качества преподавания и обучения.

Мониторинг посткурсовой деятельности учителей, прошедших обучение по 3 (базовому) уровню базе филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области в 2012 и первой половине 2013 года, был проведен 15-22 октября 2014 года согласно письму АО «НЦПК «Өрлеу» № 15-7-08-01-29-886.

Исследование показывает, насколько изменилось мышление и деятельность сертифицированных учителей, как внедряют инновационные подходы и технологии в учебный процесс общеобразовательных школ, что изменилось в деятельности учащихся, как оценивают позитивные изменения сами школьники, педагогическая и родительская общественность.

Всего за указанный период обучились на курсах повышения квалификации 3 (базового) уровня 804 учителя из 303-х организаций образования Карагандинской области, что составляет 4,3% от общего количества школьных учителей области (18827). Из 804 сертифицированных учителей 472 человека из городских школ и 332 – из сельских.

Формат мониторингового исследования охватил 291 организации образования 9-ти городов и 9 районов области, в том числе:

– 658 членов администраций

– 711 сертифицированных учителей (87% от общего количества сертифицированных учителей региона), из них 428 (60,2%) – из городских школ и 283 (39,8%) учителей сельских школ,

– 6546 учащихся

– 4090 родителей.

Анализ результатов анкетирования учителей показал успешное внедрение идей Уровневой программы и положительную динамику качества знаний и успеваемости школьников (87,9%/618 респондентов указали уровень внедрения от 30 до 50% и более).

К основным изменениям в учебном процессе в посткурсовой период респонденты отнесли (рис.1):

- изменение целевых установок обучения (научить учиться, самостоятельно приобретать знания, быть лидером в команде и т.д.) – 85,9%/611;

- использование групповых формы обучения – 96,2%/684;

- использование стратегий критического мышления – 79,2%/563;

- внедрение критериального оценивания – 66,1%/470.

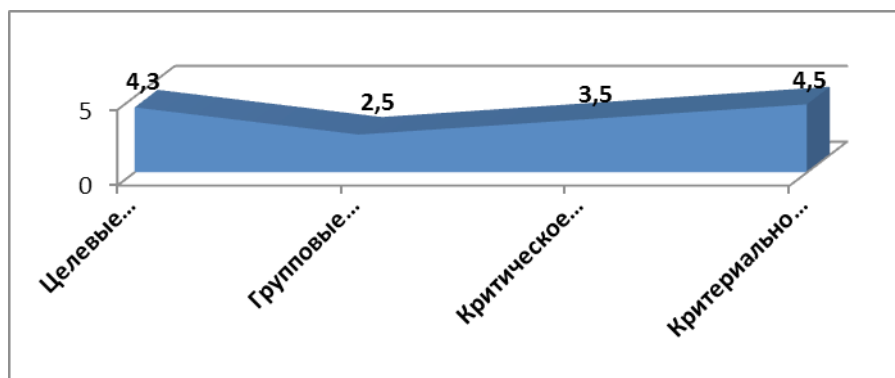

Рисунок 1. Основные изменения в учебном процессе

85,23%/606 учителей отметили качественные и существенные изменения в индивидуальном стиле и методике преподавания, что совпадает с мнением администрации – 83,73%/551. Незначительные изменения отметили лишь 14,3%/197 учителей и администрации.

К наиболее эффективным новым методам и приемам обучения респонденты отнесли стратегии критического мышления (79,2%/563), активные методы обучения (84,7%/602), ИКТ (54,7%/389).

Несмотря на то, что 70,1%/499 учителей применяют критериальное оценивание, из них 85,4%/584 отмечают необходимость методической помощи в разработке критериев в соответствии с общепринятыми школьными оценками. При использовании модулей Уровневой программы испытывают затруднения большая часть сертифицированных учителей (93%), особенно по модулям «Обучение критическому мышлению» (24,75%/176), «ИКТ» (48,76%/138), «Оценивание для обучения и оценивание обучения» (32,5%/231).

Отмечается рост компетентности педагогов и эффективное внедрение принципов, методик и приемов, освоенных на курсах по Уровневой программе. Если в 2013 году имелись значительные затруднения в использовании модулей «Обучение талантливых и одарённых детей», «Управление и лидерство в обучении», то в 2014 году наблюдается их успешное внедрение.

По мнению учителей, новый формат образования позволил учащимся с низкой мотивацией к обучению показать существенные результаты на уроках.

67,3%/479 учителей указали на рост качества знаний и успеваемости учащихся. Ухудшение качества знаний указали 0,4% (3) учителей.

60,3%/429 учителей предпринимают частичные усилия для успешного преодоления профессиональных проблем, 33,6%/239 респондентов – активные действия через общение в сетевом сообществе.

85,5%/608 респондентов отметили профессиональную поддержку учителей и взаимодействие с коллективом по вопросам внедрения принципов Программы. Педагоги считают необходимым активизировать издание методической литературы, рекомендаций по критериальному оцениванию в соответствии с учебным предметом и изучаемыми темами, руководства по внедрению идей Программы для каждого уровня обучения с необходимой нормативной и методической литературой.

Результаты опроса членов администрации показали, что 48,2%/317 руководителей отмечают значительные позитивные изменения у большей части сертифицированных учителей, 35,6%/234 – у половины учителей: внедрение самостоятельной работы учащихся, групповых методов обучения, обучения во взаимодействии, нового планирования уроков.

82,4%/542 респондентов констатируют положительную динамику в развитии учеников, в том числе и тех, кто не отличался учебной активностью, что на 43,4% выше показателей мониторингового исследования 2013 года.

Однако 14,6%/96 администрации отметили позитивные изменения лишь у некоторых сертифицированных учителей и 1,7%/1 – указали на их отсутствие (рис.2).

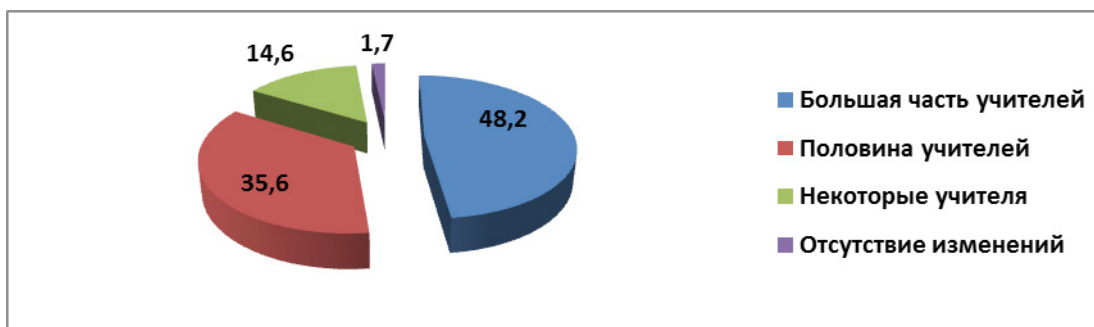

Рисунок 2. Мнение администрации школ о позитивных изменениях в деятельности сертифицированных учителей

Со стороны администрации оказывается поддержка в приобретении дополнительной методической литературы (12,9%/85), в организации взаимопосещений уроков (88,3%/581), взаимодействии сертифицированных учителей в рамках методических объединений (94,6%/623).

84%/553 респондентов высоко оценили деятельность сертифицированных учителей по профессиональному обучению коллег, способствующую по-новому взглянуть на свои уроки и продумать возможности использования новых идей (на 45% выше аналогичного показателя 2013 года).

Анализ результатов анкетирования родителей фиксирует позитивные изменения в педагогической практике сертифицированных учителей:

- установление доверительных взаимоотношений учащихся и учителей (82,9%/3394);
- улучшение результатов обучения по истории, английскому языку, географии, алгебре, биологии (27,9%/1145);
- рост активности детей и желание поделиться своими впечатлениями от уроков с родителями (88,9%/3638).

17,4%/712 респондентов отмечают затруднения в изучении математики, казахского языка, русского языка.

Результаты анкетирования учащихся констатируют высокую удовлетворенность нововведениями в учебном процессе (100%/6546). 82,4%/5391 ребят принимают активное участие в изучении нового материала, 75%/4910 – любят работать в группе и успевают работать со всеми, 83,4%/5459 – с удовольствием обсуждают задания и оказывают помощь в изучении нового материала другим одноклассникам. В то же время 25% (1636) учащихся предпочитают индивидуальную форму обучения, что свидетельствует о их недостаточной готовности к переходу к парным и групповым формам работы.

Положителен тот факт, что 57%/3733 учащихся говорят о высоком интересе к урокам и согласии с оценками преподавателя, 87,1%/5701 – о доверительных отношениях между учащимися и сертифицированными учителями.

Таким образом, констатация позитивных изменений в профессиональной деятельности сертифицированных учителей разными категориями респондентов говорит о положительном влиянии реализации идей Уровневой программы на результативность учебного процесса, установление позитивных межличностных взаимоотношений и повышение мотивации учащихся к обучению.

83,73% руководителей школ, 100% учащихся и родителей заинтересованы во внедрении новых подходов и стратегий в обучении, активно их поддерживают, отмечая положительную динамику качества образовательного процесса.

**Отдел мониторинга и анализа
филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР
по Карагандинской области**

БІЗДІҢ АВТОРЛАР

Мкртчян Манук Ашотович	Педагогика және әлеуметтік ғылымдар Академиясының толық мүшесі, Армения білім беру министрінің орынбасары, педагогика ғылымдарының докторы
Литвинская Ирина Геннадьевна	«Красноярск аймақтық білім беру қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және кәсіби қайта даярлау институты» қосымша кәсіби білім беру аймақтық мемлекеттік дербес аға ғылыми қызметкер, педагогика және әлеуметтік ғылымдар Академиясының корреспондент-мүшесі, РФ білім беру саласының құрметті қызметкері
Вертьянова Анастасия Андреевна	Пермь мемлекеттік гуманитарлық педагогикалық университеті, шет тілдерін оқыту әдістемесі кафедрасының доценті, педагогика ғылымдарының кандидаты
Кабдыкаримова Жанбота Жетылбековна	«Өрлеу» ҰБАО» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары
Сурначева Ольга Георгиевна	Қарағанды қ. Педагогикалық шеберлік орталығының директоры
Мамерханова Жанат Мухамедхановна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері, педагогика ғылымдарының кандидаты
Бектыбаева Гульнар Шаймерденовна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының басшысы
Мұхатаева Ардагүл Ағдарбекқызы	Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Ө. Бөкейханов атындағы жалпы білім беру мектебі, бастауыш сыныбының сертификатталған мұғалімі
Нурмаганбетова Маргарита Таукеновна	«Мұрагер» мамандандырылған мектеп-интернаты» КММ директоры, химия ғылымдарының кандидаты, доцент
Кауров Станислав Сергеевич	«Мұрагер» мамандандырылған мектеп-интернаты» КММ, директордың ғылыми-әдістемелік жұмыс жөніндегі орынбасары
Темерханова Лазат Аскарвна	Қарағанды қ., «Гимназия № 93» КММ, директор
Капарова Динара	Қарағанды облысы білім басқармасының «№3 қазақ-түрік лицейі», қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Бигельдинова Бакытжан Нагизхановна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері

Бахтыбаева Майра Ринатовна	Қарағанды қаласының «№34 ЖББМ» ММК , биология пәні мұғалімі
Тусупкалиева Гульмира Куантаевна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Каирбаева Жанна Хапасовна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Ахметкаримова Кульбаршин Сайрановна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері, педагогика ғылымдарының кандидаты
Адамова Жумабике Шазаровна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Сейтова Наталья Юрьевна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Ермаганбетова Феризат Амантаевна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Сулейменов Муратбек Балтинович	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Шубакова Куляш Искаковна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Тойымбекова Жумагуль Бейсембековна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Тлеубай Сауле Тумарбековна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Баяндина Гульнар Амантаевна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Разбекова Зауре Каиыровна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Мукушева Меруерт Алтынбековна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері

НАШИ АВТОРЫ

Мкртчян Манук Ашотович	Действительный член Академии педагогических и социальных наук, доктор педагогических наук заместитель министра образования Армении
Литвинская Ирина Геннадьевна	Краевое государственное автономное учреждение дополнительного профессионального образования «Красноярский краевой институт повышения квалификации и профессиональной переподготовки работников образования», старший научный сотрудник, член-корреспондент Академии педагогических и социальных наук, почетный работник образования РФ
Вертьянова Анастасия Андреевна	Пермский государственный гуманитарный педагогический университет, доцент кафедры методики преподавания иностранных языков, кандидат педагогических наук
Кабдыкаримова Жанбота Жетылбековна	АО «НЦПК Өрлеу», заместитель Председателя Правления
Сурначева Ольга Георгиевна	Директор Центра педагогического мастерства г.Караганды
Мамерханова Жанат Мухамедхановна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровневых программ
Бектыбаева Гульнар Шаймерденовна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, руководитель Центра уровневых программ
Мұхатаева Ардагүл Ағдарбекқызы	ОСШ им.А.Бокейханова Актогайского района Карагандинской области, сертифицированный учитель начальных классов
Нурмаганбетова Маргарита Таукеновна	КГУ «Специализированная школа-интернат «Мұрагер», директор, кандидат химических наук, доцент
Кауров Станислав Сергеевич	КГУ «Специализированная школа-интернат «Мұрагер», заместитель директора по научно-методической работе
Темерханова Лазат Аскарловна	КГУ «Гимназия № 93», город Караганда, директор, высшая категория

Капарова Динара	КГУ «Казахско-турецкий лицей №3» управления образования Карагандинской области, учитель казахского языка и литературы
Бигельдинова Бакытжан Нагизхановна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Бахтыбаева Майра Ринатовна	КГУ «ОСШ №34» г. Караганда, учитель биологии
Тусупкалиева Гульмира Куантаевна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Каирбаева Жанна Хапасовна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Ахметкаримова Кульбаршин Сайрановна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Адамова Жумабике Шайзаровна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Сейтова Наталья Юрьевна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Ермаганбетова Феризат Амантаевна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Сулейменов Муратбек Балтинович	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Шубакова Куляш Искаковна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Тойымбекова Жумагуль Бейсембековна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Тлеубай Сауле Тумарбековна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Баяндина Гульнар Амантаевна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Разбекова Зауре Каиыровна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ
Мукушева Меруерт Алтынбековна	Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, тренер Центра уровней программ

**«Өрлеу. Ұздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования»
 ғылыми-әдістемелік ақпараттық журналының 2015 жылына арналған
 ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ**

Журнал нөмірі	Айы	Тақырыптық бағыты	Мазмұны	Журналдың шығу графигі (мерзімі) жұмыс циклограммасына сәйкес	
				Нөмірдің материал- дарын жинау	Нөмірді өндеу мен тираждау
№1(8)	№1(8)	Педагогикалық инноватика: идеядан – тәжірибеге	Педагогикалық жаңалықтарды педагогикалық әрекетке енгізуі және олардың тиімділігін дәлелдеуімен байланысты педагогикалық жағдайларды, құралдарды сипаттау мен талдауға байланысты мақалалар.	Ақпанның 15-не дейін	Наурыздың 30-на дейін
№ 2(9)	Сәуір, мамыр, маусым	Педагогтің мансаптық өсуі мен кәсіби дамуы	Біліктілікті арттыру жүйесі педагогтің үздіксіз кәсіби дамуы сұрақтарын анықтайтын материалдар.	Сәуірдің 30-на дейін	Маусымның 30-на дейін
№3(10)	Шілде, тамыз, қыркүйек	Көпмәдениетті білім беру дамуының заманауи тенденциялары	ҚР Конституциясының және Қазақстан халқы Ассамблеясының 20-жылдығына орай жинақталған отандық және шетелдік көпмәдениетті білім берудің теориясы мен тәжірибесінің сұрақтарына байланысты материалдар	Шілденің 30-на дейін	Қыркүйектің 30-на дейін
№4(11)	Қазан, қараша, желтоқсан	Оқыту мен оқудың тәжірибесіндегі деңгейлік бағдарламалар идеялары	Нөмір материаладағы білім беру жүйесіндегі өзгерістерге әсер ететін деңгейлік бағдарламалардың идеялары мен оқытудың жаңа әдістері бойынша сұрақтарды қамтиды	Қазанның 30-на дейін	Желтоқсан- ның 28-не дейін

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН
издания научно-методического, информационного журнала
«Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования»
на 2015 год

№ журнала	Месяц	Тематическое направление	Содержание	График выхода журнала (сроки) согласно циклограмме работы	
				Сбор материалов номера	Разработка и тиражиро- вание номера
№1(8)	Январь, февраль, март	Педагогическая инноватика: от идеи до практики	Материалы, посвященные описанию и анализу педагогических условий, средств и закономерностей, связанных с разработкой, обоснованием эффективности и освоением педагогических новшеств в педагогическую деятельность.	до 15 февраля	до 31 марта
№ 2(9)	Апрель, май, июнь	Профессиональ- ное развитие и карьерный рост педагога	Материалы, освещающие вопросы непрерывного профессионального развития педагога системы повышения квалификации	До 30 апреля	До 30 июня
№3(10)	Июль, август, сентябрь	Современные тенденции развития поликультурного образования	Материалы номера, посвященные вопросам теории и практики отечественного и зарубежного поликультурного образования в свете 20-летия Конституции РК и Ассамблеи народа Казахстана	До 31 июля	До 30 сентября
№4(11)	Октябрь, ноябрь, декабрь	Идеи уровней программ в практике преподавания и обучения	Содержание данного номера знакомит читателей с вопросами о влиянии новых подходов, идей Уровневых программ повышения квалификации на изменения в системе образования	До 31 октября.	До 28 декабря

